

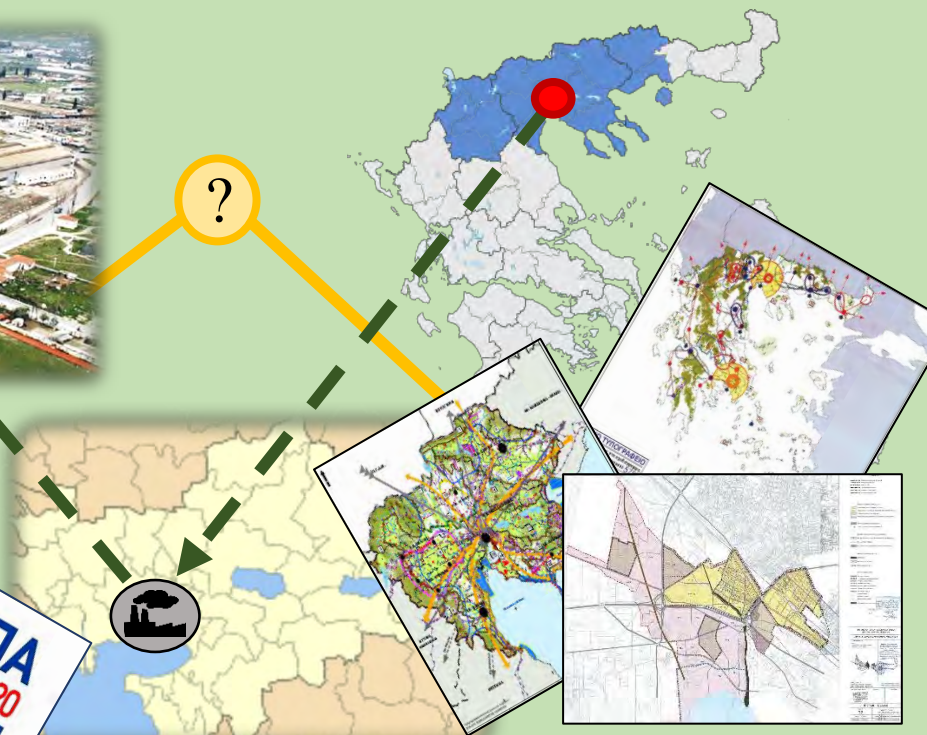

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ
ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΣΥΖΕΥΞΗ ΧΩΡΙΚΟΥ & ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΕΠΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΤΜ
ΧΠ
ΠΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ &
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΣΥΖΕΥΞΗ ΧΩΡΙΚΟΥ & ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΒΟΛΟΣ 2022

UNIVERSITY OF THESSALY
DEPARTMENT OF PLANNING AND REGIONAL
DEVELOPMENT

DIPLOMA THESIS

**THE COUPLING OF SPATIAL AND
DEVELOPMENTAL PLANNING IN GREECE:
THE CASE OF INDUSTRY**

STUDENT: VOULGARIS ATHANASIOS

SUPERVISOR PROFESSOR: TASOPOULOU ANASTASIA

VOLOS, 2022

ΔΗΛΩΣΗ

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κ.λπ., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαιρέτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

Ημερομηνία: **24/02/2023**

Όνοματεπώνυμο: **Βούλγαρης Αθανάσιος**

Υπογραφή:

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	8
ABSTRACT	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ & ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	13
1.1) Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	13
1.2) Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ	19
2.1) Ο ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	19
2.1.1) Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ Ε.Ε. ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '90	19
2.1.2) Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 2000: Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	21
2.1.3) ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	24
2.2) ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	26
2.2.1) Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑΣ	27
2.2.2) Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ	31
2.2.3) Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ & ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	38
3.1) ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	39
3.1.1) Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 2000: Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ	39
3.1.2) ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2010 – 2017: Η ΧΩΡΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	41
3.1.3) ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	46
3.2) ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	50
3.2.1) Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 2000: Η ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ	50
3.2.2) Η ΔΕΚΑΤΙΑ ΤΟΥ 2010: Η ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	55
3.2.3) ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΧΩΡΙΚΟΥ & ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	59
5.1) ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)	59

5.1.1) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ..	61
5.1.2) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ & Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	68
5.2) ΕΙΔΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.) ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.....	69
5.2.1) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.....	72
5.2.2) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΧΩΡΙΚΟ & ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ.....	82
5.3) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (Π.Χ.Π.) ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.....	88
5.3.1) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	90
5.3.2) Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ Π.Χ.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	94
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	98
6.1) ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΝΟΜΟΙ.....	98
6.1.1) ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004	98
6.1.2) ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3908/2011	99
6.1.3) ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 4399/2016	101
6.1.4) ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 4635/2019	108
6.1.5) ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 4887/2022	111
6.2) ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (Ε.Σ.Π.Α.) 2007 – 2013	121
6.2.1) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ»	123
6.2.2) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ	132
6.3) ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020).....	141
6.3.1) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ» (Ε.Π.Αν.Ε.Κ.)	142
6.3.2) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	150
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΑΤΥΠΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ - Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ	158
7.1) ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	159
7.2) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	161
7.2.1) ΓΕΝΙΚΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (Γ.Π.Σ.) & ΣΧΕΔΙΟ ΧΩΡΙΚΗΣ & ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΠΟΛΗΣ (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.)	161
7.2.2) ΥΠΕΡΚΕΙΜΕΝΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ (Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α., Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ & Π.Χ.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ)	163

7.3) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	163
7.3.1) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Ο.Τ.Α. Α΄ ΒΑΘΜΟΥ.....	163
7.3.2) ΥΠΕΡΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ (Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020 & Π.Ε.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2014 - 2020)	164
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	166
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	172
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	172
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	173
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	177
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ	177
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	177
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	177
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ.....	178

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

C.E.M.A.T.	Διάσκεψη Υπουργών αρμόδιοι για τον Χωρικό/Περιφερειακό Σχεδιασμό	Ε.Σ.Π.Α.	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
E.S.P.O.N.	Ευρωπαϊκό Δικτύου Παρατηρητήριο Χωροταξίας	Ε.Π.Α.	Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
Σ.Α.Κ.Χ.	Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου	Π.Δ.Ε.	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
S.U.D.	Χωρική και Αστική Ανάπτυξη	Π.Α.Π.	Περιφερειακό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα
Ε.Ο.Κ.Ε.	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	Σ.Α.Ε.Π.	Συλλογικές Αποφάσεις Έργων Περιφέρειας
Ο.Ε.Ε	Ολοκληρωμένες Εδαφικές Επενδύσεις	Ε.Π.Τ.Α.	Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.	Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης	Ε.Π.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης	Π.Ε.Σ.	Πρόγραμμα Εδαφικής Συνεργασίας
Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης	Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε.	Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων	Ε.Π.Μ.	Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
Ο.Τ.Α.	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Σ.Ε.Κ.Ε.Ε.	Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση
Π.Ο.Α.Π.Δ.	Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων	Τ.Π.Ε.	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών
Π.Ε.Χ.Π.	Περιοχή Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων	Ο.Χ.Α.	Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη
Σ.Ο.Α.Π.	Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης	Ο.Χ.Ε.	Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις
Ε.Ν.Ε.	Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση	Β.Α.Α.	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
Δ.Ν.Τ.	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	Τ.Α.Π.Το.Κ.	Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων
Ε.Σ.Χ.Α.Δ.Α.	Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων	Ε.Δ.Ε.Τ.	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
Ε.Σ.Χ.Α.Σ.Ε.	Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων	Π.Π.Α.	Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
Ε.Τ.Χ.Σ.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας	Τ.Π.Α.	Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
Ε.Χ.Σ.	Ειδικό Χωροταξικό Σχέδιο	Ε.Τ.Θ.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
Π.Χ.Π.	Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο	Ε.Ο.Κ.	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Τ.Χ.Σ.	Τοπικό Χωρικό Σχέδιο	Ε.Π.Τ.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΚΕ.ΣΥ.ΠΟ.Θ.Α.	Κεντρικό Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων	Ε.Τ.Ε.	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
Ρ.Σ.Α.	Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας	Α.Ν.	Αναπτυξιακός Νόμος
Ρ.Σ.Θ.	Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης	Ε.Ν.	Επενδυτικός Νόμος
Υ.Π.ΕΝ.	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	Μ.μ.Ε.	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
Θ.Χ.Σ.	Θαλάσσια Χωροταξικά Σχέδια	Β.Ε.Π.Ε.	Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές
Ε.Χ.Σ.Θ.Χ.	Εθνική Χωρική Στρατηγική για το Θαλάσσιο Χώρο	Ε.Π.Αν.Ε.Κ.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Καινοτομία & Επιχειρηματικότητα»
Ν.Ο.Κ.	Νέος Οικοδομικός Κανονισμός	Α.Β.Σ.	Άτυπες Βιομηχανικές Συγκεντρώσεις
Τ.Α.Α	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	Γ.Π.Σ.	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
Μ.Σ.Δ.	Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης	Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.	Σχέδιο Χωροταξικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης
Α.Π.Ε.	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας		
Τ.Ε.Π.	Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα		

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι κοινός τόπος πως ο σχεδιασμός του χώρου αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της κρατικής πολιτικής και βασικό στοιχείο για την πορεία και την αναπτυξιακή εξέλιξη της χώρας. Ο σχεδιασμός του χώρου εκφράζεται μέσα από δύο βασικά συστήματα, του Χωρικού και του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού, τα οποία αποτελούν την βάση για τον ανάπτυξη κρίσιμων παραγωγικών κλάδων για την ελληνική οικονομία, όπως αυτόν της βιομηχανίας. Παρ' όλα αυτά, ένα από τα βασικά τους μειονεκτήματα είναι η έλλειψη σύζευξης ανάμεσα στις πολιτικές και τις προγραμματικές κατευθύνσεις των δύο συστημάτων, ως απόρροια της ανεπαρκούς οριζόντιας σύνδεσης και σχέσης των επιμέρους προγραμμάτων τους. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η εμφάνιση αναπτυξιακών προβλημάτων τα οποία επιβαρύνουν κλαδικά και τομεακά αρκετά μέρη της χώρας, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την ανοργάνωτη συγκέντρωση βιομηχανικών μονάδων σημειακά σε περιοχές της χώρας (Καλοχώρι, Οινόφυτα, Σχηματάρι κ.λπ.). Η συγκεκριμένη εργασία πραγματεύεται το συγκεκριμένο ζήτημα με απώτερο σκοπό την ανάδειξη της ανεπαρκούς σύζευξης στην Ελλάδα σε προγραμματικό επίπεδο, καθώς και στην προώθηση κατάλληλων προτάσεων για την επίλυση του συγκεκριμένου προβλήματος.

Λέξεις Κλειδιά: *Χωρικός Σχεδιασμός, Αναπτυξιακός Σχεδιασμός, σύζευξη, βιομηχανία, Άτυπες Βιομηχανικές Συγκεντρώσεις (Α.Β.Σ.), Καλοχώρι*

ABSTRACT

It is a commonplace that spatial planning is an important part of state policy and a key element for the course and development of the country. The planning of the space is expressed through two basic systems, Spatial and Development Planning, which form the basis for the development of critical productive branches for the Greek economy, such as that of industry. Nevertheless, one of their main disadvantages is the lack of coupling between the policies and program directions of the two systems, as a result of the insufficient horizontal connection and relationship of their individual programs. The result of this situation is the emergence of development problems which burden several parts of the country by sector and sector, with a typical example being the unorganized concentration of industrial units in certain areas of the country (Kalochoi, Oinophyta, Schimatari, etc.). This particular work deals with the specific issue with the ultimate aim of highlighting the insufficient coupling in Greece at a programmatic level, as well as promoting appropriate proposals to solve the specific problem.

Keywords: *Spatial Planning, Development Planning, coupling, industry, Informal Industrial Concentrations (A.V.S.), Kalochoi*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι κοινός τόπος πως ο «σχεδιασμός του χώρου» αποτελεί μια βασική – μαζί με άλλες πολιτικές – αρμοδιότητα και υποχρέωση του κρατικού μηχανισμού για την διευθέτηση του χωρικού πλέγματος ενός κράτους, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, προκειμένου να επιτευχθεί η βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξή της. Στην ευρύτερη βιβλιογραφία, ο όρος του «σχεδιασμού του χώρου» αποτελεί μια σύνθετη και πολύπλευρη έννοια και νοείται ως μια παρεμβατική διαδικασία που επιδιώκει την βέλτιστη λειτουργία του χωρικού συστήματος μέσα από την αντιμετώπιση υφιστάμενων και μελλοντικών ζητημάτων. Ως διαδικασία παρέμβασης, περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις που λαμβάνονται από τα κέντρα όλων των διοικητικών βαθμίδων του δημοσίου τομέα (αναλογικά με το επίπεδο σχεδιασμού) και οι οποίες αποσκοπούν στην εκπλήρωση συγκεκριμένων στόχων πολιτικής που παρουσιάζουν άμεση συσχέτιση με το χωρικό σύστημα. Μάλιστα, στην βιβλιογραφία ο όρος αναφέρεται και ως «φυσικός» ή «χωρικός σχεδιασμός», εισάγοντας την χωρική προσέγγιση του σχεδιασμού η οποία επιδιώκει την βέλτιστη κατανομή των δραστηριοτήτων στο χωρικό πλέγμα, την προστασία των πόρων του και την επίλυση άμεσων ή έμμεσων προβλημάτων με χωρικό αποτύπωμα. Ωστόσο, η δυσκολία έγκειται στην επιχειρησιακή προσέγγιση του όρου, υπό την έννοια ότι η επιστημονική κοινότητα αδυνατεί να διαμορφώσει έναν γενικό ορισμό που θα αποδίδει με σαφήνεια το πλαίσιο με το οποίο ασκείται ο χωρικός σχεδιασμός. Το συγκεκριμένο αποδεικνύει και την πολυπλοκότητα του ζητήματος, καθώς λαμβάνει υπόψη πολλές παραμέτρους που αφορούν το οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, περιβαλλοντικό, δημογραφικό κ.λπ. προφίλ του εκάστοτε κράτους (Γιαουτζή & Στρατηγέα, 2011· Βασενχόβεν Λ., 2002).

Κατά τον Boudeville¹, η διαχρονική εξέλιξη του χωρικού σχεδιασμού προωθείται στα πλαίσια της αλληλεπίδρασης μεταξύ δύο συστημάτων: του συστήματος Χωρικού Σχεδιασμού και του συστήματος Αναπτυξιακού Σχεδιασμού. Ο βαθμός σύζευξης ανάμεσα στα δύο συστήματα είναι και αυτός ο οποίος επηρεάζει τον βαθμό αποτελεσματικότητας του σχεδιασμού ενός κράτους, καθώς και την επιδιωκόμενη στρατηγική του. Μάλιστα, όπως σημειώνει και ο καθηγητής Λουδοβίκος Βασενχόβεν², η σύνδεση ανάμεσα στα δύο συστήματα αποδεικνύει την μακροπρόθεσμη βλέψη ενός κράτους, μέσω του σχεδιασμού, να διαμορφώσει το μελλοντικό του προφίλ. Παράλληλα, η σύνδεσή τους μπορεί να επιτευχθεί με το βέλτιστο τρόπο βάσει του τρόπου με τον οποίο συμπλέκονται οι χωρικές και αναπτυξιακές πολιτικές, των σχεδιαστικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται και τους φορείς που εμπλέκονται. Αυτό αποτελεί και ένα από τα βασικότερα ζητήματα που καλείται να απαντήσει η επιστημονική κοινότητα, καθώς οι παράγοντες που συμβάλλουν ως προς αυτή την κατεύθυνση ποικίλουν και σχετίζονται με την φιλοσοφία που επικρατεί σε κάθε κράτος, αναφορικά με τον τρόπο διακυβέρνησής τους και τα χαρακτηριστικά τους. Στο ευρωπαϊκό πεδίο, ο τρόπος με τον οποίο συνδέονται τα παραπάνω συστήματα στις ευρωπαϊκές χώρες, διαφέρουν αναλογικά με τα χαρακτηριστικά του εκάστοτε μοντέλου σχεδιασμού αλλά και του ευρύτερου συστήματος διακυβέρνησής τους. Λόγου χάρη, η Γαλλία που αποτελούσε ένα χαρακτηριστικό πρότυπο περιφερειακής ανάπτυξης στο δεύτερο ήμισυ του 20^{ου} αιώνα, καθώς το σύστημα σχεδιασμού της προωθούσε την χωρική ολοκληρωμένη προσέγγιση δια μέσου του περιφερειακού επιπέδου σχεδιασμού, εισάγοντας στρατηγικούς και ειδικούς στόχους κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα. Από την άλλη, στην Αγγλία οι μεταπολεμικές διαρθρωτικές αλλαγές στη λογική και τις μεθόδους σχεδιασμού, τροποποίησαν το αγγλοσαξονικό μοντέλο και δημιούργησαν μια νέα οικονομική πολιτική με έντονες χωρικές διαστάσεις. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το πρότυπο σύστημα σχεδιασμού της Γερμανίας, στο οποίο τα χωρικά πλαίσια (ιδίως του περιφερειακού επιπέδου) αποτελούν τα σχέδια – κλειδιά για τον συντονισμό των χωρικών και

¹ Boudeville, 1972 όπως αναφέρεται στο Ασπρογέρακας, Καλλιώρας, 2020, Αειχώρας σελ. 63

² Βασενχόβεν, Σαπουντζάκη κ.λπ., 2010, Χωρική Διακυβέρνηση, σελ. 127

των τομεακών πολιτικών του κεντρικού κράτους, ενισχύοντας τη φυσική προσέγγιση του αναπτυξιακού σχεδιασμού της γερμανικής επικράτειας (Βασενχόβεν, Σαπουντζάκη, Ασπρογέρακας, Γιαννίρης, & Παγώνης, 2010· Οικονόμου, 2010· Γιαννακού, 2008).

Στην περίπτωση της Ελλάδας, διαχρονικά το σύστημα χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού εξελισσόταν σε παράλληλη γραμμή μεταξύ τους, με αποτέλεσμα οι χωρικές και αναπτυξιακές πολιτικές να χαρακτηρίζονται από ανεπαρκή σύζευξη. Συγκεκριμένα, η αδυναμία εναρμόνισης των δύο συστημάτων στα πρότυπα άλλων ευρωπαϊκών κρατών σε συνδυασμό με την έλλειψη του απαραίτητου θεσμικού πλαισίου που θα αναδείκνυε την αμφίδρομη σχέση μεταξύ των δύο συστημάτων, οδήγησε σε μια σειρά από πολιτικές και στρατηγικές κατευθύνσεις οι οποίες είχαν άμεση επίπτωση στην χωρική και περιβαλλοντική δομή της χώρας. Τούτο διότι, σε πολλές περιπτώσεις, η ανάγκη εναρμόνισης με τις ευρωπαϊκές οδηγίες σε συνδυασμό με το ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον της χώρας, εν μέσω δημοσιονομικών δυσχερειών, είχαν ως αποτέλεσμα την «κυριαρχία» των πολιτικών των αναπτυξιακών προγραμμάτων εις βάρος των κατευθύνσεων των χωρικών σχεδίων. Επομένως, η απουσία ενός ολοκληρωμένου συστήματος με την ανάπτυξη των δύο προσεγγίσεων σε κοινή πολιτική συνιστώσα, δημιούργησαν σημαντικά προβλήματα αναπτυξιακής και περιβαλλοντικής φύσεως. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της βιομηχανικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, η οποία έλαβε ανεξέλεγκτες διαστάσεις ως απόρροια των πολιτικών αποκέντρωσης και αποσυμφόρησης των Μητροπολιτικών περιοχών της χώρας με παράλληλη αδράνεια, του χωρικού σχεδιασμού, ρύθμισης της χωρικής τους κατανομής στην ελληνική επικράτεια. Υπό αυτό το πρίσμα, κεντρικός στόχος της παρούσας εργασίας είναι η εξέταση της παραπάνω κατάστασης και η αναζήτηση των αιτιών που οδήγησαν στην διαχρονική απουσία σύζευξης ανάμεσα στα συστήματα του χωρικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Μάλιστα για τις ανάγκες του ερευνητικού ερωτήματος που τίθεται, η εργασία περιλαμβάνει πλαίσια των δύο συστημάτων (χωρικά σχέδια, αναπτυξιακά προγράμματα), τα οποία αφορούν, τομεακά, τον κλάδο της βιομηχανίας, ενώ στη συνέχεια εστιάζει στην ευρύτερη περιοχή του οικισμού Καλοχωρίου, του Δήμου Δέλτα της Π.Ε. Θεσσαλονίκης, ως μελέτη περίπτωσης προκειμένου να αποδειχθεί, πρακτικά, η έλλειψη εναρμονισμένων χωρικών κατευθύνσεων και αναπτυξιακών πολιτικών (Καυκαλάς, 2004· Βασενχόβεν, Σαπουντζάκη, Ασπρογέρακας, Γιαννίρης, & Παγώνης, 2010· Γουργιώτης Α., 2022).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ & ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η εργασία οργανώνεται σε δύο τμήματα τα οποία συνολικά αριθμούν οκτώ (8) Κεφάλαια. Το Πρώτο μέρος αφορά το θεωρητικό πλαίσιο του χωρικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού και ευρύτερες αναφορές της ελληνικής και ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας που αναλύουν τις προσεγγίσεις και τα συστήματα σχεδιασμού σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Συγκεκριμένα, στο Κεφάλαιο 1, αναλύεται το επιστημονικό υπόβαθρο του χωρικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού βασισμένο σε αναφορές και επιστημονικά άρθρα έγκριτων επιστημόνων του εκάστοτε κλάδου. Εν συνέχεια στο κεφάλαιο 2, επιχειρείται η ανάλυση της χωρικής διάστασης του σχεδιασμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, και η εξέλιξη των σχεδίων και προγραμμάτων χωρικού σχεδιασμού τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης συνολικά όσο και στα κράτη – μέλη της Ε.Ε., με την ανάλυση τριών συστημάτων κρατών που παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά με την Ελλάδα. Στο Κεφάλαιο 3, το οποίο είναι το τελευταίο κεφάλαιο του Πρώτου μέρους, παρουσιάζεται εκτενώς η εξέλιξη του συστήματος χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού στην Ελλάδα, καταγράφοντας το θεσμικό και προγραμματικό πλαίσιο το οποίο απασχόλησε τους συγκεκριμένους τομείς πολιτικής της χώρας την τελευταία εικοσαετία.

Το Δεύτερο μέρος αφορά το ερευνητικό πεδίο της εργασίας στο οποίο αναλύονται τα απαραίτητα θεσμικά και προγραμματικά πλαίσια που αφορούν τον χωρικό και τον αναπτυξιακό

σχεδιασμό της χώρας, με ιδιαίτερη εστίαση σε εκείνα που αφορούν τον κλάδο της βιομηχανίας. Στόχος είναι η κατανόηση του βαθμού δεσμευτικότητας των κειμένων και η αναζήτηση κατευθύνσεων που επιδιώκουν την σύζευξη των δύο συστημάτων, προκειμένου να γίνει σαφής η ουσία του προβλήματος και να προταθούν προτάσεις βελτίωσης. Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο 4, επιχειρείται μια συνοπτική αναφορά στην διαχρονική εξέλιξη της βιομηχανικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, προκειμένου να γίνει αντιληπτό το πλαίσιο με το οποίο οργανώθηκε χωρικά ο βιομηχανικός κλάδος και τα εν γένει προβλήματά του. Εν συνεχεία, στο Κεφάλαιο 5 αναλύονται τα πλαίσια που συγκροτούν το ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού και τα οποία επηρεάζουν τη συνολική διάρθρωση του βιομηχανικού κλάδου στην Ελλάδα, εστιάζοντας στα σχέδια τα οποία εγκρίθηκαν μετά το 2000 με την θέσπιση του Ν. 2508/1997 «Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων κ.λπ.» και του Ν. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αιεφόρος ανάπτυξη». Στην ίδια γραμμή στο Κεφάλαιο 6, η έρευνα εστιάζει στα αναπτυξιακά προγράμματα του συστήματος αναπτυξιακού σχεδιασμού και στο θεσμικό πλαίσιο που αφορά την επενδυτική πολιτική της χώρας (Αναπτυξιακοί Νόμοι), με σκοπό την αναζήτηση των κατευθύνσεων που αφενός επιδιώκουν τη σύνδεση με τον χωρικό σχεδιασμό. Κοινή συνισταμένη των δύο κεφαλαίων είναι η περιφερειακή εξειδίκευση της έρευνας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και συνεπώς στα αντίστοιχα περιφερειακά προγράμματα και σχέδια. Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που προκύπτουν από τα Κεφάλαια 5 και 6, στο Κεφάλαιο 7 το ερευνητικό πεδίο εξειδικεύεται στην μελέτη περίπτωσης, δηλαδή στη περιοχή του Καλοχωρίου, για την οποία δια μέσω των αναπτυξιακών προγραμμάτων και των χωρικών της σχεδίων, θα αναζητηθούν κατευθύνσεις που επιδιώκουν την σύζευξη (εάν προκύπτει) και το ρόλο που διαδραμάτισαν στην εξέλιξη της υπάρχουσας κατάστασης στην περιοχή. Κλείνοντας, στο Κεφάλαιο 8 διαμορφώνονται συνολικά τα συμπεράσματα που αφορούν το ερευνητικό ερώτημα της εργασίας, αποτελώντας και την βάση για περαιτέρω διερεύνηση του θέματος και παρουσιάζονται ενδεικτικές προτάσεις που θα ενισχύσουν το βαθμό σύζευξης του αναπτυξιακού και χωρικού σχεδιασμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

1.1) Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Ο χωρικός σχεδιασμός, ως ένας σύγχρονος για τη βιβλιογραφία όρος, αποτελεί μια έννοια σύνθετη και πολύπλοκη, γεγονός το οποίο θέτει την πλειονότητα του επιστημονικού χώρου σε προβληματισμό αναφορικά με την ακριβή οριοθέτηση του εννοιολογικού του υποβάθρου. Η ύπαρξη μιας πληθώρας παραγόντων που, όπως και σε κάθε επιστημονικό όρο, επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο η επιστημονική κοινότητα προσπαθεί να δώσει απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα (που απευθύνεται, ποιες διαστάσεις καλύπτει, πως επηρεάζεται κ.α.), καθιστούν το εγχείρημα αποσαφήνισης του χωρικού σχεδιασμού μια δύσκολη διαδικασία, διότι από την φύση του ο χωρικός σχεδιασμός επηρεάζει αρκετές πτυχές της ανθρώπινης εξέλιξης. Εντούτοις, όντας βασικό σκέλος (μαζί με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό) της ευρύτερης έννοιας του «σχεδιασμού του χώρου», ο χωρικός σχεδιασμός εκφράζει την φυσική διάσταση όλων αυτών των ενεργειών που επιδιώκουν να ελέγξουν και να ρυθμίσουν τον χώρο και επομένως την εξέλιξη και τη βιωσιμότητα του συνόλου της ανθρωπότητας (Ασπρογέρακας & Καλλιώρας, 2020).

Όπως προαναφέρθηκε, η έννοια του χωρικού σχεδιασμού αποτελεί πεδίο προβληματισμού για πολλούς ερευνητές ανά την υφήλιο, οι οποίοι, βάσει του πεδίου ενασχόλησής τους, επιχειρούν να τεκμηριώσουν ολιστικά σε επιστημονικό και επαγγελματικό επίπεδο τον ρόλο και το περιεχόμενο του χωρικού σχεδιασμού. Στην πρόσφατη βιβλιογραφία, χαρακτηριστική είναι η προσέγγιση του ομότιμου καθηγητή Γρηγόρη Καυκαλά, ο οποίος στην προσπάθειά του να διαμορφώσει το εννοιολογικό περιεχόμενο του χωρικού σχεδιασμού, αναδεικνύει τον βαθμό δυσκολίας ως προς την οριοθέτηση του όρου, ως απόρροια των ανταλλαγών και των επικαλύψεων μεταξύ διαφορετικών πεδίων. Κατά τον Καυκαλά, ο χωρικός σχεδιασμός περιέχει χαρακτηριστικά από δύο συνιστώσες: την επιστημονική και την πολιτική. Η επιστημονική συνιστώσα αφορά προσεγγίσεις του πραγματικού κόσμου οι οποίες έχουν σκοπό να περιγράψουν, να ερμηνεύσουν και να προβλέψουν εμπειρικά φαινόμενα. Η πολιτική συνιστώσα περιέχει προσεγγίσεις οι οποίες αποσκοπούν στην μεταβολή του πραγματικού κόσμου, είτε μέσα από πιθανές μελλοντικές προβλέψεις είτε μέσα από ηθικές αρχές και στόχους που ξεπερνάνε τα όρια της επιστημονικής δράσης. Με άλλα λόγια, η πολιτική πρακτική παρόλο που περικλείεται στα πλαίσια της επιστημονικής προσέγγισης, εντούτοις μπορεί να την ξεπεράσει, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται εντάσεις που καθιστούν την παραπάνω διάκριση απαραίτητη για την ανάλυση του εννοιολογικού υποβάθρου του χωρικού σχεδιασμού. Στη μία περίπτωση (την επιστημονική) περιέχονται θεωρητικές ή αναλυτικές επιστημονικές προσεγγίσεις, οι οποίες επιδιώκουν να περιγράψουν, να ερμηνεύσουν και να προβλέψουν τα χωρικά φαινόμενα στα διάφορα επίπεδα. Στην άλλη περίπτωση (την πολιτική) περιέχονται συνθετικές ή εφαρμοσμένες προσεγγίσεις που εστιάζουν στον τρόπο οργάνωσης και μεταβολής του χωρικού πλέγματος είτε συνολικά (μέσω ενός συνεκτικού σχεδίου) είτε μεμονωμένα (με επιμέρους παρεμβάσεις). Επομένως, εξετάζοντας και τις δύο εκδοχές παρατηρείται πως ο χωρικός σχεδιασμός παρόλο που εντάσσεται ολοφάνερα στη δεύτερη κατηγορία προσεγγίσεων, η ύπαρξή του δεν θα μπορούσε να υφίσταται δίχως την ενίσχυση των θεωρητικών προσεγγίσεων, οι οποίες διαμορφώθηκαν είτε από εσωτερικούς παράγοντες είτε από συμπληρωματικές προσεγγίσεις (Καυκαλάς, 2015).

Πέραν των προαναφερθέντων, ο Καυκαλάς αναδεικνύει και το πρόβλημα οριοθέτησης του χωρικού σχεδιασμού, υπό την έννοια της διάκρισής του στο πεδίο των εσωτερικών και των εξωτερικών του διαστάσεων. Το πρώτο πεδίο αφορά τη διάκριση του εσωτερικού περιεχομένου του χωρικού σχεδιασμού και συγκεκριμένα ανάμεσα στους δύο βασικούς του πυλώνες: της χωροταξίας και της πολεοδομίας. Η σχέση μεταξύ αυτών των όρων παρουσιάζει αρκετά στενούς δεσμούς και ως απόρροια του ενιαίου πυρήνα που διαμορφώθηκαν οι ανάγκες

και οι αντιλήψεις τους πολλές φορές παρουσιάζονται ως ένας κοινός όρος «πολεοδομία – χωροταξία». Ωστόσο, η βασική διαφορά τους ως προς την κλίμακα που απευθύνονται (η πολεοδομία απευθύνεται σε χωρικές ενότητες που αφορούν το επίπεδο των οικισμών, ενώ η χωροταξία απευθύνεται σε ευρύτερες χωρικές ενότητες) οδηγεί σε περαιτέρω διαφοροποιήσεις οι οποίες συνολικά καθορίζουν την γραμμή ανάπτυξης των εννοιών τους, της μεθοδολογίας τους και των στόχων τους. Το δεύτερο πεδίο αφορά την διάκριση των ορίων και των σχέσεων του χωρικού σχεδιασμού με εξωτερικούς παράγοντες, όπως η χωρική (περιφερειακή) ανάπτυξη, η προστασία του περιβάλλοντος και η πολυεπίπεδη χωρική διακυβέρνηση. Στην πρώτη περίπτωση, οι δεσμοί μεταξύ του χωρικού σχεδιασμού και της χωρικής (περιφερειακής) ανάπτυξης είναι πιο ξεκάθαρη, εξαιτίας της διαφορετικής πηγής από την οποία προέρχονται. Ο χωρικός σχεδιασμός εστιάζει στις φυσικές διαστάσεις και δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα μέσα στις χωρικές ενότητες, ενώ η περιφερειακή ανάπτυξη εστιάζει στις οικονομικές διαστάσεις και διεργασίες που πραγματοποιούνται στις χωρικές ενότητες. Επομένως, σε αντίθεση με την περίπτωση της πολεοδομίας – χωροταξίας, οι παραπάνω έννοιες διαχωρίζονται καθαρά ως προς το αντικείμενό τους και σε πολύ μικρό βαθμό ως προς την κλίμακά τους. Στη δεύτερη περίπτωση, εξαιτίας της ευρύτητας των επιστημονικών κλάδων και υποδιαιρέσεων που διέπουν τον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, οι δεσμοί ανάμεσα στο περιβάλλον και το χωρικό σχεδιασμό δεν υποθάλπονται από επικαλύψεις ή υποκαταστάσεις, αντιθέτως το αντικείμενο του χωρικού σχεδιασμού είναι τέτοιο που στην πλειονότητα των περιπτώσεων εντοπίζονται σχέσης συνεργασίας και συμπληρωματικότητας. Στη τρίτη περίπτωση ο δεσμός ανάμεσα στον χωρικό σχεδιασμό και την χωρική διακυβέρνηση διέπεται από κλίμα «συμβίωσης» και συνεπώς από σαφή οριοθέτηση, υπό την έννοια πως ο χωρικός σχεδιασμός αποσκοπεί στη χωρική συνύπαρξη των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, ενώ η χωρική διακυβέρνηση ρυθμίζει τη συγκεκριμένη συμβίωση από την θεσμική και πολιτική / διοικητική του σκοπιά. Καταλήγοντας για την έννοια του χωρικού σχεδιασμού, ο Καυκαλάς τονίζει την δημιουργική και συνθετική του φύση καθώς και τον βαθμό επιρροής της επιστημονικής του συνιστώσας από τον τρόπο με τον οποίο τεκμηριώνονται οι σχεδιαστικές προτάσεις ως προς τον σκοπό που επιδιώκουν να επιτύχουν, τον τρόπο ή τα μέσα που υλοποιούν τον σκοπό του και τις συνέπειες που θα επιφέρουν (Καυκαλάς, 2015).

Πέραν της παραπάνω προσέγγισης, υπήρξαν και άλλες προσεγγίσεις για την έννοια του χωρικού σχεδιασμού από την επιστημονική κοινότητα, αρκετές από τις οποίες απέβλεπαν στην κοινωνική και οικονομική πτυχή του χωρικού σχεδιασμού. Συγκεκριμένα, η Γιαννακού (2007) αναφέρει τον χωρικό σχεδιασμό ως μια κοινωνική πρακτική που αποσκοπεί στην ισόρροπη ανάπτυξη του χώρου (ανεξαρτήτως κλίμακας) αλλά και μια δραστηριότητα που από την μια πλευρά περιλαμβάνει ένα μείγμα πολιτικών, θεσμών και διαδικασιών, από την άλλη επιδιώκει να αναδείξει την διαφορετική δυναμική της κάθε περιοχής η οποία εξαρτάται από τα γεωγραφικά, κοινωνικά και οικονομικά της χαρακτηριστικά. Στην ίδια γραμμή, κινείται και η εκδοχή της πολεοδόμου Jean Hillier και της καθηγήτριας Pasty Healy (2008), οι οποίες στο βιβλίο τους με τίτλο «Critical Essays in Planning Theory», περιγράφουν τον χωρικό σχεδιασμό, την πολεοδομία και την χωροταξία ως συνιστώσες θεωριών και πρακτικών της πολιτικής που αποσκοπούν στην βελτίωση του κοινωνικού συνόλου. Παράλληλα, ο γεωγράφος Derek (2009) στο βιβλίο του «Dictionary Human Geography» παρουσιάζει τον χωρικό σχεδιασμό ως ένα επαγγελματικό και πολιτικό πεδίο που απορρέει από το ενδιαφέρον της πολιτείας και της κοινωνίας, κατά τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, για τη δημόσια υγεία και ασφάλεια. Πέραν αυτών, υπάρχουν και αρκετές εκδοχές οι οποίες ταυτίζουν τις αρχές του χωρικού σχεδιασμού με το πεδίο της χωροταξίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας εκδοχής αποτελεί η προσέγγιση του καθηγητή Λουδοβίκου Βασενχόβεν, ο οποίος περιγράφει τον χωρικό σχεδιασμό ως τη δημόσια πολιτική που αποσκοπεί στην οργάνωση της δομής εδαφικών ενοτήτων μεγάλης κλίμακας, σε επίπεδο μεγαλύτερο από αυτό των πόλεων και των οικισμών. Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η προσέγγιση της καθηγήτριας Στέλλας Κυβέλου, κατά την οποία ο

χωρικός σχεδιασμός αφορά την οργάνωση του χώρου (κυρίως μέσω της διαμόρφωσης των υποδομών), τη δημόσια βούληση για την ισόρροπη διευθέτηση της οικονομικής και ανθρώπινης γεωγραφίας ενός χώρου με βάση την υφιστάμενη κατάστασή του και τα υπάρχοντα προβλήματα, καθώς και τις πρακτικές εκείνες οι οποίες αναπτύσσουν το λεγόμενο «χωρικό management», δηλαδή τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να αυξηθεί το επίπεδο ελκυστικότητας των χωρικών ενοτήτων. (Hilmer & Healey, 2008· Gregory, Johnston, Pratt, Watts, & Whatmore, 2009· Γιαννακού, 2007· Βασενχόβεν, 2007· Κύβελου, 2010· Τάτσης, 2008).

Λαμβάνοντας υπόψη την ύπαρξη των παραπάνω προσεγγίσεων, γίνεται σαφές πως η εννοιολογική προσέγγιση που, τελικώς, είναι ευρέως αποδεκτή για τον χωρικό σχεδιασμό καθορίζεται από τη νομοθετική του κατοχύρωση στο νομικό πλαίσιο της εκάστοτε χώρας. Στην περίπτωση της Ελλάδας, ο παραπάνω σκοπός επιτελείται μέσα από τον Νόμο 4447/2016 «Χωρικός σχεδιασμός – Βιώσιμη ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις από πρόσφατους νόμους (π.χ. Ν. 4759/2020 «Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας και άλλες διατάξεις» και Ν. 4964/2022 «Διατάξεις για την απλοποίηση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, θέσπιση πλαισίου για την ανάπτυξη των Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων, την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, την προστασία του περιβάλλοντος και λοιπές διατάξεις»). Ο εν λόγω νόμος λαμβάνοντας υπόψη βασικές διατάξεις του συνταγματικού δικαίου (άρθρο 24 του Συντάγματος) και προγενέστερους νόμους που αφορούν το ευρύτερο πλαίσιο του χωρικού σχεδιασμού (π.χ. Ν. 2508/1997 «Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις» και Ν. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»), θέτει βασικές αρχές και προσδιορίζει το περιεχόμενο του χωρικού σχεδιασμού (άρθρο 1 του Ν. 4447/2016) όπως παρατίθεται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1: Η έννοια του Χωρικού Σχεδιασμού, βάση του άρθ. 1 του Ν. 4447/2016 όπως ισχύει

ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	
Περιλαμβάνει το σύνολο των χωροταξικών πλαισίων και πολεοδομικών σχεδίων που περιγράφονται στις διατάξεις του παρόντος και στη λοιπή κείμενη νομοθεσία, όπως αυτά διαρθρώνονται συστηματικά και ιεραρχούνται σε επίπεδα, με βάση τη γεωγραφική κλίμακα στην οποία αναφέρονται, την αποστολή και το περιεχόμενό τους. Το ευρύτερο σύστημα χωρικού σχεδιασμού περιλαμβάνει το σύνολο των νομοθετικών και κανονιστικών πράξεων χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού.	
ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ο χωρικός σχεδιασμός που εκπονείται σε εθνική ή περιφερειακή κλίμακα, με τη μορφή πλαισίων, με τα οποία τίθενται οι μεσοπρόθεσμοι ή και μακροπρόθεσμοι στόχοι της ανάπτυξης και οργάνωσης του χερσαίου και θαλάσσιου χώρου, καθώς και οι κατευθύνσεις και οι αναγκαίες, όπου απαιτείται, ρυθμίσεις, για τη διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών, των περιοχών άσκησης παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και των προστατευόμενων περιοχών. Ο χωροταξικός σχεδιασμός είναι κυρίως στρατηγικού χαρακτήρα και περιλαμβάνει κατευθύνσεις και, όπου απαιτείται, ρυθμίσεις.	ο χωρικός σχεδιασμός με τον οποίο τίθενται, μέσω σχεδίων, κανόνες και όροι για τη χρήση, τη δόμηση και την εν γένει εκμετάλλευση του εδάφους στον αστικό χώρο και την ύπαιθρο και περιλαμβάνει κυρίως ρυθμίσεις.

Πηγή: Ν. 4447/2016 (ΦΕΚ Α' 241/23.12.2016)/ Kodiko.gr (<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/247771/nomos-4447-2016>)

1.2) Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός (ή προγραμματισμός) και η έννοια της ανάπτυξης αποτελούν ευρείες έννοιες οι οποίες εμπεριέχουν πολλές συνιστώσες και επομένως η διαμόρφωση μιας ευρύτερης και επιστημονικά αποδεκτής θεωρίας που θα μπορεί να καλύπτει όλες τις διαστάσεις και τις μορφές με τις οποίες παρουσιάζεται, αποτελεί ένα μείζον και πολύπλοκο ζήτημα. Με τον όρο ανάπτυξη, στην ευρύτερη βιβλιογραφία, οι συνήθεις όροι που συναντώνται είναι οι όροι της «οικονομικής ανάπτυξης» και της «οικονομικής μεγέθυνσης» που, λανθασμένα, τις περισσότερες φορές που χρησιμοποιούνται είτε στην καθημερινή ζωή είτε στην ευρύτερη επιστημονική κοινότητα, τείνουν να ταυτίζονται. Αντίθετα, αποτελούν διακριτές έννοιες, καθώς με τον όρο «οικονομική μεγέθυνση» νοείται η μεταβολή των οικονομικών μεγεθών μιας χωρικής ενότητας με θετικό τρόπο, κυρίως μέσα από την αύξηση του παραγόμενου πλούτου της. Μάλιστα, για την ποσοτική έκφραση του βαθμού μεγέθυνσης της οικονομικής δυνατότητας μιας χωρικής ενότητας, η συνηθισμένη μεταβλητή που χρησιμοποιείται είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.). Από την άλλη, ο όρος της «οικονομικής ανάπτυξης» αποτελεί μια πολύπλοκη διαδικασία η οποία δεν αρκείται μόνο στην αύξηση της παραγωγής, αλλά περιλαμβάνει μια σειρά από αλλαγές, μόνιμο χαρακτήρα, οι οποίες αγγίζουν και τομείς πέραν του οικονομικού περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, αφορά αλλαγές που διαρθρώνουν το οικονομικό προφίλ μιας ενότητας, αλλά παράλληλα επηρεάζουν θετικά το θεσμικό, κοινωνικό, τεχνολογικό και φυσικό περιβάλλον της παραπάνω ενότητας (π.χ. η βελτίωση των συνθηκών ζωής, των όρων κατανομής του εισοδήματος κ.α.). Επομένως, η εννοιολογική προσέγγιση της ανάπτυξης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος/ τομέα που εκφράζει και από την σκοπιά με την οποία ο κάθε μελετητής αναλύει τις επιμέρους διαστάσεις του (Λαμπριανίδης, 2011· Πολύζος, 2011)

Στην παρούσα ενότητα, η προσέγγιση για την έννοια της ανάπτυξης εξετάζεται ως προς την ουσία και τον τρόπο με τον οποίο εκφράζεται στο χώρο, με πλήθος επιστημόνων να επιχειρούν να διαμορφώσουν την χωρική έκφραση της οικονομικής ανάπτυξης ως συνιστώσα του ευρύτερου όρου του «σχεδιασμού του χώρου». Βασικό εργαλείο με το οποίο επιτυγχάνεται η παραπάνω έκφραση είναι ο αναπτυξιακός σχεδιασμός, ο οποίος αφορά την οικονομική διάσταση του σχεδιασμού στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι δράσεις και οι κατευθύνσεις που διευθετούν και οργανώνουν το χωρικό πλέγμα, μέσα από τις ποιοτικές και ποσοτικές αλλαγές των παραγωγικών συστημάτων σε όλα τα επίπεδα. Μάλιστα, αποτελεί ένα από τα βασικότερα εργαλεία με τα οποία οι κεντρικές υπηρεσίες διακυβέρνησης επιδιώκουν την εξασφάλιση ταχύτερων ρυθμών ανάπτυξης στην εθνική, περιφερειακή και τοπική οικονομία, σε συνδυασμό με την βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης των πολιτών της κάθε χωρικής ενότητας. Επομένως, η αλληλουχία και οι σχέσεις συμπληρωματικότητας ανάμεσα στον αναπτυξιακό και χωρικό σχεδιασμό κρίνεται απαραίτητο στοιχείο για ένα ολοκληρωμένο μοντέλο σχεδιασμού. Σε προγραμματικό επίπεδο, ο αναπτυξιακός σχεδιασμός επιτυγχάνεται μέσα από τα προγράμματα ανάπτυξης, τα οποία επιδιώκουν την διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής αναπτυξιακού χαρακτήρα και διέπονται από ρεαλισμό και δημοσιονομική συνέπεια. Οι συγκεκριμένες προτάσεις βασίζονται στα υφιστάμενα αναπτυξιακά στοιχεία της εκάστοτε χωρικής ενότητας, ενώ προκειμένου να επιτευχθεί με το βέλτιστο τρόπο το αναπτυξιακό τους όραμα, έχουν την δυνατότητα περαιτέρω εξειδίκευσης με ιεραρχική δομή (θεματικοί στόχοι, άξονες, δράσεις). Προκειμένου, ωστόσο, να εκτιμηθούν στοιχεία που αφορούν την εναρμόνιση των προτάσεων με προγραμματικούς παράγοντες, όπως οι ανάγκες, οι διαθέσιμοι πόροι, οι διαδικασίες εφαρμογής, οι επιπτώσεις τους κ.λπ., οι αναπτυξιακές πολιτικές οφείλουν να διέπονται και από αρχές αξιολόγησης (Θεοδωροπούλου, 2017· Ιωάννου, 2017· Μιχαηλίδης, 2012).

Η βιβλιογραφία πάνω σε αυτό το ερευνητικό πεδίο δεν είναι πρόσφατη, αλλά αντίθετα οι ρίζες του πηγάζουν ήδη από τον προηγούμενο αιώνα, με έγκριτους επιστήμονες και οικονομολόγους να επιδιώκουν την εννοιολογική του κάλυψη. Παράλληλα, ήδη από την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης, τα κράτη επιδίωκαν να διαμορφώνουν πρότυπα αναπτυξιακού

σχεδιασμού των οποίων οι δράσεις βασίζονταν στην συγκρότηση δυναμικών αστικών πόλων για την προσέλκυση βιομηχανικών δραστηριοτήτων και επενδύσεων. Επομένως, σε συνδυασμό με την ανάγκη αναδιάρθρωση της βιομηχανίας στα κράτη με την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, διαμορφώθηκαν δύο (2) πρότυπα περιφερειακής ανάπτυξης τα οποία σχετίζονταν άμεσα και με τον χωρικό σχεδιασμό των δραστηριοτήτων. Το πρώτο πρότυπο αφορά το «πρότυπο πολιτικής ανάπτυξης και διάχυσης» (Growth Poles Strategy), κύριος εκφραστής του οποίου ήταν ο οικονομολόγος F. Perroux και μέσω αυτού επιδιώκεται ο προσανατολισμός των μοντέλων αναπτυξιακού σχεδιασμού στην συγκέντρωση πόλων της ανάπτυξης και των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων σε κέντρα – πόλους. Επομένως, η δυναμική ανάπτυξη των συγκεκριμένων πόλων θα δώσει το έναυσμα για την διαρροή της στο ευρύτερο περιβάλλον τους και κατά συνέπεια στην σταδιακή ανάπτυξη της χωρικής ενότητας που εντάσσονται. Το δεύτερο πρότυπο αφορά το «πρότυπο ολοκληρωμένης – ενδογενούς ανάπτυξης» και επιδιώκει τον αναπτυξιακό σχεδιασμό των περιφερειών βασισμένο στα ενδογενή τους χαρακτηριστικά και τους τοπικούς παράγοντες (τοπική αυτοδιοίκηση τοπικές Μ.μ.Ε. κ.α.). Το συγκεκριμένο πρότυπο κυριάρχησε ιδίως από τα μέσα της δεκαετία του '70 μέχρι και τα τέλη της δεκαετία του '90 και βασικό του χαρακτηριστικό είναι η άσκηση της αναπτυξιακής πολιτικής από «κάτω προς τα πάνω», με παρεμβάσεις μικρής κλίμακας και οι οποίες επιδιώκουν την ισόρροπη και ολοκληρωμένη χωρική και κλαδική ανάπτυξη της περιφέρειας. Ωστόσο, σε όλο αυτό το διάστημα, υπήρξαν και θεωρητικές προσεγγίσεις οι οποίες αντιμετώπιζαν με διαφορετική οπτική τον εννοιολογικό προσδιορισμό του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Συγκεκριμένα, ο H.W. Richardson διαμόρφωσε ένα ευρύτερο θεωρητικό μοντέλο περιφερειακής ανάπτυξης σύμφωνα με το οποίο το σύστημα αναπτυξιακού σχεδιασμού διαμορφώνεται στη βάση ενός αλληλένδετου συστήματος πολλαπλού επιπέδου πολιτικής (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό), συνδέεται άμεσα με την χωρική οργάνωση των δραστηριοτήτων στο χώρο και αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο διαχέεται η ανάπτυξη στις διάφορες κλίμακες. Στο εθνικό επίπεδο, οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις επιτυγχάνουν την διάχυση της οικονομικής ανάπτυξης στις χαμηλότερες αναπτυξιακά περιφέρειες, στο περιφερειακό επίπεδο η περιφερειακή ανάπτυξη αποκτά χωρικό χαρακτήρα και διαμορφώνει την χωρική κατανομή των αναπτυξιακών λειτουργιών (και επομένως των πόλων ανάπτυξης) και στο τοπικό επίπεδο, η τοπική – μητροπολιτική ανάπτυξη διαχέεται στα πλαίσια της αποκέντρωσης. Συνοπτικά, το παραπάνω μοντέλο δίνει έμφαση στις οικονομίες συγκέντρωσης και στην τεχνολογική ανάπτυξη των περιφερειών, γεγονός το οποίο επηρεάζει τους τρόπους διαχείρισης από την μια περιφέρεια στην άλλη και κατά συνέπεια στην γενική πολιτική αναπτυξιακού σχεδιασμού που ασκείται από την κεντρική διοίκηση (Παπαδασκαλόπουλος, 2008· Vlado & Chatzinikolaou, 2020· Γιαουτζή, 1985)

Παράλληλα, σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της εννοιολογικής προσέγγισης του αναπτυξιακού σχεδιασμού διαδραμάτισαν οι προσεγγίσεις των J. Friedman και P. Rosestein – Rodan. Ο Friedman, στην προσπάθειά του να συνδύασει μια σειρά από υφιστάμενα θεωρητικά πρότυπα περιφερειακής ανάπτυξης, εισήγαγε την «θεωρία του κέντρου – περιφέρειας». Κατά το Friedman, η έννοια της ανάπτυξης αποτελεί μια διαδικασία δομικών αλλαγών του κοινωνικού συστήματος μέσα από την συσσώρευση «νεοτερισμών» τα οποία στην συνέχεια διαμορφώνουν και τα αναπτυξιακά συστήματα. Ως νεοτερισμοί ορίζει τις μίξεις ανάμεσα σε υφιστάμενες ιδεών και στοιχεία που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη, έχουν τεχνικό ή θεσμικό χαρακτήρα και διαθέτουν την δυνατότητα να επηρεάζουν όλους τους αναπτυξιακούς τομείς (κοινωνία, οικονομία κ.λπ.) και κατά συνέπεια διαμορφώνουν τα πρότυπα συστήματα αναπτυξιακού σχεδιασμού και πολιτικής. Από την άλλη, ο Rosestein – Rodan, μέσω της θεωρίας της «μεγάλης ώθησης» (Big Push) εκφράζει την ανάγκη προσέγγισης τους ζητήματος της ανάπτυξης μέσω του προγραμματισμού, τονίζοντας πως η συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου κεντρικού συστήματος σχεδιασμού θα αυξήσει τις εξωτερικές οικονομίες και θα ενισχύσει την οικονομική πολιτική του κράτους στην ευρύτερη παραγωγική και οικονομική του αναδιάρθρωση. Στην ίδια γραμμή με την αναπτυξιακή θεώρηση του Friedman,

αναπτύχθηκε και η εννοιολογική προσέγγιση του A. Hirschman, η οποία αντιμετωπίζει με διαφορετική οπτική την προσέγγιση του Rodan ως προς την μεθοδολογία της ανάπτυξης. Κατά τον Hirschman, ο αναπτυξιακός σχεδιασμός οφείλει να διαμορφώνεται με σκοπό την ενίσχυση συγκεκριμένων τομεακών πολιτικών και συνεπώς την δημιουργία εξωτερικών οικονομιών. Παράλληλα, ως προς το σύστημα του «κέντρου – περιφέρειας», τονίζει τις αρνητικές συνέπειες της διαδικασίας «πόλωσης» στην εισοδηματική πολιτική του κράτους, ενώ η διαμόρφωση της αναπτυξιακής πολιτικής και του σχεδιασμού προς αυτή την κατεύθυνση θα έχει ως αποτέλεσμα την άμεση επιρροή και στην χωρική κατανομή των δραστηριοτήτων. Τέλος, εστιάζοντας στην εγχώρια βιβλιογραφία, ως προς την εννοιολογική διατύπωση του αναπτυξιακού σχεδιασμού σημαντική είναι η προσέγγιση Σκούτζου, ο οποίος εκφράζει την έννοια του αναπτυξιακού σχεδιασμού (προγραμματισμού) ως ένα συνολικό αποτέλεσμα διαδικασιών και δράσεων της κοινωνίας, η οποία στην ανάγκη επιτάχυνσης των μεταβολών σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα κατανεμηθούν με τον βέλτιστο τρόπο οι οικονομικοί της πόροι για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (Σκάγιανης, 1994· Friedman, 2003· Rosenstein-Rodan , 1961· Hirschman, 1959· Παπαδασκαλόπουλος & Χριστοφάκης, 2015).

Διάγραμμα 1: Η διαστάσεις του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Λαμβάνοντας υπόψη συνολικά όλες τις θεωρητικές έννοιες που αναπτύχθηκαν στις προηγούμενες παραγράφους, μπορεί να διατυπωθεί πως ο αναπτυξιακός σχεδιασμός ως βασική και μείζονα συνιστώσα στην ευρύτερη πολιτική του σχεδιασμού, αποτελεί ένα συνδυασμό δράσεων και ενεργειών με τα οποία η διοίκηση προσπαθεί να διαμορφώσει, να κατευθύνει και να ελέγξει την δομή και τον τρόπο οργάνωσης των οικονομικών της πόρων και δραστηριοτήτων. Βασικός σκοπός του συγκεκριμένου εργαλείου είναι είτε η επίλυση προβλημάτων κοινωνικού, οικονομικού και χωρικού χαρακτήρα, είτε την αξιοποίηση των υφιστάμενων χαρακτηριστικών και πλεονεκτημάτων της κάθε περιφέρειας με σκοπό την περαιτέρω αναπτυξιακή της εξέλιξη. Τέλος, ο αναπτυξιακός σχεδιασμός διέπεται από βασικές αρχές και προϋποθέσεις, όπως η μακροπρόθεσμη αναφορά του, η ύπαρξη φορέων που θα

υλοποιήσει τα προγράμματα σχεδιασμού και ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας τους, καθώς καλύπτει και άξονες πέραν της οικονομικής διάστασης (Διάγραμμα 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

Το ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού δεν αποτέλεσε ένα μονόπλευρο και αυτοτελές σύστημα, καθώς η διαχρονική εξέλιξη σε θεσμικό και προγραμματικό επίπεδο επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τους στόχους και τις πολιτικές που αφορούσαν την εδαφική διάσταση της ανάπτυξης σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο επιδιώκει την ανάλυση του χωρικού σχεδιασμού από την ευρωπαϊκή οπτική, τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και ατομικά σε ευρωπαϊκές χώρες, προκειμένου να αποτυπωθεί με συνοπτικό και ολοκληρωμένο τρόπο η ευρωπαϊκή εμπειρία στο ζήτημα του χωρικού σχεδιασμού.

2.1) Ο ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

2.1.1) Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ Ε.Ε. ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '90

Με την Συνθήκη της Ρώμης στις 25 Μαρτίου 1957 και την ίδρυση της Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.), τέθηκαν τις πρώιμες βάσεις για την διαμόρφωση της ευρωπαϊκής αναπτυξιακής πολιτικής και της περιφερειακής ανάπτυξης, αφήνοντας να εννοηθεί πως από την στιγμή που οι χώρες αυτές θα λειτουργούσαν ως ένα ευρύ σύνολο, με την σύγκλιση των γεωγραφικών τους ορίων και ανισοτήτων, θα διαμορφώνονταν οι βάσεις για την εξασφάλιση της ισόρροπης χωρικής ανάπτυξης. Αυτό αποτέλεσε και την βασική αιτία που τα κράτη δεν αναλώθηκαν στην διαμόρφωση μια ενιαίας ευρωπαϊκής χωρικής πολιτικής, θεωρώντας πως ο αναπτυξιακός σχεδιασμός θα μπορούσε να καλύψει τις ανάγκες αυτές με έμμεσο τρόπο. Έκτοτε, η περίοδος μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70 θα αποδειχθεί θεμελιώδης για την περιφερειακή και αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκή Κοινότητας, ως απόρροια της διαφορετικής ιδιομορφίας του θεσμικού, οικονομικού και κοινωνικού προφίλ των κρατών – μελών της, της ανάγκης να αμβλύνουν τις ανισότητες και να υπάρξει μια κοινή πολιτική ισόρροπης ανάπτυξης αλλά και των διαδοχικών διευρύνσεων της κοινότητας από τις αρχές της δεκαετίας του '70 (Γιαννακούρου, 2008).

Η δεκαετία του '80 αποτελεί θεμέλιο λίθο της ευρωπαϊκής χωροταξίας διότι σταδιακά τα κράτη – μέλη της κοινότητας συνειδητοποίησαν την ανάγκη να διευθετηθούν χωρικά ζητήματα που προέκυψαν ως αποτέλεσμα των αναπτυξιακών πολιτικών της. Σε πρώτη φάση, το 1984 η κοινότητα, μέσω της επιτροπής της C.E.M.A.T., εκπόνησε την «Χάρτα της Ευρωπαϊκής Χωροταξίας» («Terremolinos Charter») μέσα από την οποία αναδείκνυε την ανάγκη να διαμορφωθεί μια ενιαία χωροταξική πολιτική που θα ρύθμιζε τις αναπτυξιακές της προοπτικές και καθόριζε την έννοια της χωροταξίας ως «*γεωγραφική έκφραση των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και οικολογικών πολιτικών της κοινωνία [...] Ο περιφερειακός/ χωροταξικός σχεδιασμός συμβάλλει στη καλύτερη χωρική οργάνωση στην Ευρώπη και στην εύρεση λύσεων για προβλήματα που υπερβαίνουν το εθνικό πλαίσιο και έτσι στοχεύει στη δημιουργία ενός αισθήματος κοινής ταυτότητας...*»³. Σημείο αναφοράς για την ευρωπαϊκή πολιτική χωρικής ανάπτυξης αποτέλεσε η έγκριση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης στις 28 Φεβρουαρίου 1986, μέσω της οποίας η κοινότητα τροποποίησε την αρχική συνθήκη

³ European Spatial Planning Charter, Appendix to Recommendation No. R (84) 2 (<https://rm.coe.int/native/09000016804e87cb>)

ίδρυσης της Ε.Ο.Κ. και καθόρισε την ανάγκη να διαμορφωθούν κοινές πολιτικές και νέοι στόχοι που θα συμβάλλουν στην εξασφάλιση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής (άρθρα 130Α μέχρι 130Ε)⁴. Στη βάση του άρθρου 130Δ της Πράξης για την ανάγκη τροποποίησης των διαρθρωτικών ταμείων, το 1988 πραγματοποιήθηκαν τροποποιήσεις του Κανονισμού 4254/1988 σχετικά με την λειτουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΠΤΑ). Στην τροποποίηση αυτή συμπεριλήφθηκε ένα νέο άρθρο (άρθρο 10) που αφορούσε την «Περιφερειακή Ανάπτυξη σε Κοινοτικό Επίπεδο» και κατέστησε σαφές ότι για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της κοινότητας στο βέλτιστο βαθμό, το Ε.Π.Τ.Α. μπορεί να σχεδιάσει μελέτες που αφορούν τον χωροταξικό σχεδιασμό υπερεθνικού επιπέδου, καθώς και την προώθηση δράσεων που ευνοούν την διαπεριφερειακή συνεργασία, την ανταλλαγή ιδεών και την συγκέντρωση στοιχείων που είναι απαραίτητα για την χωρική οργάνωση της Κοινότητας⁵. (Ανδρικοπούλου, 2004· Γιαννακούρου, 2008).

Στην βάση του άρθρου 10 του Κανονισμού η Ε.Ε.Κ. πραγματοποίησε τις πρώτες προσπάθειες να διευρύνει το ζήτημα της χωρικής πολιτικής υπό το πρίσμα της περιφερειακής ανάπτυξης. Τα έτη 1991 – 92 αποτελούν σημαντικές χρονιές θεσμικών αλλαγών για την κοινότητα, όχι μόνο για την υπογραφή της «Συνθήκης του Μάαστριχτ» ή «Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση» στις 7 Φεβρουαρίου 1992⁶, αλλά και για την έγκριση της έκθεσης «Ευρώπη 2000» (Europe 2000: Outlook for development of the community's territory), μέσω της οποίας η Ε.Ε. έθεσε τις βάσεις για να θεμελιωθεί ο χωρικός σχεδιασμός ως βασικός στόχος ευρωπαϊκής πολιτικής. Βέβαια, μπορεί να μην επέφερε σημαντικές αλλαγές ή ενέργειες διαμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου της ένωσης, ωστόσο κατάφερε να επηρεάσει τα κράτη – μέλη σε εθνικό επίπεδο ως προς την μέθοδο και τις κατευθύνσεις της χωρικής τους πολιτικής. Βασική επιδίωξη της συνθήκης ήταν η προώθηση της βιώσιμης ευρωπαϊκής ανάπτυξης μέσα σε ένα διευρυμένο χωρικό πλέγμα, που θα ενισχύει την οικονομική και κοινωνική συνοχή και θα παρέχει ισοτιμία προς όλα τα κράτη – μέλη της ένωσης⁶. Δύο χρόνια αργότερα, το 1994, η ένωση κατάρτισε μία ακόμη έκθεση, την έκθεση «Ευρώπη 2000+», η οποία καθιστά με σαφέστερο τρόπο την ανάγκη διαμόρφωσης της ευρωπαϊκής χωρικής διάστασης, επιδιώκοντας την συνεργασία όλων των επιπέδων και των τομέων πολιτικής. Παράλληλα, στα πλαίσια προώθησης των διακρατικών συνεργασιών και της επίτευξης του στόχου για άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων, στην συγκεκριμένη έκθεση περιλήφθηκαν και μελέτες που πραγματοποιήθηκαν σε οκτώ (8) μεγάλες περιφέρειες της ένωσης, με θέμα την χωροταξική τους διάρθρωση και ανάλυση, αλλά και το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής χωρικής πολιτικής. Στην βάση της συγκεκριμένης έκθεσης αλλά κυρίως στην θεμελιώδη συνθήκη της Ε.Ε., εισήχθη η 1^η έκθεση για την «οικονομική και κοινωνική συνοχή», αποτελώντας την βάση για μια σειρά συζητήσεων γύρω από το ζήτημα του ορισμού της συνοχής. Στην 1^η έκθεση, ο όρος της συνοχής παρέπεμπε στην οικονομική και κοινωνική του πτυχή, όπου ο ρόλος της συνοχής είναι να ευθυγραμμίσει σε μια κοινή συνιστώσα τις οικονομικές και κοινωνικές προοπτικές της ένωσης⁷. (Ανδρικοπούλου, 2004· Βασενχόβεν, Σαπουντζάκη, Ασπρογέρακας, Γιαννίρης, & Παγώνης, 2010).

Τόσο η έκθεση «Ευρώπη 2000» όσο και η έκθεση «Ευρώπη 2000+» ανέδειξαν την ανάγκη να διαμορφωθεί ένα ενιαίο σχέδιο χωροταξικής φύσεως προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί της ένωσης. Συνεπώς, όλες αυτές οι προσπάθειες σε συνδυασμό με την συνεχόμενη τροποποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής της ένωσης και τα νέα δεδομένα πολιτικής που

⁴ Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη/ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:11986U/TXT&from=EL>)

⁵ Κανονισμός 4254/88 / Eur-lex
(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31988R4254&from=EL>)

⁶ Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)-Συνθήκη του Μάαστριχτ/ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
(<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>)

⁷ 1^η Έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή/ European Commission
(<https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/b093469f-676b-40b8-8cfl-3c16769c9e78>)

επέφερε η αναθεώρηση της «Συνθήκης του Μάαστριχτ» από την «Συνθήκη του Άμστερνταμ» στις 2 Οκτωβρίου 1997, οδήγησε την Ε.Ε.Κ. να εγκρίνει το «Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου» (Σ.Α.Κ.Χ.) στο Πότσνταμ στις 11 Μαΐου 1999. Μέσα από αυτό το σχέδιο θεμελιώθηκε το πρώτο κοινό πλαίσιο θεσμών, σκοπών και πολιτικών κατευθύνσεων της χωρικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ λίγους μήνες μετά εγκρίθηκε και το Σχέδιο Δράσης. Κεντρικός σκοπός του σχεδίου ήταν η βιώσιμη χωρική ανάπτυξη σε συνδυασμό με την διασφάλιση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της ισορροπίας του επιπέδου ανταγωνισμού μεταξύ των μελών της ένωσης⁸. Ωστόσο, το κυριότερο στοιχείο και αυτό που έχει μεγαλύτερη αξία για την ένωση μέσα από την ΣΑΚΧ, είναι η προσπάθεια της ένωσης να διευθετήσει τα χωρικά της ζητήματα, πράγμα το οποίο έχει άμεση επιρροή και στο σχεδιασμό της περιφερειακής πολιτικής αλλά και στον τρόπο με τον οποίο τα διαθρωτικά της ταμεία σε συνδυασμό με μια ενιαία χωρική στρατηγική, όπως είναι η ΣΑΚΧ, μπορούν να συμβάλλουν στο πρωταρχικό σκοπό της κοινότητας. (Ανδρικοπούλου, 2004· Θωΐδου, 2004).

2.1.2) Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 2000: Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Έχοντας θέσει την πορεία ανάπτυξης της ευρωπαϊκής χωρικής πολιτικής από την προηγούμενη κιάλας δεκαετία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε, το 2000, την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Παρατηρητηρίου Χωροταξίας, το επονομαζόμενο «E.S.P.O.N.» (European Spatial Planning Observation Network). Ως εργαλείο χωρικής πολιτικής, το E.S.P.O.N. αποσκοπούσε στην συγκέντρωση πληροφοριών που αφορούσαν τον ευρωπαϊκό χώρο, προκειμένου να καταγράψει την υφιστάμενη κατάσταση του, να απεικονίσει τις χωρικές ανισότητες, να καταλήξει στα τελικά εργαλεία που θα διαμορφώσουν την νέα πολιτική της ένωσης, να συντονίσει τα εργαλεία αναπτυξιακού σχεδιασμού (τομεακά προγράμματα)⁹ και την επιρροή του ευρωπαϊκού χώρου (σε προγραμματικό επίπεδο) από τα κοινοτικά και εθνικά εργαλεία. Τα προγράμματα ESPON αποτέλεσαν το ερευνητικό υπόβαθρο ανάλυσης και σχεδιασμού του σχεδίου Σ.Α.Κ.Χ., μέσω του οποίου τα κράτη – μέλη μπορούσαν να διαμορφώσουν μια πιο καθαρή εικόνα για την κατάσταση του ευρωπαϊκού χώρου, να αξιολογήσουν τις πολιτικές που εφάρμοσαν μέσα από τα αναπτυξιακά εργαλεία και να καθορίσουν τις κατευθύνσεις και τις δράσεις που εξυπηρετούσαν, στο μέγιστο βαθμό, την βιώσιμη ανάπτυξη και την χωρική, κοινωνική και οικονομική συνοχή της ένωσης. Ως αποτέλεσμα του προγράμματος, την ίδια περίοδο, το Συμβούλιο της C.E.M.A.T. διαμόρφωσε και ενέκρινε τις «Κατευθυντήριες Αρχές για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ηπείρου», δηλαδή τις θεμελιώδεις αρχές μέσα από τις οποίες θα πρέπει να διέπονται οι αποφάσεις του Συμβουλίου προκειμένου να διαμορφωθεί η βέλτιστη χωρική στρατηγική¹⁰. Παράλληλα, ένα χρόνο μετά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκδωσε την 2^η έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και καθορίζει την εδαφική συνοχή ως κατασταλτικό παράγοντα για τις χωρικές ανισότητες, επομένως θα πρέπει να συμπεριληφθεί στις κατευθύνσεις των στρατηγικών πολιτικής συνοχής ως βασικό εργαλείο ρύθμισης της αναπτυξιακής πολιτικής της ένωσης (Heider, 2010· Madanupour, Shucksmith, & Brooks, 2021· Βασενχόβεν, Σαπουντζάκη, Ασπρογέρακας, Γιαννίρης, & Παγώνης, 2010).

⁸ Άρθρο 3 ΣΑΚΧ (Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου) / EUR-lex (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:g24401>)

⁹ ESPON (European Spatial Planning Observation Network) / European Commission (https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/e/espon)

¹⁰ Recommendation 72 (2000)1 containing an opinion on the "guiding principles for sustainable spatial development of the European continent", in preparation for the 12th European conference of ministers responsible for regional planning in Hanover (<https://rm.coe.int/guiding-principles-for-sustainable-spatial-development-of-the-european/1680719904>)

Έκτοτε, τα επόμενα χρόνια θα αποτελέσουν σηµαδιακά για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής χωροταξίας και τις πολιτικής του χώρου, αφού οι προσπάθειες των χωρών – µελών σε συνδυασµό µε την νεοσύστατη υποεπιτροπή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «Χωρική και Αστική Ανάπτυξη» (Spatial and Urban Planning / S.U.D.) να καθορίσουν τις διαστάσεις της ευρωπαϊκής συνοχής, οδήγησαν σε µια σειρά από θεσµικές αλλαγές και τροποποιήσεις που έδωσαν µεγάλη αξία στον τοµέα της χωροταξίας. Σε πρώτο στάδιο, στις 10 Φεβρουαρίου 2004 η Επιτροπή εισήγαγε την 3^η έκθεση για «την οικονοµική και κοινωνική συνοχή», στην οποία σηµείωσε µε πιο σαφή τρόπο την ανάγκη ανάπτυξης της χωρικής διάστασης της συνοχής. Μάλιστα εντάσσει τον όρο της εδαφικής συνοχής σε ξεχωριστή ενότητα, τονίζοντας ότι θα συµβάλλει στην διαµόρφωση µιας ολοκληρωµένης προσέγγισης για την οικονοµική και κοινωνική ανάπτυξη, όπου θα µειωθούν οι ανισότητες και θα ενισχύσει την χωρική προσέγγιση των αναπτυξιακών πολιτικών της ένωσης¹¹. Έχοντας αυξήσει τον αριθµό των µελών της στα 25 κράτη – µέλη (µε αποκορύφωµα την ένταξη 10 χωρών στην ευρωπαϊκή ένωση το 2004), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε τις διαδικασίες για αναθεώρηση του Συντάγµατός της, αρχικά µε την «Συνθήκη της Ρώµης» στις 29 Οκτωβρίου 2004 και εν συνεχεία µε την «Συνθήκη της Λισαβόνας» στις 13 Δεκεµβρίου 2007. Τόσο στην πρώτη όσο και στη δεύτερη συνθήκη, αποτέλεσαν την επιτομή της προσπάθειας που είχε προηγηθεί µέσα από το Σ.Α.Κ.Χ. να θέσει την προοπτική της χωρικής ανάπτυξης στο ευρωπαϊκό επίπεδο ως άµεσο και κατασταλτικό παράγοντα καθορισµού του αναπτυξιακού µοντέλου της. Η «Συνθήκη της Ρώµης» προώθησε την παραπάνω προοπτική στα πλαίσια της διακυβερνητικής συνεργασίας µεταξύ των χωρών και κατέληξε στην ένταξη του όρου της «εδαφικής συνοχής» ως πρωταρχικό στόχο της ένωσης, σε παράλληλη γραµµή µε την κοινωνική και οικονοµική ισορροπία. Ωστόσο, επί του συνόλου των άρθρων της Συνθήκης καταψηφίστηκαν από τις χώρες της Ολλανδίας και της Γαλλίας, στα πλαίσια των εθνικών τους δηµοψηφισµάτων (Asprogerakas & Zachari, 2019· Madanupour, Shucksmith, & Brooks, 2021).

Παρά την ακύρωση της συνθήκης οι διεργασίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο τοµέα της χωροταξίας συνεχίστηκαν, εστιάζοντας κυρίως, µέχρι την θεσµική της κατοχύρωση µε την «Συνθήκη της Λισαβόνας», στο ζήτηµα της εδαφικής συνοχής του ευρωπαϊκού χώρου. Στις 25 Μαΐου 2007, στα πλαίσια της διακρατικής συνεργασίας, εγκρίθηκαν από την Επιτροπή µια σειρά κειµένων που συνολικά διαµόρφωσαν την «Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης: προς µια πιο ανταγωνιστική και βιώσιµη Ευρώπη διαφορετικών περιφερειών». Η συγκεκριµένη έκθεση αποτελεί την φυσική εξέλιξη του Σ.Α.Κ.Χ. και βασικός της στόχος είναι η εξασφάλιση της εδαφικής συνοχής στα πλαίσια της ισόρροπης ανάπτυξης¹². Για τον συγκεκριµένο σκοπό, η «Εδαφική Ατζέντα» επισηµαίνει την αξία που διαδραµατίζουν και οι κοινοτικές πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης, καθιστώντας σαφές πως η περιφερειακή πολιτική της ένωσης αποτελεί αναπόσπαστο και βασικό κοµµάτι της χωρικής εξέλιξής της. Παράλληλα, την ίδια χρονική περίοδο, εκπονήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την C.E.M.A.T. ο «Χάρτης της Λειψίας για τις Βιώσιµες Ευρωπαϊκές Πόλεις» καθώς και η «4^η έκθεση για την οικονοµική και κοινωνική συνοχή». Ο «Χάρτης της Λειψίας» αποτελεί ένα έγγραφο που στοχεύει στην διατήρηση και ενίσχυση της αναπτυξιακής γραµµής των ευρωπαϊκών αστικών κέντρων, στα πλαίσια µιας ενιαίας ευρωπαϊκής στρατηγικής που θα συνδυάζει την εδαφική συνοχή και την περιφερειακή ανάπτυξη. Βάσει του εγγράφου αυτού, τα κράτη – µέλη θα πρέπει να εναρµονίσουν τα εθνικά, περιφερειακά και τοπικά τους πλαίσια µε τις αρχές που ορίζονται σε αυτό και να διαµορφώσουν ένα µικτό σχέδιο στρατηγικής, στο οποίο θα συνυπάρχουν µε σχέσης αλληλεξάρτησης οι χωροταξικές και τοµεακές πολιτικές. Η 4^η έκθεση για την συνοχή, κατατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 30 Μαΐου 2007 και

¹¹ 3^η έκθεση για την οικονοµική και κοινωνική συνοχή – εδαφική συνοχή/ EUR-Lex

(https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/cohesion3/cohesion3_part1_terr_el.pdf)

¹² Γνωµοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονοµικής και Κοινωνικής Επιτροπής µε θέμα «Εδαφική Ατζέντα»/ EUR-Lex (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007AE0601&from=PL>)

εκτός των βασικών επιδιώξεων για την οικονομική και την κοινωνική ισορροπία και ανάπτυξη, εστιάζει την αξία και το ρόλο του υποκείμενου επιπέδου σχεδιασμού (περιφερειακό, τοπικό) στην περιφερειακή ανάπτυξη και στον βέλτιστο συντονισμό των αναπτυξιακών πολιτικών και των επενδύσεων¹³ (Ασπρογέρακας, 2016· Faludi A, 2016· Doucet, 2006· Ζαχαρή & Ασπρογέρακας, 2013).

Η «Συνθήκη της Λισαβόνας» ή αλλιώς γνωστή ως «Μεταρρυθμιστική Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης» αποτέλεσε την σφραγίδα όλων των προσπαθειών που προηγήθηκαν (μέσα από την Συνθήκη του Άμστερνταμ και της Ρώμης αλλά και όλων των προγραμμάτων χωρικής πολιτικής) καθιερώνοντας ως βασική επιδίωξη της κοινότητας και των κοινοτικών πολιτικών την «οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή» της ένωσης¹⁴. Μέσα από αυτή την φράση η ένωση όχι μόνο αναγνωρίζει, έμμεσα, την αξία και το ρόλος της «ευρωπαϊκής χωροταξίας» και της χωρικής της πολιτικής στην ανάπτυξη της, αλλά την καθιερώνει ως κοινοτική αρμοδιότητα, με ότι αυτό συνεπάγεται από θεσμική πτυχή, στην οποία τα κράτη θα πρέπει να εναρμονιστούν και να συντονίσουν στο ίδιο επίπεδο με άλλες τομεακές πολιτικές. Μάλιστα ξεκαθαρίζει πως με την τροποποίηση της πολιτικής συνοχής, η ένωση θα πρέπει να διαμορφώνει δράσεις και κατευθύνσεις που θα αφορούν το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, τα οποία θα συντονίζονται από τα ταμεία Περιφερειακής Ανάπτυξης, Κοινωνικού Ταμείου και Συνοχής και επομένως θα εναρμονίζονται με την αναπτυξιακή πολιτική της ένωσης. Ωστόσο, σε σχέση με άλλους τομείς, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να καθορίσει συγκεκριμένες ενέργειες για τον χωροταξικό σχεδιασμό των κρατών – μελών της, αφενός λόγω της εθνικής κυριαρχίας του κάθε κράτους ξεχωριστά αποτρέποντας να διαμορφωθούν δράσεις που θα απευθύνονται στην ένωση ως σύνολο και αφετέρου στην ποικιλομορφία και την έντονη διαφορετικότητα που παρουσιάζουν οι ευρωπαϊκές περιφέρειες στο ζήτημα του χωρικού σχεδιασμού. (Faludi A. , 2016· Γιαννακούρου, 2019).

Η ένταξη του όρου της εδαφικής στην «Συνθήκη της Λισαβόνας» αποτέλεσε τον προγονικό λίθο για την περαιτέρω ανάπτυξη της χωροταξίας στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Τον Οκτώβριο του 2008, η Επιτροπή εισήγαγε την «Πράσινη Βίβλο για την εδαφική συνοχή», όπου αποτέλεσε την αφορμή για τις αρμόδιες επιτροπές να αναλύσουν περαιτέρω το νέο, από θεσμικής φύσεως, όρο της εδαφικής συνοχής. Παρά το γεγονός πως υπήρξαν πολλές αρνητικές κριτικές για την έκθεση που την χαρακτήριζαν ως ασαφή¹⁵, εντούτοις παρουσιάζει το πως μπορούν η οικονομική και κοινωνική διάσταση της συνοχής να αποκτήσουν εδαφικό χαρακτήρα, εξυπηρετώντας την βιώσιμη ανάπτυξη του κοινοτικού χώρου. Προς το κλείσιμο της πρώτης δεκαετίας του 2000, οι εξελίξεις στο ζήτημα του χωρικού σχεδιασμού και της χωρικής πολιτικής συνεχίστηκαν με την «Έκθεση Barca» το Νοέμβριο του 2009 και την 5^η έκθεση συνοχής τον Νοέμβριο του 2010. Η «έκθεση Barca» έδωσε την ευκαιρία στην Επιτροπή, αφενός να διερευνήσει καλύτερα το πλαίσιο στο οποίο θα στηριζόταν το πρόγραμμα πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2014 – 2020 μέσα από την «τοποκεντρική προσέγγιση» και αφετέρου να τονίσει ακόμη περισσότερο την ανάγκη αναθεώρησης των εθνικών στρατηγικών από τα κράτη μέλη, έτσι ώστε να διαμορφώσουν ένα ολοκληρωμένο σύστημα χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού. Με αυτό τον τρόπο, οι εθνικές κυβερνήσεις θα μπορούν να χρησιμοποιούν τους πόρους των τομεακών προγραμμάτων συνυπολογίζοντας και την πολιτική

¹³ 4^η έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή/ EUR-Lex
(https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:48027139-1f22-40bb-8107-22df5cfbc807.0005.01/DOC_2&format=PDF)

¹⁴ Άρθρο 3, παρ. 3 της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης

¹⁵ «Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν παρουσίασε στην Πράσινη Βίβλο τους προβληματισμούς που έχουν ήδη αναπτυχθεί επί του θέματος (για τον ορισμό), ενώ έχει ήδη προτείνει ορισμούς στις εκθέσεις σχετικά με την συνοχή»

Άρθ. 3 452^η συνόδου ολομέλειας Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής/ EUR-Lex
(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009AE0636&from=EN>)

χωρικής τους οργάνωσης¹⁶. Πάνω σε αυτή την λογική διαμορφώθηκε και η 5^η έκθεση συνοχής, όπου σημειώνει την αξία που μπορούν αλλά και έχουν διαδραματίσει τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού (περιφέρειες και δήμοι) στην επίτευξη των ευρωπαϊκών πολιτικών οικονομικής ανάπτυξης αλλά και στο βαθμό ανταπόκρισης στην μεγάλη οικονομική ύφεση του 2007¹⁷. Μάλιστα στην συγκεκριμένη έκθεση δίνεται ειδική μνεία για την ενίσχυση της εδαφικής συνοχής, εστιάζοντας στο ρόλο των αστικών κέντρων, μέσα από ένα ολοκληρωμένο σύστημα διακυβέρνησης στο οποίο θα συμμετέχουν όλα τα επίπεδα σχεδιασμού (από το ευρωπαϊκό μέχρι το τοπικό) και θα εναρμονίζεται με τις αναπτυξιακές πολιτικές της ένωσης¹⁸. (Asprogerakas & Zachari, 2019· Ζαχαρή & Ασπρογέρακας, 2013· Sielker, 2016· Faludi A., 2012).

2.1.3) ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Την τελευταία δεκαετία, οι διεθνείς εξελίξεις σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, με την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007 και την κρίση της πανδημίας το 2020, οδήγησαν την Ε.Ε. να προσαρμόσει τις πολιτικές της στις νέες συνθήκες και στις ανάγκες των κρατών για την οικονομική και παραγωγική τους αναδιάρθρωση. Σε πρώτο στάδιο, τον Ιούνιο του 2010, η επιτροπή θέσπισε την νέα στρατηγική «Ευρώπη 2020». Οι βασικές επιδιώξεις που ορίστηκαν αφορούσαν την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας, την διατήρηση της κοινωνικής ισορροπίας και την αύξηση της απασχόλησης σε τομείς έξυπνης οικονομίας¹⁹. Υπό το πρίσμα των νέων στόχων, στις 19 Μαΐου 2011 η επιτροπή της C.E.M.A.T. τροποποίησε το κείμενο της Εδαφικής Ατζέντας του 2007 με την νέα «Εδαφική Ατζέντα 2020», όπου συμπεριλήφθηκαν οι σκοποί που τέθηκαν από την ευρωπαϊκή στρατηγική (Κεφάλαιο I της Ατζέντας). Μάλιστα, επισημαίνει την ανάγκη να διαμορφωθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα πολυκεντρικής ανάπτυξης για τα αστικά κέντρα, προκειμένου να μειωθούν οι ανισότητες και τα υφιστάμενα προβλήματά τους, αλλά και να συντονιστούν όλα τα τομεακά προγράμματα και εργαλεία πολιτικής με σκοπό την ύπαρξη ενός μικτού συστήματος διακυβέρνησης μεταξύ αναπτυξιακής και χωρικής πολιτικής. Σε δεύτερο στάδιο, το 2011 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε τις προεργασίες προκειμένου να αναθεωρήσει το πρόγραμμα Πολιτικής Συνοχής για την νέα προγραμματική περίοδο 2014 – 2020, ορίζοντας ως βασική επιδίωξη την ανασυγκρότηση της παραγωγής και της απασχόλησης στην κατεύθυνση της έξυπνης και ισόρροπης ανάπτυξης. Σε αυτό το πλαίσιο, απαιτείται η προώθηση ολοκληρωμένων στρατηγικών που θα καλύπτουν τους αναπτυξιακούς κλάδους (σύμφωνα με την στρατηγική Ευρώπη 2020) και η ανάπτυξη εδαφικών συνεργασιών μεταξύ των μελών της κοινότητας, σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης, μέσα από Συμφωνίες Εταιρικής Σχέσης. Παράλληλα, παρατίθενται συγκεκριμένες αναφορές σχετικά με τον τρόπο ανάπτυξης των περιφερειών αλλά και των αστικών κέντρων, σημειώνοντας την ανάγκη να διαμορφωθούν ολοκληρωμένες πολιτικές αστικής ανάπτυξης και μακρό-περιφερειακές στρατηγικές²⁰ (Lang & Török, 2017· Nosek, 2015).

Πάνω σε αυτό βασίστηκε και η γνωμοδότηση της 20^{ης} Ιανουαρίου 2011 της Ε.Ο.Κ.Ε., η οποία αφορούσε τις «Μητροπολιτικές περιοχές και πόλεις – περιφέρειες στη στρατηγική

¹⁶ Barca, F. (2009) An Agenda for a Reformed Cohesion Policy./ European Commission (https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/agenda-reformed-cohesion-policy-place-based-approach-meeting-european-union_en)

¹⁷ Κεφάλαιο 2 «Εθνικές πολιτικές και συνοχή», 5^η έκθεση οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής/ European Commission)

¹⁸ Υποεν.1.1 και 3.1, Κεφάλαιο «Συμπεράσματα: το μέλλον της πολιτικής συνοχής», 5^η έκθεση οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής/ European Commission (https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion5/pdf/5scr_el.pdf)

¹⁹ Ευρώπη 2020/ ΕΟΚΕ Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (<https://www.eesc.europa.eu/el/sections-other-bodies/other/europe-2020-steering-committee>)

²⁰ Πολιτική Συνοχής 2014 – 2020: Επενδύσεις στις περιοχές της Ευρώπης/ European Commission (https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag40/mag40_el.pdf)

2020», μέσα από την οποία αναδείχθηκε η ανάγκη σύνταξης μιας ευρύτερης αστικής πολιτικής για την ανάπτυξη της αστικής δομής των πόλεων μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού, με ταυτόχρονη ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής ισορροπίας²¹. Παρ' όλα αυτά, όπως και στην πλειοψηφία του προγράμματος, οι κατευθύνσεις προσανατολίζονται στην οικονομική τους πτυχή. Εν συνέχεια, η ευρωπαϊκή χωρική διάσταση ενισχύθηκε μέσα από τον Κανονισμό 1299/2013²² της Ε.Ο.Κ.Ε. που αφορούσε την «Εδαφική Συνεργασία». Ο Κανονισμός, αποτελούσε την θεσμική κατοχύρωση όλων των προηγούμενων προσπαθειών προώθησης της διακρατικής και διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της ένωσης και διακρίνεται κυρίως για τον αναπτυξιακό του χαρακτήρα. Παρ' όλα αυτά, εμπεριέχει έμμεσες αναφορές για ένα ενιαίο σύστημα χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού μέσα από το εργαλείο των Ο.Ε.Ε. (Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων)²³ που μπορεί να εντάσσονται στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, εντούτοις επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από την χωροταξική πολιτική της εκάστοτε χώρας. Παράλληλα η Επιτροπή στράφηκε και σε ζητήματα που αφορούσαν την διευθέτηση του θαλάσσιου χώρου της κοινότητας και προς αυτή την κατεύθυνση εκδόθηκαν η Οδηγία 89/2014 περί «Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού» το 2014 και η έκθεση της Επιτροπής για «Εξυπνα Νησιά» το 2017. Με την επίσημη εκκίνηση της νέας προγραμματικής περιόδου το 2014, η Ε.Ε. συνέχισε να ενισχύει τον κλάδο της αστικής και της χωρικής πολιτικής, με νέες στρατηγικές και πολιτικές που ιδίως αποσκοπούσαν στον αναπτυξιακό χαρακτήρα του σχεδιασμού και στον τρόπο που θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε ζητήματα ανάπτυξης, απασχόλησης και παραγωγικότητας. Στην 6^η Έκθεση Συνοχής, που εγκρίθηκε στις 23 Ιουλίου 2014, παρόλο που το σύνολο των κατευθύνσεων απευθύνονται σε τομείς που επηρεάζουν άμεσα την βιώσιμη ανάπτυξη της ένωσης (έρευνα, τεχνολογία, καινοτομία, κλιματική αλλαγή, βιώσιμη κινητικότητα κ.λπ.), αναδεικνύεται η ανάγκη ενίσχυσης της Εδαφικής Συνεργασίας, στη βάση της οποίας μπορούν τα κράτη – μέλη να ανταλλάσσουν πολιτικές σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό) προκειμένου να αντιμετωπίζουν κοινά ζητήματα και προκλήσεις, δίχως όμως να θέτει σαφή κατεύθυνση για την διαμόρφωση κοινής υπερεθνικής πολιτικής που θα εμπλέκει τον χωρική και αναπτυξιακή πολιτική. (Ασπρογέρακας, 2016· Lang & Török, 2017· Nosek, 2015· Madanpour, Shucksmith, & Brooks, 2021).

Οι τελευταίες εξελίξεις που αφορούσαν την χωρική πολιτική και την εδαφική διάσταση της πολιτικής συνοχής, εστίασαν στην αναθεώρηση των προγραμμάτων πολιτικής της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 για την νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 2027. Η 7^η έκθεση συνοχής, που εκπονήθηκε το 2017, αποτελεί την πρώτη βάση στην οποία η Ε.Ε. αποδίδει σε ξεχωριστό τμήμα της κατευθύνσεις για την εδαφική συνοχή, οι οποίες θα πρέπει να αποβλέπουν σε τομείς πράσινης ανάπτυξης, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και της ενεργειακής δίκαιης μετάβασης. Μάλιστα, στην συγκεκριμένη έκθεση δίνεται βαρύτητα στην ανάπτυξη βιώσιμων πόλεων, μέσα από ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης, ενώ παράλληλα τονίζεται η αξία της διαπεριφερειακής και μακροπεριφερειακής συνεργασίας στην ανάπτυξη των περιφερειών, καθώς και βελτίωση του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου μέσα από το εργαλείο των Ο.Ε.Ε.²⁴ Με γνώμονα την βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε ήδη από το 2019 τις συζητήσεις με τα υπόλοιπα κράτη μέλη προκειμένου να αναθεωρήσουν τις ευρωπαϊκές στρατηγικές για την νέα περίοδο και να θέσουν τους στόχους

²¹ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Μητροπολιτικές περιοχές και πόλεις-περιφέρειες στη στρατηγική “Ευρώπη 2020»/ European Commission (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52011IE1380>)

²² Κανονισμός 1299/ 2013/ EUR-Lex (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1299>)

²³ Άρθρο 11 Κανονισμού Ε.Ε. 1299/ 2013/ EUR – Lex (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=celex%3A32013R1303>)

²⁴ 7^η Έκθεση οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής/ European Commission (https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion7/7cr_el.pdf)

που θα έπρεπε να επιδιώξει η ευρωπαϊκή ένωση «προς μια Βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030». Σε πρώτη φάση, η Επιτροπή προχώρησε στην αναθεώρηση της στρατηγικής Πολιτικής Συνοχής για την νέα περίοδο 2021 – 2027, θέτοντας ως βασικούς στόχους της την ανταγωνιστικότητα, την έξυπνη ανάπτυξη, την πράσινη μετάβαση, την κοινωνική συνοχή και την βιώσιμη και ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη²⁵. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, η νέα Πολιτική Συνοχής σημειώνει πως θα πρέπει να υπάρχει μεγαλύτερη ενίσχυση της εδαφικής διάστασης των αρχών και πως αποκλειστικός στόχος της θα πρέπει να είναι η διαχείριση των οικονομικών της πόρων μέσα από ολοκληρωμένες χωρικές και αναπτυξιακές στρατηγικές²⁵. (Medeiros, 2018· Madanupour, Shucksmith, & Brooks, 2021).

Στην συνέχεια ακολούθησε η αναθεώρηση της Εδαφικής Ατζέντας, στην άτυπη σύσκεψη της C.E.M.A.T., στην νέα «Εδαφική Ατζέντα 2030», όπου σημειώνει πως η κατά τόπους διαμόρφωση της πολιτικής για την εδαφική συνοχή θα μπορέσει να διευκολύνει τα κράτη και την κεντρική διοίκηση της ένωσης να διαμορφώσουν ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές, αλλά και να επιτύχουν τους νέους στόχους της Πολιτικής Συνοχής (και των προηγούμενων εκθέσεων) προς την δίκαιη ευρωπαϊκή μετάβαση. Για αυτό υπενθυμίζει πως ο χωρικός σχεδιασμός δεν θα πρέπει να υποβαθμιστεί, αλλά να λειτουργεί ως το μέσο στο οποίο τα αναπτυξιακά και τομεακά προγράμματα μπορούν να ενισχύσουν την εδαφική τους διάσταση²⁶. Την αναθεώρηση της Εδαφικής Ατζέντας ακολούθησε η εκπόνηση της 8^{ης} έκθεσης για την συνοχή. Η έκθεση συνοχής επιβεβαίωσε, εν ολίγης, τα συμπεράσματα και τις κατευθύνσεις για την εδαφική συνοχή, που αναπτύχθηκαν στην Εδαφική Ατζέντα, τονίζοντας πως για να αντιμετωπιστούν οι νέες προκλήσεις (δημογραφικό ζήτημα, οικονομική ύφεση λόγω πανδημίας κ.α.) θα πρέπει να συμπεριληφθεί η εδαφική διάσταση των πολιτικών της Ε.Ε. και να ενισχυθεί ο ρόλος των περιφερειών μέσα από τις διαπεριφερειακές συνεργασίες. Τέλος, σε επίπεδο αστικής πολιτικής, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών (κατόπιν γνωμοδότησης) η ανανέωση του «Χάρτη της Λειψίας για τις βιώσιμες πόλεις»²⁷, στις 30 Νοεμβρίου 2020. Μάλιστα, στο νέο χάρτη αναγνωρίζεται η αξία των αγροτικών περιοχών ως πόλοι ενίσχυσης της αστικής πολιτικής, η ανάγκη να προωθηθεί η ψηφιακή μετάβαση και ανάπτυξη στα αστικά κέντρα καθώς και η σύνταξη μιας ολοκληρωμένου, τοποκεντρικού και πολυεπίπεδου συστήματος στο οποίο θα συμβάλλει στην άμβλυνση των χωρικών ανισοτήτων, στην στήριξη των αστικών κέντρων έναντι των νέων υγειονομικών καταστάσεων που προκάλεσε η πανδημία και στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική μετάβαση των πόλεων. (Weck, Madanipour, & Schmitt, 2021· Lüer & Böhme, 2020· Kurth, 2021).

2.2) ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Η Ευρωπαϊκή πολιτική αναπτυξιακού και χωρικού σχεδιασμού δεν υπερκαλύπτεται μόνο από τις πολιτικές και τις κατευθύνσεις που λαμβάνουν οι χώρες σε επίπεδο Ε.Ε.. Αντίθετα, για την εφαρμογή της, η πολιτική της Ε.Ε. βασίζεται εξ ολοκλήρου στο εθνικό επίπεδο σχεδιασμού και στα μοντέλα των κρατών – μελών της. Στην διεθνή και εγχώρια βιβλιογραφία, τα βασικά χωρικά και αναπτυξιακά μοντέλα τα οποία αναπτύσσονται είναι τα συστήματα της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Γερμανίας, τα οποία αποτέλεσαν την βάση με την οποία εξελίχθηκαν και στηρίχθηκαν αρκετές χώρες της Ε.Ε. προκειμένου να αναδιαμορφώσουν τα εργαλεία άσκησης της πολιτικής τους μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στην παρακάτω ενότητα, η έρευνα να επικεντρωθεί σε μοντέλα ανάπτυξης τριών (3) κρατών τα οποία

²⁵ Πολιτική συνοχής 2021-2027/ European Commission (https://ec.europa.eu/regional_policy/el/2021_2027/)

²⁶ Εδαφική Ατζέντα 2030 – Ένα μέλλον για όλες τις περιοχές/ Territorial Agenda (https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/TA2030_jun2021_el.pdf)

²⁷ New Leipzig Charter – the transformative power of cities for the common good/ European Commission (https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/brochure/new_leipzig_charter/new_leipzig_charter_en.pdf)

εντάσσονται στο κύκλο της Ε.Ε., εκφράζουν ένα από τα βασικά συστήματα σχεδιασμού (γαλλικό, αγγλικό, γερμανικό) και διαθέτουν παρόμοια γεωγραφικά χαρακτηριστικά (έκταση και πληθυσμιακή πυκνότητα) με την Ελληνική Επικράτεια. Επομένως, αναζητώντας στοιχεία την επίσημη σελίδα της Ε.Ε., τα κράτη – μέλη τα οποία θα εξεταστούν είναι οι χώρες της Πορτογαλίας, της Ιρλανδίας και της Δανίας.

2.2.1) Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ

Η Πορτογαλία αποτελεί κράτος – μέλος της Ε.Ε. από το 1986, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat εντάσσεται στην 12^η θέση σε πληθυσμό (10.352.042 κάτοικοι) και σε έκταση (92.226 km²). Το πολιτικό της σύστημα βασίζεται στην ημίπροεδρική δημοκρατία, κατά την οποία ο πρόεδρος του κράτους διορίζει τον πρωθυπουργό και τα μέλη του κυβερνητικού συμβουλίου. Ως προς την διοικητική της δομή, αποτελεί ένα ενιαίο κράτος και τον κυρίαρχο ρόλο στην αναπτυξιακή και χωρική πολιτική της χώρας ασκεί η κεντρική διοίκηση. Εντούτοις, ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του συστήματος χωρικού σχεδιασμού της Πορτογαλίας, είναι η αυτονομία που διακατέχει την τοπική αυτοδιοίκηση να αποφασίζει (υπό την εποπτεία του κεντρικού κράτους) τον τρόπο οργάνωσης της χωρικής δομής της πορτογαλικής επικράτειας. Το συγκεκριμένο στοιχείο αποτελεί απόρροια της μεγάλης επιρροής του χωρικού συστήματος της χώρας από το «Ναπολέοντειο» σύστημα χωρικού σχεδιασμού που εφαρμόστηκε στην Γαλλία και εν συνεχεία διοχετεύθηκε και σε άλλες χώρες – μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Ολλανδία, Βέλγιο, Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα). Παράλληλα, ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία του πορτογαλικού συστήματος είναι η δυνατότητα να εξειδικεύει τις τομεακές πολιτικές της χώρας από το εθνικό στο περιφερειακό επίπεδο. Με αυτό τον τρόπο, αφενός συμβάλλει στην βέλτιστη σύνδεση του χωρικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού στο περιφερειακό επίπεδο, αφετέρου ενισχύει τις σχέσεις ανάμεσα στα όργανα της κεντρικής και της περιφερειακής διοίκησης, περιορίζοντας τις συγκρούσεις συμφερόντων που ενδεχομένως θα προκύψουν από επενδυτικές δραστηριότητες εθνικής αξίας (European Commission, 2000· Γουργιώτης & Τσιλιμίγκας, 2016).

Ως προς την ευρύτερη δομή του συστήματος, το μοντέλο χωρικής ανάπτυξης καθορίζεται από το Ν.Δ. 380/1999 «θέσπιση του καθεστώτος εδαφικής διαχείρισης» (Decree Law 380/1999 establishing the territorial management regime) το οποίο εν συνεχεία υπέστη διάφορες τροποποιήσεις και εν τέλει αντικαταστάθηκε από τον Ν.Δ. 80/2015 «έγκριση της αναθεώρησης του Νομικού Πλαισίου για τα Μέσα Εδαφικής Διαχείρισης του Ν.Δ. 380/1999» (Decree Law 80/2015 approving the revision of the Legal Framework for Territorial Management Instruments, approved by D.L. 380/99). Βάσει του παραπάνω νόμου, στο εθνικό επίπεδο η κεντρική διοίκηση εκπονεί το Εθνικό Πρόγραμμα Χωροταξικής Πολιτικής (P.N.P.O.T. – *Programa Nacional da Política de Ordenamento do Território*) και τα Τομεακά και Ειδικά Προγράμματα (*Programas setoriais e programas especiais*). Το P.N.P.O.T. καθορίζει τις στρατηγικές κατευθύνσεις με τις οποίες θα οργανωθεί, χωρικά, η Πορτογαλία, καθώς, ενώ σύμφωνα με τον νόμο αποτελεί το πλαίσιο αναφοράς για τα υποκείμενα σχέδια και το εργαλείο με το οποίο μπορεί η Πορτογαλία να συνεργαστεί με άλλα κράτη στα πλαίσια της Εδαφικής Συνεργασίας. Εκπονείται με ευθύνη της Κυβέρνησης από τον αρμόδιο Υπουργό Δημοσίων Έργων, Σχεδιασμού και Χωρικής Διοίκησης του Χώρου (M.E.P.A.T.) σε συντονισμό με το αρμόδιο Υπουργείο Περιβάλλοντος (M.A.), το οποίο είναι αρμόδιο για ζητήματα οικολογικής και περιβαλλοντικής προστασίας και την συμβουλευτική Επιτροπή Εθνικής Επικρατείας (*Comissão Nacional do Território*). Παράλληλα, στην διαδικασία διαβούλευσης του εθνικού προγράμματος συμμετέχει και η Συμβουλευτική Επιτροπή του P.N.P.O.T. (*Comissão consultiva do programa nacional da política de ordenamento do território*), η οποία συγκροτείται από εκπροσώπους των δημοτικών και περιφερειακών αρχών αλλά και άλλων φορέων οικονομικού, κοινωνικού και περιβαλλοντικού κλάδου (República Portuguesa - Diário da República, 2015· European Commission, 2000).

Τα Τομεακά και Ειδικά Προγράμματα αποτελούν εργαλεία άσκησης πολιτικών και στρατηγικών για κρίσιμους τομείς της χώρας, οι οποίοι έχουν άμεση σχέση με την χωρική οργάνωση της επικράτειας. Συγκεκριμένα, τα Τομεακά Προγράμματα απευθύνονται σε τομείς της κυβερνητικής πολιτικής, όπως η εθνική άμυνα, η δημόσια ασφάλεια, οι μεταφορές, οι υποδομές, τα δίκτυα ενέργειας και τηλεπικοινωνιών, η υγεία, ο πολιτισμός, ο τουρισμός, η στέγαση, το εμπόριο, η βιομηχανία, η δασοκομία, η γεωργία και οι πολιτικές που αφορούν την μείωση των περιβαλλοντικών κινδύνων και την διαχείριση των υδάτινων πόρων. Επιπλέον, τομεακά προγράμματα προβλέπονται για εδαφικά καθεστάτα που ορίζονται με ειδικό νόμο, καθώς και για χωροθέτηση κρίσιμων και εθνικής σημασίας δημοσίων επιχειρήσεων. Από την άλλη τα Ειδικά Προγράμματα απευθύνονται σε κλάδους/ τομείς που κρίνονται από την κεντρική διοίκηση απαραίτητοι για το δημόσιο συμφέρον, καθώς και στους πόρους εθνικής σημασίας, όπως οι ακτογραμμές, προστατευόμενες περιοχές, εκβολές ποταμών, αρχαιολογικά πάρκα και τους δημόσιους ταμιευτήρες νερού. Για την εκπόνηση των παραπάνω προγραμμάτων, συμμετέχουν εκπρόσωποι όλων των φορέων της κεντρικής, δημοτικής και περιφερειακής διοίκησης και κατά την διάρκεια της διαμόρφωσης των προγραμμάτων οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τις κατευθύνσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής (República Portuguesa - Diário da República, 2015· European Commission, 2000).

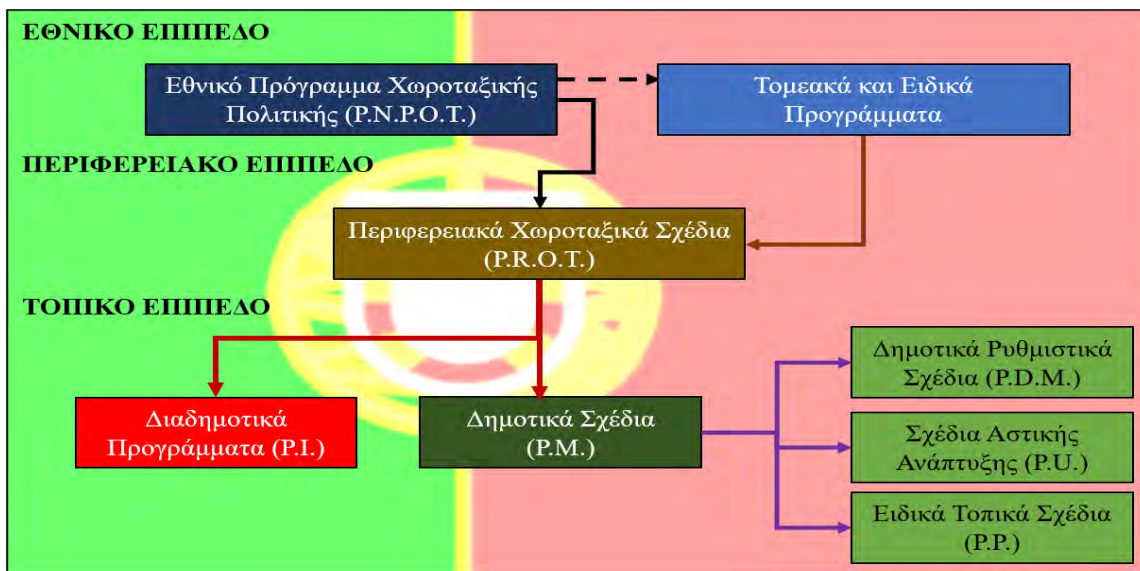
Εν συνεχεία, όλα τα προγράμματα εθνικής εμβέλειας εξειδικεύονται στα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού, στο περιφερειακό επίπεδο μέσα από τα Περιφερειακά Χωροταξικά Σχέδια (*P.R.O.T. – Plano Regional de Ordenamento do Território*) σε διαδημοτικό επίπεδο μέσα από τα Διαδημοτικά Προγράμματα (*P.I. – Programas Intermunicipais*) και σε δημοτικό επίπεδο μέσα από τα Δημοτικά Σχέδια (*P.M. – Programas Municipais*). Τα P.R.O.T. διαμορφώνουν την περιφερειακή στρατηγική με την οποία επιτυγχάνεται η χωρική ανάπτυξη των επτά (7) περιφερειών της Πορτογαλίας²⁸, λαμβάνοντας υπόψη τόσο της πολιτικές των εθνικών προγραμμάτων, όσο και τις στρατηγικές του υποκείμενου σχεδιασμού (διαδημοτικού και δημοτικού επιπέδου). Μάλιστα, η δομή των συγκεκριμένων σχεδίων δίνει την δυνατότητα στα Τομεακά και Ειδικά σχέδια να προσαρμόσουν τις πολιτικές τους με βάση τα ιδιαίτερα χωρικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά της κάθε περιφέρειας, με αποτέλεσμα οι τομεακές πολιτικές να διαμορφώνονται (εκ τοις πράγμασι) στο περιφερειακό επίπεδο. Αρμόδιοι για την κατάρτιση των προγραμμάτων είναι οι Επιτροπές Περιφερειακού Συντονισμού (*C.C.R. - Comissões de Coordenação e desenvolvimento Regional*) σε συνδυασμό με το αρμόδιο υπουργείο (M.E.R.A.T.) και τους δημοτικούς φορείς της κάθε Περιφέρειας, ενώ οι παραπάνω επιτροπές είναι αρμόδιες και για την ρύθμιση και εποπτεία του πολεοδομικού σχεδιασμού. Παράλληλα, οι κατευθύνσεις των P.R.O.T. έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα και τα υποκείμενα σχέδια καλούνται να εναρμονίζονται με το πλαίσιο των Περιφερειακών Σχεδίων. Τα P.I. εντάσσονται στο υπό – περιφερειακό επίπεδο και αποτελούν σχέδια που καλύπτουν το σύνολο μιας διαδημοτικής ενότητας ή και τα όρια δύο (και παραπάνω) συνεχόμενων δήμων, στα οποία εντοπίζονται είτε διαρθρωτικές αλληλεπιδράσεις είτε ομοιογενή προβλήματα. Η εκπόνησή τους δεν είναι υποχρεωτική και αρμόδιοι φορείς είναι οι επιτροπές των μητροπολιτικών περιοχών και τα αρμόδια δημοτικά συμβούλια, ενώ για την τελική τους έγκριση απαιτείται η εναρμόνιση με τα υπερκείμενα περιφερειακά σχέδια και ο έλεγχος από την C.C.R. (República Portuguesa - Diário da República, 2015· European Commission, 2000).

Τα Δημοτικά Σχέδια (P.M.) αποτελούνται από τρεις κατηγορίες σχεδίων: 1) τα Δημοτικά Ρυθμιστικά Σχέδια (*P.D.M. – Plano Diretor Municipal*), 2) τα Σχέδια Αστικής Ανάπτυξης (*P.U. – Plano de Urbanização*) και 3) τα Ειδικά Τοπικά Σχέδια (*P.P – Plano de Pormenor*). Τα P.D.M. αποτελούν το στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη των Δήμων και μέσω αυτών οι στρατηγικές κατευθύνσεις των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων

²⁸ The Regions of Portugal / República Portuguesa – aicep Portugal Global (<https://www.portugalglobal.pt/EN/InvestInPortugal/RegionsofPortugal/Pages/TheRegionsofPortugal.aspx>)

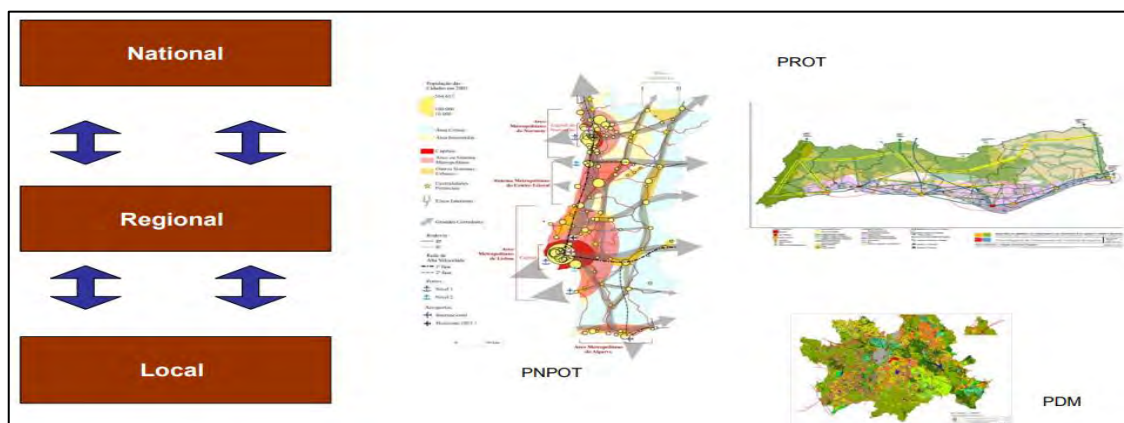
μετατρέπονται σε δράσεις. Στην ίδια γραμμή, όπως και στα P.R.O.T., στα P.M. εξειδικεύονται οι τομιακές πολιτικές οι οποίες έχουν άμεσο αντίκτυπο στο τοπικό περιβάλλον και καθορίζονται οι κατευθύνσεις για την οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων και των υποδομών και την διασφάλιση του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος. Η κατάρτισή τους είναι υποχρεωτική, διέπονται από δεσμευτικό χαρακτήρα εφόσον λάβουν την έγκριση της κεντρικής κυβέρνησης και αρμόδιοι για την κατάρτισή τους είναι τα Δημοτικά Συμβούλια και η εποπτεία τους κατά την εκπόνησή τους ορίζεται από συμβουλευτικές επιτροπές συλλογικού χαρακτήρα, τα οποία συντονίζονται από τις αρμόδιες C.C.R.. Τα P.U. διαμορφώνουν την χωρική οργάνωση των αστικών περιοχών λαμβάνοντας υπόψη ποσοτικές παραμέτρους, ενώ τα P.P. αποτελούν λεπτομερή σχέδια τα οποία αφορούν συγκεκριμένα αστικά τμήματα ενός Δήμου και περιλαμβάνουν τα ρυμοτομικά τους σχέδια, τους χάρτες χρήσεων γης και όρων δόμησης και ειδικές κατευθύνσεις για τον τρόπο ανάπτυξης των κτιρίων. Συνολικά, το σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Πορτογαλίας παρουσιάζονται στα Διαγράμματα 2, 3, ενώ ενδεικτικά παρουσιάζονται και χωρικά σχέδια όλων των βαθμίδων σχεδιασμού στους παρακάτω χάρτες (República Portuguesa - Diário da República, 2015· European Commission, 2000).

Διάγραμμα 2: Το σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Πορτογαλίας σύμφωνα με το πορτογαλικό D.L. 80/2015

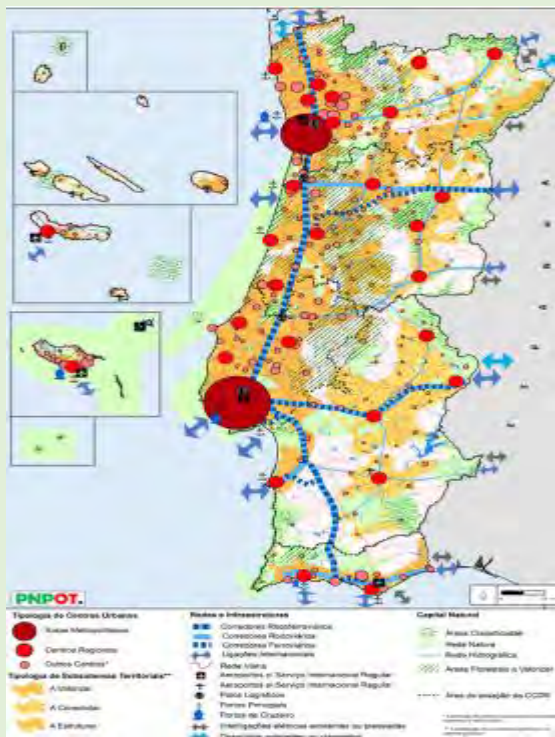
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 3: Η συμβολή του Περιφερειακού Επιπέδου στο σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Πορτογαλίας

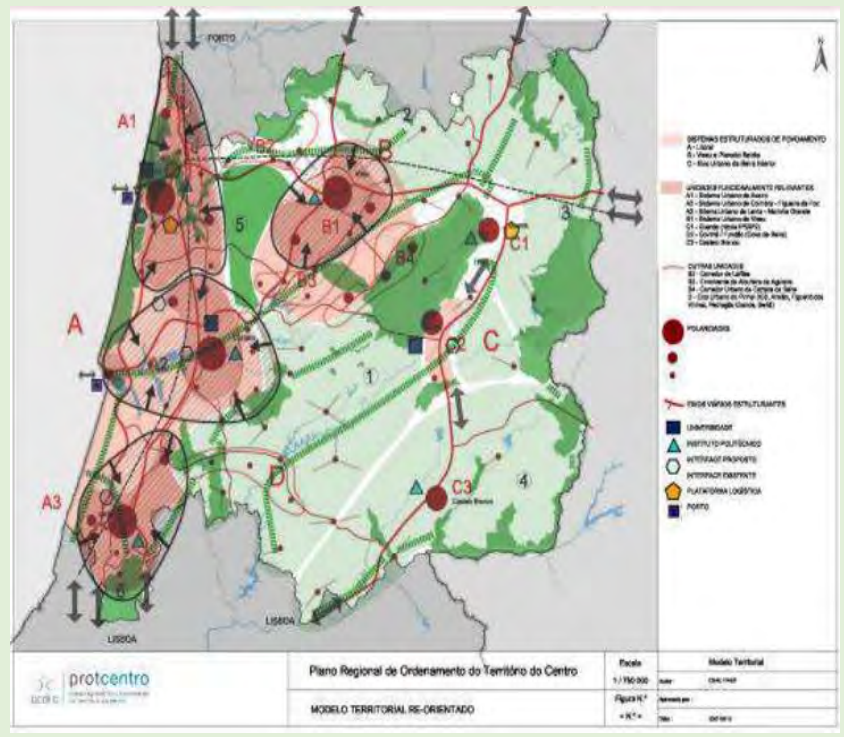
Πηγή: The Portuguese National Spatial Policy Programme: A Brief Presentation/ UNECE, 68th Session (<https://unece.org/fileadmin/DAM/hlm/sessions/docs2007/presentations/Festas68thsession.pdf>)

Χάρτης 1: Μοντέλο Εδαφικής Ανάπτυξης της Πορτογαλίας (P.N.P.O.T. Alteração)

Πηγή: P.N.P.O.T. Alteração Maio – Junho 2018/ Território Portugal (https://pnp.ot.dgterritorio.gov.pt/sites/default/files/Bloco_PNPOT_Maio2018.pdf)

Χάρτης 2: Μοντέλο τάσης – Εδαφικές Ενότητες, CMC της 27/6/2007

Πηγή: PROTCentro, Plano regional do ordenamento do território do Centro (https://www.cdrc.pt/index.php?option=com_docman&view=download&id=3601&Itemid=739)

Χάρτης 3: Πολεοδομικό Σχέδιο Santiago de Rio de Moínhos

Πηγή: Planos Municipais de Ordenamento do Território/Borba Município (<https://www.cm-borba.pt/municipe/areas-de-acao/ordenamento-territorio-e-urbanismo/instrumentos-de-gestao-territorial/planos-municipais-de-ordenamento-do-territorio/>)

Χάρτης 4: Αναλυτικό Σχέδιο (Plano de Pormenor) για τη Βόρεια Ζώνη Επέκτασης της πόλης Sines

Πηγή: A Operacionalização Do Plano De Pormenor De Sines (https://www.researchgate.net/figure/Estrutura-verde-do-Plano-de-Pormenor-da-Zona-de-Expansao-Norte-O-terceiro-e-ultimo_fig2_354421151)

2.2.2) Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

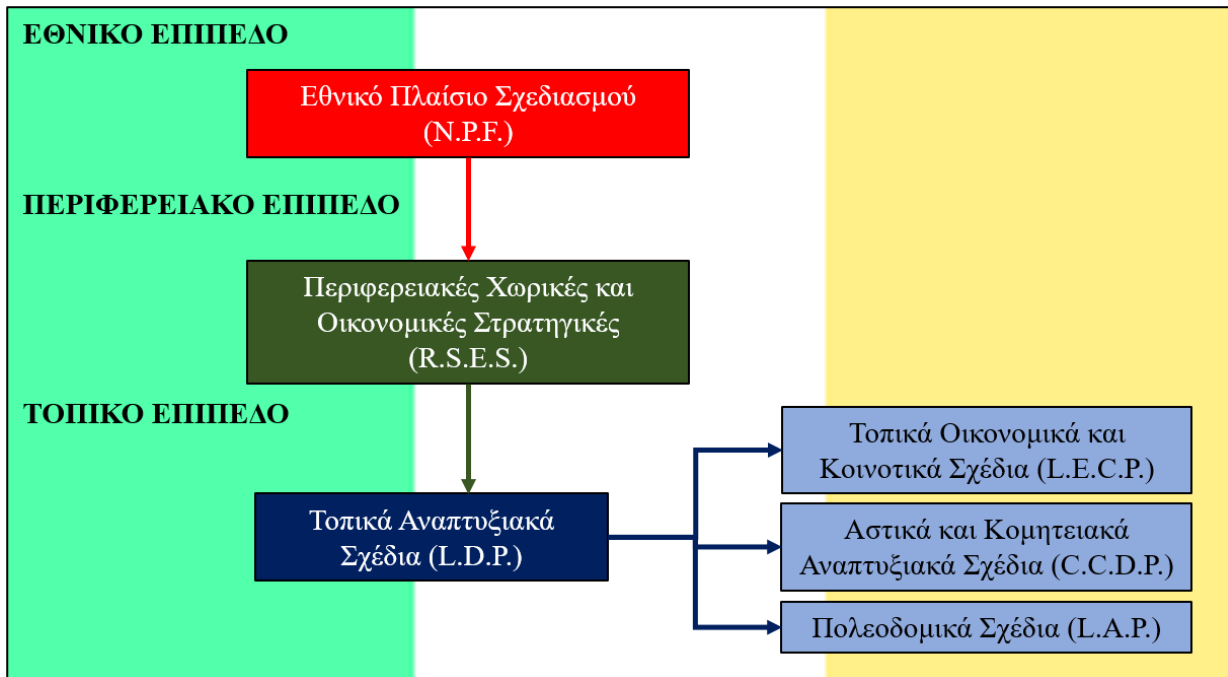
Η Ιρλανδία εντάχθηκε στην Ε.Ε. το 1973 και με βάση τα στοιχεία της Eurostat κατατάσσεται στην 19^η θέση σε πληθυσμό (5.060.005 κάτοικοι) και στην 15^η θέση σε έκταση (69.797 km²). Το πολιτικό της σύστημα βασίζεται στην κοινοβουλευτική δημοκρατία, στην οποία ο πρόεδρος της Ιρλανδικής Δημοκρατίας τελεί τελετουργικές εξουσίες και με την σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου διορίζει τον Πρωθυπουργό της χώρας για την άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας. Διοικητικά, όπως και στην περίπτωση της Πορτογαλίας, αποτελεί ένα ενιαίο κράτος με ισχυρό συγκεντρωτικό σύστημα διοίκησης και σχεδιασμού και η αναπτυξιακή και χωρική πολιτική της χώρας καθορίζεται από τις αποφάσεις των φορέων της κεντρικής διοίκησης. Το συγκεκριμένο στοιχείο αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του ιρλανδικού συστήματος το οποίο, ως απόρροια του ευρύτερου Αγγλοσαξονικού συστήματος διοίκησης και διακυβέρνησης, περιορίζει τις λειτουργίες και τις αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Παρ' όλα αυτά, το χωρικό σύστημα σχεδιασμού αποτελεί τον μοναδικό τομέα πολιτικής στον οποίο η τοπική αυτοδιοίκηση της χώρας (κομητείες, δήμοι) διαδραματίζει τον βασικό συντονιστικό και λειτουργικό ρόλο, υπό την εποπτεία της κεντρικής διοίκησης. Με άλλα λόγια, οι δήμοι και οι κομητείες καθορίζουν τον τρόπο δομής και οργάνωσης της ιρλανδικής επικράτειας, ενώ από τα μέσα της δεκαετίας του '90 επιχειρήθηκε μια προσπάθεια διαμόρφωσης ενός συνεκτικού συστήματος σχεδιασμού στο περιφερειακό επίπεδο, προσπάθεια που τελικώς δεν ευδοχώθηκε. Αντίθετα, μέσα από τροποποιήσεις του νομοθετικού πλαισίου που αφορούσαν τον χωρικό σχεδιασμό, η Ιρλανδία περιόρισε σταδιακά τον βαθμό αυτονομίας της τοπικής αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό, μέσα από την οργάνωση ειδικών φορέων εθνικής σημασίας (π.χ. Οργανισμός Περιβαλλοντικής Προστασίας), περνώντας σταδιακά σε ένα πιο συγκεντρωτικό σύστημα (European Commission, 2000).

Αναφορικά με την δομική σύσταση του ιρλανδικού χωρικού συστήματος σχεδιασμού, η βασική και θεμελιώδης νομοθετική πράξη στην οποία βασίστηκε το πρότυπο χωρικού σχεδιασμού είναι ο Ν. 30/2000 «Πράξεις Σχεδιασμού και Ανάπτυξης» (*Planning and Development Act 30/2000*). Συγκεκριμένα, ο νόμος αυτός αποτελούσε την βάση για την ενίσχυση του χωρικού σχεδιασμού στο τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, προωθώντας την διαμόρφωση ενός ενιαίου πλαισίου που θα συμψήφιζε τις παλαιότερες (και σχετικές με τον σχεδιασμό) διατάξεις και θα συγκροτούσε νέες πρακτικές σχεδιασμού με σκοπό τον βέλτιστο σχεδιασμό της ιρλανδικής επικράτειας και την βιώσιμη ανάπτυξη. Παρ' όλα αυτά, η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση παρουσίασε αρκετές αδυναμίες, με συνέπεια την τροποποίηση του μέσα από διάφορες διατάξεις μεταξύ της περιόδου 2010 – 2017. Με αυτό τον τρόπο επιδιώχθηκε η συγκρότηση ενός πιο συγκεντρωτικού συστήματος στο οποίο θα ενισχυόταν ο ρόλος και η επιρροή της κεντρικής κυβέρνησης και διοίκησης στο σχεδιασμό, μειώνοντας ταυτόχρονα την αυτονομία της τοπικής αυτοδιοίκησης που επέβαλε ο Ν. 30/2000. Η τελευταία τροποποίηση εγκρίθηκε το 2020 με τον Ν. 27/2020 «Σχεδιασμός, Ανάπτυξη και Μίσθωση Κατοικιών» (*Planning and Development, and Residential Tenancies, Act 2020*) και αποτελεί το βασικό νομικό πλαίσιο του ιρλανδικού χωρικού συστήματος σχεδιασμού. Συνεπώς, βάσει αυτού του νόμου το ιρλανδικό σύστημα σχεδιασμού περιλαμβάνει τις εξής πολιτικές: 1) στο εθνικό επίπεδο το Εθνικό Πλαίσιο Σχεδιασμού (*N.P.F – National Planning Framework*), 2) στο περιφερειακό επίπεδο τις Περιφερειακές Χωρικές και Οικονομικές Στρατηγικές (*R.S.E.S. - Regional Spatial and Economic Strategies*) και 3) στο τοπικό επίπεδο τα Τοπικά Αναπτυξιακά Σχέδια (*L.D.P. – Local Development Plans*) τα οποία περιλαμβάνουν: α) Τοπικά Οικονομικά και Κοινοτικά Σχέδια (*L.E.C.P. – Local Economic and Community Plans*), β) Αστικά και Κομητειακά (Νομαρχιακά) Αναπτυξιακά Σχέδια (*C.C.D.P. – City and County Development Plans*) και γ) τα Πολεοδομικά Σχέδια (*L.A.P. Local Area Plans*) (Brendan & Zorica, 2020· Irish Statute Book, 2020).

Στο εθνικό επίπεδο, το Εθνικό Πλαίσιο Σχεδιασμού (N.P.F.) αποτελεί την τροποποίηση της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής (N.S.S.) στο οποίο βασιζόταν η χωρική ανάπτυξη της Ιρλανδίας για την περίοδο 2002 – 2020 και περιλαμβάνει όλες τις πολιτικές και στρατηγικές κατευθύνσεις για την μελλοντική χωρική και αναπτυξιακή εξέλιξη της χώρας τα επόμενα είκοσι (20) χρόνια. Μάλιστα, αποτελεί ένα κοινό πλαίσιο αναπτυξιακής και χωρικής πολιτικής το οποίο περιλαμβάνει σχέδια χωρικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα τα οποία διαμορφώνουν τον τρόπο οργάνωσης και ανάπτυξης των υποδομών, των επενδύσεων, της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και της προστασίας του περιβάλλοντος. Παράλληλα, το N.P.F. συνοδεύεται και το Εθνικό Σχέδιο Ανάπτυξης για την περίοδο 2018 – 2027 (N.D.P. – *National Development Planning*) το οποίο περιλαμβάνει και το λεπτομερές πρόγραμμα εθνικού σχεδιασμού και ανάπτυξης της Ιρλανδίας με έτος στόχο το 2040. Αρμόδιοι φορείς για την εκπόνηση των εθνικών προγραμμάτων είναι ο Υπουργός του Τμήματος Στέγασης, Χωροταξίας και Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Department of Housing, Planning and Local Government) και κατά την συγκρότηση του εθνικού σχεδίου συμπεριλαμβάνει τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες και τις αποφάσεις της Κυβέρνησης. Εν συνεχεία, στο περιφερειακό επίπεδο, τα R.S.E.S. αποτελούν τις στρατηγικές ανάπτυξης των τεσσάρων (4) Περιφερειών της χώρας (Connacht, Ulster, Munster, Leinster), αποτελείται από τρία (3) σχέδια R.S.E.S. (R.S.E.S. Eastern and Midland Regional, R.S.E.S. Southern Region, R.S.E.S. Northern and Western Regional) και επιδιώκουν την δίκαιη και ομοιογενή κατανομή και οργάνωση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και την περιφερειακή σύγκλιση των υπόλοιπων περιφερειών με την Πρωτεύουσα της χώρας (Δουβλίνο). Ως προς την δομή του, περιλαμβάνει τα πλαίσια χωρικής και οικονομικής στρατηγικής της εκάστοτε περιφέρειας, το επενδυτικό πλαίσιο και το στρατηγικό σχέδιο δράσης της περιφέρειας. Μάλιστα, στο R.S.E.S Eastern and Midland, περιλαμβάνει και το Μητροπολιτικό σχέδιο για την πρωτεύουσα της χώρας. Αρμόδιοι φορείς για την εκπόνηση των σχεδίων είναι οι Περιφερειακές Συνελεύσεις (*Regional Assemblies*) οι οποίες, με τον νόμο του 2014 για την μεταρρύθμιση της τοπικής κυβέρνησης, μειώθηκαν από οκτώ (8) σε τρεις (3) και αποτελούνται από εκπροσώπους των κομητειών και των δήμων και οφείλουν να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των εθνικών προγραμμάτων (Brendan & Zorica, 2020· Department Housing, Planning and Local Government, 2018· Department of Regional Spatial and Economic Strategy, 2019).

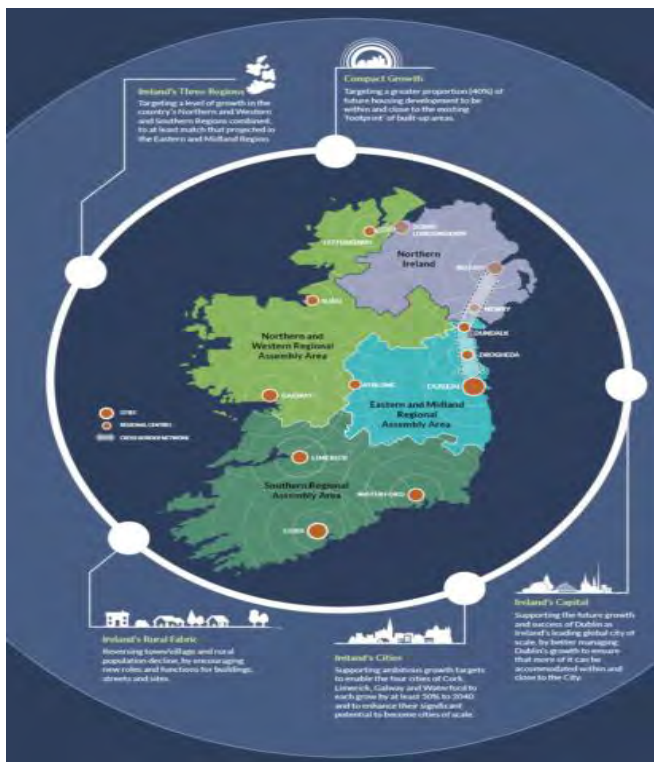
Σε τοπικό επίπεδο, το L.D.P. παραμένουν από τον Ν. 30/2000 το βασικό πλαίσιο χωρικής και αναπτυξιακής στρατηγικής για τις τριανταμία (31) τοπικές αρχές σχεδιασμού, καταρτίζονται κάθε έξι (6) χρόνια, διαμορφώνουν το πλαίσιο ανάπτυξης των κρίσιμων υπηρεσιών και υποδομών της κάθε περιοχής και αποτελούνται από επιμέρους σχέδια τα οποία αφορούν την περεταίρω ανάλυση των στρατηγικών κατευθύνσεων σε επίπεδο κομητείας και πόλης (C.C.D.P. και L.A.P.). Επιπλέον, τα L.E.C.P. αποτελούν σχέδια ενίσχυση των L.D.P. και L.A.P. και συμβάλουν στην εξειδίκευση των στρατηγικών πλαισίων από το εθνικό στο τοπικό επίπεδο με σκοπό την βιώσιμη ανάπτυξη των κομητειών. Από την άλλη, τα L.A.P. αποτελούν το πλαίσιο το οποίο περιέχει ειδικές πολιτικές και σχέδια για την χωρική ανάπτυξη των αστικών περιοχών, καθώς και ειδικά σχέδια για τμήματα των αστικών περιοχών που είτε παρουσιάζουν αναπτυξιακά προβλήματα, είτε αναμένεται να γίνουν σημαντικές αναπτυξιακές παρεμβάσεις. Συνολικά, το χωρικό σύστημα σχεδιασμού της Ιρλανδίας αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 4, ενώ ενδεικτικά χωρικά σχέδια παρουσιάζονται στους Χάρτες 5, 6, 7 και 8 (Department of Regional Spatial and Economic Strategy, 2019· Department of Housing, Local Government and Heritage, 2022· Department of Foreign Affairs, 2015).

Διάγραμμα 4: Το σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Ιρλανδίας σύμφωνα με τον ιρλανδικό Ν. 27/2020

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Χάρτης 5: Ο Στρατηγικός Χάρτης της Ιρλανδίας σύμφωνα με το Ν.Ρ.Φ

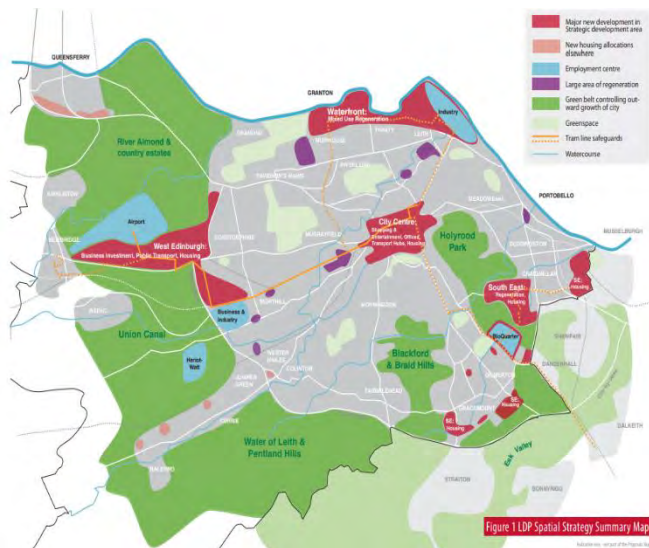
Πηγή: Project Ireland 2040 National Planning Framework (<https://npf.ie/wp-content/uploads/Project-Ireland-2040-NPF.pdf>)

Χάρτης 6: Τα Στρατηγικά Δίκτυα – Συνδέσεις του R.S.E.S. της Ανατολικής και Μεσαίας Περιφέρειας της Ιρλανδίας

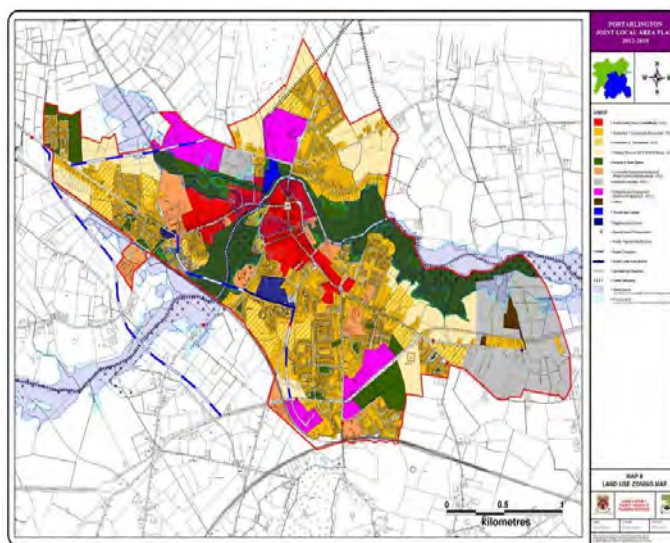
Πηγή: Regional Spatial and Economic Strategies 2019 – 2031, Eastern & Midland Regional Assembly ([https://emra.ie/du bh/wp-content/uploads/2020/05/EMRA_RSES_L4.5web.pdf](https://emra.ie/du%20bh/wp-content/uploads/2020/05/EMRA_RSES_L4.5web.pdf))

Χάρτης 7: Ο Συνοπτικός Χάρτης Χωρικής Στρατηγικής της πόλης του Εδιμβούργου σύμφωνα με το L.D.P.

Πηγή: *Edinburgh Local Development Plan November 2016* (<https://www.edinburgh.gov.uk/downloads/file/25264/edinburgh-local-development-plan>)

Χάρτης 8: Ο Χάρτης Ζωνών Χρήσεων Γης της περιοχής Πόρταρλινγκτον της Κομητείας Λέιοαϊς, σύμφωνα με L.A.P.

Πηγή: *Laois County Council* (<https://laois.ie/map-8-land-use-zoning-map-2/>)

2.2.3) Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

Η Δανία εντάχθηκε στην Ε.Ε. μαζί με την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο το 1973 και σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Eurostat αποτελεί την 16^η πληθυσμιακά χώρα της ένωσης (5.873.420 κάτοικοι) και την 21^η μεγαλύτερη χώρα σε έκταση (42.924 km²). Μάλιστα, η χώρα περιλαμβάνει και δύο συνιστώσες χώρες οι οποίες διέπονται από καθεστώς αυτονομίας και δεν εντάσσονται στην Ε.Ε.: 1) τα Νησιά Φερόε και 2) την Γροιλανδία. Το πολιτικό της σύστημα βασίζεται στα πρότυπα της συνταγματικής κοινοβουλευτικής μοναρχίας, στην οποία αρχηγός του κράτους είναι ο Μονάρχης που διατηρεί την εκτελεστική εξουσία σε επίσημο βαθμό και εκτελεί τελετουργικά καθήκοντα. Έκτοτε, το σύστημα περιλαμβάνει ένα αντιπροσωπευτικό κοινοβουλευτικό μοντέλο στο οποίο η Κυβέρνηση με αρχηγό τον Πρωθυπουργό ασκεί την εκτελεστική εξουσία (εκ τοις πράγμασι) και η Βουλή που εκπροσωπείται από 179 μέλη ασκεί την νομοθετική εξουσία. Διοικητικά αποτελεί ένα ενιαίο κράτος στο οποίο αρμόδιος και κυρίαρχος φορέας άσκησης της χωρικής και αναπτυξιακής πολιτικής είναι η κεντρική διοίκηση. Παρ' όλα αυτά, η διαφορά που εντοπίζεται σε σχέση με άλλα ενιαία κράτη, είναι η ισχυρή, διοικητικά και επιχειρησιακά, περιφερειακή διοίκηση και η έντονες αλληλεπιδράσεις της με το εθνικό επίπεδο. Το συγκεκριμένο στοιχείο αποτελεί και ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του δανικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού, το οποίο ως απόρροια του Σκανδιναβικού μοντέλου σχεδιασμού που εντοπίζεται στις Σκανδιναβικές χώρες (Δανία, Σουηδία, Νορβηγία, Φιλανδία), διαμορφώνεται συνεκτικά από στοιχεία του Ναπολεόντειου συστήματος με, ιδίως, στοιχεία του Γερμανικού προτύπου. Μάλιστα, πέραν της περιφερειακής διοικήσεως, από το 2007 και έπειτα μέσα από νομοθετικές και συνταγματικές ρυθμίσεις ενισχύθηκε και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης και μέσα από περιφερειακούς βραχίονες επιτυγχάνεται η εξασφάλιση μιας πιο ισχυρής σύζευξης ανάμεσα στο τοπικό και το εθνικό επίπεδο σχεδιασμού (European Commission, 2000· Hansen, 2017).

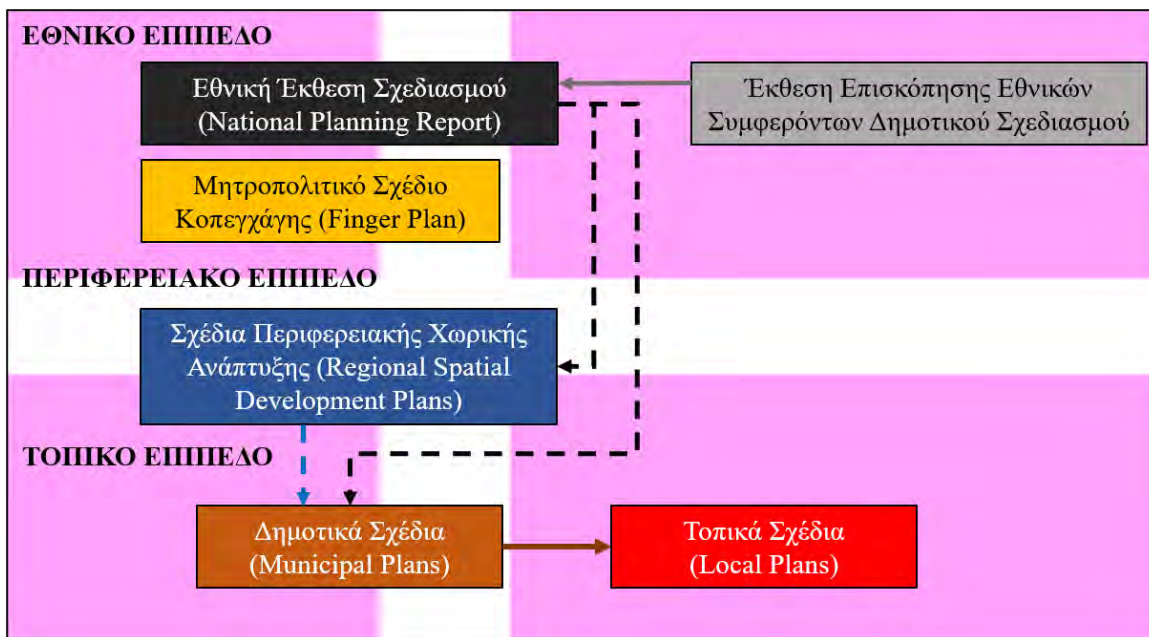
Ως προς την δομική ουσία του συστήματος, το μοντέλο χωρικού σχεδιασμού της Δανίας βασίζεται στην θεσμική βάση του νόμου που αφορά την Διοικητική Μεταρρύθμιση της δανικής επικράτειας του 2007. Βάσει αυτού του νόμου διαμορφώθηκαν πέντε (5) Κομητείες

(Περιφέρειες) οι οποίες αντικατέστησαν τις δεκατέσσερις (14) κομητείες, μειώθηκε ο αριθμός των κομμούνων (δήμων) από 271 σε 98 και πολλές βασικές αρμοδιότητες (μεταξύ αυτών και ο σχεδιασμός) μεταφέρθηκαν στην κεντρική και τοπική διοίκηση, γεγονός το οποίο αποδυνάμωσε (εν μέρη) τον δυναμικό ρόλο της περιφερειακής διοίκησης στο σχεδιασμό. Υπό αυτό το πρίσμα, το χωρικό πρότυπο σχεδιασμού διαμορφώνεται σε τρία (3) επίπεδα: 1) στο εθνικό επίπεδο με την Εθνική Έκθεση Σχεδιασμού (*National Planning Report*), 2) στο περιφερειακό επίπεδο με τα Σχέδια Περιφερειακής Χωρικής Ανάπτυξης (*Regional Spatial Development Plans*) και 3) στο τοπικό επίπεδο με τα Δημοτικά και Τοπικά Σχέδια (*Municipal Plans, Local Plans*). Στο εθνικό επίπεδο, η Εθνική Έκθεση Σχεδιασμού (N.P.R.) αποτελεί το πλαίσιο το οποίο θέτει το αναπτυξιακό όραμα και τις προτεραιότητες για την ανάπτυξη των υποκείμενων επιπέδων σχεδιασμού, ενώ περιλαμβάνει και κατευθύνσεις οι οποίες αφορούν θέματα εθνικής και περιφερειακής σημασίας. Για την εκπόνησή του, αρμόδιος είναι ο Υπουργός Περιβάλλοντος, ο οποίος μετά το πέρας της εκλογικής διαδικασίας και την συγκρότηση της Βουλής, υποβάλλει το N.P.R. και τα επιμέρους σχέδια εθνικού επιπέδου προκειμένου να δοθούν οι απαραίτητες οδηγίες και στρατηγικές στους περιφερειακούς και δημοτικούς φορείς. Σημαντικό χαρακτηριστικό του N.P.R. είναι η νομική του φύση, καθώς αποτελεί ένα πολιτικό κείμενο και δεν έχει νομική ισχύ για τα υποκείμενα σχέδια, εντούτοις ο Υπουργός έχει την δυνατότητα να ασκήσει βέτο στα υποκείμενα σχέδια προκειμένου να εναρμονιστούν με το εθνικό συμφέρον. Μάλιστα, ως εκπρόσωπος του υπουργικού συμβουλίου, μπορεί να επιβάλλει στο δημοτικό συμβούλιο να διαμορφώσει τα τοπικά σχέδια στην βάση μιας συγκεκριμένης δομής. Παράλληλα, στο ίδιο επίπεδο συγκαταλέγεται η Έκθεση Επισκόπησης των Εθνικών Συμφερόντων στο Δημοτικό Σχεδιασμό (*Overview Of National Interests in Municipal Planning*) η οποία περιλαμβάνει το σύνολο των πολιτικών που εξασφαλίζουν το εθνικό συμφέρον, καθώς και τις προσδοκίες που εντοπίζονται στους εκάστοτε δήμους. Η συγκεκριμένη έκθεση εναρμονίζεται με τις οδηγίες της N.P.R. και σε αυτήν αναπτύσσονται νομικά πλαίσια, σχέδια δράσης, τομεακές πολιτικές και σχέδια, αποφάσεις του εθνικού σχεδιασμού και σχέδια διατομεακής συνεργασίας ανάμεσα στους δημόσιους φορείς. Τέλος, στο εθνικό επίπεδο συμπεριλαμβάνεται και το Μητροπολιτικό Σχέδιο της Κοπεγχάγης, το οποίο περιλαμβάνει τις εθνικές στρατηγικές για την χωρική και αναπτυξιακή εξέλιξη της ευρύτερης περιοχής της Κοπεγχάγης και είναι γνωστό και καταχωρημένο (θεσμικά) ως «Finger Plan». Μάλιστα, η ονομασία του εντάσσεται στην λογική της συγκέντρωσης της αστικής ανάπτυξης, με οργανωμένο τρόπο, στους κυκλοφοριακούς άξονες που οδηγούν στα υπόλοιπα περιφερειακά κέντρα και οι οποίοι αναπτύσσονται όπως τα δάχτυλα ενός χεριού. Η συγκεκριμένη λογική αποτελεί απόρροια πολλών δεκαετιών, ενώ παράλληλα αποτελούσε για πολλά χρόνια σχέδιο περιφερειακού επιπέδου, ωστόσο με την Μεταρρύθμιση του 2007 οι αρμοδιότητες μεταφέρθηκαν στο εθνικό επίπεδο και στον Υπουργό (Danish Ministry of the Environment, 2007· Danish Ministry of the Environment, 2015· Galland & Enemark, 2015).

Σε περιφερειακό επίπεδο, τα Περιφερειακά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης (R.S.D.P.) αποτελούν το βασικό σχέδιο άσκησης της αναπτυξιακής και χωρικής πολιτικής της κάθε περιφέρειας. Αποτελεί ένα στρατηγικό πλαίσιο το οποίο παρέχει τις κατευθύνσεις για την ανάπτυξη των υποδομών και των δραστηριοτήτων εντός της κάθε περιφερειακής έκτασης και την διαμόρφωση των υποκείμενων δημοτικών σχεδίων. Εισάχθηκαν στο σύστημα χωρικού σχεδιασμού το 2007 και αρμόδιοι φορείς για την διαμόρφωση του συγκεκριμένου σχεδίου είναι το περιφερειακό συμβούλιο, ενώ βασικό του χαρακτηριστικό είναι η μη δεσμευτική του ισχύ ως προς τον υποκείμενο σχεδιασμό. Τέλος, στο τοπικό επίπεδο οι στόχοι, οι στρατηγικές και τα σχέδια δράσης για την ανάπτυξη και χωρική οργάνωση των Δήμων επιτυγχάνεται δια μέσου των Δημοτικών Σχεδίων (*Municipal Plans*) τα οποία εκδίδονται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου. Επί της ουσίας, τα συγκεκριμένα σχέδια τα οποία εξειδικεύονται σε αστικό επίπεδο μέσα από τα Τοπικά λεπτομερή Σχέδια (*Local Plans*) συγκροτούν τον πολεοδομικό σχεδιασμό της Δανίας και σε συνδυασμό με την πολεοδομική νομοθεσία διαμορφώνουν και

σχέδια χρήσεων γης αλλά και πλαίσια για την αντιμετώπιση μεμονωμένων αναπτυξιακών προβλημάτων και επενδύσεων. Βασικό στοιχείο του τοπικού επιπέδου είναι ο συμμετοχικός σχεδιασμός και στην συγκρότηση των παραπάνω σχεδίων πέραν των θεσμικών φορέων συμμετέχουν και αντιπροσωπευτικές κοινωνικές οργανώσεις (π.χ. μη κυβερνητικές οργανώσεις, πολίτες, κινήματα πολιτών κ.α.). Συνολικά, το σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Δανίας διαμορφώνεται σύμφωνα με το Διάγραμμα 5, ενώ επιμέρους σχέδια χωρικού σχεδιασμού της Δανίας αποτυπώνονται στους Χάρτες 9, 10, 11 και 12 (Department Housing, Planning and Local Government, 2018· ARL – Academy for Spatial Development, 2022· OECD, 2017).

Διάγραμμα 5: Το πρότυπο σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Δανίας

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ & ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα, ο αναπτυξιακός και χωρικός σχεδιασμός ως ολοκληρωμένες πολιτικές αναπτύχθηκαν, χρονικά, σχετικά πρόσφατα και μέχρι σήμερα το κάθε σύστημα έχει διαμορφώσει την δική του ξεχωριστή διαδρομή. Ο χωρικός σχεδιασμός στην Ελλάδα ασκούταν σε πολεοδομικό επίπεδο και συνεπώς ο πολεοδομικός σχεδιασμός ήταν το αρμόδιο σύστημα με το οποίο βασίστηκε τα πρώτα χρόνια η χωρική οργάνωση της χώρας. Αυτό δεν αποτελεί ξεχωριστή εξαίρεση για την Ελλάδα, καθώς ευρύτερα οι ευρωπαϊκές χώρες χρησιμοποιούσαν τα εργαλεία του πολεοδομικού σχεδιασμού προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες των αναπτυσσόμενων αστικών περιοχών. Ο χωροταξικός σχεδιασμός ενσωματώθηκε στην πορεία και εμφανίστηκε ως εργαλείο για το ελληνικό σύστημα στις αρχές τις δεκαετίας του '70. Σημείο αναφοράς για τον χωρικό σχεδιασμό αποτέλεσε η συνταγματική κατοχύρωση του χωρικού σχεδιασμού (χωροταξικού και πολεοδομικού) μέσα από το άρθρο 24 του Συντάγματος το οποίο καθιστούσε ως βασική υποχρέωση του κράτους τον χωρικό σχεδιασμό του. Έκτοτε, εκκίνησαν οι προσπάθειες προκειμένου να διαμορφωθεί το προγραμματικό πλαίσιο το οποίο θα βασιζόταν η χωρική οργάνωση της χώρας, με χαρακτηριστική από όλες την προσπάθεια συγκρότησης ενός συστήματος, την δεκαετία του '80, στην λογική της αποκέντρωσης. Η επιτομή όλων των προσπαθειών έμελλε να έρθει στα τέλη της δεκαετίας του '90, με την θέσπιση του Ν. 2508/1997 για την «Βιώσιμη Οικιστική Ανάπτυξη των Πόλεων και Οικισμών της Χώρας»²⁹, Ν. 2742/1999 για τον «Χωροταξικό σχεδιασμό και την αιεφόρο ανάπτυξη»³⁰. (Γουργιώτης, 2021· Παναγιωτόπουλος & Γεώργιος, 2011· Οικονόμου Δ. , 2007).

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός ακολούθησε διαφορετική γραμμή σε σχέση με τον χωρικό σχεδιασμό, καθώς ως κυβερνητική πολιτική αποτελούσε διαχρονική προτεραιότητα της χώρας ήδη από τα χρόνια που συγκροτήθηκε το ελληνικό κράτος. Ωστόσο, ως βασική συνιστώσα της ευρύτερης έννοιας της περιφερειακής ανάπτυξης αναπτύχθηκε κατά τις αρχές τις δεκαετίας του '60, οπότε και εμφανίζονται τα πρώτα αναπτυξιακά προγράμματα. Εν συνεχεία, ο αναπτυξιακός σχεδιασμός μέσα από το σκέλος του Π.Δ.Ε. αποτελούσε το βασικό εργαλείο με το οποίο οι κυβερνήσεις ασκούσαν την αναπτυξιακή τους πολιτική. Αργότερα, με την ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ. το σύστημα μεταβιβάζεται σε ριζικές αλλαγές και ενισχύεται με τους χρηματοοικονομικούς πόρους της Ε.Ε. και τα πρώτα Ευρωπαϊκά Προγράμματα (Μ.Ο.Π., Κ.Π.Σ.). Έκτοτε, ο αναπτυξιακός σχεδιασμός στην Ελλάδα αρχίζει να αποκτά ευρωπαϊκό χαρακτήρα και πλέον το σύστημα βασίζεται εξ ολοκλήρου στα ευρωπαϊκά προγράμματα του Ε.Σ.Π.Α.. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο η εργασία επικεντρώνεται στην καταγραφή της εξέλιξης του συστήματος του χωρικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού με την είσοδο στον 21^ο αιώνα (2000) έτος το οποίο αποτελεί ορόσημο για τα δύο συστήματα. Στο μεν χωρικό καθώς εντοπίζονται οι πρώτες προσπάθειες και τα πρώτα ολοκληρωμένα χωρικά σχέδια της χώρας, στο δε αναπτυξιακό καθώς το 2000 η Ελλάδα εντάσσεται στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης και εν συνεχεία στην ζώνη του ευρώ. (Πετράκος & Ψυχάρης, 2016· Georgiou, 1994· Papageorgiou & Verney, 1992· Παπαπετρόπουλος, 2006)

²⁹ Νόμος 2508/1997 (ΦΕΚ Α'124/13.06.1997)/ Kodiko.gr
(<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/207014/nomos-2508-1997>)

³⁰ Νόμος 2742/1999 (ΦΕΚ Α 207/07.10.1999)/ E-nomothesia.gr
(<https://www.e-nomothesia.gr/kat-periballon/skhedia-poleon/n-2742-1999.html>)

3.1) ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1.1) Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 2000: Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ

Με την κατοχύρωση του χωρικού σχεδιασμού μέσα από τον Ν. 2742/1999 για τον «Χωροταξικό σχεδιασμό και την αιεφόρο ανάπτυξη»³¹, η είσοδος στη δεκαετία του 2000 σηματοδοτεί την πρακτική εφαρμογή του σχεδιασμού σε όλα τα διοικητικά επίπεδα. Συγκεκριμένα, το 2003 και κατόπιν συνεργασίας μεταξύ των Περιφερειών με το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (όπως προέβλεπε το νομοθετικό πλαίσιο) εκπονούνται τα πρώτα Περιφερειακά Χωροταξικά Σχέδια με την ονομασία «Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης» για όλες τις περιφέρειες της χώρας, με εξαίρεση την Περιφέρεια Αττικής για την οποία υπήρχε εγκεκριμένο Ρυθμιστικό Σχέδιο. Σε συνέχεια της προσπάθειας διαμόρφωσης χωροταξικών σχεδίων, μεταξύ της περιόδου 2008 – 2011 εκπονήθηκαν σχέδια που ανταποκρίνονταν στο εθνικό επίπεδο, όπως το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.) του 2008³², και Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.) για συγκεκριμένους τομείς ανάπτυξης και παραγωγής εθνικής σημασίας, όπως για τα Καταστήματα Κράτησης το 2001³³, τη Βιομηχανία το 2009³⁴, τον Τουρισμό το 2009³⁵, τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας το 2008³⁶ και τις Υδατοκαλλιέργειες το 2011³⁷. Τα παραπάνω σχέδια αποτέλεσαν το ορόσημο των διαχρονικών εξελίξεων στο κλάδο της χωροταξίας και της πολεοδομίας, καθώς κατάφεραν να επιτύχουν αυτό που τις προηγούμενες δεκαετίες οι κυβερνητικοί και δημόσιοι παράγοντες δεν είχαν καταφέρει να υλοποιήσουν: την εφαρμογή τους σε πρακτικό και επιχειρησιακό επίπεδο. Παρ' όλα αυτά, ο βαθμός ολοκλήρωσης δεν επετεύχθη στο μέγιστο βαθμό, καθώς ένα από τα βασικότερα προβλήματα το οποίο παρέμενε στην φιλοσοφία και την μέθοδο άσκησης του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού ήταν το ζήτημα της «πολυφωνίας». Με άλλα λόγια, η συνύπαρξη πολλών επιπέδων και εργαλείων σχεδιασμού, η απουσία σαφών οδηγιών και κατευθύνσεων ως προς το βαθμό κανονιστικότητας, η βραδύτητα εκτέλεσης και αναπροσαρμογής των χωρικών πλαισίων και η αδυναμία σύνδεσης και συνεργασίας με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και τα εργαλεία του, είχαν ως αποτέλεσμα να βομβαρδίζουν τις περιοχές με ρυθμίσεις και δράσεις, να μπλοκάρουν τους μηχανισμούς χωρικής πολιτικής και να εντίνουν την αδράνεια οργάνωσης περιοχών της χώρας που παρουσίαζαν έντονα αναπτυξιακά προβλήματα (Γουργιώτης & Τσιλιμίγκας, 2016· Asprogerakas & Zachari, 2019).

Υπό αυτό το πρίσμα, η κυβέρνηση επιχείρησε σε πρώτη φάση να αναδιαμορφώσει τη διοικητική της δομή με την αναθεώρηση του «Προγράμματος Καποδίστρια» μέσω του Ν. 3852/2010 «Νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης»³⁸. Στο ίδιο πλαίσιο με τον Ν. 2539/1997, συγχωνεύτηκαν σε ακόμη

³¹ Νόμος 2742/1999 (ΦΕΚ 207/Α/07.10.1999)/ Εθνικό Τυπογραφείο
([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(3).pdf))

³² Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. 2008 (ΦΕΚ128/Α/03.07.2008)/ Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

(https://www.pde.gov.gr/ppxsaa/content/files/plaisia-xsaa/%CE%A6%CE%95%CE%9A%20128%CE%91_08_%CE%93%CE%A0.pdf)

³³ Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. Καταστημάτων Κράτησης (ΦΕΚ 1575/Β/28.11.2001)/ ΥΠΕΝ

(https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FEK1575B_2001_KatastimataKratisis.pdf)

³⁴ Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. Βιομηχανίας (ΦΕΚ 151/ΑΑΡ/13.04.2009)/ ΥΠΕΝ

(https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FEK151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

³⁵ Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. Τουρισμού (ΦΕΚ 1138/Β/11.06.2009)/ Υπουργείο Τουρισμού – ΕΟΤ

(http://gnto.gov.gr/sites/default/files/fek_1138_2009.pdf)

³⁶ Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. Α.Π.Ε.(ΦΕΚ 2464/Β/03.12.2008)/ ΥΠΕΝ

(https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FEK2464B_2008_RES.pdf)

³⁷ Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. Υδατοκαλλιέργειών (ΦΕΚ 2505/Β/2011)/ ΥΠΕΝ

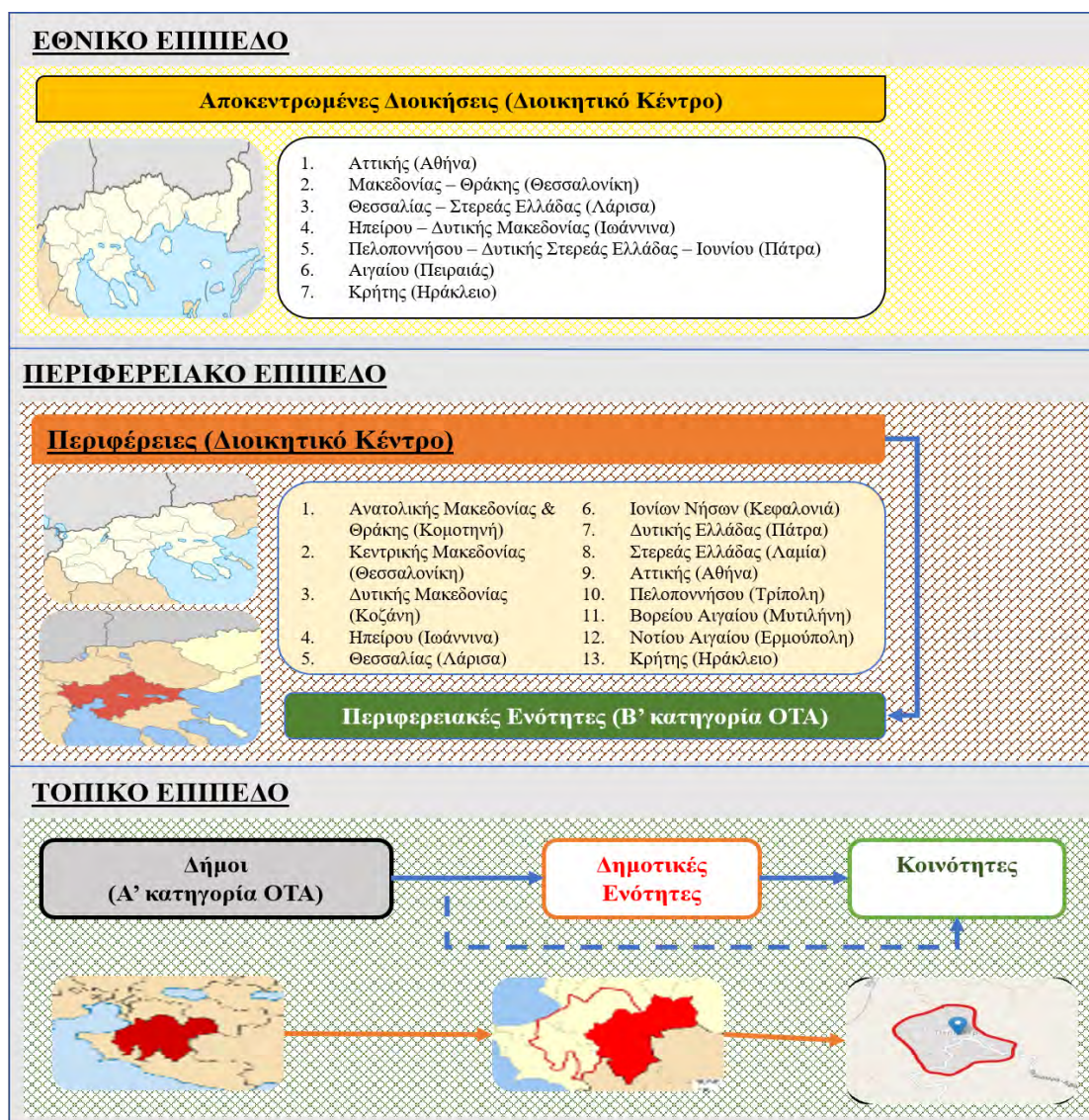
(https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FEK_2505B_2011_Ydatokalliergeies.pdf)

³⁸ Νόμος 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α/07.06.2010)/ Εθνικό Τυπογραφείο

([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(22\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(22).pdf))

μεγαλύτερες διοικητικές οντότητες οι υφιστάμενοι Δήμοι και διαμορφώθηκαν δύο βαθμίδες διοίκησης που ενισχύθηκαν με τα κατάλληλα καθήκοντα και πόρους για την άσκηση της χωρικής και περιφερειακής πολιτικής. Επομένως, η σημερινή κατάσταση σύμφωνα με τον ισχύοντα νόμο διαμορφώνεται ως εξής: Ο Ελλαδικός χώρος διαιρείται σε 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, με αρμόδιο διοίκησης έναν πολιτικό προϊστάμενο και έναν, ορισμένο από την κυβέρνηση, μετακλητό αξιωματούχο. Εν συνεχεία, οι αποκεντρωμένες διοικήσεις υποδιαιρούνται σε 13 Περιφέρειες, οι οποίες με τη σειρά τους υποδιαιρούνται σε 74 Περιφερειακές Ενότητες (πρώην Νομοί) και κατά αντιστοιχία σε 325 Δήμους. Οι Περιφερειακές Ενότητες συνιστούν τους Δευτεροβάθμιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), ενώ οι Δήμοι τους Πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α.. Τέλος, η διοικητική διαίρεση συνεχίζεται ως εξής: οι συνενωμένοι Δήμοι αποτελούνται από συνολικά 910 Δημοτικές Ενότητες (Δ.Ε.) και αυτές με την σειρά τους υποδιαιρούνται σε 124 Κοινότητες. Συνολικά η νέα διοικητική διαίρεση της χώρας, σύμφωνα με τις διατάξεις του «Προγράμματος Καλλικράτη», παρουσιάζονται στο Συνολικά η νέα διοικητική διαίρεση της χώρας, σύμφωνα με τις διατάξεις του «Προγράμματος Καλλικράτη», παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 6 (Γιαουτζή & Στρατηγέα, 2011· Ζυγούρης, 2010).

Διάγραμμα 6: Η Διοικητική Οργάνωση της Ελλάδας σύμφωνα με τον Ν. 3852/2010

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

3.1.2) ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2010 – 2017: Η ΧΩΡΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η οικονομική ύφεση που εξελίχθηκε σε παγκόσμιο επίπεδο μεταξύ της περιόδου 2007 – 2009, επηρέασε σε μεγάλο ποσοστό τη δημοσιονομική κατάσταση της Ελλάδας, με αποτέλεσμα τον Μάιο το 2010 η χώρα να ενταχθεί στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.) και επί της ουσίας τον έλεγχο της ελληνικής οικονομίας από τρεις φορείς: τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές, την Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση (Ε.Ν.Ε.) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.). Η συγκεκριμένη κατάσταση επέφερε σημαντικές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο αλλά και τα εργαλεία πολιτικής, προκειμένου να αποκατασταθεί το οικονομικό και δημοσιονομικό επίπεδο της χώρας σε εύλογα επίπεδα, να επανέλθει στις διεθνείς αγορές και εξέλθει από την οικονομική ύφεση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η εισαγωγή, από τα αρμόδια όργανα ελέγχου, των «Μνημονίων Συνεννόησης» μέσα από τα οποία διαμορφώνονταν, κατόπιν συνεννοήσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της κυβέρνησης, οι κατευθύνσεις και τα μέτρα άσκησης της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας. Επομένως, όπως και οι υπόλοιποι τομείς πολιτικής, έτσι και ο κλάδος του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού υπέστη τροποποιήσεις και νομοθετικές μεταρρυθμίσεις τη δεκαετία του 2010, ως αναγκαία υποχρέωση από τις μνημονιακές δεσμεύσεις (Μανιτάκης, 2012· Katsikas, 2012).

Οι πρώτες υποχρεώσεις της κυβέρνησης αφορούσαν την αναδιαμόρφωση των διαδικασιών για τις τομεακές δραστηριότητες, ιδίως για τον κλάδο της βιομηχανίας και των επιχειρήσεων, προκειμένου να βελτιωθεί το σύστημα αδειοδοτήσεων ως προς τη δομή και τη διάρκεια έκδοσής τους. Κατά συνέπεια, η κυβέρνηση επιδίωξε νέες νομοθετικές ρυθμίσεις μέσα από τους Ν. 4014/2011 «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρυθμίσεων αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου»³⁹, Ν. 4030/2011 «Νέος τρόπος έκδοσης αδειών δόμησης, ελέγχου κατασκευών και λοιπές διατάξεις»⁴⁰ και Ν. 3982/2011 «Απλοποίηση αδειοδότησης τεχνικών επαγγελματικών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάρκων»⁴¹. Παράλληλα, θεσμοθετήθηκαν ένα σύνολο ρυθμίσεων που αφορούσαν την αναπτυξιακή ανάκαμψη της χώρας από την κρίση μέσα από τρεις άξονες: 1) την προσέλκυση επενδύσεων με στρατηγικό χαρακτήρα, 2) την ισόρροπη και ελεγχόμενη τουριστική ανάπτυξη και 3) τη βέλτιστη αξιοποίηση της περιουσίας του Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ.. Συνεπώς, εκπονήθηκαν οι Ν. 3986/2011 «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015»⁴², Ν.3894/2010 «Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων»⁴³, Ν. 4002/2011 «Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου – Ρυθμίσεις για την ανάπτυξη και τη δημοσιονομική πολιτική»⁴⁴ και Ν. 4179/2013 «Απλούστευση διαδικασιών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στον τουρισμό, αναδιάρθρωση του ΕΟΤ και λοιπές διατάξεις»⁴⁵. Οι παραπάνω νόμοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για τον σχεδιασμό, και μέσω αυτών αναπτύχθηκαν ή εκσυγχρονίστηκαν

³⁹ Νόμος 4014/2011 (ΦΕΚ Α'209/21.09.2011)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(36\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(36).pdf))

⁴⁰ Νόμος 4030/2011 (ΦΕΚ Α'249/25.11.2011)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(37\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(37).pdf))

⁴¹ Νόμος 3982/2011 (ΦΕΚ Α'143/17.06.2011)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(38\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(38).pdf))

⁴² Νόμος 3986/2011 (ΦΕΚ Α'152/01.07.2011)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(39\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(39).pdf))

⁴³ Νόμος 3894/2010 (ΦΕΚ Α'204/02.12.2010)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(40\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(40).pdf))

⁴⁴ Νόμος 4002/2011 (ΦΕΚ Α'180/22.08.2011)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(41\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(41).pdf))

⁴⁵ Νόμος 4179/2013 (ΦΕΚ Α'175/08.08.2013)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(42\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(42).pdf))

χωροταξικά εργαλεία, όπως τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (Ε.Σ.Χ.Α.Δ.Α.), τα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (Ε.Σ.Χ.Α.Σ.Ε.) και οι Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.), ως ολοκληρωμένα σχέδια χωρικού, πολεοδομικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού (Γιαννακούρου & Καυκαλάς, 2014).

Η σύνταξη του δεύτερου «Μνημονίου Συνεννόησης» το 2012, το οποίο εντάχθηκε στο νομικό πλαίσιο της χώρας μέσω του Ν. 4046/2012 «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ., της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδας, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης και άλλες επείγουσες διατάξεις»⁴⁶, σηματοδότησε την απαρχή της χωροταξικής και πολεοδομικής μεταρρύθμισης, προκειμένου να διευκολυνθούν οι πρακτικές αδυναμίες των χωρικών πλαισίων και οι επενδυτικές δραστηριότητες.

«4.2 Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ενίσχυση του ανταγωνισμού στις ανοικτές αγορές

[...] Κτηματολόγιο και Χωροταξικό Σχεδιασμός [...] η Κυβέρνηση ολοκληρώνει την αναθεώρηση των 12 περιφερειακών χωροταξικών σχεδίων προκειμένου να τα καταστήσει συμβατά προς τα τέσσερα κλαδικά σχέδια για τη βιομηχανία, τον τουρισμό, τις ιχθυοκαλλιέργειες και την ανανεώσιμη ενέργεια [...] υιοθετεί νομοθεσία προκειμένου να απλουστεύσει και να μειώσει τον απαιτούμενο χρόνο για τις πολεοδομικές διαδικασίες [...]

Λοιπά μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος [...] Πολεοδομική μεταρρύθμιση: Η κυβέρνηση αναθεωρεί και τροποποιεί τη γενική νομοθεσία περί πολεοδομίας και χωροταξίας, εξασφαλίζοντας μεγαλύτερη ευελιξία στην αξιοποίηση ακινήτων για ιδιωτικές επενδύσεις και στην απλούστευση και επιτάχυνση των χωροταξικών σχεδίων» (Υπον. 4.2, Μνημονίου Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Πορϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής, 2012)⁴⁷

Υπό αυτό το πρίσμα, η κυβέρνηση εκίνησε τις διαδικασίες για νομοθετική, διοικητική και προγραμματική ρύθμιση του σχεδιασμού. Συγκεκριμένα, το 2012 έθεσε σε εφαρμογή τις διαδικασίες αναθεώρησης των Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. του 2003, την αναδιαμόρφωση δημόσιων φορέων, που είχαν άμεση σχέση με τον χωρικό σχεδιασμό, για τη βελτίωσή τους και την απλούστευση των διαδικασιών και τη νομική αναθεώρηση του νομικού πλαισίου του σχεδιασμού μέσα από τον Ν. 4269/2014 «Χωροταξική και Πολεοδομική Μεταρρύθμιση – Βιώσιμη Ανάπτυξη»⁴⁸. Συγκεκριμένα, μέσα από αυτόν τον νόμο επιχειρήθηκε η μείωση των κατηγοριών χωρικού σχεδιασμού και η θέσπιση των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων για τη σύζευξη του χωρικού σχεδιασμού, την μείωση της ισχύος του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. και την κατάργηση των Ρυθμιστικών Σχεδίων με την αναγκαία ενσωμάτωση των κατευθύνσεών τους στα Περιφερειακά Πλαίσια. Επίσης, προέβλεπε την ανάθεση διαμόρφωσης Ρυμοτομικών Σχεδίων στις Αποκεντρωμένες διοικήσεις προκειμένου να αποφορτιστεί η κεντρική διοίκηση και ειδικές κατευθύνσεις για την αναθεώρηση σχεδίων για συγκεκριμένους σκοπούς, έτσι ώστε να λειτουργούν με ευέλικτο και άμεσο τρόπο η εκπόνηση και η εναρμόνισή τους στο σύστημα σχεδιασμού. Το σημαντικότερο, ωστόσο, ήταν η προσπάθεια του νόμου να αντιστοιχίσει τις κατηγορίες σχεδιασμού μεταξύ του χωρικού και του αναπτυξιακού προγραμματισμού της χώρας, προκειμένου να επιτυγχάνεται η ανάπτυξη της χωρικής και αναπτυξιακής πολιτικής σε

⁴⁶ Νόμος 4046/2012 (ΦΕΚ 28/Α/14.02.2012)/ Εθνικό Τυπογραφείο
([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(43\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(43).pdf))

⁴⁷ 2^ο Μνημόνιο Συνεννόησης 09.02.2012/ Crisis Observatory
(<http://crisisobs.gr/%ce%b1%cf%80%ce%bf%ce%b8%ce%b5%cf%84%ce%ae%cf%81%ce%b9%ce%bf/>)

⁴⁸ Νόμος 4269/2014 (ΦΕΚ 142/Α/28.06.2014)/ Εθνικό Τυπογραφείο
([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(44\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(44).pdf))

κοινή συνιστώσα και να συνδέονται τα αντίστοιχα εργαλεία με τον βέλτιστο τρόπο. (Γουργιώτης & Τσιλιμύγκας, 2016)

Παράλληλα, θεσμοθετήθηκε και ο Ν. 4277/2014 «Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας – Αττικής (Ρ.Σ.Α.)»⁴⁹, μέσα από το οποίο επικαιροποιήθηκε το Ρυθμιστικό Σχέδιο του Ν. 1515/1985, διαδραματίζοντας ρόλο πλαισίου περιφερειακού επιπέδου, αλλά και εν μέσω μας προσπάθειας προσαρμογής του στις εθνικές και διεθνείς εξελίξεις. Βάσει του νέου νόμου, το ΡΣΑ διαδραματίζει ρόλο στρατηγικής σημασίας, καθορίζοντας τις βασικές προτεραιότητες για τη χωρική διάρθρωση των υποδομών, των δικτύων, των παραγωγικών δραστηριοτήτων και των χρήσεων γης εντός του λεκανοπεδίου Αττικής. Μάλιστα, θέτει ως βασικό μέλημα του σχεδίου την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη σε οικονομικό, χωρικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, στόχοι που εναρμονίζονται με τους στόχους του προηγούμενου Ρ.Σ.Α., με βασική διαφορά την προσαρμογή του στις νέες εξελίξεις και καταστάσεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Για τον λόγο αυτό, δίνεται έμφαση στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας, την ενίσχυση της παραγωγικής δομής σε νέους τομείς έξυπνης ανάπτυξης, προβάλλοντας με αυτό τον τρόπο την άμεση επιρροή της χωρικής διάστασης στην αναπτυξιακή πολιτική περιφερειακού και εθνικού επιπέδου. Πέραν του Ρ.Σ.Α., ο νόμος αυτός προέβλεπε και την έγκριση του Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης (Ρ.Σ.Θ.), το οποίο αφορούσε στρατηγικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης και μεταξύ της περιόδου 2006 – 2009 είχε δρομολογηθεί η προετοιμασία για την επικαιροποίησή του. Παρ' όλα αυτά, δεν εγκρίθηκε μαζί με το Ρ.Σ.Α. εξαιτίας της αμφισβήτησης του σχεδίου από βασικούς φορείς της Μητροπολιτικής Περιοχής για τα όρια κάλυψης του Ρ.Σ.Θ. και για τις ρυθμίσεις που προέβλεπε στις πολεοδομικές άδειες. Επομένως, αποσύρθηκε από το σχέδιο νόμου αναμένοντας τις διαδικασίες επικαιροποίησής του. Παρ' όλα αυτά, ο Ν. 4269/2014 δεν εφαρμόστηκε και σε πρώτο βαθμό ανεστάλη, εξαιτίας των αλλαγών στην πολιτική εξουσία της χώρας το 2015 σε συνδυασμό με τις πολιτικές αντιπαραθέσεις μεταξύ των κομμάτων, για τον συγκεκριμένο νόμο, που εστίαζαν στη κατάργηση του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. και των Ρυθμιστικών Σχεδίων Αθήνας και Θεσσαλονίκης, στις αλλαγές στα Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. και στις ρυθμίσεις που πήρε η τότε κυβέρνηση αναφορικά με τις χρήσεις γης. Παράλληλα, η κρίση του καλοκαιριού του 2015 είχε ως αποτέλεσμα την υπογραφή του «3^{ου} Μνημονίου Συννενοήσης», το οποίο μεταφέρθηκε στο ελληνικό νομικό πλαίσιο μέσω του Ν. 4336/2015 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης»⁵⁰. Οι νέες κυβερνητικές υποχρεώσεις έναντι του μνημονίου είχαν ως αποτέλεσμα να προωθηθούν και αλλαγές στο νομικό πλαίσιο του χωρικού σχεδιασμού, συγκεκριμένα στον Ν. 4269/2014, προκειμένου να ενισχύσουν τις επενδύσεις και τις διαδικασίες σχεδιασμού (Asprogerakas & Zachari, 2019· Kamaras & Yiannakou, 2017· Οικονόμου, 2018).

Αρχικά, θεσμοθετήθηκε ο Ν. 4389/2016 «Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων», μέσω του οποίου καταργήθηκαν οι διατάξεις του δεύτερου κεφαλαίου του Ν. 4269/2014 (τα άρθρα 14 – 33) αναφορικά με τις χρήσεις γης ως προς τη δομή και το περιεχόμενό τους. Στη συνέχεια, η κυβέρνηση προχώρησε σε ολική αναδιάρθρωση του συστήματος χωρικού σχεδιασμού, μέσα από τον Ν. 4447/2016 «Χωρικός Σχεδιασμός – Βιώσιμη Ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»⁵¹. Με τον νέο νόμο, ο χωρικός σχεδιασμός λαμβάνει την εξής δομή: στο πρώτο επίπεδο, το εθνικό, εκπονείται η Εθνική Χωρική Στρατηγική, μέσω της οποίας δίνονται οι κύριες κατευθύνσεις, στρατηγικού χαρακτήρα, για τη χωρική πολιτική, οργάνωση και ανάπτυξη της χώρας και τη θέση της σε σχέση με το διεθνές και ευρωπαϊκό χώρο (άρθρο 3). Δεν εντάσσεται σε κάποιο επίπεδο σχεδιασμού, αλλά αποτελεί το γενικό πλαίσιο μέσα από το οποίο η κυβέρνηση δίνει

⁴⁹ Νόμος 4277/2014 (ΦΕΚ Α' 156/01.08.2014)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(45\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(45).pdf))

⁵⁰ Νόμος 4336/2015 (ΦΕΚ 94/Α/14.08.2015)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(9\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(9).pdf))

⁵¹ Νόμος 4447/2016 (ΦΕΚ Α' 241/23.12.2016)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(8\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(8).pdf))

τις στρατηγικές κατευθύνσεις προς τα υπόλοιπα πεδία σχεδιασμού, τα οποία με τη σειρά τους καλούνται να τις εξιδεικεύσουν. Στην συνέχεια, ο ελλαδικός χώρος διακρίνεται σε δύο επίπεδα σχεδιασμού (άρθρο 2): Α) τον Στρατηγικό Χωρικό Σχεδιασμό και Β) τον Ρυθμιστικό Χωρικό Σχεδιασμό: (Μελίσσας, 2019· Χαϊνταρλής, 2017)

Α) ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ (άρθρο 1, παρ. β)

Γνωστός και ως Χωροταξικός Σχεδιασμός, αφορά τον σχεδιασμό που εκπονείται σε εθνική ή περιφερειακή κλίμακα, με τον οποίο τίθενται οι μεσοπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι της ανάπτυξης και της οργάνωσης του χώρου, καθώς και οι γενικές κατευθύνσεις και οι αναγκαίες, όπου απαιτείται, ρυθμίσεις, για την διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών, των περιοχών ασκήσεως παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και των περιοχών προστασίας.

1) Εθνικό Επίπεδο:

- **Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια (άρθρο 5):**

Αφορά τις στρατηγικές και ειδικές κατευθύνσεις για τους κλάδους της Βιομηχανίας, του Τουρισμού, των Α.Π.Ε., των Υδατοκαλλιεργειών και των Καταστημάτων Κράτησης. Εκπονούνται από την αρμόδια αρχή του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Υ.Π.ΕΝ.) και περιλαμβάνουν ρυθμίσεις για την οικιστική οργάνωση, τη χωρική διάρθρωση των παραγωγικών τομέων, τη δομή των δικτύων και των υποδομών τους, την προστασία του τοπίου και του περιβάλλοντος, την οργάνωση της πολιτικής γης, τα αναπτυξιακά προβλήματα περιοχών της χώρας και προγράμματα διαπεριφερειακής εμβέλειας.

2) Περιφερειακό Επίπεδο:

- **Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια (άρθρο 6):**

Περιλαμβάνει τα χωρικά σχέδια και πλαίσια για την οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, του οικιστικού δικτύου, των υποδομών, των αναπτυξιακών στόχων και προβλημάτων και των τελικών δράσεων χωρικής οργάνωσης των Περιφερειών της χώρας. Εκπονούνται από τις περιφερειακές επιτροπές σε συνάρτηση με την αρμόδια υπηρεσία του Υ.Π.ΕΝ. και οφείλουν να εναρμονίζονται με τα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια.

Β) ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΣ ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ (άρθρο 1, παρ γ)

Γνωστός και ως Πολεοδομικός Σχεδιασμός, αφορά τον σχεδιασμό με τον οποίο καθορίζονται οι κανόνες για την χρήση, τη δόμηση και την εν γένει εκμετάλλευση του εδάφους στον αστικό χώρο και την ύπαιθρο.

1) Τοπικό Επίπεδο:

- **Τοπικά Χωρικά Σχέδια (άρθρο 7):**

Διαμορφώνουν την ολοκληρωμένη χωρική οργάνωση και βιώσιμη ανάπτυξη των Ο.Τ.Α. και των επιμέρους τμημάτων (σύμφωνα με το Πρόγραμμα Καλλικράτης). Καθορίζουν το πρότυπο χωρικής οργάνωσής τους, την ελεγχόμενη δόμηση, τις κατηγορίες των περιοχών, την παραγωγική οργάνωση και το δίκτυο υποδομών. Αρμόδιοι για την έγκρισή τους είναι το Υ.Π.ΕΝ., ο αντίστοιχος Ο.Τ.Α. και το Κεντρικό Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων (ΚΕ.ΣΥ.ΠΟ.Θ.Α.) και κατοχυρώνονται νομικά μέσα από Π.Δ.. Οφείλουν να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων.

- **Ειδικά Χωρικά Σχέδια (άρθρο 8):**

Αφορούν την χωρική οργάνωση και ανάπτυξη περιοχών τοπικής κλίμακας και ανεξαρτήτων ορίων προκειμένου να αποτελέσουν χώροι υποδοχής σχεδίων και αναπτυξιακών προγραμμάτων του υπερκείμενου σχεδιασμού. Συνακολούθως με τα Τ.Χ.Σ., εγκρίνονται από τις υπηρεσίες του Υ.Π.ΕΝ., του αντίστοιχου Ο.Τ.Α. και του ΚΕ.ΣΥ.ΠΟ.Θ.Α. και οφείλουν να εναρμονίζονται με τα Περιφερειακά και Χωρικά Σχέδια

2) Πολεοδομικό Επίπεδο:

- Πολεοδομικά Σχέδια Εφαρμογής:

Αποτελεί το εργαλείο εξιδείκευσης των χωρικών πλαισίων του Α Τοπικού Επιπέδου και κατά συνέπεια όλου του συστήματος σχεδιασμού. Αποτελείται από το Ρυμοτομικό Σχέδιο και τις Πράξεις Εφαρμογής οι οποίες εκπονούνται από την αρμόδια υπηρεσία του Ο.Τ.Α. και περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία για την ρύθμιση και ανάπτυξη των χρήσεων γης, όρων δόμησης και ελεύθερων χώρων, προσαρμοσμένο στο ισχύον Γ.Ο.Κ.

Ταυτόχρονα με την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου για τον χωρικό σχεδιασμό της χώρας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαμόρφωσε το πλαίσιο και τις οδηγίες για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στον σχεδιασμό, που θα μπορούσε συνδράμει στην ενίσχυση της κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής συνοχής της ένωσης και των κρατών μελών της, στην προστασία των φυσικών και παραγωγικών της πόρων και την ανάκαμψή της από την παγκόσμια οικονομική ύφεση. Στο πλαίσιο αυτό εκδόθηκαν η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο και η Οδηγία για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό⁵². Οι εξελίξεις αυτές επηρέασαν και το σύστημα του χωρικού σχεδιασμού της χώρας, με την κυβέρνηση να ενσωματώνει τις παραπάνω οδηγίες μέσα από τους Ν. 3827/2010 «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου»⁵³ και Ν. 4546/2018 «Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/89/ΕΕ «περί θεσπίσεως πλαισίου για το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό» και άλλες διατάξεις»⁵⁴. Ο νόμος 3827/2010 αποτέλεσε την βάση για μια ριζική αλλαγή στις μεθόδους σχεδιασμού του χώρου, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όσο και σε εθνικό, συμβάλλοντας στην κοινή γραμμή της αναπτυξιακής και χωρικής πολιτικής με τη διατήρηση και προστασία του φυσικού πλούτου της χώρας. Από την άλλη, ο νόμος 4546/2018 επιπρόσθετα ως βασική αρμοδιότητα της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής την διευθέτηση του θαλάσσιου χώρου και των δραστηριοτήτων του μέσα από την εκπόνηση, σε επίπεδο περιφερειακό, των Θαλάσσιων Χωροταξικών Σχεδίων (Θ.Χ.Σ.). Με αυτό τον τρόπο, θα διαμορφωθεί ένα συνεκτικό νομικό πλαίσιο το οποίο θα διασφαλίζει τα θαλάσσια ύδατα, τις παράκτιες περιοχές, τα οικοσυστήματα και τους πόρους της θάλασσας, καθώς και ένας μηχανισμός ο οποίος θα συντονίζει και θα ενισχύει τις δραστηριότητες και την οργάνωση του θαλάσσιου χώρου, προκειμένου να επιτευχθεί στο μέγιστο βαθμό η ισόρροπη, βιώσιμη και κοινωνικά δίκαιη μετάβαση. Ωστόσο, σε επιχειρησιακό επίπεδο, η Ελλάδα βρίσκεται σε αρκετά πρώιμο στάδιο με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση, από τις αρμόδιες αρχές, στην εκπόνηση των παραπάνω σχεδίων, ως απόρροια της πολυπλοκότητας του θέματος, της «πολυφωνίας» που υπάρχει για την έγκριση των σχεδίων, την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των φορέων και του χρόνου που απαιτείται για το σχεδιασμό των Θ.Χ.Σ.. Υπό αυτές τις συνθήκες και σε συνδυασμό με τις πιέσεις της χώρας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εφαρμογή της οδηγίας, η αρμόδια αρχή του Υ.Π.ΕΝ. κατάφερε τελικώς να δρομολογήσει, με καθυστέρηση 4 ετών, σε δημόσια διαβούλευση την Εθνική Χωρική Στρατηγική για το Θαλάσσιο Χώρο (Ε.Χ.Σ.Θ.Χ.) στις 26 Ιανουαρίου 2022⁵⁵, θέτοντας την βάση προκειμένου να διαμορφωθούν και τα Θ.Χ.Σ. (Kyvelou & Gourgiotis, 2019· Ασπρογέρακας & Λάζογλου, 2018· Υ.Π.ΕΝ., 2018).

Σε επίπεδο πολεοδομικού σχεδιασμού, πέραν των τροποποιήσεων που επήλθαν με τον Ν. 4447/2016, οι μνημονιακές δεσμεύσεις επέφεραν άμεσες τροποποιήσεις και θεσμικές πρωτοβουλίες στο νομικό πλαίσιο που είχαν άμεση σχέση με τον τομέα της πολεοδομίας. Συγκεκριμένα, το 2012 η κυβέρνηση δρομολόγησε τον Ν. 4062/2012 για τον «Νέο Οικοδομικό

⁵² Βλέπε υποεν. «Η εξέλιξη του χωρικού σχεδιασμού στην Ευρώπη»

⁵³ Νόμος 3827/2010 (ΦΕΚ 30/Α/25.02.2010)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(10\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(10).pdf))

⁵⁴ Νόμος 4546/2018 (ΦΕΚ Α'101/12.06.2018)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(11\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(11).pdf))

⁵⁵ Δημόσια Διαβούλευση για την Ε.Χ.Σ.Θ.Χ. - 26/01-2022/ Υ.Π.ΕΝ. (<https://ypen.gov.gr/ethniki-choriki-stratigiki-gia-to-thalassio-choro/>)

Κανονισμό»⁵⁶, αποτελώντας την 5^η κατά σειρά αναθεώρηση του θεσμικού οικοδομικού κώδικα (1923, 1955, 1973, 1985 και 2012). Η παραπάνω νομοθεσία έδωσε τη δυνατότητα προσαρμογής των οικοδομικών και πολεοδομικών δραστηριοτήτων στις νέες συνθήκες, ενώ τροποποίησε σε μεγάλο βαθμό τον προηγούμενο Γ.Ο.Κ. '85, διαμορφώνοντας νέα δεδομένα αφενός στους όρους για τη δόμηση των αστικών και περιαστικών περιοχών αφετέρου στη περιβαλλοντική διάσταση και την προσαρμογή έναντι των προβλημάτων και των νέων συνθηκών από την κλιματική αλλαγή και το ενεργειακό ζήτημα. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, εκπονήθηκε και ο Ν. 4178/2013 για την «Αντιμετώπιση της Αυθαίρετης Δόμησης – Περιβαλλοντικό Ισοζύγιο και άλλες διατάξεις», μέσω του οποίου αναπροσαρμόστηκαν ζητήματα που αφορούσαν την αυθαίρετη δόμηση, τη μεταφορά του συντελεστή δόμησης και τη ρύθμιση για την οργάνωση και διαχείριση των αυθαιρέτων μέσα από τους θεσμούς της «Τράπεζας Γης» και του «περιβαλλοντικού ισοζυγίου»⁵⁷. Παράλληλα, νέες τροποποιήσεις υπήρξαν και στις χρήσεις γης με το Π.Δ. 59/2014 «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης»⁵⁸, περιλαμβάνοντας γενικές και ειδικές ρυθμίσεις για τις χρήσεις γης για την αύξηση της αποτελεσματικότητας του σχεδιασμού (Ελληνική Βουλή, 2012· Γιαννακούρου, 2019).

3.1.3) ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Η περίοδος 2010 – 2017 αποτέλεσε μια κρίσιμη και πρωτόγνωρη μετάβαση της ελληνικής πραγματικότητας σε «σκοτεινές» καταστάσεις, υπό την έννοια της οικονομικής και αναπτυξιακής ύφεσης, της κοινωνικής ανισορροπίας και της υποβάθμισης του βιοτικού επιπέδου λόγω της υψηλής ανεργίας και της υψηλής μείωσης των εισοδημάτων. Παρ' όλα αυτά, ο κλάδος της χωροταξίας και της πολεοδομίας δεν ακολούθησε την ίδια πορεία με τους υπόλοιπους κλάδους (όπως θα μπορούσε κανείς να περιμένει). Αντίθετα οι δεσμεύσεις των μνημονιακών πολιτικών, οι τροποποιήσεις που υπέστη το νομοθετικό πλαίσιο του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και οι προσπάθειες των αρμόδιων αρχών, σε επιχειρησιακό επίπεδο, για ενεργοποίηση των εργαλείων σχεδιασμού (είτε με την εκπόνηση νέων σχεδίων είτε με την αναθεώρηση παλαιότερων), οδήγησαν σε μια σειρά από ενέργειες που κορυφώθηκαν με την ολοκλήρωση της αναθεώρησης των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων για τις δώδεκα (12) Περιφέρειες της χώρας το 2018 (η οποία είχε ξεκινήσει εν καιρό κρίσης το 2012)⁵⁹, την ενεργοποίηση του μηχανισμού για την αναθεώρηση των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων⁶⁰ και την προσαρμογή των παραγωγικών και οικοδομικών δραστηριοτήτων στην τοπική κλίμακα, σύμφωνα με τις υπάρχουσες συγκυρίες. Παράλληλα, κατάφερε να αναδιοργανώσει τον συμπυκνωμένο (από νομικά πλαίσια) μηχανισμό πολεοδομικού σχεδιασμού, να εκσυγχρονίσει το μοντέλο χωρικής ανάπτυξης, να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των πολεοδομικών και χωροταξικών εργαλείων και να αποσαφηνίσει τα επίπεδα, τα σχέδια και τους κανόνες σχεδιασμού (Γουργιώτης & Τσιλιμίγκας, 2016).

Το βασικότερο, ωστόσο, ήταν η ανάπτυξη της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης στα χωροταξικά και πολεοδομικά σχέδια, προσαρμοσμένο σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες. Με αυτό τον τρόπο, αφενός κατάφεραν να καλύψουν (έως ένα βαθμό) τα μεγάλα προβλήματα του σχεδιασμού, αφετέρου ανέδειξαν την αξία τους και την ανάγκη να υπάρχει ένα ολοκληρωμένο σύστημα χωρικού και πολεοδομικού σχεδιασμού το οποίο θα είναι άρρηκτα συνδεδεμένο (ως βασική συνιστώσα της εθνικής αναπτυξιακής

⁵⁶ Νόμος 4067/2012 (ΦΕΚ Α'79/30.03.2012)/ Εθνικό Τυπογραφείο
([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(12\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(12).pdf))

⁵⁷ Νόμος 4178/2013 (ΦΕΚ Α'174/08.08.2013) – Άρθρα 1-30,31-45, 47/ Εθνικό Τυπογραφείο
([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(13\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(13).pdf))

⁵⁸ Προεδρικό Διάταγμα 59/2018 (ΦΕΚ 114/Α/29.06.2018)/ Εθνικό Τυπογραφείο
([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(14\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(14).pdf))

⁵⁹ Θεσμοθετημένα Περιφερειακά Πλαίσια/ Υ.Π.ΕΝ. – Χωρικός Σχεδιασμός
(<https://ypen.gov.gr/chorikos-schediasmos/chorotaxia/ethniki-politiki/>)

⁶⁰ Πέραν των υφιστάμενων Ε.Χ.Π. προβλέπεται και η εκπόνηση ενός νέου Ε.Χ.Π. που θα αφορά τον τομέα των Ορυκτών Πρώτων Υλών

πολιτικής) με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, προκειμένου η χώρα να επιλύσει τα προβλήματά της και να μπει σταδιακά σε τροχιά ανάπτυξης. Παρ' όλα αυτά, τόσο οι νόμοι που εκδόθηκαν όσο και τα σχέδια που εκπονήθηκαν δεν κατάφεραν να καλύψουν όλα τα προβλήματα, με αποτέλεσμα να συνεχίζουν να υφίστανται ζητήματα νομικής και πρακτικής ατέλειας του σχεδιασμού, αναφορικά με την επιβραδυντική πορεία των διαδικασιών σχεδιασμού που οφείλεται στην πληθώρα των προσφυγών στο Σ.τ.Ε., την έλλειψη διευκρινίσεων και την απουσία ενός ελεγκτικού μηχανισμού που θα συντονίζει τα υποκείμενα με τα υπερκείμενα πλαίσια. Επομένως καθιστούσε αναγκαία την περαιτέρω ενίσχυση στο νομοθετικό πλαίσιο του σχεδιασμού, προκειμένου να αποσαφηνιστεί ο χαρακτήρας των δράσεων του χωρικού σχεδιασμού (στρατηγικές κατευθύνσεις, βαθμός κανονιστικότητας, εναρμόνιση κ.α.) και να βελτιωθεί η συνδεσιμότητα μεταξύ τους. (Λαλένης & Βεζυριαννίδου, 2020· Γιαννακούρου, 2019).

Τα τελευταία χρόνια, πέρα των πρωτοβουλιών και των κινήσεων σε επιχειρησιακό επίπεδο, υπήρξαν και νομοθετικές ρυθμίσεις προκειμένου να καλυφθούν περαιτέρω τα προβλήματα και τα ζητήματα του χωρικού σχεδιασμού, τα οποία δεν καλύφθηκαν σε απόλυτο βαθμό με τον νόμο του 2016. Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση προχώρησε στην τροποποίηση του Ν. 4447/2016 επί των άρθρων του με τον Ν. 4759/2020 «Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας»⁶¹ (Διάγραμμα 8). Με αυτό τον τρόπο, επιχειρήθηκε η αντιμετώπιση των ατελειών και των ελλείψεων του συστήματος σχεδιασμού ως προς την ορολογία, την ιεραρχική δομή, τον χαρακτήρα των κατευθύνσεων, τους , μηχανισμούς συντονισμού κ.α., προκειμένου να διευκολυνθούν οι διαδικασίες για μεγάλες ιδιωτικές επενδύσεις δια μέσου ενός νέου ειδικού πλαισίου που θα αξιοποιεί την δημόσια περιουσία του κράτους με τον βέλτιστο τρόπο. Παράλληλα, θα μπορέσει να εκσυγχρονιστεί, θεσμικά, το σύστημα σχεδιασμού, ενισχύοντας την αναπτυξιακή γραμμή για την βιώσιμη ανάπτυξη και να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες της οικονομικής ύφεσης της περασμένης δεκαετίας αλλά και οι συνέπειες της πανδημίας της COVID – 19. Η σημαντικότερη, ωστόσο, εξέλιξη μέσα από τον νέο χωροταξικό νόμο ήταν η ενεργοποίηση της προγραμματικής ολοκλήρωσης του πολεοδομικού σχεδιασμού, μέσα από την εκπόνηση του «Προγράμματος Πολεοδομικών Μεταρρυθμίσεων Κωνσταντίνου Δοξιάδη», χρηματοδοτούμενο από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Τ.Α.Α.) για την κάλυψη του 80% της ελληνικού χώρου από πολεοδομικά σχέδια σε βάθος εξαετίας. Το συγκεκριμένο γεγονός αποδεικνύει τη σταδιακή προσπάθεια για βελτίωση των μηχανισμών και της πολιτικής χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού στη χώρα. Αφενός διότι, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υ.Π.ΕΝ. που αποτυπώνονται στην Εικόνα 1 και στο Διάγραμμα 7, από το 1983 που εκπονήθηκαν τα πρώτα σχέδια έως το 2022 μόνο το 20% του ελληνικού χώρου καλυπτόταν από πολεοδομικό σχέδιο, ως αποτέλεσμα των συνεχών προβλημάτων και κωλυσιεργιών των προηγούμενων δεκαετιών. Αφετέρου διότι υπάρχει ανάγκη για προώθηση επενδύσεων και οικοδομικών δραστηριοτήτων που θα μπορέσουν να αναζωογονήσουν την εθνική οικονομία και τους ρυθμούς ανάπτυξης, πράγμα το οποίο παρεμποδίζεται λόγω της άναρχης δόμησης, της έλλειψης σχεδιασμού, των υφιστάμενων παρωχημένων σχεδίων και της ανασφάλειας δικαίου. (ΣΕΒ, 2021· Γενική Γραμματεία Χωροταξίας & Αστικού Περιβάλλοντος, 2020)

Τέλος, σε επίπεδο πολεοδομικού σχεδιασμού υπήρξαν σημαντικές νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούσαν την ελεγχόμενη ανάπτυξη των αστικών και περιαστικών περιοχών, αλλά και την προσαρμογή του στα νέα δεδομένα της εποχής. Η βασικότερη από αυτές ήταν ο Ν.4495/2017 «Έλεγχος και προστασία του Δομημένου Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις»⁶², μέσω του οποίου προβάλλεται η νομική προστασία του θεσμού της «Μεταφοράς Συντελεστή

⁶¹ Νόμος 4759/2020 (ΦΕΚ Α245/09.04.2020)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(15\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(15).pdf))

⁶² Νόμος 4495/2017 (ΦΕΚ Α'167/03.11.2017)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(17\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(17).pdf))

Δόμησης» ως ένα είδος αποζημίωσης με συνταγματική κατοχύρωση. Επιπλέον, βασική επιδίωξη του νόμου είναι να οργανώσει και να διευθετήσει τρία βασικά στοιχεία: 1) τους κοινόχρηστους χώρους, 2) τα διατηρητέα κτίσματα και 3) την αυθαίρετη δόμηση. Για την επίλυσή τους, διαμορφώνονται θεσμοί όπως η Ηλεκτρονική Ταυτότητα Κτιρίου, οι Ζώνες Υποδοχής Συντελεστή και η Τράπεζα Δικαιωμάτων Δόμησης και Κοινόχρηστων Χώρων, προκειμένου να διευκολυνθεί το σύστημα του πολεοδομικού σχεδιασμού και να κατοχυρωθεί η συνταγματική αξία του εργαλείου της Μεταφοράς Σ.Δ.. Εντούτοις, ο συγκεκριμένος νόμος χρήζει περαιτέρω εξειδίκευσης, προκειμένου αφενός να αρθούν τα θεσμικά και επιχειρησιακά προβλήματα, αφετέρου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του εργαλείου Μ.Σ.Δ. για τον πολεοδομικό σχεδιασμό. (Γώγος, 2018)

Εικόνα 1: Χάρτης αποτύπωσης της υφιστάμενης εικόνας του πολεοδομικού σχεδιασμού στο Α επίπεδο σχεδιασμού. Με πορτοκαλί χρώμα απεικονίζονται τα Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. του Ν. 2508/97 που είναι σε ισχύ, με μπλε χρώμα τα Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. του Ν. 2508/97 τα οποία είναι σε εξέλιξη και με λευκό χρώμα οι περιοχές που δεν έχουν εγκεκριμένο Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.

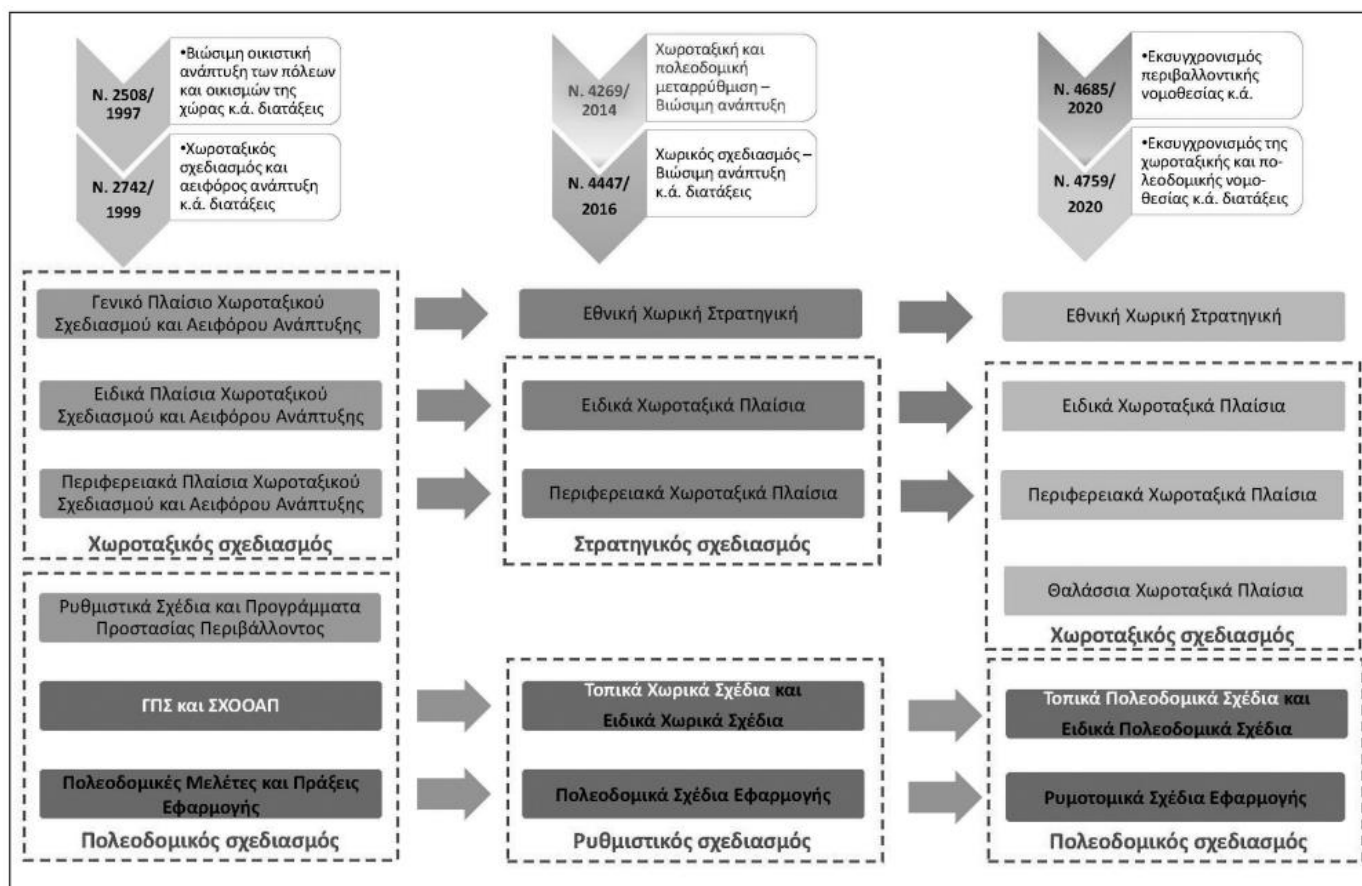
Πηγή: Υ.Π.Ε.Ν. – Πρόγραμμα Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων 2020 – 2030 (παρουσίαση)

Διάγραμμα 7: Η υφιστάμενη κατάσταση πολεοδομικού σχεδιασμού πρώτου επιπέδου

Πηγή: Υ.Π.Ε.Ν. – Πρόγραμμα Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων 2020 – 2030 (παρουσίαση)

Διάγραμμα 8: Οι αλλαγές του Ελληνικού Συστήματος Χωρικού Σχεδιασμού την τελευταία δεκαετία

Πηγή: Τασσπούλου, 2021, Από το Γενικό στο Τοπικό Πολεοδομικό Σχέδιο. Ζητήματα διοίκησης-διαχείρισης και διακυβέρνησης, Περιβάλλον & Δίκαιο, 1, σελ. 43

3.2) ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.2.1) Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 2000: Η ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Με την είσοδο στην δεκαετία του 2000, η ελληνική οικονομία ήρθε αντιμέτωπη με τις προκλήσεις από την τεράστια οικονομική αλλαγή με την ένταξη στην Νομισματική Κοινότητα της, νέας πλέον, Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παραπάνω εξέλιξη είχε ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της αναπτυξιακής δυναμικής των επιχειρήσεων, καθώς η νομισματική αλλαγή απορρόφησε το συναλλαγματικό πλεονέκτημα της χώρας που ήταν απαραίτητο για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικής δυναμικής σε περιπτώσεις κρίσεων. Παράλληλα, οι ευκαιρίες και ο πήχης για την τουριστική ανάπτυξη της χώρας αυξήθηκε, ως αποτέλεσμα της ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα για το 2004, ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε στρέψει το ενδιαφέρον της σε πολιτικές που θα οδηγούσαν στην ενίσχυση της Εδαφικής Συνοχής και της Πράσινης Ανάπτυξης μέσα από τις Α.Π.Ε.⁶³. Υπό αυτές τις συνθήκες, εγκρίθηκε το τρίτο, κατά σειρά, κοινοτικό πρόγραμμα ανάπτυξης της χώρας για την προγραμματική περίοδο 2000 – 2006, το οποίο ήταν σαφώς μεγαλύτερο από τα προγενέστερα, τόσο σε σχέση με τους οικονομικούς πόρους ενίσχυσης (45 δισεκατομμύρια ευρώ), όσο και ως προς τον βαθμό επιρροής του στο σύστημα αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας. Ειδικότερα, το Γ' Κ.Π.Σ. 2000 – 2006⁶⁴ αποτέλεσε την βάση για την αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας και περιλαμβάνει δράσεις οι οποίες αποσκοπούν σε ένα αλληλένδετο σύστημα ανάπτυξης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, του παραγωγικού συστήματος και των υποδομών του. Παράλληλα, όντας πλήρως εναρμονισμένο με την ευρωπαϊκή στρατηγική (στην προκειμένη περίπτωση με την Στρατηγική της Λισαβόνας) στοχεύει στην προσαρμογή του τουριστικού και αγροδιατροφικού κλάδου σε εξελιγμένες και καινοτόμες μεθόδους παραγωγής σε πλαίσια τα οποία να επιτυγχάνεται και η προστασία του περιβάλλοντος (Μ.Ο.Δ. Αναπτυξιακών προγραμμάτων, 2000· Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, 2000).

Υπό αυτό το πρίσμα, το Γ' Κ.Π.Σ. αναλύεται (επιχειρησιακά) στα υπόλοιπα επίπεδα σχεδιασμού υπό την εξής δομή: στο εθνικό επίπεδο, εξειδικεύεται σε έντεκα (11) Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Τ.Ε.Π.) μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η απορρόφηση και η περαιτέρω εξειδίκευση των ευρωπαϊκών αναπτυξιακών στρατηγικών για τους παραγωγικούς τομείς της χώρας. Τα Τ.Ε.Π. αφορούν κλάδους με μεγάλη επιρροή στην εξέλιξη της αναπτυξιακής πορείας της χώρας (άξονες προτεραιότητας) όπως η ανταγωνιστικότητα (Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα), τα δίκτυα (Ε.Π. Οδικοί Άξονες, Λιμένες, Αστική Ανάπτυξη και Ε.Π. Σιδηρόδρομοι, Αερολιμένες, Αστικές Μεταφορές), τους ανθρώπινους πόρους (Ε.Π. Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση και Ε.Π. Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση), τη ποιότητα ζωής (Ε.Π. Περιβάλλον, Ε.Π. Πολιτισμός, Ε.Π. Υγεία – Πρόνοια) και τη κοινωνία της πληροφορίας (Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας). Επιπλέον, σημαντικοί κλάδοι για τους οποίους τίθενται προτεραιότητα είναι οι κλάδοι της αλιείας και της αγροτικής παραγωγής (Ε.Π. Αλιείας και Ε.Π. Αγροτική Ανάπτυξη και Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου) καθώς και ο τομέας της περιφερειακής ανάπτυξης, με την διαφορά πως τα Ε.Π. των δύο κλάδων αφορούν το υπό-περιφερειακό επίπεδο, ενώ ο τομέας της περιφερειακής ανάπτυξης καλύπτεται από τα Π.Ε.Π και όχι από Τ.Ε.Π.. Εν συνεχεία, στο περιφερειακό επίπεδο, η εξειδίκευση του προγράμματος επιτυγχάνεται δια μέσω των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

⁶³ Βλέπε Κεφ. 2.1

⁶⁴ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000 – 2006 ΕΛΛΑΔΑ/ Μ.Ο.Δ. Α.Ε. – Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων (https://www.mou.gr/elibrary/kps_anatheorimeno.pdf)

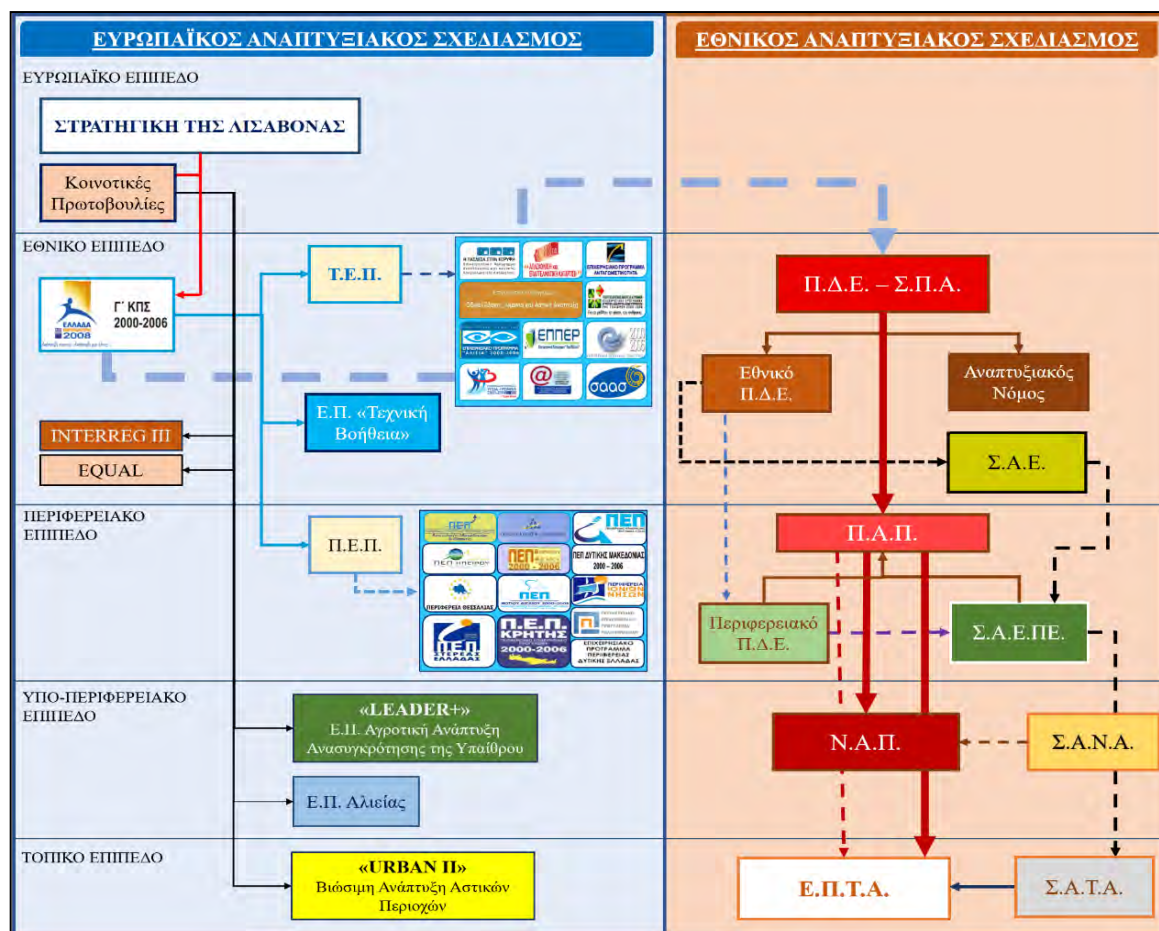
(Π.Ε.Π.), τα οποία προσαρμόζουν τις ευρωπαϊκές στρατηγικές και πολιτικές του υπερκείμενου επιπέδου σχεδιασμού στις δεκατριές (13) Περιφέρειες της χώρας (όπως διαμορφώθηκαν με τον Ν. 2539/1997 «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Καποδίστριας)»⁶⁵). Πέραν αυτών, το πρόγραμμα λαμβάνει μεγαλύτερη ενίσχυση μέσα από τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, οι οποίες προσαρμόζονται αναλογικά στα επίπεδα σχεδιασμού και αφορούν πολιτικές με συγκεκριμένο χαρακτήρα για την επίλυση (ή την ανάπτυξη αντίστοιχα) ειδικών ζητημάτων. Τέτοιες πρωτοβουλίες αποτελούν το πρόγραμμα διαπεριφερειακής συνεργασίας «INTERREG III» και το πρόγραμμα κοινωνικής ενσωμάτωσης «EQUAL», προγράμματα τα οποία απευθύνονται στο σύνολο της χώρας και εντάσσονται στο εθνικό επίπεδο (Μ.Ο.Δ. Αναπτυξιακών προγραμμάτων, 2000· Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, 2000).

Παράλληλα, η Ε.Ε. προβλέπει και πρωτοβουλίες με υποκείμενο χαρακτήρα, όπως το πρόγραμμα ανασυγκρότησης και ανάπτυξης της υπαίθρου «LEADER+» (αντιστοιχίζεται με το Ε.Π. Αγροτικής Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης της Υπαίθρου), το οποίο απευθύνεται σε ευρύτερες χωρικές οντότητες και εντάσσεται στο υπό – περιφερειακό επίπεδο, καθώς και το πρόγραμμα για την βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών περιοχών «URBAN II», το οποίο εντάσσεται στο τοπικό επίπεδο. Τέλος, στην προσπάθεια διαμόρφωσης ενός ενιαίου πλαισίου παρακολούθησης, ελέγχου και διαχείρισης των αναπτυξιακών προγραμμάτων που θα επιλύει τεχνικά ζητήματα και προβλήματα εφαρμογής, το πρόγραμμα περιλαμβάνει, στο εθνικό επίπεδο, και ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα «Τεχνικής Βοήθειας». Με βάση την παραπάνω δομή του Γ' Κ.Π.Σ. διαμορφώνεται και το Σ.Π.Α., το οποίο οφείλει να εναρμονίζεται πλήρως προκειμένου να υπάρχει μεγαλύτερη διευκόλυνση για την απορρόφηση των ευρωπαϊκών πόρων του προγράμματος. Ο βασικός κορμός του Σ.Π.Α. δεν υπέστη σημαντικές τροποποιήσεις και ακολουθεί την ιεραρχική δομή του Ν. 1622/1986. Μοναδική εξαίρεση, ως προς το διαδικαστικό ζήτημα, αποτελεί η ενσωμάτωση των Συλλογικών Αποφάσεων Έργων (Σ.Α.Ε.) στα οποία είναι απαραίτητη η εγγραφή των έργων προκειμένου να ενταχθούν στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) και ισχύει βάση του άρθρου 21 του Ν. 2362/1995 «περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις»⁶⁶. Οι Σ.Α.Ε. δεν περιορίζονται μόνο στο εθνικό επίπεδο, αλλά επεκτείνονται στο περιφερειακό επίπεδο μέσω των Συλλογικών Αποφάσεων Έργων Περιφέρειας (Σ.Α.Ε.Π.), στο νομαρχιακό επίπεδο μέσω των Συλλογικών Αποφάσεων Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (Σ.Α.Ν.Α.) και στο τοπικό επίπεδο μέσω των Συλλογικών Αποφάσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Σ.Α.Τ.Α.). Συνολικά, το πρόγραμμα αναπτυξιακού σχεδιασμού του Γ' Κ.Π.Σ. αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 9 (Καραβέλη & Τσιώνας, 2011· Χριστοφάκης, 2001).

⁶⁵ Νόμος 2539/1997 (ΦΕΚ Α/244/04.12.1997)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(1).pdf))

⁶⁶ Νόμος 2362/1995 (ΦΕΚ Α/247/27.11.1995)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(8\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(8).pdf))

Διάγραμμα 9: Το Ελληνικό Σύστημα Αναπτυξιακού Σχεδιασμού για την προγραμματική περίοδο 2000-2006

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

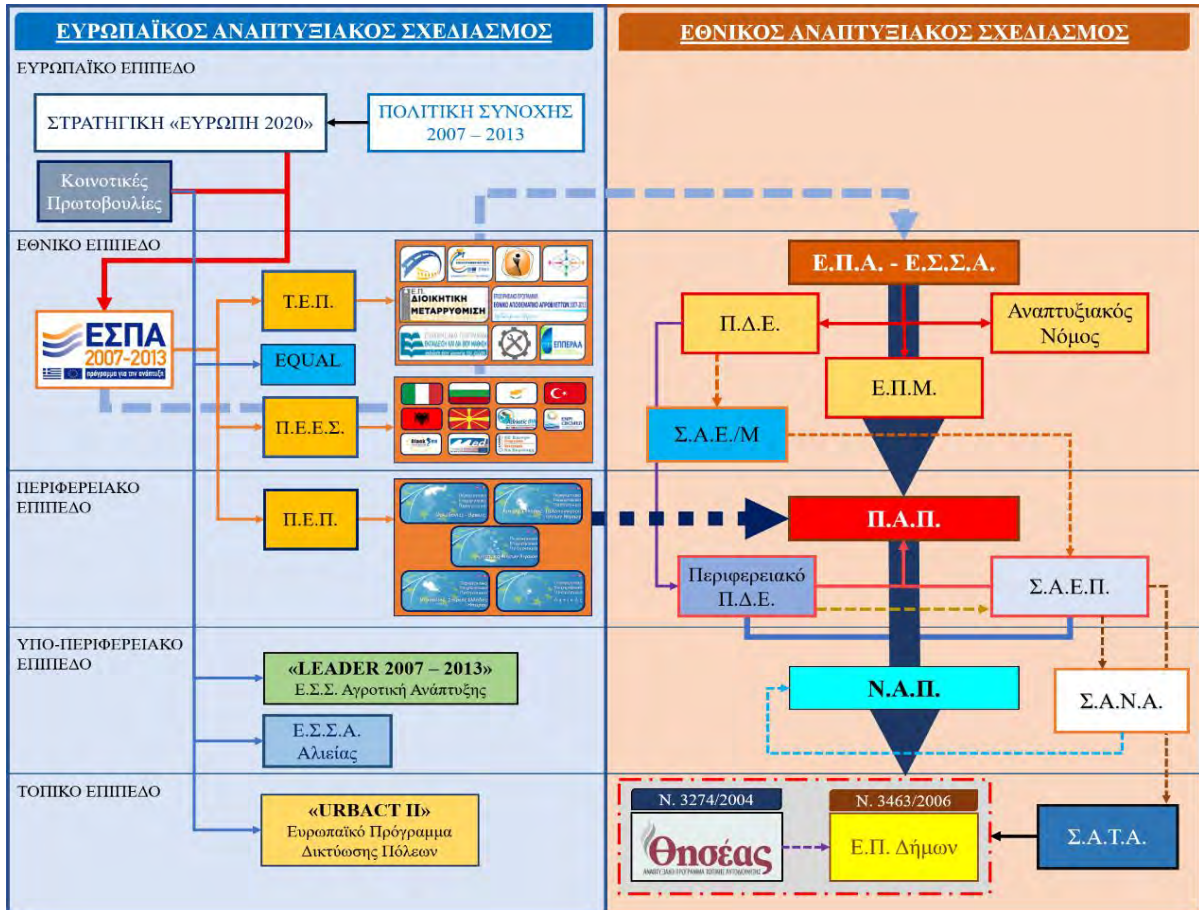
Με το τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000 – 2006 και συνεπώς του Γ' Κ.Π.Σ., η κυβέρνηση δρομολόγησε την εκπόνηση του νέου Κ.Π.Σ., το οποίο πλέον μετονομάστηκε σε Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.) για την νέα προγραμματική περίοδο 2007 – 2013. Πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο το οποίο απέβλεπε στην ενίσχυση της Πολιτικής Συνοχής (όπως προέβλεπε η συνταγματική αναθεώρηση της Ε.Ε. με την Συνθήκη της Λισαβόνας⁶⁷) το οποίο επιδιώκει την άμβλυση των κοινωνικών, οικονομικών και περιφερειακών ανισοτήτων καθώς και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας με πόρους από τα ευρωπαϊκά ταμεία (Ε.Τ.Π.Α., Ε.Κ.Τ., Ταμείο Συνοχής, και τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία JEREMIE, JESSICA) ύψους 24,3 δισεκατομμυρίων ευρώ. Για να μπορέσει να επιτευχθούν αυτά, η χώρα θα έπρεπε να δρομολογήσει δράσεις για την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με την Ε.Ε. καθώς και διαπεριφερειακές – εδαφικές συνεργασίες με άλλα κράτη. Η εφαρμογή του προγράμματος και των επιμέρους στόχων του βασίστηκαν σε τέσσερις αρχές: 1) στην Αρχή της Εταιρικής Σχέσης, 2) στην Αρχή της Αναλογικότητας, 3) στην Αρχή της Προσθετικότητας και 4) στην Αρχή της Ισότητας και της Μη Διάκρισης. Στο ελληνικό νομικό σύστημα, το πρόγραμμα εκτελείται στην βάση του Ν. 3614/2007 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013»⁶⁸ και αποτυπώνεται στο **Σφάλμα! Το αρχείο π**

⁶⁷ Βλέπε Κεφάλαιο 2.1.2

⁶⁸ Νόμος 3614/2007 (ΦΕΚ 267/Α'03.12.2007)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(2).pdf))

ροέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε. 10 (Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης, 2007).

Διάγραμμα 10: Το Ελληνικό Σύστημα Αναπτυξιακού Σχεδιασμού για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Συγκεκριμένα, ο Αναπτυξιακός Σχεδιασμός αποτελείται από δύο αλληλένδετα μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά τον Ευρωπαϊκό Αναπτυξιακό Σχεδιασμό, δηλαδή τα αναπτυξιακά προγράμματα της Ε.Ε. τα οποία συντονίζουν και συμπληρώνουν τον άξονα της στρατηγικής για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας. Το δεύτερο μέρος αφορά τον Εθνικό Αναπτυξιακό Σχεδιασμό, δηλαδή τα αμιγώς εθνικά προγράμματα ανάπτυξης τα οποία οφείλουν να εναρμονίζονται με τις οδηγίες των προγραμμάτων της Ε.Ε.. Ο Εθνικός Αναπτυξιακός Σχεδιασμός, αποτελείται από το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.), το οποίο αναλύει τις κατευθύνσεις στρατηγικής ανάπτυξης της χώρας, προσαρμόζεται με τα αντίστοιχα προγράμματα της Ε.Ε. και συντελεί στην διαμόρφωση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.). Σημαντικό ρόλο στην συγκρότηση και την εκπόνηση του Ε.Π.Α. διαδραματίζει ο εκάστοτε Αναπτυξιακός Νόμος (Ν. 3299/2004 μέχρι το 2010 και Ν. 3908/2011), μέσω του οποίου δίνονται επενδυτικά κίνητρα για την προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων. Στη συνέχεια, το Ε.Π.Α. εξειδικεύεται στο περιφερειακό δια μέσου των Περιφερειακών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (Π.Α.Π.)⁶⁹, τα οποία με την σειρά τους διαμορφώνουν τα Περιφερειακά Π.Δ.Ε. και τα έργα των οποίων εντάσσονται σε Συλλογικές Αποφάσεις Έργων Περιφέρειας (Σ.Α.Ε.Π.). Τέλος, στο τοπικό επίπεδο, το Ε.Π.Α.

⁶⁹ Νόμος 2503/1997 (ΦΕΚ 107/Α' /30.05.1997) – Άρθρα 4-6/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(6\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(6).pdf))

εξειδικεύεται περαιτέρω σύμφωνα με τα άρθρα 203 έως 207 του Ν. 3463/2006⁷⁰, μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Δήμων άνω των 10.000 κατοίκων ενώ προς ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής των Δήμων, με τον Ν. 3274/2004 ενεργοποιήθηκε το αναπτυξιακό πρόγραμμα «Θησέας»⁷¹. Ωστόσο, η ασύνδετη σχέση των παραπάνω νόμων δημιουργούσε σημαντικά προβλήματα και συνεπώς οι θεσμικές αλλαγές στην διοικητική οργάνωση της χώρας μέσα από τον Ν. 3852/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης»⁷², τροποποίησαν τις παραπάνω διατάξεις και καθιέρωσαν ως βασική υποχρέωση των Περιφερειών και των Δήμων την κατάρτιση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) ΟΤΑ Β' και Α' βαθμού αντίστοιχα με τετραετή ισχύ. Τέλος, μέχρι την εφαρμογή του παραπάνω νόμου, υφίστανται σε ισχύ και τα Ν.Α.Π. τα οποία με το «Πρόγραμμα Καλλικράτης» καταργήθηκαν (Ανδρέου & Παπαδάκης, 2012· Χριστοφάκης, 2001).

Ο Ευρωπαϊκός Αναπτυξιακός Σχεδιασμός αποτελείται από το Ε.Σ.Π.Α., το οποίο αντικαθιστά το ΚΠΣ και περιλαμβάνει τις στρατηγικές κατευθύνσεις για την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, σύμφωνα με τις αρχές και της οδηγίες της «Συνθήκης της Λισαβόνας» και της «Πολιτικής Συνοχής» και εν συνεχεία εξειδικεύεται σε τρεις κατηγορίες: 1) στα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Τ.Ε.Π.), 2) στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) και 3) στα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας (Π.Ε.Σ.). Τα Τ.Ε.Π., όπως και στην περίπτωση του Γ Κ.Π.Σ., εντάσσονται στο εθνικό επίπεδο σχεδιασμού και αποτελείται από οκτώ (8) προγράμματα:

- 1) Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη.
- 2) Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας.
- 3) Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα.
- 4) Ψηφιακή Σύγκλιση.
- 5) Διοικητική Μεταρρύθμιση.
- 6) Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού.
- 7) Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση.
- 8) Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής.

Τα Π.Ε.Π. εμφανίζουν χωρική διάσταση και αφορούν την εξειδίκευση των δράσεων του Ε.Σ.Π.Α. και των Τ.Ε.Π. σε επίπεδο περιφερειών. Η ιδιαιτερότητα των συγκεκριμένων Π.Ε.Π. είναι η χωρική τους αναφορά, καθώς διατυπώνει τις αναπτυξιακές στρατηγικές και δράσεις για ομάδες περιφερειών. Βάσει αυτού, διαμορφώθηκαν πέντε (5) περιφερειακά προγράμματα: 1) Π.Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης, 2) Π.Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιονίων Νήσων, 3) Π.Ε.Π. Κρήτης και Νήσων Αιγαίου, 4) Π.Ε.Π. Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου και 5) Π.Ε.Π. Αττικής. Τέλος, τα Π.Ε.Σ. αφορούν την ανάπτυξη εταιρικών και εδαφικών σχέσεων της χώρας με άλλα κράτη, με βασική επιδίωξη την συνεργασία και την αλληλοϋποστήριξη των χωρών σε κρίσιμα ζητήματα αναπτυξιακού χαρακτήρα. Εντάσσονται στο εθνικό επίπεδο σχεδιασμού και αποτελείται από τα εξής προγράμματα: 1) Π.Ε.Σ. Ελλάδας – Βουλγαρίας, 2) Π.Ε.Σ. Ελλάδας – Ιταλίας, 3) Π.Ε.Σ. Ελλάδας – Κύπρου, 4) Π.Ε.Σ. Ελλάδας – Αλβανίας, 5) Π.Ε.Σ. Ελλάδας – Τουρκίας, 6) Π.Ε.Σ. Ελλάδας – Π.Γ.Δ.Μ. (νυν Βόρεια Μακεδονία), 7) Π.Ε.Σ. Αδριατικής, 8) Π.Ε.Σ. Θαλάσσιας Λεκάνης της Μεσογείου, 9) Π.Ε.Σ. Μαύρης Θάλασσας, 10) Π.Ε.Σ. Μεσογειακός Χώρος και 11) Π.Ε.Σ. Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης, 2007).

⁷⁰ Νόμος 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/08.06.2006) – Άρθρα 203 – 207/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(7\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(7).pdf))

⁷¹ Νόμος 3274/2004 (ΦΕΚ 195/α'/19.10.2004)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(9\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(9).pdf))

⁷² Νόμος 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/07.06.2010) – Άρθρο 268 & Άρθρο 266 / Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(3).pdf))

Σημαντική εξέλιξη αποτελεί η ανάπτυξη (σε μικρό βαθμό βέβαια) της χωρικής διάστασης της αναπτυξιακού σχεδιασμού και η εμβάθυνση στο τομέα της βιώσιμης αστικής και χωρικής ανάπτυξης για υποβαθμισμένες περιοχές, μέσα από ολοκληρωμένες δράσεις για την τόνωση της επιχειρηματικότητας, την κοινωνική συνοχή και την ενίσχυση των πράσινων υποδομών. Πάνω σε αυτό, σημαντική και ιδιαίτερη αξία διαδραματίζουν και τα προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας, τα οποία θα ενδυναμώσουν τη θέση της χώρας σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης και της Μεσογείου. Ωστόσο, η παγκόσμια κρίση με την οικονομική ύφεση του 2007 – 2009 και η κατάρρευση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού οικονομικού συστήματος, είχε σημαντικές επιδράσεις και στην πορεία εξέλιξη της του προγράμματος ιδίως σχετικά με την επενδυτική δραστηριότητα και στην αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων σε περιφέρειες που δεν ήταν, αναπτυξιακά, ισχυρές. Πέραν τούτου, αρκετοί αναπτυξιακοί στόχοι και προτεραιότητες του προγράμματος αναδιαμορφώθηκαν και προσαρμόστηκαν σύμφωνα με το Μνημόνιο Συνεννόησης που υπέγραψε η χώρα, ως αποτέλεσμα της δημοσιονομικής κρίσης, της πιστοληπτικής αδυναμίας και της απώλειας της εμπιστοσύνης προς τις ξένες αγορές. Επομένως, με την είσοδο στην επόμενη δεκαετία και την έκδοση των πρώτων εκθέσεων για την πορεία υλοποίησης του προγράμματος, τα αποτελέσματα ήταν απογοητευτικά, λόγω της μηδενικής, σχεδόν, εναρμόνισης του προγράμματος με τα νέα δεδομένα, της συμμετοχής των επιχειρήσεων ήταν πολύ μικρή και των μικρών ποσοστών απορροφητικότητας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της αποτυχίας του προγράμματος αποτελεί η τελική του ολοκλήρωσή και το κλείσιμο της προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013 στις 31 Μαρτίου 2017⁷³ (Καραβέλη & Τσιώνας, 2011· Λαδιάς, 2013).

3.2.2) Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 2010: Η ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Την τελευταία δεκαετία, οι δημοσιονομικές και οικονομικές εξελίξεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθούν οι περιφερειακές ανισότητες μεταξύ των κρατών της κεντρικής – βόρειας Ευρώπης και των κρατών του Νότου. Επιπλέον, τα ευρωπαϊκά προγράμματα της προηγούμενης δεκαετίας (Γ' Κ.Π.Σ. και Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013) ενίσχυσαν ως ένα βαθμό τους αναπτυξιακούς δείκτες των περιφερειών, δίχως ωστόσο να επηρέασαν σημαντικά το επίπεδο ανάπτυξης και την χωρική προσέγγιση των αναπτυξιακών πολιτικών. Υπό αυτές τις συνθήκες και σε συνδυασμό με την ανάγκη για αλλαγή του ευρωπαϊκού αναπτυξιακού προσανατολισμού σε πολιτικές που προωθούν στην προστασία του περιβάλλοντος, την ανάπτυξη της καινοτομίας και την βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, διαμορφώθηκε το νέο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020. Με τις νέες αναθεωρήσεις των ευρωπαϊκών στρατηγικών, το νέο Ε.Σ.Π.Α. αναπτύχθηκε στις βάσεις των κατευθύνσεων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», με πρωταρχικό σκοπό την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, την οικονομική και κοινωνική αναγέννηση, την αειφόρο ανάπτυξη και την αντιμετώπιση των υψηλών επιπέδων ανεργίας μέσα από την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας και της έξυπνης επιχειρηματικότητας (Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων, 2014).

Υπό αυτό το πρίσμα, διαμορφώνεται και το πλαίσιο του αναπτυξιακού σχεδιασμού στην Ελλάδα, στην βάση του Ν. 4314/2014 για την «Διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020»⁷⁴. Όπως και στο προηγούμενο Ε.Σ.Π.Α., ο αναπτυξιακός σχεδιασμός διαχωρίζεται σε δύο επίπεδα: τον Ευρωπαϊκό και τον Εθνικό σχεδιασμό. Ο Ευρωπαϊκός Σχεδιασμός αποτελείται από το Ε.Σ.Π.Α., το οποίο εντάσσεται στο εθνικό επίπεδο και αποτελεί το στρατηγικό πλαίσιο για την

⁷³ Ανακοίνωση ΕΥΣΣΑ για το «Κλείσιμο Προγραμματικής Περιόδου 2007 – 2013»/ ΕΣΠΑ 2007-2013 (<http://2007-2013.espa.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=761>)

⁷⁴ Νόμος 4314/2014 (ΦΕΚ 265/Α/23.12.2014)/ Εθνικό Τυπογραφείο ([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(11\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(11).pdf))

αναπτυξιακή πολιτική της χώρας. Εν συνεχεία, εξειδικεύεται στα υπόλοιπα επίπεδα σχεδιασμού ως εξής:

ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:

- 1) Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Τ.Ε.Π.)
- 2) Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας (Π.Ε.Σ.)
- 3) Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (Σ.Ε.Κ.Ε.Ε.)

ΠΕΡΙΦΕΡΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

- 4) Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.)
- 5) Περιφερειακά Σ.Ε.Κ.Ε.Ε. (RIS3)

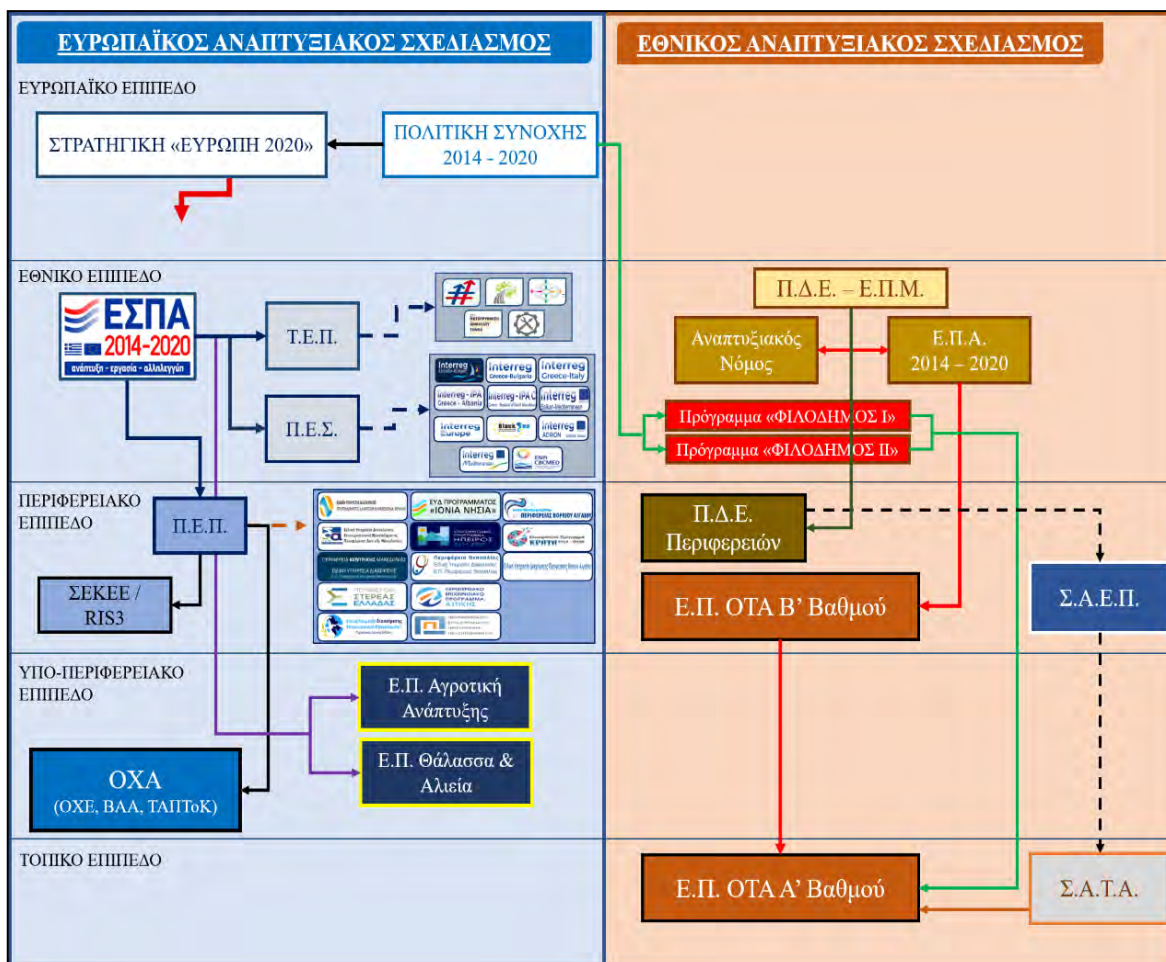
Στο περιφερειακό επίπεδο, τα Π.Ε.Π., ως πολυτομεακά προγράμματα, περιλαμβάνουν τμήμα του προϋπολογισμού τους για την πραγματοποίηση πολιτικών χωρικής διάστασης του σχεδιασμού, όπως οι πολιτικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (Ο.Χ.Α.). Συγκεκριμένα, οι Ο.Χ.Α. αποτελούν πλαίσια στα οποία προτείνονται δράσεις για την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών προβλημάτων, καθώς και την αναζήτηση περιοχών για τις χωρικές ενότητες της χώρας. Η συγκεκριμένη στρατηγική περιλαμβάνει εργαλεία εξυπηρετούν και τον υποκείμενο (τοπικό) σχεδιασμό, ενισχύουν την τοποκεντρική και χωρική προσέγγιση του αναπτυξιακού σχεδιασμού και έχουν την δυνατότητα περαιτέρω χρηματοδοτικής ενίσχυσης και από άλλα εθνικά και ευρωπαϊκά ταμεία. Δεν έχουν εγκλείονται σε συγκεκριμένα διοικητικά όρια αλλά μπορούν να αφορούν μεγάλες χωρικές ενότητες (αγροτικές περιοχές, αστικές δια-περιφερειακές κ.α.) και επομένως εντάσσεται στο υπό – περιφερειακό επίπεδο. (Psycharis, Tselios, & Pantazis, 2020· Αρτελάρης & Καλλιώρας, 2018· Barca, McCann, & Rodriguez-Pose, 2012)

Από την άλλη, ο Εθνικός Αναπτυξιακός Σχεδιασμός περιλαμβάνει το σύνολο των στρατηγικών και των πολιτικών που συνδέουν και προσαρμόζουν τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις στο αναπτυξιακή πολιτική της χώρας. Βέβαια, το πλαίσιο του Εθνικού Αναπτυξιακού Σχεδιασμού έχει υποβαθμιστεί, υπό την έννοια πως το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Ε.Π.Μ.) εναρμονίζεται με τις πολιτικές της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και συνεπώς η δυναμική των εθνικών σχεδίων ως αυτόνομα και ανεξάρτητα πλαίσια δεν υφίσταται στον αναγκαίο βαθμό. Αντιθέτως, περιορίζεται στην εξειδίκευση των ευρωπαϊκών στρατηγικών και κατευθύνσεων στο εθνικό επίπεδο. Εντούτοις, οι κατευθύνσεις της Πολιτικής Συνοχής έχουν διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να αποτελούν συντονιστικά εργαλεία για τον εθνικό σχεδιασμό των κρατών της Ε.Ε.. Ως προς την δομή του, ο Ε.Α.Σ. υφίσταται ελάχιστες τροποποιήσεις σε σχέση με την προηγούμενη δομή του. Συγκεκριμένα, αποτελείται από το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) το οποίο υιοθετεί τις πολιτικές και στρατηγικές του Ε.Σ.Π.Α., τον Αναπτυξιακό Νόμο (Ν. 3908/2011, Ν. 4399/2016 και Ν. 4635/2019) και το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, που χρηματοδοτεί, βάσει των διατάξεων του Ν. 3614/2007 (του προηγούμενο Ε.Σ.Π.Α.) και Ν. 4270/2014 «ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ»⁷⁵ το Ε.Π.Α., τα έργα από τα ευρωπαϊκά αναπτυξιακά προγράμματα και τις επενδύσεις του αναπτυξιακού νόμου. Επιπλέον, στο ίδιο επίπεδο συγκαταλέγεται και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Ε.Π.Μ.), όπου οι δράσεις του αποσκοπούσαν στην εξυγίανση και την ρύθμιση των δημοσιονομικών και αναπτυξιακών προβλημάτων της χώρας. Το Π.Δ.Ε. της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 ανέρχεται στα 6,75 δισεκατομμύρια ευρώ (εκ των οποίων το 88% χρηματοδοτείται από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία). Στα υπόλοιπα επίπεδα σχεδιασμού (περιφερειακό και τοπικό) το Ε.Π.Α. εξειδικεύεται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα Β' ΟΤΑ (Περιφέρειες) και Α' ΟΤΑ, τα οποία διαμορφώθηκαν ως βασική υποχρέωση των τοπικών και περιφερειακών κυβερνήσεων σύμφωνα με τα άρθρα 266 και 268 του Ν. 3852/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης». Στο ζήτημα των χρηματοοικονομικών τους

⁷⁵ Νόμος 4270/2014 (ΦΕΚ 143/Α/28.06.2014)/ Εθνικό Τυπογραφείο
([file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20\(13\).pdf](file:///C:/Users/efits/Downloads/document%20(13).pdf))

πόρων, λόγω της απουσίας άμεσης σύνδεσης με πηγές χρηματοδότησης, οφείλουν να προσαρμόζουν τις δράσεις τους βάση των ΠΕΠ, για να μπορέσουν να εξασφαλίσουν οικονομική ενίσχυση από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (Ε.Δ.Ε.Τ.). Συνοπτικά, το σύστημα του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020 αναλύεται στο Διάγραμμα 11.

Διάγραμμα 11: Το Ελληνικό Σύστημα Αναπτυξιακού Σχεδιασμού για την προγραμματική περίοδο 2014 - 2020

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Συνολικά, το πρόγραμμα του Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020 αποτέλεσε το πλαίσιο στο οποίο η Ελλάδα θα μπορούσε να αναδιαμορφώσει νέες προοπτικές για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο, την ανάπτυξη και στήριξη της καινοτομίας, την ανασύνταξη και ενίσχυση των παραγωγικών τομέων αλλά και την στροφή προς την «πράσινη ανάπτυξη» μέσω της εξασφάλισης της προστασίας του περιβάλλοντος και της εδαφικής συνοχής, προκειμένου, σταδιακά, να βγει από το οικονομικό αδιέξοδο και την δημοσιονομική κρίση. Παρ' όλα αυτά, όπως και στο προηγούμενο Ε.Σ.Π.Α., έτσι και σε αυτό παρουσιάστηκαν σημαντικές δυσκολίες ως προς την υλοποίησή του, γεγονός το οποίο αποτυπώθηκε και στις εκθέσεις αξιολόγησης του προγράμματος⁷⁶⁷⁷. Συγκεκριμένα, ενώ σε αρκετούς θεματικούς τομείς είχε καταφέρει να φτάσει σε ικανοποιητικά επίπεδα και να ξεπεράσει τους στόχους της ευρωπαϊκής στρατηγικής, το ποσοστό απορρόφησης των χρηματοοικονομικών πόρων ήταν

⁷⁶ 1^η Έκθεση Προόδου ΕΣΠΑ 2014-2020 (Ιούλιος 2018)/ ΕΣΠΑ 2014-2020: Ανάπτυξη-Εργασία-Αλληλεγγύη (https://www.espa.gr/elibrary/1h_Ekthesi_Proodou_ESPA_2014-2020_July2018.pdf)

⁷⁷ 2^η Έκθεση Προόδου ΕΣΠΑ 2014-2020 (Αύγουστος 2019)/ ΕΣΠΑ 2014-2020: Ανάπτυξη-Εργασία-Αλληλεγγύη (https://www.espa.gr/elibrary/2h_Ekthesi_Proodou_ESPA_2014-2020_Aug2019.pdf)

πολύ χαμηλό και συνάμα μη αποδοτικό (μέχρι το 2020 η Ελλάδα είχε απορροφήσει μόλις το 30% των πόρων σύμφωνα με τις επίσημες πηγές⁷⁸). Παράλληλα, οι οικονομικές και δημοσιονομικές εξελίξεις της περιόδου 2009 – 2012 και 2015 – 2016 οδήγησε σε αναταράξεις που ενδυνάμωσαν την κατάρρευση της πίστωσης των τραπεζών έναντι της χώρας και κατά συνέπεια την μείωση της εισροής ξένων κεφαλαίων και επενδύσεων. Επιπλέον, η δομή του επιχειρηματικού πεδίου και του ρυθμού ανταγωνιστικότητας αντιμετώπιζε προβλήματα τα οποία δεν μπόρεσαν να αποκαταστήσει σε απόλυτο βαθμό το πρόγραμμα του Ε.Σ.Π.Α., ενώ σε συνδυασμό με την μειωμένη ρευστότητα της οικονομίας και την μείωση των επενδύσεων σε συγχρηματοδοτούμενα έργα, τροφοδότησε ακόμη περισσότερο το επίπεδο των περιφερειακών ανισοτήτων. Επομένως, υπήρξαν πολλές περιπτώσεις όπου δεν αξιοποιήθηκαν οι πόροι με ορθολογικό τρόπο, ενώ ο βαθμός εκπόνησης και εκτέλεσης νέων αναπτυξιακών έργων ήταν αρκετά αδρανής και χαμηλός. Συνεπώς, τα γεγονότα αυτά, ως προς το σύνολό τους, επηρέασαν όχι μόνο την συνολική πορεία της αναπτυξιακής πολιτικής αλλά και την πορεία άμεσης εξόδου της χώρας από την οικονομική ύφεση, κατάσταση η οποία, σταδιακά, γίνεται προσπάθεια να αλλάξει μέσα από την αύξηση των επενδυτικών δράσεων και του ποσοστού απορρόφησης⁷⁹. (Chardas & Adshead, 2013· Chardas, 2014· Καλλιώρας, 2020)

3.2.3) ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Οι τελευταίες εξελίξεις αναφορικά με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, αφορούν τόσο το θεσμικό πεδίο και την ενίσχυση της αναπτυξιακής και περιφερειακής πολιτικής της χώρας, εν μέσω της πανδημίας της COVID-19, όσο και σε προγραμματικό επίπεδο με τις διεργασίες για την αναθεώρηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων για την επομένη προγραμματική περίοδο. Στις 29 Ιουλίου 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το νέο εταιρικό σύμφωνο μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ και συγκεκριμένα το «ΕΣΠΑ 2021 – 2027», με συνολική χρηματοοικονομική στήριξη 26,2 δισεκατομμύρια ευρώ (80% πόροι από Ευρωπαϊκά Ταμεία και 20% από Κρατικές Ενισχύσεις)⁸⁰. Βασική επιδίωξη του νέου προγράμματος αποτελεί η παραγωγική ενίσχυση για την αύξηση της οικονομικής ανθεκτικότητας της χώρας, ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, η ενδυνάμωση της κοινωνικής προστασίας και η περαιτέρω έμφαση στην ανάπτυξη των ανθρώπινων δεξιοτήτων σε νέα και καινοτόμα συστήματα. Το νέο πρόγραμμα ακολουθεί τις δεσμεύσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με τους στόχους και συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, ενισχύει τον Εθνικό Αναπτυξιακό Σχεδιασμό και τα στρατηγικά πλαίσια και σχέδια ανάπτυξης και υποστηρίζει το νέο Ταμείο της ΕΕ για την Δίκαιη Μετάβαση υποανάπτυκτων περιοχών (π.χ. λιγνιτικές περιοχές). Μάλιστα, μέσω αυτού του προγράμματος επιδιώκει την αύξηση του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης, της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας, τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων στα συστήματα παραγωγής και εξωστρέφειας, την προσέλκυση μεγάλων στρατηγικών επενδύσεων και την ενδυνάμωση της γνώσης μέσα από την στήριξη των ερευνητικών κέντρων, την προώθηση της υψηλής τεχνολογίας και την δημιουργία εκκολαπτηρίων για νεοφυείς και «έξυπνες» επιχειρήσεις. Παράλληλα, μέσω του νέου Ε.Σ.Π.Α. πραγματοποιούνται σημαντικές αλλαγές (σε σχέση με το Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020) που αφορούν την χρηματοδοτική και προγραμματική επέκτασή του. Συγκεκριμένα, αυξήθηκε η χρηματοδότηση των Π.Ε.Π., εκπονήθηκε νέο πρόγραμμα για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και την δίκαιη μετάβαση και εκσυγχρονίστηκαν, σε θεσμικό και επιχειρησιακό επίπεδο, προγράμματα που αφορούσαν την

⁷⁸ «Απορρόφηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 στην ΕΕ» Κοινοβουλ. Ερώτηση E-000192/2020/ European Commission (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-000192_EL.html)

⁷⁹ «Απάντηση της κ. Ferreira εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής» Κοινοβουλ. Ερώτηση E-000192/2020/ European Commission (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-000192-ASW_EL.html)

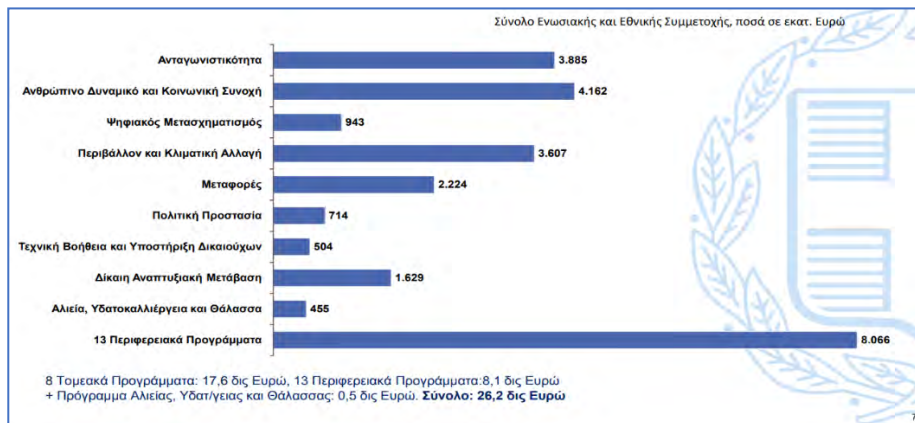
⁸⁰ Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2021-2027) – Παρουσίαση Γενικής Γραμματείας Δ.Ε. και ΕΣΠΑ στις 29 Ιουλίου 2021/ ΕΣΠΑ 2014 – 2020: Ανάπτυξη-Εργασία-Αλληλεγγύη (https://www.espa.gr/el/Documents/2127/Parousiasi_neou_ESPA_21-27.pdf)

Ψηφιακή Μετάβαση και την Περιβαλλοντική Προστασία (Πρόγραμμα για την Πολιτική Προστασία, Περιβάλλον, Κλιματική Αλλαγή, Ενέργεια, Τεχνική Υποστήριξη).

Όπως και στα προηγούμενα εταιρικά προγράμματα, το νέο Ε.Σ.Π.Α. κατοχυρώθηκε στο νομικό πλαίσιο του κράτους με τον Ν. 4914/2022 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021 – 2027»⁸¹, όπου στο Β' Μέρος του (άρθρο 3) αναλύεται το προγραμματικό πλαίσιο του εταιρικού συμφώνου. Βάσει του νόμου, οι κατευθύνσεις του προγράμματος Ε.Σ.Π.Α. εξειδικεύονται περαιτέρω σε επτά (7) Τομεακά Προγράμματα ύψους 17,6 δισεκατομμυρίων ευρώ και δεκατρία (13) Περιφερειακά Προγράμματα ύψους 8,1 δισεκατομμυρίων ευρώ. Τα Τομεακά Προγράμματα χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία Ε.Τ.Π.Α., Ε.Κ.Τ.+ και Τ.Σ., περιλαμβάνουν αποτελούνται από τα εξής Ε.Π.: 1) Ανταγωνιστικότητα, 2) Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή, 3) Ψηφιακός Μετασχηματισμός, 4) Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή, 5) Μεταφορές, 6) Πολιτική Προστασία, 7) Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων. Στην ίδια κατηγορία τομεακών προγραμμάτων εντάσσεται και το Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, (Π.Δ.Α.Μ.) το οποίο διαφέρει ως προς την πηγή χρηματοδότησής του και λαμβάνει πόρους από το Τ.Δ.Μ. και το Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας, χρηματοδοτείται από το Ε.Τ.Θ.Α.. Τα Περιφερειακά Προγράμματα χρηματοδοτούνται από τα ίδια ταμεία με τα Τομεακά, έτσι ώστε να μπορούν με την σειρά τους η περιφέρειες να εξασφαλίζουν πόρους για την εξειδίκευση των υπερκείμενων πλαισίων σε περιφερειακό επίπεδο. Τέλος, στο ίδιο εθνικό επίπεδο περιλαμβάνονται και τα Προγράμματα Interreg, δηλαδή τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, όπου λαμβάνουν πόρους από το ταμείο Ε.Τ.Π.Α. και περιλαμβάνει δεκατρία (13) προγράμματα (5 διαπεριφερειακά, 4 διακρατικά, 2 διευρωπαϊκά). Τέλος στην ίδια κατηγορία περιλαμβάνονται και δύο (2) προγράμματα τα οποία αφορούν την εδαφική και χωρική προσέγγιση του αναπτυξιακού σχεδιασμού και είναι τα εξής :1) Πρόγραμμα URBACT – IV για την ΒΑΑ και 2) Πρόγραμμα ESPON 2030 για την Εδαφική Συνοχή. Συνολικά, η διάρθρωση του προγράμματος ΕΣΠΑ 2021 – 2027 αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 12, ενώ η κατανομή των διαθέσιμων πόρων και η συγκριτική αναλογία τους με το προηγούμενο Ε.Σ.Π.Α. στην Εικόνα 2 και 3.

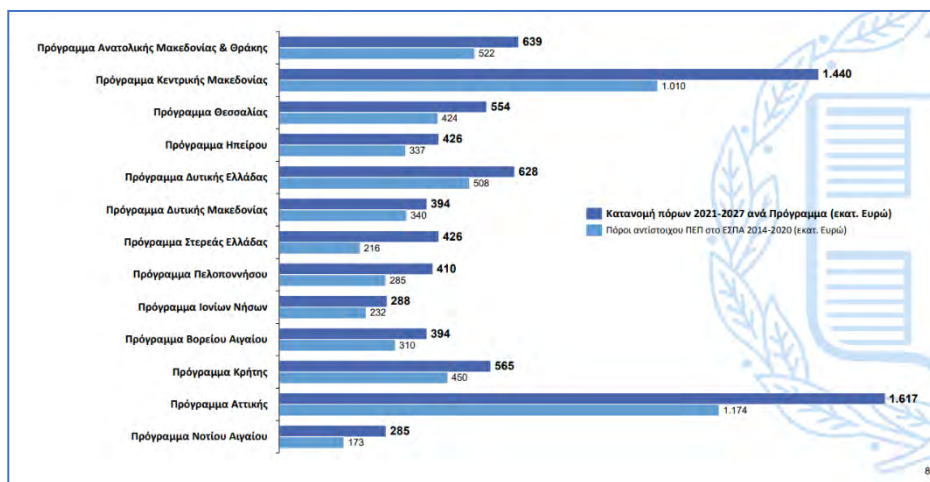
⁸¹ Νόμος 4914/2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022)/ ΕΣΠΑ 2014 – 2020: Ανάπτυξη-Εργασία-Αλληλεγγύη (https://www.espa.gr/elibrary/N4914_2022-FEK61A_21032022.pdf)

Εικόνα 2: Τα Τομεακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 και η Χρηματοοικονομική Κατανομή

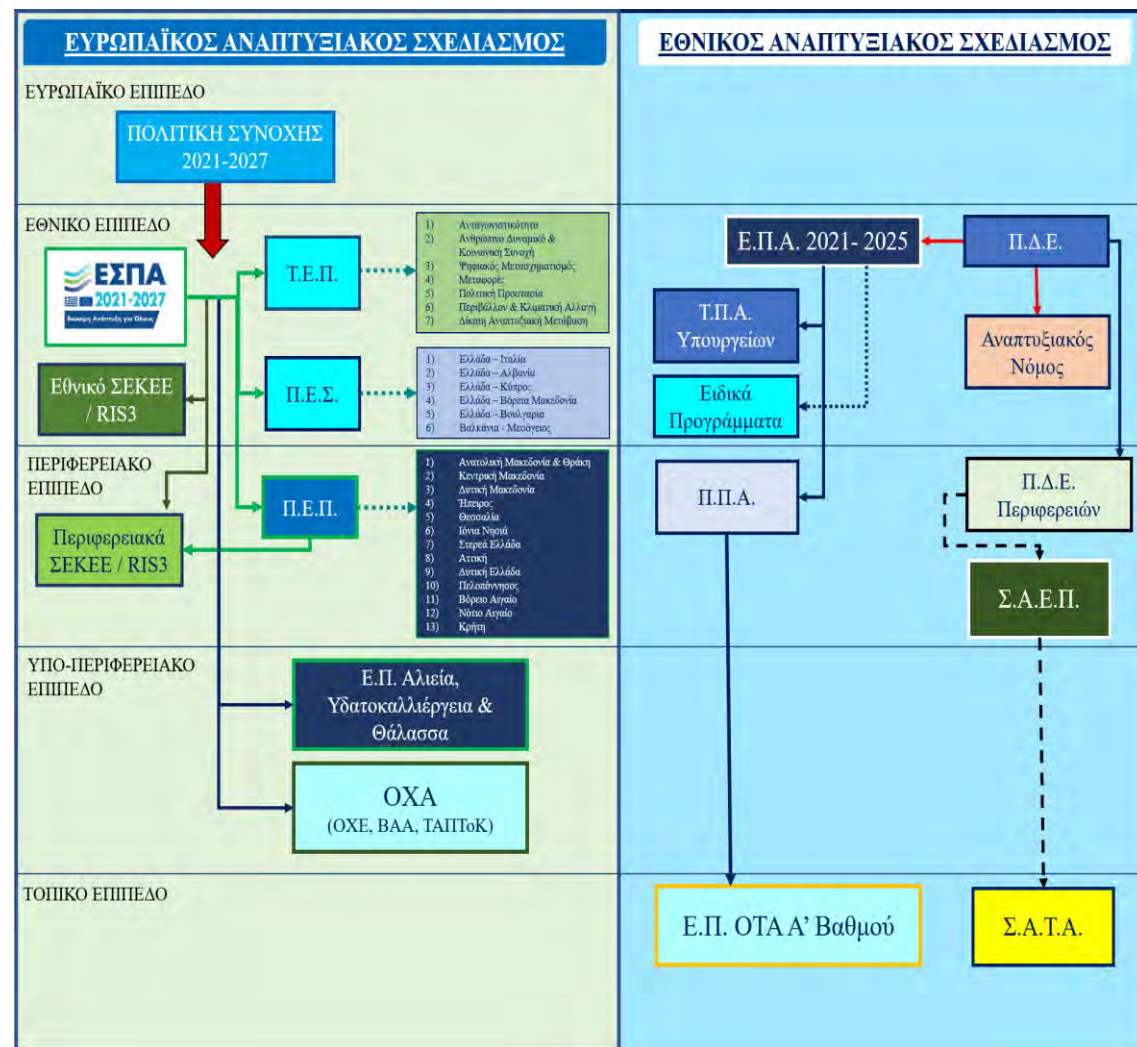
Πηγή: Παρουσίαση Γενικής Γραμματείας Δ.Ε. και ΕΣΠΑ στις 29 Ιουλίου 2021

Εικόνα 3: Τα Περιφερειακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 και η Χρηματοοικονομική Κατανομή

Πηγή: Παρουσίαση Γενικής Γραμματείας Δ.Ε. και ΕΣΠΑ στις 29 Ιουλίου 2021

Διάγραμμα 12: Το ελληνικό σύστημα Αναπτυξιακού Σχεδιασμού για την προγραμματική περίοδο 2021 – 2027

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΧΩΡΙΚΟΥ & ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Η κλαδική και χωρική εξέλιξη του τομέα της βιομηχανίας στην Ελλάδα, αποτελεί ένα ιδιαίτερο ζήτημα, καθώς ο τρόπος και το πλαίσιο (θεσμικό και επιχειρησιακό) στο οποίο βασίστηκε η διαχρονική κατανομή των δραστηριοτήτων στην επικράτεια, καθόρισαν σημαντικά την ποιότητα, την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των βιομηχανικών μονάδων. Παράλληλα, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν και ως προς την ποιοτική εξέλιξη του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος της χώρας, καθώς και στο βαθμό έντασης των προβλημάτων της βιομηχανικής δραστηριότητας στο ελληνικό χωρικό τοπίο. Στην παρούσα ενότητα επιχειρείται να καταγραφεί, με συνοπτικό τρόπο, η εξέλιξη του βιομηχανικού κλάδου στην Ελλάδα και οι σημαντικές αποφάσεις και δράσεις που καθόρισαν την υφιστάμενη εικόνα και δομή των βιομηχανικών μονάδων και των προβλημάτων που απορρέουν από την παραπάνω κατάσταση.

Η βιομηχανική ανάπτυξη στην Ελλάδα δεν ήρθε άμεσα σε σχέση με την ίδρυσή της, όπως και σε σχέση με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη τα οποία ήδη, ως απόρροια της βιομηχανικής επανάστασης, είχαν αναδιαρθρώσει τεχνολογικά την βιομηχανική τους παραγωγή, ενισχύοντάς την με νέες μονάδες. Οι πρώτες βιομηχανικές μονάδες εμφανίστηκαν το 1920 και βάση της κυβερνητικής πολιτικής και στρατηγικής, εξειδικεύονταν στην μεταποίηση γεωργικών προϊόντων (λίπασμα, βαμβάκι κ.α.) και στην παραγωγή κατασκευαστικών υλικών (π.χ. τσιμέντο). Μοναδική εξαίρεση αποτέλεσε η δεκαετία του 1880, κατά την οποία, ως απόρροια του εκσυγχρονισμού κρίσιμων υποδομών της χώρας από τις κυβερνήσεις Τρικούπη, εμφανίστηκε έντονη δραστηριότητα στον κλάδο των κατασκευών και των υποδομών. Έκτοτε, την δεκαετία του '30 χαρακτηρίστηκε από αυξημένη ένταση στον βιομηχανικό κλάδο, με ανάπτυξη βιομηχανικών μονάδων μικρού και μεσαίου βεληνεκούς και ενίσχυση του όγκου και της ποιότητας της παραγωγής σε προϊόντας της εγχώριας ζήτησης. Οι εξελίξεις του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Εμφυλίου, κατέστρεψαν την βιομηχανική βάση της χώρας, κρίνοντας ως επιτακτική την ανάγκη αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων που εμφανίστηκαν από την Αμερικανική Βοήθεια (Σχέδια Τρούμαν και Μάρσαλ) για την παραγωγική ανασυγκρότηση. Επομένως, σε συνδυασμό με εξωτερικά δανειακά κεφάλαια, το διάστημα 1950 – 1975 σημειώθηκαν σημαντικές επενδύσεις στον βιομηχανικό κλάδο που είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της βιομηχανικής δραστηριότητας με νέες μονάδες. Παράλληλα, η βιομηχανική δραστηριότητα δεν περιορίστηκε μόνο στα δύο (2) μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα και Θεσσαλονίκη), αλλά επεκτάθηκε και σε άλλα κέντρα της επικράτειας, με την λογική της «ad hoc» χωροθέτησης, είτε από επιλογές των βιομηχανικών επενδυτών, είτε πολλές φορές με την παρότρυνση των κυβερνητικών πολιτικών. Η παραπάνω κατάσταση ενισχύθηκε και θεσμικά με μια σειρά από νομοθετικά πλαίσια (Ν. 4458/1965 «περί Βιομηχανικών Περιοχών», Ν.Δ. 1312/1972, Ν. 742/1977) τα οποία μέσα από άμεσες και έμμεσες, με την βιομηχανία, δράσεις κατοχύρωσαν την έννοια των «Βιομηχανικών Περιοχών» και διαμόρφωσαν τα θεμέλια για την υφιστάμενη κατάσταση της βιομηχανικής δραστηριότητας. Από τις δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν, οι σημαντικότεροι τομείς που γνώρισαν έντονη αύξηση σε εγχώριο και διεθνικό επίπεδο, ήταν οι κλάδοι του πετρελαίου, της τσιμεντοβιομηχανίας, της σιδηρομεταλλουργίας, του αλουμίνιου, των φαρμάκων, των γεωργικών λιπασμάτων και τα ναυτιλιακά (Οικονόμου, 1990· Δημητροπούλου, 2011).

Ο κλάδος της βιομηχανίας εξελίχθηκε με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε (ως προς την παραγωγική του απόδοση) στις αρχές του 1990 να παράγει το 29,4% του εθνικού Α.Ε.Π. και να απασχολεί κάτι λιγότερο από το 30% του εργατικού δυναμικού της χώρας. Πέραν αυτού, η

συνεχόμενη αύξηση των βιομηχανικών μονάδων στην ελληνική επικράτεια είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου με τον Ν. 2545/1997 «περί Βιομηχανικών και Επιχειρηματικών Περιοχών (Β.Ε.ΠΕ.)», ο οποίος αργότερα τροποποιήθηκε από τον πρόσφατο Ν. 3982/2011 που αποτελεί μέχρι και σήμερα το βασικό νομικό πλαίσιο για την διαμόρφωση Επιχειρηματικών Πάρκων. Παράλληλα, την ίδια χρονική περίοδο διαμορφώθηκαν και τα αντίστοιχα νομικά πλαίσια του χωρικού σχεδιασμού⁸² τα οποία θα αποτελούσαν σημαντικό εργαλείο για την χωρική κατανομή των βιομηχανικών μονάδων και δραστηριοτήτων. Ωστόσο, ήδη από την δεκαετία του '70, η κυβερνητική πολιτική της χώρας ως προς το ζήτημα της βιομηχανίας υπέστη τροποποιήσεις με κατεύθυνση προς την ευρύτερη λογική της αποκέντρωσης. Σε αυτή την γραμμή, ενισχύθηκε το θεσμικό υπόβαθρο της βιομηχανίας, με νομικά πλαίσια (Ν. 1078/1971, Ν.849/1978, Ν. 1116/1981) τα οποία προωθούσαν κίνητρα για την αποβιομηχάνιση των μεγάλων αστικών κέντρων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, λόγω της έντονης αστικής τους ανάπτυξης. Επομένως σε συνδυασμό με τη έλλειψη συνοχής και συντονισμού ανάμεσα στα εργαλεία του αναπτυξιακού και του χωρικού σχεδιασμού και την αδράνεια των κυβερνητικών φορέων να ασκήσουν την χωρική πολιτική ως απόρροια της απουσίας χωροταξικών σχεδίων στην χώρα, είχαν ως αποτέλεσμα την ανεξέλεγκτη διάχυση των βιομηχανικών μονάδων κατά μήκος διεθνών αξόνων (π.χ. Π.Α.Θ.Ε., Εγνατία Οδός) και περιμετρικά των δύο Μητροπολιτικών περιοχών της χώρας (Κόρινθος, Οινόφυτα, Σχηματάρι, Ωραιόκαστρο κ.λπ.). Με αυτό τον τρόπο, όχι μόνο αναμείχθηκαν οι χρήσεις γης ανάμεσα στους αστικούς και βιομηχανικούς θύλακες, αλλά εντοπίστηκαν και συγκρούσεις χρήσεων λόγω της εγκατάστασης μονάδων βιομηχανίας σε χρήσεις γης υψηλής αγροτικής παραγωγικότητας. Παράλληλα, στις περιοχές αυτές εμφανίστηκαν σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα, ενώ η διαμόρφωσή του δίχως ένα οργανωμένο πλαίσιο επέφερε και σημαντικά ζητήματα πολεοδομικού χαρακτήρα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η βιομηχανική συγκέντρωση στην περιοχή των Οινόφυτων – Σχηματαρίου, στην οποία η έντονη βιομηχανική δραστηριότητα οδήγησε στην περιβαλλοντική επιβάρυνση του ποταμού Ασωπού (Γουργιώτης, Κύβευς-Χιωτίνη, & Λαϊνάς, 2022· Καλογήρου, Καραγιάννη, & Λαμπριανίδης, 1989).

Στα επόμενα κεφάλαια θα αναζητηθούν τα αίτια τα οποία οδηγούν στην έλλειψη διασυνδέσεων ανάμεσα στα Χωρικά και Αναπτυξιακά Σχέδια, εξετάζοντας κατά περίπτωση σχέδια που αφορούν τον κλάδο της βιομηχανίας, αναπτυξιακά προγράμματα τα οποία προωθούν δράσεις για την βιομηχανική δραστηριότητα και νομικά πλαίσια αναπτυξιακού χαρακτήρα (Αναπτυξιακοί Νόμοι) οι οποίοι διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη βιομηχανικών επενδύσεων σε όλη την επικράτεια. Η έρευνα θα επικεντρωθεί χρονικά μετά το 2000, έτη στα οποία αναπτύχθηκαν τα πρώτα χωροταξικά σχέδια της χώρας μετά την θέσπιση του Ν. 2742/1999 για τον «Χωροταξικό Σχεδιασμό και την αειφόρο ανάπτυξη».

⁸² Βλέπε Κεφάλαιο 3.1, σελ 34-35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

5.1) ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)

Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης αποτελεί το ευρύτερο σχέδιο της εθνικής χωρικής πολιτικής και στρατηγικής της Ελλάδας, μέσω του οποίου παρέχονται οι στρατηγικές κατευθύνσεις για την χωρική ανάπτυξη και οργάνωση της χώρας με ολοκληρωμένο τρόπο και με όρους αειφορίας. Οι διαδικασίες για τον σχεδιασμό του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. ξεκίνησαν το 1998, ως βασική υποχρέωση της κυβερνητική πολιτικής έπειτα από τη θέσπιση του Ν. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις». Το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. εντάσσεται στο εθνικό επίπεδο σχεδιασμού και επιδιώκει τους παραπάνω στόχους με χρονικό ορίζοντα τα δεκαπέντε (15) έτη. Βέβαια παρόλο που οι μελέτες ολοκληρώθηκαν το 1999, η θεσμική του κατοχύρωση πραγματοποιήθηκε έπειτα από εννέα (9) έτη, με την υπ' αριθμό Απόφαση της Βουλής 6876/4871/2008. Με τον Ν. 4447/2016 τροποποιήθηκε η δομή του συστήματος χωρικού σχεδιασμού, με αποτέλεσμα το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. να αντικατασταθεί από ένα νέο πλαίσιο στρατηγικής, την «Εθνική Χωρική Στρατηγική». Εντούτοις, οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν έχουν καταφέρει να συντάξουν μέχρι σήμερα την νέα Ε.Χ.Σ., γεγονός το οποίο παρατείνει την ισχύ του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α., όπως αποτυπώνεται και στην παρ. 3 του άρθρου 12 του Ν. 4447/2016.

«[...] 3. Το ισχύον Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης που εγκρίθηκε με την υπ' αριθμό. 6876/4871/2008 απόφαση της Βουλής (Α' 128) επέχει εφεξής θέση Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής και μπορεί να τροποποιείται και να συμπληρώνεται με τη διαδικασία του άρθρου 3. Μετά την έγκριση της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής, το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης ενσωματώνεται σε αυτήν και παύει να ισχύει. [...]» (παρ. 3, άρθρο 12, Ν. 4447/2016 «Χωροταξικός Σχεδιασμός – Βιώσιμη ανάπτυξης και άλλες διατάξεις»)

Ως προς την δομή του, αρχικά το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. μπορεί να διαχωριστεί σε δύο βασικά μέρη. Στο πρώτο μέρος, το Γενικό Πλαίσιο δίνει μια εκτενή εικόνα για την υφιστάμενη κατάσταση της χώρας σε βασικά ζητήματα που επηρεάζουν την χωρική της διάρθρωση. Βάσει αυτών των στοιχείων και σε συνδυασμό με τα νομοθετικά πλαίσια που ισχύουν, τις ευρωπαϊκές οδηγίες για τον χωροταξικό σχεδιασμό και τα προγράμματα που αφορούν τον αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας (στην εν λόγω περίπτωση το Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013), το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. διαμορφώνει το δεύτερο μέρος των στρατηγικών κατευθύνσεων ανάπτυξης της χώρας. Συγκεκριμένα, το δεύτερο μέρος υποδιαιρείται σε τέσσερα (4) κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφονται ο σκοπός του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. και οι στόχοι τους οποίους επιδιώκει προκειμένου να διαμορφωθεί ένα χωρικό πρότυπο ανάπτυξης για την χώρα που θα βασίζεται στις αρχές τις αειφορίας, της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και στην περιβαλλοντική προστασία. Συνοπτικά, τα παραπάνω παρουσιάζονται αναλυτικά στο Πίνακα 2. Εν συνεχεία, στο δεύτερο κεφάλαιο το Γενικό Πλαίσιο αναλύει τις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και την αειφόρο οργάνωση του εθνικού χώρου, ενώ στο τρίτο κεφάλαιο διαμορφώνει τις βασικές προτεραιότητες και τις κατευθύνσεις για τα βασικά σκέλη της ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, δηλαδή τις στρατηγικές ανάπτυξης των αναπτυξιακών πόλων, των κρίσιμων υποδομών και δικτύων, των παραγωγικών τομέων, του αστικού δικτύου, των ειδικών τμημάτων του χώρου, της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς και των διοικητικών υπηρεσιών. Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο, αναλύονται οι τρόποι και οι μηχανισμοί υλοποίησης και παρακολούθησης του Γενικού Πλαισίου και αφορά κατευθύνσεις που απαιτούνται να

πραγματοποιηθούν σε θεσμικό, οικονομικό και διοικητικό επίπεδο για την βέλτιστη υλοποίηση του προγράμματος του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α..

Πίνακας 2: Ο Σκοπός και οι Στόχοι του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. (άρθρο 1 Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)

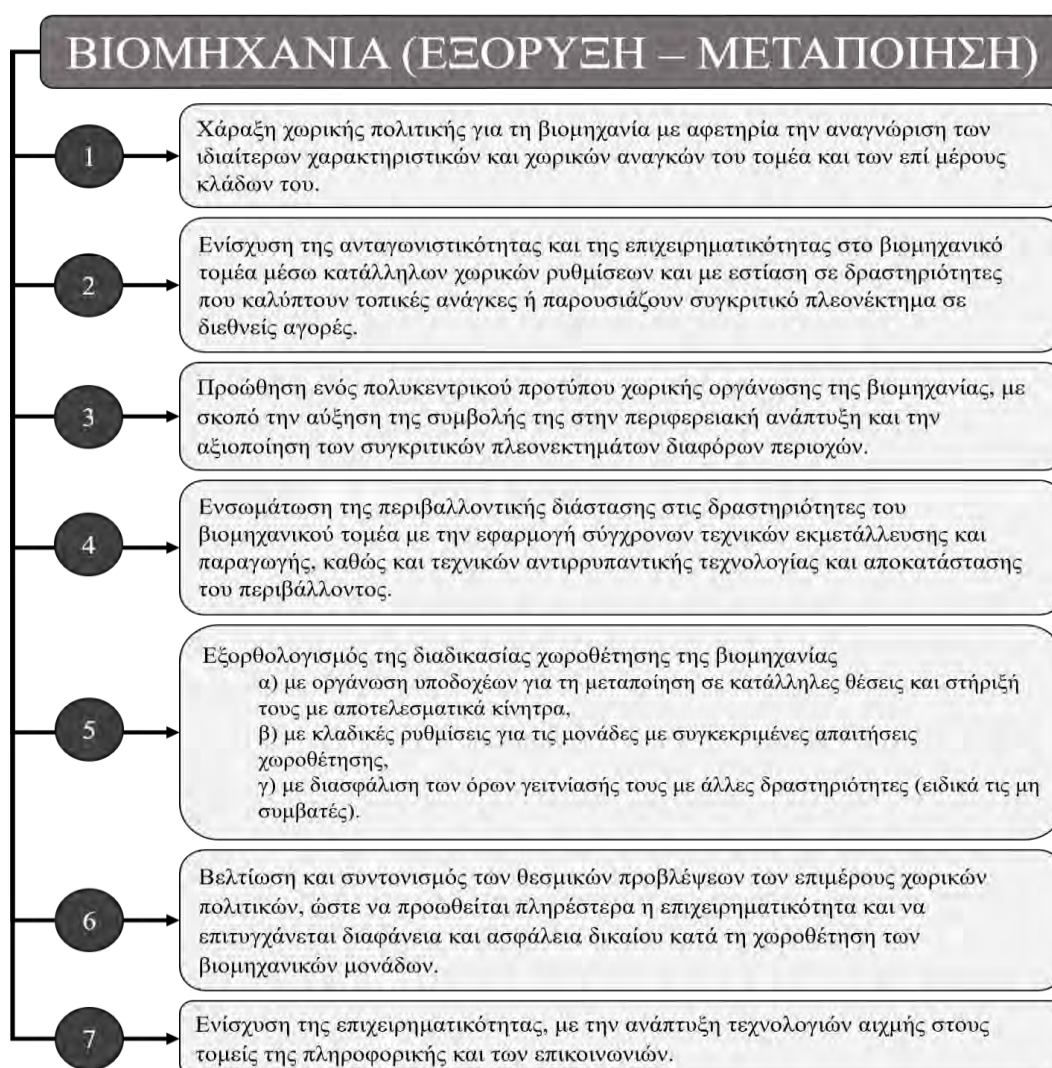
ΣΚΟΠΟΣ
Ο προσδιορισμός στρατηγικών κατευθύνσεων για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και την αειφόρο οργάνωση του εθνικού χώρου για τα επόμενα 15 χρόνια
ΣΤΟΧΟΙ
<u>Η ενίσχυση του ρόλου της χώρας, σε διεθνές, ευρωπαϊκό, μεσογειακό και βαλκανικό επίπεδο:</u> <ol style="list-style-type: none">1) Ανάδειξη των, μοναδικής αξίας, φυσικών και πολιτιστικών πόρων της και της μακράς ιστορίας της που συνιστούν από κοινού αδιαμφισβήτητο συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας.2) Ανάδειξη της Ελλάδας σε σημαντικό κόμβο μεταφορών, ενέργειας, και επικοινωνιών, όπως και σε πόλο διασυνοριακών και λοιπών συνεργασιών, ιδίως δε συνεργασιών που προωθούν την έρευνα, την τεχνολογία, την καινοτομία και τον τουρισμό.3) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας με την ανάπτυξη της οικονομίας της γνώσης και την αύξηση της ελκυστικότητας της χώρας για την προώθηση παραγωγικών επενδύσεων σε κλάδους στους οποίους διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα. Για το σκοπό αυτό, με το παρόν πλαίσιο, επιδιώκεται ειδικότερα:<ol style="list-style-type: none">α) Αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης,β) Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας μέσα από τη διαμόρφωση πλαισίου κατευθύνσεων που αφορούν ιδίως στον προσδιορισμό προτεραιοτήτων χωρικής ανάπτυξης με σεβασμό στο περιβάλλον και στην άρση των συγκρούσεων χρήσεων γης και γ) η χωρικά εξειδικευμένη πολιτική κινήτρων
<u>Ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και της χωρικής συνοχής:</u> <ol style="list-style-type: none">1) Ενίσχυση της ισόρροπης – πολυκεντρικής ανάπτυξης της χώρας, ιδίως με τον περιορισμό των ανισοτήτων ανάπτυξης μεταξύ διαφόρων περιοχών και την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων μιας εκάστης.2) Περιορισμός της υπέρμετρης αστικοποίησης, μέσα από τη βελτίωση της ελκυστικότητας της υπαίθρου και την ενίσχυση της συμπληρωματικότητας μεταξύ αστικών κέντρων και αγροτικών περιοχών.3) Βελτίωση της πρόσβασης σε βασικά δίκτυα μεταφορών, ενέργειας και επικοινωνιών και η ανάπτυξη των σχετικών υποδομών.4) Βελτίωση της ποιότητας ζωής, σε συνδυασμό με τη διαφύλαξη των ιδιαιτεροτήτων κάθε περιοχής, και η παροχή δυνατοτήτων επιλογής προτύπων διαβίωσης.5) Ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών.
<u>Διαφύλαξη και, κατά περίπτωση, η ανάδειξη των ευαίσθητων φυσικών πόρων, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου.</u> <p>Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στον περιορισμό παραγόντων υποβάθμισης του χώρου, όπως η υπέρμετρη αστική εξάπλωση και η διάσπαρτη δόμηση, καθώς και στην πρόληψη και την αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών και στην αποκατάσταση των πληγείσων περιοχών.</p>
<u>Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και αντιμετώπιση των οξύτατων προβλημάτων που προκαλεί η αλλαγή του κλίματος:</u> <ol style="list-style-type: none">1) Συνεχής μέριμνα για την εξοικονόμηση ενέργειας2) Προώθηση εναλλακτικών πηγών ενέργειας φιλικότερων προς το περιβάλλον, ιδίως δε ανανεώσιμων πηγών ενέργειας3) Ενίσχυση των φυσικών αναδραστικών μηχανισμών (δάση, υγρότοποι, κ.λπ.)4) Προσαρμογή της χώρας στις νέες συνθήκες που διαγράφουν οι κλιματικές αλλαγές και αντιμετώπιση των επιπτώσεων που αυτές συνεπάγονται (πυρκαγιές, πλημμύρες και διάβρωση, ξηρασία, υφαλμύρωση, απερήμωση και άλλα φυσικά φαινόμενα), με τη δημιουργία κατάλληλων προληπτικών μηχανισμών, υποδομών και σχεδίων δράσης.
<u>Παροχή ενός συνεκτικού πλαισίου κατευθύνσεων για τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού.</u>

Πηγή: Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης/ Η Βουλή των Ελλήνων (<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/G-PLAISIO-EIS.pdf>)

5.1.1) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Βάσει των παραπάνω στόχων διαμορφώνεται και ο κεντρικό άξονας στρατηγικής των υπόλοιπων κλάδων και τομέων ανάπτυξης της χώρας. Για τον κλάδο της Βιομηχανίας, το Γενικό Πλαίσιο κρίνει σκόπιμο η στρατηγική χωρικής ανάπτυξης του κλάδου να εστιάσει στα τρία βασικά στοιχεία τα οποία προέκυψαν από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης: 1) στο συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας ως προς τα αποθέματα μεταλλευμάτων και ορυκτού πλούτου, 2) στην υψηλή συγκέντρωση του 67% των απασχολούμενων του κλάδου στην ευρύτερη περιοχή των Μητροπολιτικών Περιοχών, 3) στην απουσία οργανωμένων υποδοχέων για τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις της χώρας, με αποτέλεσμα να επικρατεί η πρακτική της εκτός σχεδίου δόμησης ως βασικό κριτήριο χωροθέτησης. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, διαμορφώνονται και οι στρατηγικές κατευθύνσεις για την χωρική ανάπτυξη της βιομηχανίας, οι οποίες παρουσιάζονται στον Πίνακα 3 και διαμορφώνονται στη βάση επτά (7) βασικών επιδιώξεων, οι οποίες αναλύονται στην παράγραφο Β του άρθρου 7 με τίτλο «στρατηγικές κατευθύνσεις για την χωρική διάρθρωση, εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα όλων των παραγωγικών τομέων της χώρας» (Διάγραμμα 13).

Διάγραμμα 13: Βασικοί Στόχοι και Επιδιώξεις για την χωρική ανάπτυξη της Βιομηχανίας (άρθρο 7 Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας 3: Βασικές Κατευθύνσεις για την χωρική ανάπτυξη της Βιομηχανίας (άρθρο 7 Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ – ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΞΟΡΥΚΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
<p>Διατήρηση της εξορυκτικής δραστηριότητας στις υφιστάμενες περιοχές και επέκτασή της σε περιοχές όπου εντοπίζονται νέα κοιτάσματα ή νέα ορυκτά, τηρώντας τους όρους περιβαλλοντικής προστασίας και αποφεύγοντας τις συγκρούσεις με άλλες δραστηριότητες. Ενδεικτικά, οι περιοχές αυτές με τα ορυκτά τα οποία διαθέτουν (ανά Περιφέρεια) είναι οι εξής:</p> <ol style="list-style-type: none">1) <u>Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης</u>: αργό πετρέλαιο, χρυσός, μάρμαρα2) <u>Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας</u>: σιδηρονικελιούχα μεταλλεύματα, βιομηχανικά ορυκτά, μεικτά θειούχα, λευκόχρυσος, άστριοι, χρυσός, μάρμαρα3) <u>Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας</u>: λιγνίτης, σιδηρονικελιούχα μεταλλεύματα, βιομηχανικά ορυκτά4) <u>Περιφέρεια Ηπείρου</u>: μάρμαρα5) <u>Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας</u>: βωξίτης, σιδηρονικελιούχα μεταλλεύματα6) <u>Περιφέρεια Πελοποννήσου</u>: λιγνίτης, μάρμαρα7) <u>Περιφέρεια Αττικής</u>: μάρμαρα8) <u>Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου</u>: ποζολάνη, περλίτης, μπεντονίτης, μάρμαρα9) <u>Περιφέρεια Κρήτης</u>: γύψος
<p>Διατήρηση και ενίσχυση των λατομικών δραστηριοτήτων αδρανών υλικών, με τρόπο που να εξασφαλίζονται οι απαιτούμενοι πόροι για την κάλυψη των αναγκών στην παραγωγή και τις υποδομές και παράλληλα η περιβαλλοντική προστασία.</p> <ul style="list-style-type: none">• Πρόβλεψη χώρων εξόρυξης αδρανών υλικών σε περιοχές με μεγάλη ζήτηση• Εξεύρεση νέων θέσεων εκμετάλλευσης αδρανών υλικών για την παραγωγή:<ul style="list-style-type: none">❖ προϊόντων που συνδέονται με την πολιτιστική κληρονομιά❖ υλικών με ειδικές ιδιότητες❖ πρώτων υλών για μονάδες παραγωγής τσιμέντου και ασβέστη
<p>Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση της εξορυκτικής δραστηριότητας με την εξασφάλιση θεμελιωδών προϋποθέσεων για την λειτουργία τους.</p> <ul style="list-style-type: none">• Εξασφάλιση της δυνατότητας χωροθέτησης μονάδων πρωτογενούς επεξεργασίας ορυκτών πρώτων υλών και μονάδων μεταποίησης για καθετοποίηση της παραγωγής στους χώρους εξόρυξης.• Εξασφάλιση θαλάσσιων διεξόδων για διακίνηση των προϊόντων, όταν αυτό επιβάλλεται για τεχνικό-οικονομικούς λόγους ή για λόγους ασφάλειας.
<p>Διαφύλαξη και προστασία των χώρων της εξορυκτικής δραστηριότητας</p> <ol style="list-style-type: none">1) Από ανταγωνιστικές χρήσεις με κριτήρια τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και τη σπανιότητα των προς εκμετάλλευση πόρων, ειδικά στις παράκτιες ζώνες και στις περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ 2000.2) Από την εγκατάλειψή τους, με εξασφάλιση προϋποθέσεων σταδιακής και οριστικής αποκατάστασής τους
ΕΞΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ – ΑΝΑΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ
<p>Εξορθολογισμός της χωροθέτησης των βιομηχανικών μονάδων με πρόσφορες ρυθμίσεις για την εγκατάσταση νέων μονάδων και την αντιμετώπιση των προβλημάτων των υφιστάμενων συγκεντρώσεων.</p> <ul style="list-style-type: none">• Για τις νέες μονάδες επιδιώκεται η συγκέντρωση σε οργανωμένους υποδοχείς σε κατάλληλες θέσεις, παράλληλα με τον περιορισμό της εκτός σχεδίου δόμησης. Οργανωμένοι χώροι προβλέπονται σε όλους τους νομούς αλλά οι μεγαλύτερες ανάγκες προκύπτουν στις εξής περιοχές:<ol style="list-style-type: none">1) Στον άξονα Δράμας – Καβάλας – Ξάνθης – Αλεξανδρούπολης.2) Στους πολυακτινικούς άξονες με κέντρο την Θεσσαλονίκη.3) Στο άξονα Βόλου – Λάρισας.4) Στους άξονες με κέντρο την Αθήνα (άξονας Οινόφυτα – Θήβα – Χαλκίδα – Λαμία, άξονας Κόρινθο – Άργος)5) Στον άξονα της Πάτρας της Καλαμάτας / Μεσσήνης, του Ηρακλείου6) Στον άξονα Αγρινίου – Άρτας – Ιωαννίνων7) Στον άξονα Καστοριάς – Κοζάνης

- Για τις υφιστάμενες μονάδες απαιτούνται μέτρα εξυγίανσης των περιοχών με αναβάθμιση των υποδομών για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και των περιβαλλοντικών επιδόσεων των μονάδων. Ανάγκες εξυγίανσης διαπιστώνονται σε περιοχές:
 - 1) Μεγάλης έκτασης, (π.χ. περιοχή Οινοφύτων – Σχηματαρίου και Θριασίου στην Αττική).
 - 2) Μικρότερης κλίμακας, στις ζώνες επιρροής των λοιπών αστικών κέντρων.

Διαμόρφωση ενός συγκροτημένου πλαισίου για το καθεστώς χωροθέτησης συγκεκριμένων βιομηχανικών κλάδων όπως μονάδων εθνικής εμβέλειας, περιοχών αποβιομηχάνισης και εγκαταλειμμένων μονάδων και εξωαστικών ή μη πολεοδομούμενων περιοχών τα οποία κρίνονται κατάλληλα για εγκατάσταση μονάδων.

Στο πλαίσιο αυτό απαιτούνται μέτρα συμβατά με τα ειδικά χαρακτηριστικά των οικείων μονάδων, ιδίως των αγροτικών μονάδων μεταποίησης προϊόντων ονομασίας προέλευσης, των μονάδων καθετοποίησης τοπικών προϊόντων και ικανοποίησης τοπικών αναγκών σε απομονωμένες περιοχές και ειδικά στα νησιά, των μονάδων εθνικής σημασίας κ.λπ.

Πηγή: Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης/ Η Βουλή των Ελλήνων (<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/G-PLAISIO-EIS.pdf>)

Πέραν των παραπάνω, οι κατευθύνσεις για τον βιομηχανικό κλάδο δεν περιορίζονται μόνο στα προαναφερθέντα, αντιθέτως το Γενικό Πλαίσιο επεκτείνει το κύκλο επιρροής του και σε άλλους τομείς της χωρικής πολιτικής της χώρας. Το συγκεκριμένο γεγονός, αφενός αποδεικνύει την αξία και τις διαστάσεις του κλάδου για την ευρύτερη ανάπτυξη της χώρας, αφετέρου τονίζει την ανάγκη προώθησης του ολοκληρωμένου σχεδιασμού. Αρχικά, ως προς την χωρική ανάπτυξη των εθνικών πόλων και των αξόνων ανάπτυξης, το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. προωθεί στρατηγικές οι οποίες εστιάζουν στην ανάπτυξη των Μητροπολιτικών Περιοχών σε διεθνή και διευρωπαϊκά επιχειρηματικά κέντρα και στην προώθηση της παραγωγικής εξειδίκευσης των πρωτευόντων εθνικών δίπολων Λάρισας – Βόλου (βιομηχανικό κέντρο) και Κομοτηνής – Αλεξανδρούπολης (ενεργειακό πόλο διεθνούς αξίας). Εν συνεχεία, ως προς την χωρική διάρθρωση των στρατηγικής σημασίας δικτύων, υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών ενέργειας, επικοινωνιών και τεχνολογίας», δίνονται κατευθύνσεις οι οποίες εστιάζουν στην χωρική ανάπτυξη των λιμενικών υποδομών που ασκούν βιομηχανική δραστηριότητα και των δικτύων και υποδομών ενέργειας που παράγεται από ορυκτά στοιχεία (π.χ. πετρέλαιο, φυσικό αέριο). Τέλος, πέραν των παραγωγικών, μεταφορικών και ενεργειακών κλάδων της χώρας, το Γενικό Πλαίσιο θίγει και ένα σημαντικό ζήτημα το οποίο έχει άμεση σχέση με τη βιομηχανική δραστηριότητα: την κλιματική αλλαγή. Συγκεκριμένα, ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα, το Γενικό Πλαίσιο επιδιώκει (μέσω των κατευθύνσεων) να προστατεύσει το θαλάσσιο περιβάλλον, τη ποιότητα του εδάφους και την ατμόσφαιρα από την ρύπανση που προκαλούν οι βιομηχανικές δραστηριότητες. Από την μία πλευρά, για το θαλάσσιο περιβάλλον, προωθούνται μέτρα για την μείωση των βιομηχανικών αποβλήτων, με προτεραιότητα σε περιοχές με έντονα περιβαλλοντικά προβλήματα, μέσα από την εγκατάσταση δομών βιολογικού καθαρισμού, ενώ για την προστασία του εδάφους προβάλλει την ανάγκη αντιμετώπισης της βιομηχανικής ρύπανσης με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Από την άλλη, για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, το πλαίσιο προωθεί την υποχρεωτική μείωση των εκπομπών αερίου από τις βιομηχανικές δραστηριότητες, μέσα από την εφαρμογή νέων τεχνικών παραγωγής, ενώ σημαντική αναφορά δίνεται για τα μέτρα πρόληψης και προστασίας των βιομηχανικών περιοχών από τεχνολογικές καταστροφές. Αναλυτικά, οι στρατηγικές που προωθούνται στα υπόλοιπα αναπτυξιακά τμήματα της χώρας και αφορούν τον κλάδο της βιομηχανίας, αποτυπώνονται στον Πίνακα 4.

Πίνακας 4: Λοιπές Κατευθύνσεις άλλων αναπτυξιακών κλάδων για την Βιομηχανία

ΑΡΘΡΟ Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.	ΤΟΜΕΑΣ/ ΚΛΑΔΟΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
Άρθρο 5, Β1 & Β2	Εθνικοί Πόλοι & Άξονες Ανάπτυξης (Χάρτης 13)	<p>1) <u>Μητροπολιτικά Κέντρα</u> <u>Αθήνα:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση του ρόλου της ως επιχειρηματικού κέντρου σύνδεσης της Ε.Ε. με το Νότιο-Ανατολική Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή, τα Βαλκάνια και τις Παρευξείνιες χώρες. • Δικτύωση με τις αντίστοιχες μητροπόλεις με σκοπό τη συγκρότηση ευρύτερων δυναμικών ζωνών οικονομικής ολοκλήρωσης <p><u>Θεσσαλονίκη:</u> Ενίσχυση του ρόλου της ως επιχειρηματικού/ εμπορικού συνδέσμου της Ε.Ε. με τα Βαλκάνια και τις χώρες του Εύξεινου Πόντου.</p> <p>2) <u>Πρωτεύοντες Εθνικοί Πόλοι</u> <u>Λάρισα – Βόλος:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση της Λάρισας ως κέντρου των κλάδων αγροδιατροφής και μεταποίησης βιομηχανικών φυτών. • Ενίσχυση του Βόλου ως παραδοσιακό βιομηχανικό κέντρο με εξειδίκευση στους κλάδους της βιομηχανίας και της μεταλλουργίας (Πήλιο, Σποράδες). <p><u>Κομοτηνή – Αλεξανδρούπολη:</u> Ανάδειξη της Αλεξανδρούπολης σε διεθνή ενεργειακό κόμβο και πύλη στο θαλάσσιο διάδρομο Μεσογείου – Εύξεινου Πόντου.</p>
Άρθρο 6, Α.2.2 & Β.2	Στρατηγικής Σημασίας Δίκτυα Υποδομών και Υπηρεσιών Μεταφοράς Ενέργειας, Επικοινωνίας και Τεχνολογίας (Χάρτες 14, 15, 16, 17)	<p>1) Προώθηση επενδύσεων στο λιμένα του Βόλου σε εξειδικευμένες υποδομές εμπορευματικών μεταφορών όπως αυτοκίνητα, σιτηρά, χημικά.</p> <p>2) Εξέλιξη του λιμένα της Αλεξανδρούπολης και αναβάθμισή της σε εξειδικευμένο τερματικό πετρελαϊκό λιμένα (oil terminal).</p> <p>3) Διατήρηση της Ναυτικής Βιομηχανικής Περιοχής Αστακού ως βιομηχανικό πάρκο.</p> <p>4) Ενίσχυση των εξειδικευμένων βιομηχανικών λιμενικών εγκαταστάσεων (ναυπηγεία, διυλιστήρια, μεταλλεία κ.ά.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Υφιστάμενες Δομές:</u> <ul style="list-style-type: none"> α) Διαρκής αναβάθμιση της ποιότητας και της ασφάλειας των εγκαταστάσεων. β) Επέκτασή τους στο αναγκαίο μέτρο, με σκοπό τη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους και την προστασία του περιβάλλοντος. • <u>Μελλοντικές Εγκαταστάσεις:</u> <ul style="list-style-type: none"> α) Δημιουργία νέων λιμενικών εγκαταστάσεων για την εξυπηρέτηση βιομηχανικών - μεταλλευτικών και άλλων συναφών χρήσεων.
Άρθρο 10 Παρ. 4 Α, Β, Δ και 5 Β	Διατήρηση, Προστασία και Ανάδειξη του Εθνικού Φυσικού και Πολιτιστικού Πλούτου, της Ποικιλομορφίας	Α) <u>Υδατικό και Θαλάσσιο Περιβάλλον</u> Δραστική μείωση του ρυπαντικού φορτίου από αστικά, βιομηχανικά και αγροτικά απόβλητα σε όλους τους υδατικούς υποδοχείς.

	<p>της Υπαίθρου, Βιώσιμη Διαχείριση των Φυσικών Πόρων</p> <p>(Χάρτες 18)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ολοκλήρωση των εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού και των δικτύων αποχέτευσης όλων των οικισμών της χώρας με πληθυσμό μεγαλύτερο των 2000 κατοίκων. <p>B) <u>Έδαφος</u> Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της ρύπανσης των εδαφών από τη βιομηχανία, αλλά και από τις γεωργικές δραστηριότητες και παρεμβάσεις αποκατάστασης.</p> <p>Γ) <u>Κλιματικές Αλλαγές:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Υποχρεωτική μείωση εκπομπών αερίων ρύπων, που συμβάλουν στη διόγκωση του φαινομένου του θερμοκηπίου, από βιομηχανίες. • Εφαρμογή βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών στις βιομηχανίες. <p>Δ) <u>Τεχνολογικές Καταστροφές.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση των μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης των τεχνολογικών ατυχημάτων και ιδιαίτερα εκείνων που αφορούν σε βιομηχανικά ατυχήματα μεγάλης έκτασης (οδηγίες Seveso) • Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αρμόδιων, για την αντιμετώπιση τεχνολογικών καταστροφών, φορέων. • Ενίσχυση του ελέγχου της συμβατότητας των χρήσεων γης στις περιοχές που γειτνιάζουν με εγκαταστάσεις που εγκυμονούν κινδύνους μεγάλου βιομηχανικού ατυχήματος. • Ενημέρωση του πληθυσμού για την προστασία του από τεχνολογικές καταστροφές.
--	---	--

Πηγή: Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης/ Η Βουλή των Ελλήνων (<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/G-PLAISIO-EIS.pdf>)

Χάρτης 13: Πύλες - Πόλοι Αξονες Ανάπτυξης Ελλάδας

Χάρτης 5: Πύλες - Πόλοι και Άξονες Ανάπτυξης

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΟΛΙΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- Μητροπόλεις
- Πρωτεύουσες εθνικοί πόλοι
- Δευτερεύουσες εθνικοί πόλοι
- Λοιποί εθνικοί πόλοι

ΙΕΡΑΡΧΙΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ 2001

*Πηγή: ΕΥΣΕ - Απογραφή 2001

ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- Κύρια χερσαία άξονες ανάπτυξης
- Θαλάσσια άξονες ανάπτυξης

ΠΟΛΥΠΟΛΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΣΕΓΚΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

- Περιοχή νησιωτικού πολυπολικού συμπλέγματος
- Κάρες αναπτυξιακές ενότητες
- Εξω- : κάρες λειτουργικές συνδέσεις με ηπειρωτική χώρα & Κρήνη

Χάρτης 14: Μεταφορικές Υποδομές της χώρας

Χάρτης 6 : Μεταφορικές Υποδομές

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Οδικό Δίκτυο
- Θαλάσσια Άξονες Σιδηρώσεως

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

- Πρωτόν και ηλεκτροκίνητο δίκτυο
- Δευτερόν δίκτυο
- Υπό μελέτη
- Κόμβοι - κέντρα εμπορευματικών αεροδρομίων μεταφορών (logistics)
- Διεθνές αεροπορικό κλιβό
- Κάρες διεθνούς θαλάσσιες πύλες-λήμνες
- Χώροι διεθνούς αερολιμένες
- Λήμνες θαλάσσιες ενδιαφέροντος και εθνικής σημασίας
- Λήμνες περιμετρικής σημασίας
- Εξοπλισμένοι λήμνες εμπορευματοκιβωτίων

- Ειδικοί εμπορευματικοί ή και επιβατικοί αερολιμένες εξοπλισμένοι αεροσκαφών χαμηλού κόστους

ΚΥΡΙΟΙ ΠΟΛΙΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- Μητροπόλεις
- Πρωτεύουσες εθνικοί πόλοι
- Δευτερεύουσες εθνικοί πόλοι
- Λοιποί εθνικοί πόλοι

ΙΕΡΑΡΧΙΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ 2001

*Πηγή: ΕΥΣΕ - Απογραφή 2001

Χάρτης 15: Νέο και Αναβαθμιζόμενο Οδικό Δίκτυο

Χάρτης 6.1 : Νέο και Αναβαθμιζόμενο Οδικό Δίκτυο

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΚΥΡΙΟΙ ΠΟΛΙΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- Μητροπόλεις
- Πρωτεύουσες εθνικοί πόλοι
- Δευτερεύουσες εθνικοί πόλοι
- Λοιποί εθνικοί πόλοι

ΙΕΡΑΡΧΙΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ 2001

*Πηγή: ΕΥΣΕ - Απογραφή 2001

Πηγή: Χάρτες Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, URENIO (<https://www.urenio.org/el/wp-content/uploads/2009/02/xartesgenikouplaisiou221008.pdf>)

Χάρτης 16: Αερολιμενικές & Λιμενικές Υποδομές Διεθνούς, Εθνικής και Περιφερειακής σημασίας

Χάρτης 6.2: Αερολιμενικές Υποδομές Διεθνούς Σημασίας - Λιμενικές Υποδομές Διεθνούς, Εθνικής και Περιφερειακής Σημασίας

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Θαλάσσια Αξόνια Συνδέσεις
- Διεθνής αεροπορικοί κόμβοι
- Κόμβοι διεθνούς θαλάσσιας πύλης-κλίμακας
- Κόμβοι διεθνούς αερολιμενικής
- Λιμένες διεθνούς ενδιαφέροντος και εθνικής σημασίας
- Λιμένες περιφερειακής σημασίας
- Εξυδακτυμμένοι λιμένες εμπορευματοκιβωτίων
- Ειδικός εμπορευματοκιβωτίων σπαστικός αερολιμένας εξοπλισμένος με εγκαταστάσεις αεροσκαφών χαμηλού κόστους

Χάρτης 17: Σιδηροδρομικές Υποδομές & Υπηρεσίες

Χάρτης 6.3: Σιδηροδρομικές υποδομές και υπηρεσίες

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

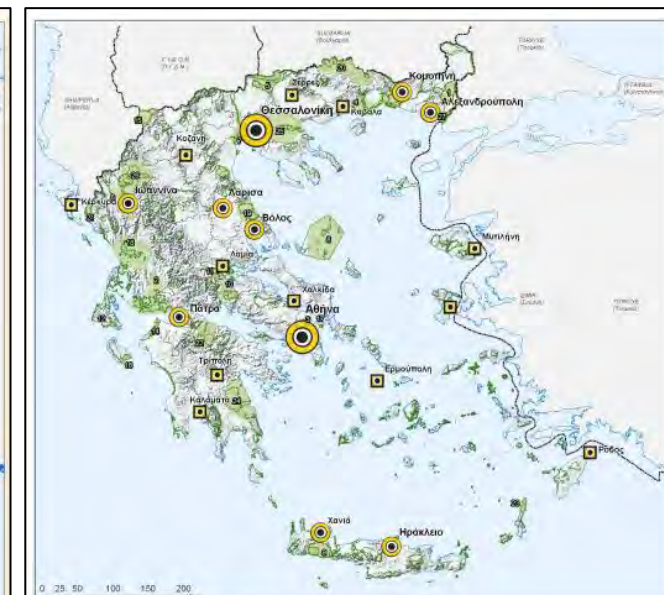
ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

- Πρωτεύον και ημικτροκίνητο δίκτυο
- Δευτερεύον δίκτυο
- Υπό μελέτη
- Κόμβοι - κέντρα εμπορευματοκιβωτίων σιδηροδρομικών μεταφορών (logistics)

ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

- Μητροπόλεις
- Πρωτεύουσες εθνικοί πόλεις
- Δευτερεύουσες εθνικοί πόλεις
- Λοιποί εθνικοί πόλεις
- Λοιπά κοινοβιακά κέντρα και αστικά κέντρα με πληθυσμό > 10.000οι

Χάρτης 18: Περιοχές Φυσικού Πλούτου

Χάρτης 10: Περιοχές φυσικού πλούτου

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

- Μητροπόλεις
- Πρωτεύουσες εθνικοί πόλεις
- Δευτερεύουσες εθνικοί πόλεις

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- φυσική περιοχή με Φορέα Διαχείρισης
- Natura 2000

Περιοχές Φορέων Διαχείρισης		
1. Δοδιά	10. Παροισάκι	19. Κόρμα Μοιραβούνι
2. Αγία Λαύρα, Μεσολόγγι	11. Οίτη	20. Ροδόπη
3. Πάργα	12. Αίγινα	21. Κοζάνη
4. Λέσβος, Βισυνίδα	13. Οίκαμος	22. Χάλας, Δομακάκι
5. Κερκίρη	14. Κοιχί	23. Κόρπος, Σοκιά
6. Παμβώτιδα	15. Πρίλατος	24. Παρίωνα
7. Αίγινα	16. Σαλονίκος	25. Βοιθί, Λιγιάδα
8. Σπινιάδες	17. Σινιάς	26. Β. Πίνδος
9. Σαμόθρα	18. Αμφικλώβος	27. Έβρος

Πηγή: Χάρτες Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, URENIO (<https://www.urenio.org/el/wp-content/uploads/2009/02/xartesgenikouplaiiou221008.pdf>)

5.1.2) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ & Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Το Γενικό Πλαίσιο, εκτός από κατευθύνσεις επιχειρησιακού και παρεμβατικού χαρακτήρα, περιλαμβάνει και κατευθύνσεις θεσμικού χαρακτήρα, οι οποίες επηρεάζουν και τις ευρύτερες πολιτικές χωρικής ανάπτυξης της βιομηχανίας. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 11 του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. αναλύονται κατευθύνσεις που αφορούν την διοικητική ανασυγκρότηση της χώρας και συγκεκριμένα προωθείται η μείωση του αριθμού των διοικητικών ενοτήτων (Περιφέρειες, Νομαρχίες, Δήμοι), την αποκέντρωση των διοικητικών αρμοδιοτήτων από το κεντρικό σύστημα στην τοπική αυτοδιοίκηση και την αναβάθμιση του πρώτου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης. Με αυτό τον τρόπο, θα διαμορφωθούν ισχυρότερες και βιώσιμες διοικητικές δομές οι οποίες αφενός θα μπορούν να ανταποκριθούν στις αναπτυξιακές απαιτήσεις της χώρας και της Ε.Ε., αφετέρου θα αυξήσουν τις πιθανότητες να βελτιώσουν την ελκυστικότητά τους για επενδύσεις. Παράλληλα, στο άρθρο 12, το Γενικό Πλαίσιο τις βασικές προϋποθέσεις που πρέπει να καλυφθούν (σε θεσμικό κυρίως επίπεδο) προκειμένου να υλοποιηθεί με τον βέλτιστο τρόπο το πρόγραμμα του Γενικού Πλαισίου. Μία εξ αυτών αφορά το ζήτημα της σύζευξης μεταξύ του χωρικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού, το οποίο μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την διαμόρφωση ενός ευρύτερου δικτύου συνεργασίας μεταξύ των φορέων που επηρεάζουν την εξέλιξη του χωρικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας, καθώς και με την νομική αναθεώρηση του χωρικού σχεδιασμού. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει να επιτευχθεί μια καλύτερη και ουσιαστική διασύνδεση ανάμεσα στα αναπτυξιακά και τα χωρικά σχέδια, γεγονός το οποίο θα βελτιώσει άμεσα και τις πολιτικές χωρικής ανάπτυξης παραγωγικών κλάδων όπως η βιομηχανία.

*[...] **1. Γενικές Κατευθύνσεις:** Η αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος προϋποθέτει την περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού και αναπτυξιακού προγραμματισμού, ιδίως στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης. Στον πιο πάνω στόχο μπορεί να συμβάλει και η συγκρότηση, με πρωτοβουλία του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., ενός δικτύου συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών των συναρμοδίων υπουργείων και φορέων οι αρμοδιότητες ή/ και οι δραστηριότητες των οποίων έχουν χωροταξικές επιπτώσεις. [...]* (παρ. 1, άρθρο 12, Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)

*[...] **6. Ρυθμίσεις για τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό:** [...] Αναθεώρηση της χωροταξικής και πολεοδομικής νομοθεσίας με σκοπό την ουσιαστική διασύνδεση του χωροταξικού με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών κατάρτισης και έγκρισης των πολεοδομικών σχεδίων, τον εξορθολογισμό και, ενδεχομένως, ελάττωση των επιπέδων πολεοδομικού σχεδιασμού, καθώς και την αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων. [...] Πρόβλεψη, στο πλαίσιο του προηγούμενου στόχου (δηλ. της ευελιξίας στο σύστημα του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού), τρόπων έγκαιρης αντιμετώπισης προτάσεων ιδιωτικών επενδύσεων μεγάλης κλίμακας ή/και σημαντικής δημόσιας ωφέλειας, με την εφαρμογή συγκεκριμένων κριτηρίων και προϋποθέσεων, καθώς και με την πρόβλεψη υποβολής κατάλληλης τεκμηρίωσης. [...] (παρ. 6, άρθρο 12, Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)*

Στην ίδια γραμμή, ο Γενικό Πλαίσιο προϋποθέτει και την συνεργασία με τα επίπεδα διοίκησης, στα οποία πέραν της εναρμόνιση με τα υποκείμενα χωροταξικά σχέδια (π.χ. Περιφερειακά Πλαίσια) τονίζεται η σημασία της εναρμόνισης των χωροταξικών πλαισίων με τα προγράμματα και τα σχέδια του αναπτυξιακού σχεδιασμού.

*[...] **2. Συνεργασία με τα άλλα επίπεδα διοίκησης:** [...] Κατά την αναθεώρηση των Περιφερειακών Χωροταξικών Σχεδίων, λαμβάνονται υπόψη τα περιφερειακά προγράμματα δημόσιων επενδύσεων, τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς και τα άλλα γενικά ή ειδικά προγράμματα, που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη διάρθρωση και ανάπτυξη του χώρου της περιφέρειας. Κατά την αναθεώρηση αυτή, ενθαρρύνεται η διατύπωση σχετικών προτάσεων από την τοπική αυτοδιοίκηση Α' και Β' βαθμού. [...]* (παρ. 2, άρθρο 12, Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)

Τέλος, το Γενικό Πλαίσιο θίγει και το ζήτημα της εκτός σχεδίου δόμησης των βιομηχανικών δραστηριοτήτων, τονίζοντας για μια ακόμη φορά την βασική κατεύθυνση που περιγράφεται στο άρθρο 7 για την διαμόρφωση οργανωμένων υποδοχέων βιομηχανικών εγκαταστάσεων. Συγκεκριμένα, στη παράγραφο 6 του άρθρου 12, δίνονται κατευθύνσεις και ρυθμίσεις για την βελτίωση του θεσμικού πλαισίου του χωρικού σχεδιασμού με ειδική έμφαση στην εκτός σχεδίου δόμηση και στον τρόπο περιορισμού του φαινομένου.

*«[...] **Περιορισμός της Εκτός Σχεδίου Δόμησης με:** [...] β) τον προσδιορισμό ευρύτερων ζωνών στις οποίες θα επιτρέπεται η χωροθέτηση οχλουσών χρήσεων (μεταποιητικές δραστηριότητες μέσης και υψηλής όχλησης, κτηνοτροφικές μονάδες κ.λπ.), έτσι ώστε να απαγορευτεί η διάχυση τους σε όλο το χώρο. [...] δ) την ενίσχυση των περιοχών οργανωμένης οικιστικής, παραγωγικής και επιχειρηματικής ανάπτυξης (ΒΕΠΕ, ΠΟΤΑ, ΠΟΑΠΔ, ΠΕΡΠΟ κ.λπ.) και την επιτάχυνση και απλοποίηση των διαδικασιών δημιουργίας τους και ε) την επιβολή περιορισμών στη δόμηση, τη χρήση και την κατάτμηση, όπως εξειδικεύονται στα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια για τη Βιομηχανία, τον Τουρισμό, τον Ορεινό και τον Παράκτιο χώρο. [...]*» (παρ. 6, άρθρο 12, Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)

5.2) ΕΙΔΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.) ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Βιομηχανίας (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.) αφορά ειδικές χωροταξικές ρυθμίσεις για τον ευρύτερο κλάδο της Βιομηχανίας και μέσω αυτού επιτυγχάνεται η εξειδίκευση των στρατηγικών κατευθύνσεων του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. που αφορούν την χωρική οργάνωση και εξέλιξη, τόσο του δευτερογενούς τομέα ευρύτερα, όσο και του κλάδου της Βιομηχανίας ειδικότερα. Όπως και το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α., τα Ειδικά Πλαίσια διαμορφώθηκαν στην βάση της νομοθετικής δέσμευσης του Ν. 2742/1999 για διαμόρφωση ειδικών σχεδίων χωροταξικού σχεδιασμού για κρίσιμους αναπτυξιακούς κλάδους της χώρας. Το συγκεκριμένο πλαίσιο για τον τομέα της Βιομηχανίας εγκρίθηκε με την ίδια χρονική υστέρηση που υπέστησαν το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. και το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. των Α.Π.Ε. με την υπ' αριθμό 11508/2009 Κ.Υ.Α. της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης. Η ισχύ του εξακολουθεί να υφίσταται έως σήμερα, ενώ τα τελευταία δύο έτη έχει ξεκινήσει προσπάθεια για την αναθεώρησή του, όπως και των υπόλοιπων Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων. Ως προς την δομή του, το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. ακολουθεί την ίδια τακτική με αυτή του Γενικού Πλαισίου με ορισμένες εξαιρέσεις. Συγκεκριμένα, στο πρώτο τμήμα του πλαισίου επιχειρείται, μέσα από δείκτες και άλλα στοιχεία, η συγκρότηση της εικόνας που υφίσταται για τον κλάδο της βιομηχανίας, προκειμένου να αναλυθούν τα βασικά πλεονεκτήματα και οι κρίσιμες αδυναμίες και ανάγκες των βιομηχανικών δραστηριοτήτων της χώρας. Εν συνεχεία, λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα στοιχεία, διαμορφώνεται το βασικό σκέλος του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α., το οποίο αφορά την εξειδίκευση των κατευθύνσεων για την χωρική διάρθρωση του βιομηχανικού κλάδου και τις άμεσες

επιρροές του με τους υπόλοιπους κλάδους που διαμορφώνουν τον δευτερογενή τομέα⁸³. Κλείνοντας, στο τελευταίο μέρος του, το πλαίσιο περιλαμβάνει και ειδικό παράρτημα στο οποίο δίνονται κατευθύνσεις για την χωρική οργάνωση της Βιομηχανίας στα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και συγκεκριμένα στο περιφερειακό και το νομαρχιακό.

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, προκύπτουν σημαντικά πορίσματα για την απόδοση της παραγωγικής δραστηριότητας του κλάδου σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και στα οποία κρίνεται απαραίτητη η προτεραιότητα τους στην διαμόρφωση του στρατηγικού πλαισίου ανάπτυξης της βιομηχανίας. Συγκεκριμένα, προκύπτει πως η βιομηχανική δραστηριότητα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας, ωστόσο τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει αναπτυξιακή στασιμότητα (διακοπή της ανοδικής τάσης των παραγωγικών δεικτών, αναποτελεσματική αντιμετώπιση των κλαδικών προβλημάτων της βιομηχανίας). Παράλληλα, λαμβάνοντας υπόψη την αναπτυξιακή βαρύτητα του κλάδου στο ευρωπαϊκό πεδίο και τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει, προκύπτουν σοβαρά ζητήματα τα οποία απειλούν την ισορροπία σε τρεις (3) βασικές συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης (κατά την στρατηγική της Ε.Ε.): την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική προστασία. Μάλιστα, αναφέρεται ως βασική αιτία της παραπάνω κατάστασης (ιδίως για την Ελλάδα) η στάσιμη και ανύπαρκτη επιστημονική δράση στο πεδίο της έρευνας και της καινοτομίας, τομέας ο οποίος μπορεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αλλαγή της υφιστάμενης εικόνας. Αφενός διότι το μεγαλύτερο ποσοστό χρηματοδότησής του συγκεκριμένου πεδίου εστιάζει στον βιομηχανικό κλάδο, αφετέρου διότι η βιομηχανία έχει άμεση εξάρτηση με τους τομείς των υπηρεσιών και επομένως η προσαρμογή της γνώσης και της καινοτομίας στον κλάδο θα συμβάλει στην ευρύτερη ανάπτυξη. Πέραν των ανωτέρων, η παραπάνω εικόνα στασιμότητας και μη αποδοτικότητας του κλάδου, οφείλεται σε μια σειρά παραγόντων που δημιούργησαν ένα βεβαρημένο κλίμα ανάπτυξης, με αποτέλεσμα να υπάρχει μείωση των ξένων επενδύσεων, αυξημένη έξοδος κεφαλαίων από την χώρα, μείωση της απασχόλησης, αύξηση των πιέσεων στις ισχυρές βιομηχανικά περιοχές της χώρας και σταδιακή συρρίκνωση σημαντικών κλάδων του βιομηχανικού τομέα της χώρας (π.χ. Κλωστοϋφαντουργία, δέρματα κ.α.). Οι παράγοντες αυτοί αφορούν:

- 1) Την μείωση της απασχόλησης.
- 2) Την χαμηλή προστιθέμενη αξία.
- 3) Τον χαμηλό βαθμό εξωστρέφειας.
- 4) Την αύξηση των εισαγωγών.
- 5) Ο υψηλός βαθμός εξάρτησης από «παραδοσιακούς κλάδους».
- 6) Τα χαμηλά επίπεδα καινοτομίας.
- 7) Οι σωστικές παρεμβάσεις του δημόσιου τομέα επιβαρύνοντας το δημόσιο χρέος.
- 8) Οι γραφειοκρατικές δυσκαμψίες αδειοδότησης και η ανασφάλεια δικαίου.
- 9) Τα θεσμικά εμπόδια χωρικού και πολεοδομικού χαρακτήρα (πολεοδομικές ρυθμίσεις, περιβαλλοντικές διατάξεις κ.α.)

Παράλληλα, ως προς την χωρική δομή των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στην ελληνική επικράτεια, προκύπτουν ζητήματα που αφορούν τόσο το εθνικό όσο και το τοπικό επίπεδο. Σε εθνικό επίπεδο, η βιομηχανική δραστηριότητα συγκεντρώνεται σε μια ευρεία ζώνη που περιβάλλει τις δύο Μητροπολιτικές Περιοχές, γεγονός το οποίο αναδεικνύει την μεγάλη εξάρτηση του κλάδου από τις υπηρεσίες και τις υποδομές που προσφέρουν οι δύο Μητροπολιτικοί πόλοι της χώρας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη). Η συγκεκριμένη εικόνα αποτελεί και

⁸³ Ο δευτερογενής τομέας αποτελείται από τους εξής κλάδους: την βιομηχανία, την εξόρυξη, την ενέργεια και τη συλλογή και διανομή νερού. Το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. εστιάζει και αναλύει το κλάδο της βιομηχανίας- **παρ. 2, υποεν. Β «εκτιμώντας ιδίως τα ακόλουθα», σελ. 3, Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. Βιομηχανίας (ΦΕΚ / ΑΑΠ/ 13.04.2009)**/ Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FEK151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

την βασική αιτία για την αύξηση των διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών διαφοροποιήσεων και ανισοτήτων της χώρας, εικόνα η οποία διαμορφώθηκε στην βάση τριών βασικών χωρικών παραμέτρων:

- 1) Στο βαθμό εγγύτητας των δραστηριοτήτων με τα δύο Μητροπολιτικά κέντρα και τους αναπτυξιακούς άξονες της χώρας
- 2) Στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της κάθε περιφέρειας, σε συνδυασμό με την ισχύ των υφιστάμενων βάσεων τους
- 3) Στην έλλειψη άμεσων επενδύσεων, ως απόρροια των διαχρονικών πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας

Επομένως, η συνάρτηση των παραπάνω παραγόντων δικαιολογούν την εικόνα που έχει διαμορφωθεί στο χωρικό πλέγμα της χώρας, καθώς αρκετές περιφέρειες δεν διέθεταν τα απαραίτητα μεγέθη για να αντέξουν τις βιομηχανικές προκλήσεις, ενώ η παραγωγική τους εξειδίκευση σε άλλους αναπτυξιακούς κλάδους (π.χ. γεωργία, τουρισμός) λειτούργησε αντισταθμιστικά ως προς την βιομηχανική τους ανάπτυξη και επομένως στην διαμόρφωση διαφορετικών δεικτών βιομηχανικής συγκέντρωσης και ανάπτυξης ανάμεσα στις περιφέρειες της χώρας. Με άλλα λόγια, όπως θα φανεί και στο τοπικό επίπεδο, το βασικότερο πρόβλημα ήταν η έλλειψη ενός σαφές εθνικού πλαισίου χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής για τον κλάδο της βιομηχανίας με ξεκάθαρες κατευθύνσεις και μηχανισμούς εφαρμογής, με αποτέλεσμα να επεκταθούν σε μεγάλες διαστάσεις τα αναπτυξιακά και χωροταξικά προβλήματα της χώρας.

Στο τοπικό επίπεδο, η βιομηχανική ανάπτυξη βασίστηκε στην σημειακή και διάσπαρτη χωροθέτηση των δραστηριοτήτων της, βάση των ατομικών κριτηρίων των επενδυτών και όχι στην λογική μιας οργανωμένης συγκέντρωσης σε ειδικά διαμορφωμένους υποδοχείς. Το συγκεκριμένο γεγονός αποτελεί και τη βασική αιτία όπου η πλειοψηφία των περιοχών που έχουν εγκατασταθεί βιομηχανικές και μεταποιητικές δραστηριότητες παρουσιάζουν μακροχρόνια προβλήματα σε τομείς που αφορούν το περιβάλλον, την πολεοδομία και την ανάπτυξη. Παρ' όλα αυτά, σε αρκετές περιπτώσεις η συγκεκριμένη μέθοδος χωροθέτησης των μονάδων έχει αποδώσει και θετικά στίγματα σε παραμέτρους που αφορούν την οικονομική τους ανάπτυξη, τη μετακίνηση των απασχολούμενων, τη αναπτυξιακή δυναμική της τοπικής αγοράς και τη ποικιλομορφία του αστικού περιβάλλοντος. Η αναλογία θετικών – αρνητικών συνεπειών, κατά το Ειδικό Πλαίσιο, προκαλεί και την βασική σύγχυση για το ζήτημα των οργανωμένων υποδοχέων, δεδομένου ότι ο τρόπος ανάπτυξης των δομών δεν επιτρέπει μια ριζική ανατροπή της κατάστασης σε βραχυπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο διάστημα, ενώ η επιβολή υποχρεωτικής μετεγκατάστασης μια μονάδας από την παρούσα θέση της σε μια άλλη για τις ανάγκες της οργανωμένης χωροθέτησης θα δημιουργήσει σημαντικά αναπτυξιακά και λειτουργικά προβλήματα. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός πως οι οργανωμένοι υποδοχείς αποτελούν ιδιωτική πρωτοβουλία και την ευρύτερη χωρική οργάνωση της χώρας (ανεξαρτήτως βιομηχανίας) εντείνεται ακόμη περισσότερο το επίπεδο δυσκολίας, καθώς για να επιτευχθεί η οργανωμένη χωροθέτηση θα πρέπει το θεσμικό πλαίσιο και οι προδιαγραφές των υποδοχέων να ευνοούν και να ελκύουν τις ιδιωτικές επενδύσεις, πράγμα το οποίο δεν επιτυγχάνεται λόγω της αστάθειας και της δυσκαμψίας του υφιστάμενου θεσμικού καθεστώτος.

Συνεπώς, βάσει των στοιχείων της παραπάνω ανάλυσης και σε συνδυασμό με τη χωρική στρατηγική και άλλων Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. που αναφέρονται σε συμπληρωματικούς, με την βιομηχανία, τομείς (π.χ. Α.Π.Ε.), διαμορφώνονται οι στρατηγικοί στόχοι χωρικής και κλαδικής ανάπτυξης της βιομηχανίας στο άρθρο 3 και παρουσιάζονται συνολικά στον Πίνακα 5.

Πίνακας 5: Οι Στόχοι της Χωρικής Βιομηχανικής Πολιτικής του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Βιομηχανίας (άρθρο 3)

ΣΤΟΧΟΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
1	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας καθώς και του ευρύτερου οικονομικού και χωρικού ρόλου της, μέσω της προώθησης ενός χωρικού προτύπου που δημιουργεί εξωτερικές οικονομίες στον τομέα ή σε διασυνδεδεμένους τομείς και μειώνει τις εξωτερικές παρενέργειες σε τομείς, περιοχές ή ομάδες του πληθυσμού.
2	Ενίσχυση της βιομηχανικής επιχειρηματικότητας και ανάπτυξης, με τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την εξασφάλιση επαρκούς και κατάλληλης γης για την κάλυψη των αναγκών, για ανάπτυξη νέων βιομηχανικών μονάδων και για μετεγκατάσταση υφισταμένων, καθώς και μέτρων για το μετασχηματισμό μονάδων στη θέση τους
3	Επιλεκτική διεύρυνση της γεωγραφικής βάσης της βιομηχανίας σε περιφερειακή και ενδοπεριφερειακή κλίμακα, με την προώθηση ενός πιο πολυκεντρικού προτύπου οργάνωσης, και επιλεκτική αποκέντρωση από τις μητροπολιτικές περιοχές Αθήνας και Θεσσαλονίκης.
4	Εξορθολογισμός και εξυγίανση της χωροθέτησης της βιομηχανίας σε επίπεδο χρήσεων γης και ριζική αλλαγή της σημερινής σχετικής ελκυστικότητας μεταξύ οργανωμένης και διάσπαρτης/σημειακής χωροθέτησης της βιομηχανίας, υπέρ της πρώτης
5	Προσδιορισμός όρων και προϋποθέσεων διάσπαρτης χωροθέτησης της βιομηχανίας. Ειδικότερα διαμόρφωση ειδικών όρων χωροθέτησης για τους κλάδους ή κατηγορίες βιομηχανίας που παρουσιάζουν έντονες χωρικές εξαρτήσεις από συγκεκριμένα στοιχεία της γενικότερης οργάνωσης του χώρου (συμπεριλαμβανομένων των ορυκτών πρώτων υλών).
6	Εξορθολογισμός των σχέσεων της βιομηχανίας με κλάδους ή δραστηριότητες με τις οποίες υπάρχει δυνητική σύγκρουση σε επίπεδο χρήσεων γης ή ανταγωνισμός για την αξιοποίηση των ίδιων πόρων, με παράλληλη επιδίωξη τη διατήρηση ενός βασικού βιομηχανικού ιστού σε όλες τις περιοχές
7	Προώθηση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής συνιστώσας στη χωρική διάρθρωση της δραστηριότητας, κυρίως με την προαγωγή οργανωμένων μορφών χωροθέτησης της βιομηχανίας
8	Καλύτερο συντονισμό του συνόλου των πολιτικών που έχουν (και) χωρική διάσταση και αφορούν τη βιομηχανία
9	Απλούστευση διαδικασιών και ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου για τις βιομηχανικές επενδύσεις
10	Αποφυγή ρυθμίσεων και δράσεων που δεν λαμβάνουν υπόψη την εφικτότητα υλοποίησης ή τις δευτερογενείς επιπτώσεις σε άλλα πεδία

Πηγή: Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για την Βιομηχανία/ ΥΠ.ΕΝ., Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FEK151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

5.2.1) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Στα πλαίσια επίτευξης της παραπάνω στρατηγικής και των επιμέρους στόχων, το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο διαμορφώνει το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης του κλάδου της βιομηχανίας, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που δίδονται στους Πίνακες 6, 7, 8, 9 και οι οποίες αποτυπώνονται στους Χάρτες 19, 20, 21, 22. Οι συγκεκριμένες κατευθύνσεις διαθέτουν

διαφορετικό χωρικό χαρακτήρα, υπό την έννοια πως κάθε κατηγορία αναφέρεται ένα συγκεκριμένο τομέα του χωρικού πλέγματος της χώρας, οι οποίοι έχουν άμεση συνάρτηση με αναπτυξιακή πορεία της βιομηχανικής δραστηριότητας. Τέτοιοι τομείς είναι οι Εθνικοί Πόλοι και Άξονες Ανάπτυξης της χώρας, για τους οποίους το Ειδικό Πλαίσιο επιχειρεί να ενισχύσει την πολιτική της πολυκεντρικής ανάπτυξης και οργάνωσης του χωρικού πλέγματος της Ελλάδας. Επομένως βάσει αυτής της στρατηγικής, διαμορφώνονται τρεις (3) κατηγορίες εθνικών πόλων, οι οποίες καθορίζονται αναλογικά με το μέγεθος, τους δείκτες και τον βαθμό βιομηχανικής συγκέντρωσης και ανάπτυξης των αναπτυξιακών πόλων και περιλαμβάνουν τις ανάλογες κατευθύνσεις. Παράλληλα, ένας ακόμη χωρικός τομέας είναι οι ειδικές κατηγορίες περιοχών (ορεινές, παράκτιες, νησιωτικές περιοχές κ.α.) οι οποίες λόγω της ιδιαίτερης μορφολογίας τους, δομής τους και γεωγραφικών τους χαρακτηριστικών, χρήζουν συγκεκριμένων ρυθμίσεων για την βιομηχανική τους ανάπτυξη. Οι περιοχές αυτές κατηγοριοποιούνται, με κριτήριο τα γεωγραφικά τους στοιχεία, σε τρεις (3) χωρικές κατηγορίες: 1) τον Ορεινό Χώρο, 2) τον Παράκτιο Χώρο και 3) τον Νησιωτικό χώρο. Στον Ορεινό χώρο, το Ειδικό Πλαίσιο προβλέπει την διατήρηση ενός ιστού βιομηχανικών μονάδων, ιδιαίτερα αυτών που αξιοποιούν τοπικούς πόρους, μέσα από ένα πιο ευέλικτο σύστημα ρυθμίσεων για τις μονάδες και οριζόντιων μέτρων για την αποφυγή αλλοίωσης του τοπίου, συγκρούσεων με άλλες χρήσεις όπως ο τουρισμός, αρνητικών επιπτώσεων στους παραδοσιακούς οικισμούς, και επιβάρυνσης του περιβάλλοντος. Στην ίδια γραμμή, απαιτείται η χρήση νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και η αξιοποίηση παραδοσιακών κτισμάτων για τη λειτουργία βιομηχανικών μονάδων. Για τον Παράκτιο Χώρο, το Ειδικό Πλαίσιο επιδιώκει την αποθάρρυνση της χωροθέτησης βιομηχανικών μονάδων, ιδίως σε περιοχές ζώνες που χαρακτηρίζονται από το χωροταξικό σχεδιασμό ως προτεραιότητας για τον τουρισμό ή τον παραθερισμό. Παρ' όλα αυτά, εξαιρούνται και ζώνες που οι βιομηχανικές δραστηριότητες έχουν ανάγκη άμεσης επαφής με θαλάσσιο μέτωπο. Τέλος, για τον Νησιωτικό Χώρο, υιοθετούνται οι παραπάνω κατευθύνσεις που αφορούν τον Παράκτιο και Ορεινό Χώρο, με εξαίρεση τα νησιά της Εύβοιας και της Κρήτης οι οποίες λαμβάνουν ειδικές κατευθύνσεις.

Ένα ακόμη είδος διάκρισης που έχει άμεσο χωρικό χαρακτήρα, αφορά το είδος της βιομηχανικής δραστηριότητας. Κάθε βιομηχανική δραστηριότητα εστιάζει σε συγκεκριμένο πεδίο παραγωγής (εξόρυξη, μεταποίηση, κατασκευές κ.λπ.) ή και σε συγκεκριμένο καθεστώς δραστηριότητας, υπό την έννοια ότι ο χαρακτήρας και η αξία αυτών των δραστηριοτήτων είναι είτε μείζον για την αναπτυξιακή πορεία της χώρας (π.χ. εθνική και τοπική οικονομία), είτε μείζον για την προστασία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος (π.χ. Οδηγία SEVESO), είτε έχουν άμεση εξάρτηση με άλλες δραστηριότητες (π.χ. αγροτικός τομέας). Επομένως, ανάλογα με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους, κάθε δραστηριότητα εντάσσεται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο στο οποίο το Ειδικό Πλαίσιο περιλαμβάνει τις ανάλογες κατευθύνσεις που απαιτούνται για την βιωσιμότητά τους, την αναβάθμισή τους και την ομαλή χωρική προσαρμογή τους. Πέραν αυτών, διάκριση υφίσταται και ως προς τις ανάγκες που απαιτούνται, δηλαδή στο βαθμό και το είδος παρέμβασης που απαιτείται αναλογικά σε κάθε περιοχή/ ζώνη βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Για αυτό τον λόγο, το Ειδικό Πλαίσιο προβλέπει και κατευθύνσεις για περιοχές που βάσει των χωρικών τους στοιχείων, της υφιστάμενης κατάστασής τους, των μεγεθών τους και των συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων στο βιομηχανικό κλάδο, απαιτούνται ειδικές ρυθμίσεις. Οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις εστιάζουν (αναλογικά) είτε στην ενίσχυση της βιομηχανικής δραστηριότητας σε περιοχές που διαθέτουν τα απαραίτητα μεγέθη και εμφανίζουν ευκαιρίες ανάπτυξης, είτε στην ένταση της δραστηριότητας σε περιοχές που διαθέτουν ισχυρή βάση και συγκριτικά πλεονεκτήματα είτε στην αναδιάρθρωση της βιομηχανικής δομής σε περιοχές που εντοπίζονται αδυναμίες. Επομένως, διαμορφώνει τέσσερις (4) κατηγορίες περιοχών όπου στην κάθε περιοχή το πρότυπο και η πολιτική χωρικής ανάπτυξης της βιομηχανίας προσαρμόζεται και προσανατολίζεται σε μια συγκεκριμένη κατεύθυνση. Τέλος, μια βασική διάκριση μεταξύ των βιομηχανικών

δραστηριοτήτων στις οποίες δίδονται διαφορετικές κατευθύνσεις αφορά το καθεστώς χωροθέτησης τους, δηλαδή για βιομηχανικές μονάδες χωροθετημένες σε Οργανωμένους Υποδοχείς και σε Εκτός Σχεδίου χωροθετημένες μονάδες. Ως προς την Οργανωμένη Χωροθέτηση των δραστηριοτήτων, το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. διαμορφώνει κατηγορίες οργανωμένων υποδοχέων με κριτήρια που αφορούν την χωρική οργάνωση των μονάδων και τον βαθμό όχλησής τους, προκειμένου εν συνεχεία να διαμορφωθούν οι αντίστοιχες κατευθύνσεις και προδιαγραφές χωρικής οργάνωσης των μονάδων. Οι προδιαγραφές των Οργανωμένων Υποδοχέων αφορούν χωροταξικά προϋποθέσεις, δηλαδή ρυθμίσεις για την χωροθέτηση των υποδοχέων στον αστικό ή περιαστικό χώρο, τα ελάχιστα όρια της καλυπτόμενης έκτασής τους και την διαδικασία εναρμόνισής τους με τα χωροταξικά σχέδια και πολεοδομικές προϋποθέσεις, δηλαδή εξειδικευμένες κατευθύνσεις οι οποίες αφορούν πολεοδομικά και διαδικαστικά ζητήματα για την πολεοδόμηση των οργανωμένων υποδοχέων στην λογική των πράξεων εφαρμογής (αρτιότητα, συντελεστές δόμησης, ποσοστά κάλυψης, εισφορές), προκειμένου να διαμορφωθεί ένα υγιές και κατάλληλο περιβάλλον στο εσωτερικό των υποδοχέων. Ως προς την Εκτός Σχεδίου χωροθέτηση των βιομηχανικών μονάδων, το Ειδικό Πλαίσιο θέτει τους όρους και τους περιορισμούς δόμησης των βιομηχανικών μονάδων στις εξωαστικές περιοχές με τρόπο που να περιορίζει την περαιτέρω εξάπλωσή τους, να ενισχύει την υφιστάμενη κατάστασή τους στο επιτρεπόμενο όριο και να προωθεί τις νέες μονάδες να χωροθετούνται σε οργανωμένους υποδοχείς.

Πίνακας 6: Κατηγορίες και Κατευθύνσεις για την Χωρική Οργάνωση των Βιομηχανικών Κλάδων (Άρθρο 4,5)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΛΟΙ & ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (άρθρο 4)	
ΕΥΡΥΤΕΡΕΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΘΗΝΑ & ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	<ol style="list-style-type: none"> 1) Προσέλκυση στρατηγικών δραστηριοτήτων αιχμής και/ή διεθνούς προσανατολισμού (με την Αθήνα να επιδιώκει ισχυρό ρόλο σε επίπεδο ανατολικής Μεσογείου, και τη Θεσσαλονίκη σε επίπεδο Βαλκανίων) που έχουν ανάγκη το μητροπολιτικό περιβάλλον, 2) Εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων δραστηριοτήτων –ιδιαίτερα αυτών που είναι αναγκαίες για την ολοκλήρωση του μητροπολιτικού βιομηχανικού ιστού 3) Αποθάρρυνση της περαιτέρω συγκέντρωσης/ενθάρρυνση της αποκέντρωσης μονάδων (ιδίως μεγαλύτερης κλίμακας) που δεν ανήκουν στις δύο προηγούμενες κατηγορίες. <p>Για την Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας ακολουθεί εξειδικευμένο σχεδιαστικό γράφημα το οποίο αποτυπώνεται στο Χάρτης 20</p>
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΕΣ ΠΟΛΟΙ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ Πάτρα Λάρισα – Βόλος Ιωάννινα Ζώνη Καβάλας – Ξάνθης – Δράμας Ζώνη Αλεξανδρούπολης – Κομοτηνής Κοζάνη – Πτολεμαΐδα	Οργάνωση χώρων υποδοχής βιομηχανικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων Εθνικής Εμβέλειας <ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία ενός ή δύο υποδοχέων στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στον βόρειο άξονα και τις περί τη Θεσσαλονίκη περιοχές • Δημιουργία ενός ή δύο υποδοχέων στο Δυτικό Άξονα (Ιονία οδός) • Δημιουργία ενός ή δύο υποδοχέων στον Άξονα Καβάλας – Αλεξανδρούπολης • Δημιουργία ενός ή δύο υποδοχέων στην Κεντρική Ελλάδα (άξονας Π.Α.Θ.Ε.).
ΤΡΙΤΕΥΟΝΤΕΣ ΠΟΛΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗΣ ΑΞΙΑΣ Ηράκλειο	Οργάνωση χώρων υποδοχής βιομηχανικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων Εθνικής Εμβέλειας

<p>Χανιά Ηγουμενίτσα Αναπτυξιακές Πύλες Βορείου Ελλάδας Συμπληρωματικές περιοχές</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία ενός ή δύο υποδοχέων στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στον βόρειο άξονα και τις περί τη Θεσσαλονίκη περιοχές • Δημιουργία ενός ή δύο υποδοχέων στο Δυτικό Άξονα (Ιονία οδός) • Δημιουργία ενός ή δύο υποδοχέων στον Άξονα Καβάλας – Αλεξανδρούπολης • Δημιουργία ενός ή δύο υποδοχέων στην Κεντρική Ελλάδα (άξονας Π.Α.Θ.Ε.).
---	---

ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ, ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ (άρθρο 4)

<p>ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Μέση ενίσχυση από τον αναπτυξιακό νόμο. • Συμπληρώσεις (ιδίως τοπικής εμβέλειας) των υφιστάμενων υποδομών. • Υποστήριξη της ανάπτυξης διακλαδικών (ενδο- και δια-τομεακών) σχέσεων της βιομηχανίας. • Ισχυρή προώθηση οργανωμένων υποδοχέων της βιομηχανίας. • Σχεδιασμός χρήσεων γης και άμεσος περιορισμός των δυνατοτήτων διάσπαρτης χωροθέτησης νέων μονάδων. • Επιλεκτική διεύρυνση της γεωγραφικής βάσης της βιομηχανίας. • Κάλυψη αναγκών μετασχηματισμού μέρους της βιομηχανικής βάσης σε υφιστάμενες θέσεις. • Ισχυρά διορθωτικά και προληπτικά μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.
<p>ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ισχυρή ενίσχυση από τον αναπτυξιακό νόμο. • Κάλυψη των ελλείψεων των υφιστάμενων υποδομών (ιδίως υπερτοπικής εμβέλειας) • Προώθηση οργανωμένων υποδοχέων της βιομηχανίας. • Σχεδιασμός χρήσεων γης και σταδιακός περιορισμός των δυνατοτήτων διάσπαρτης χωροθέτησης νέων μονάδων. • Πολύ ισχυρά προληπτικά και διορθωτικά μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.
<p>ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Αποκέντρωση των συμβατικών δραστηριοτήτων που δεν είναι αναγκαίες για την ολοκλήρωση της βιομηχανικής βάσης, ιδίως στις μητροπολιτικές περιοχές. • Ενίσχυση από τον αναπτυξιακό νόμο των δραστηριοτήτων με έντονο αναδιαρθρωτικό ρόλο (εξωστρεφείς, βασισμένες στην καινοτομία, υψηλής προστιθέμενης αξίας). • Συμπληρώσεις (ιδίως τοπικής εμβέλειας) των υφιστάμενων υποδομών. • Πολύ ισχυρή προώθηση οργανωμένων υποδοχέων της βιομηχανίας, με ιδιαίτερη έμφαση σε αυτούς που αφορούν υφιστάμενες άτυπες συγκεντρώσεις, ή σε αυτούς που είναι αναγκαίοι για την υποστήριξη διαδικασιών μετεγκατάστασης από τον αστικό ιστό οχλουσών δραστηριοτήτων. • Σχεδιασμός χρήσεων γης και σημαντικός περιορισμός των δυνατοτήτων διάσπαρτης χωροθέτησης νέων μονάδων. • Κάλυψη των αναγκών μετασχηματισμού μέρους της βιομηχανικής βάσης σε υφιστάμενες θέσεις. • Παροχή δυνατότητας διατήρησης και επανάχρησης αξιόλογων βιομηχανικών κτηρίων, και αξιοποίηση μεγάλων πρώην βιομηχανικών χώρων για την κάλυψη ελλείψεων κοινόχρηστων χώρων ή για τη χωροθέτηση άλλων εγκαταστάσεων μεγάλης κλίμακας. • Προληπτικά και διορθωτικά μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.

<p>ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ισχυρή ενίσχυση από τον αναπτυξιακό νόμο. • Παροχή δυνατότητας διατήρησης και επανάχρησης αξιόλογων βιομηχανικών κτηρίων, και αξιοποίηση μεγάλων πρώην βιομηχανικών χώρων για την κάλυψη ελλείψεων κοινόχρηστων χώρων ή για τη χωροθέτηση άλλων εγκαταστάσεων μεγάλης κλίμακας. • Προληπτικά και διορθωτικά μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος. • Δράσεις για την απασχόληση οριζόντιου, ειδικού και έκτακτου χαρακτήρα.
<p><u>ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΛΑΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (άρθρο 5)</u></p>	
<p>ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΧΩΡΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ</p>	<p>Ίδρυση ή μετασχηματισμός υφιστάμενων μονάδων που ανήκουν στις δραστηριότητες αυτές, ώστε να είναι αποδεκτή η χωροθέτησή τους, καθώς και των αντίστοιχων οργανωμένων υποδοχέων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σε περιοχές Αγροτικής Γης Υψηλής Παραγωγικότητας (Α.Γ.Υ.Π.). • Σε περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ (NATURA) 2000, σύμφωνα με τα νομικά καθεστώτα προστασίας τους.
<p>ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΧΩΡΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΕΞΟΡΥΞΗ</p>	<p>Ίδρυση ή μετασχηματισμός υφιστάμενων μονάδων που ανήκουν στις δραστηριότητες αυτές, ώστε να είναι αποδεκτή η χωροθέτησή τους, καθώς και των αντίστοιχων οργανωμένων υποδοχέων</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σε χωροθετημένα μεταλλεία ή λατομεία, εφόσον παρουσιάζουν εξάρτηση από πρώτες ύλες που παράγονται στο αντίστοιχο χώρο. • Σε περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ (NATURA) 2000, σύμφωνα με τα νομικά καθεστώτα προστασίας τους. • Σε δάση ή δασικές εκτάσεις, στο πλαίσιο των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας, όταν δεν είναι τεχνικοοικονομικά πρόσφορη ή εφικτή η εγκατάσταση εκτός των περιοχών αυτών..
<p>ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΑΝΑΓΚΗ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΣΕ ΑΜΕΣΗ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΧΩΡΟ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ίδρυση ή μετασχηματισμός υφιστάμενων μονάδων που ανήκουν στις δραστηριότητες αυτές, ώστε να είναι αποδεκτή η χωροθέτησή τους, καθώς και των αντίστοιχων οργανωμένων υποδοχέων <ul style="list-style-type: none"> • Στην κρίσιμη παραθαλάσσια ζώνη. • Σε περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ (NATURA) 2000, σύμφωνα με τα νομικά καθεστώτα προστασίας τους. 2) Παραχώρηση αιγιαλού και παραλίας που προβλέπει για τις Β.Ε.ΠΕ. το άρθρο 14 του Ν. 2545/1997, πλην αυτών που αναφέρονται στην αναγκαστική απαλλοτρίωση.
<p>ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Εγκρίνεται Επιχειρηματικό Σχέδιο Διάσωσης και Αναδιάρθρωσης της παρ. 2 του άρθρου 9 του Ν. 3299/2004 όπως ισχύει. 2) Αναμόρφωση του θεσμού κατά τρόπο που τυχόν αναγκαία μέτρα χωρικού χαρακτήρα (χρήσεις γης, όροι και περιορισμοί δόμησης) να ενσωματώνονται και να εγκρίνονται με αυτό.
<p>ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ</p>	<p>Προώθηση (κατά περίπτωση και εφόσον κρίνεται ευνοϊκό) εγκατάστασης αντίστοιχων μονάδων στις εξής κατηγορίες περιοχών:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στις Μητροπολιτικές Περιοχές Αθήνας και Θεσσαλονίκης. • Στους υπόλοιπους πόλους και άξονες ανάπτυξης, εφόσον χαρακτηρίζονται από ένταση γνώσης σε υποδομές και μηχανισμούς.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	1) Χωροθέτηση βιομηχανικών μονάδων σε περιοχές εντός ή εκτός σχεδίου, που βρίσκονται στους πόλους και άξονες ανάπτυξης του εθνικού προτύπου χωροταξικής οργάνωσης της βιομηχανίας.
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΣΕΒΕΖΟ II	1) Προώθηση της χωροθέτησής τους σε περιοχές που έχουν καθοριστεί για το σκοπό αυτό από τον χωροταξικό ή τον πολεοδομικό σχεδιασμό. 2) Υποβολή προκαταρκτικής μελέτης ασφαλείας, μαζί με την Π.Π.Ε, που θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τον προσδιορισμό των ζωνών προστασίας από Μεγάλο Βιομηχανικό Ατύχημα της υπό εγκατάσταση μονάδας, ούτως ώστε στην Π.Π.Ε.Α. να λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός επικινδυνότητάς της και η συμβατότητά της με τις χρήσεις γης. 3) Υποβολή πρότασης με τις αναγκαίες κατευθύνσεις περιορισμού των χρήσεων γης στις περιοχές επιρροής των εγκαταστάσεων.

Πηγή: Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για την Βιομηχανία/ ΥΠ.ΕΝ., Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FE_K151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

Πίνακας 7: Κατηγορίες Οργανωμένων Υποδοχέων Βιομηχανικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων (Άρθρο 6)

<u>ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</u>	<u>ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ</u>
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1: ΧΩΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ	
Υποδοχείς Γενικού Χαρακτήρα	Αντιστοιχούν στα υφιστάμενα σήμερα καθεστάτα οργανωμένης χωροθέτησης της βιομηχανίας με πολεοδόμηση με την επιφύλαξη των περιπτώσεων που αφορούν υποδοχείς εξυγίανσης
Υποδοχείς Εξυγίανσης	Πολεοδομούνται σε περιοχές που υφίστανται άτυπες συγκεντρώσεις βιομηχανικών μονάδων για την εξυγίανσή τους
Υποδοχείς Χωροθέτησης Μεμονωμένων Μεγάλων Μονάδων	Ως μεγάλες μονάδες που υπάγονται στην παρούσα περίπτωση θεωρούνται αυτές που έχουν κλίμακα αντίστοιχη από άποψη μεγέθους ενός αυτοτελούς οργανωμένου υποδοχέα. Οι υποδοχείς αυτής της κατηγορίας δεν πολεοδομούνται. Για τη δημιουργία τους προβλέπονται ειδικοί όροι προσαρμοσμένοι στα χαρακτηριστικά τους, οι οποίοι στοχεύουν κυρίως στη βελτιστοποίηση της σχέσης τους με τον περιβάλλοντα ευρύτερο χώρο. Κατά τα άλλα, διατηρούν καθεστώς περιοχής εκτός σχεδίου, με ειδικό χαρακτήρα
Ενδιάμεσοι Οργανωμένοι Υποδοχείς	Οι υποδοχείς αυτής της κατηγορίας αντικαθιστούν και εκλογικεύουν τις περιπτώσεις όπου η υφιστάμενη νομοθεσία προβλέπει τον καθορισμό ζωνών εκτός σχεδίου για την εγκατάσταση βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Οι ενδιάμεσοι υποδοχείς διατηρούν καθεστώς εκτός σχεδίου αλλά με ειδικό χαρακτήρα, που διασφαλίζει επαρκές επίπεδο εσωτερικής οργάνωσης για τις ανάγκες τους
ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2: ΒΑΘΜΟΣ ΟΧΛΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ	
Υποδοχείς Χαμηλής Όχλησης (Τύπου Γ)	Οι ενδιάμεσοι υποδοχείς μπορούν να είναι μόνο τύπου Γ ή τύπου Β.
Υποδοχείς Μέσης Όχλησης (Τύπου Β)	Οι ενδιάμεσοι υποδοχείς μπορούν να είναι μόνο τύπου Γ ή τύπου Β. Είναι δυνατόν να προβλέπονται ειδικές ζώνες εγκατάστασης μονάδων χαμηλότερων βαθμίδων όχλησης, εφόσον εξασφαλίζεται μέσω του

	σχεδιασμού, των περιβαλλοντικών όρων και του είδους των επιτρεπόμενων μονάδων, η συμβατότητα χωροθέτησης τους
Υποδοχείς Υψηλής Όχλησης (Τύπου Α)	Είναι δυνατόν να προβλέπονται ειδικές ζώνες εγκατάστασης μονάδων χαμηλότερων βαθμίδων όχλησης, εφόσον εξασφαλίζεται μέσω του σχεδιασμού, των περιβαλλοντικών όρων και του είδους των επιτρεπόμενων μονάδων, η συμβατότητα χωροθέτησης τους

Πηγή: Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για την Βιομηχανία/ ΥΠ.ΕΝ., Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FE_K151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

Πίνακας 8: Κατευθύνσεις για το καθεστώς και τους όρους χωροθέτησης της Βιομηχανίας (άρθρα 6, 7)

<u>ΚΑΘΕΣΤΩΣ</u> <u>ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ</u>	<u>ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ</u>
ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ	<p><u>Χωροταξικές Προϋποθέσεις:</u></p> <p>α) Οι οργανωμένοι υποδοχείς που πολεοδομούνται δημιουργούνται σε περιοχές εντός ή εκτός αστικού χώρου.</p> <p>β) Η χωροταξική καταλληλότητα της θέσης πρέπει να προκύπτει από υπόδειξη χωροταξικού ή πολεοδομικού σχεδίου. Τέτοια σχέδια είναι, κατά ιεραρχική σειρά, τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης που αφορούν τη Βιομηχανία ή επιμέρους συνιστώσες της. • Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης και Ρυθμιστικά Σχέδια. • Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ή Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., Ζ.Ο.Ε., καθώς και άλλα σχέδια που καθορίζουν χρήσεις γης. <p>γ) Το ελάχιστον εμβαδόν των υποδοχέων που δημιουργούνται σε εκτός σχεδίου περιοχές ορίζεται σε 50 στρ. για τους υποδοχείς χαμηλής όχλησης, 100 στρ. για τους υποδοχείς μέσης όχλησης, και 150 στρ. για τους υποδοχείς υψηλής όχλησης.</p> <p>δ) Στις εντός σχεδίου περιοχές επιτρέπεται εφεξής η δημιουργία υποδοχέων μόνο χαμηλής όχλησης. Οι υποδοχείς μπορούν να καλύπτουν και ενιαίο τμήμα οικοδομικού τετραγώνου, εφόσον προκύπτει ωφέλιμη κτιριακή επιφάνεια τουλάχιστον 3.000 τ.μ.</p> <p><u>Πολεοδομικοί Όροι:</u></p> <p>α) Σε όλους τους τύπους Υποδοχέων προβλέπεται εισφορά σε γη, στην οποία μετέχουν αναλογικά προς το εμβαδόν της ιδιοκτησίας τους, όπως αυτό διαμορφώνεται με την πράξη εφαρμογής, όλοι οι ιδιοκτήτες γης.</p> <p>β) Ο μέγιστος Σ.Δ. ορίζεται σε 1,6 για τους υποδοχείς γενικού χαρακτήρα και εξυγίανσης, σε 1,4 για τους υποδοχείς μεμονωμένων μονάδων, και σε 0,9 για τους ενδιάμεσους υποδοχείς.</p> <p>γ) Σε όλους τους τύπους Υποδοχέων προβλέπεται περιμετρική ζώνη υψηλού πρασίνου.</p> <p>δ) Το μέγιστο ποσοστό κάλυψης των οικοδομήσιμων χώρων στους γενικούς υποδοχείς και τους υποδοχείς εξυγίανσης ορίζεται σε 70% και στους ενδιάμεσους υποδοχείς σε 55%.</p> <p>ε) Η αρτιότητα των οικοπέδων ορίζεται κατά περίπτωση με την έγκριση της πολεοδομικής μελέτης. Σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 1.000 τ.μ. για τους υποδοχείς υψηλής όχλησης και σε 500 τ.μ. για τους υποδοχείς μέσης και χαμηλής όχλησης.</p>

	<p>στ) Η διαχείριση της γης που προκύπτει από την εισφορά σε γη, γίνεται από το φορέα του υποδοχέα. Οι κοινόχρηστοι χώροι και οι υποδομές των οργανωμένων υποδοχέων απαγορεύεται να χρησιμοποιούνται από τρίτους χωρίς την άδεια του φορέα διαχείρισης- διοίκησης του υποδοχέα.</p> <p>ζ) Η δημιουργία Μ.Κ.Α. στους νέους οργανωμένους υποδοχείς είναι υποχρεωτική. Υφιστάμενοι υποδοχείς που δεν καλύπτουν τις παραπάνω προϋποθέσεις πρέπει να αποκτήσουν τις αναγκαίες υποδομές εντός 5ετίας. Η εν λόγω διάθεση των αποβλήτων θα γίνεται σύμφωνα με τους όρους και προϋποθέσεις που θέτει ο εκάστοτε φορέας διαχείρισης της κεντρικής Μ.Κ.Α.</p> <p>η) Οι μονάδες που εγκαθίστανται σε οργανωμένους υποδοχείς απαλλάσσονται από την Π.Π.Ε.Α.</p> <p><u>Οικονομικοί Όροι και Κίνητρα:</u></p> <p>α) Οι δημόσιες εξωτερικές (ως προς τους οργανωμένους υποδοχείς) υποδομές που απαιτούνται για τη λειτουργία και εξωτερική σύνδεση των οργανωμένων υποδοχέων, εντάσσονται κατά προτεραιότητα στα προγράμματα των αντίστοιχων δημόσιων φορέων.</p> <p>β) Στα Περιφερειακά και στα αρμόδια τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του Ε.Σ.Π.Α. 2007–2013 προβλέπεται δέσμευση επαρκών πόρων για την κάλυψη των σχετικών αναγκών.</p> <p>γ) Τα καθεστάτα ενίσχυσης των ιδιωτικών επενδύσεων πρέπει να στηρίζουν τις επιλογές του Ειδικού Πλαισίου και ιδίως την επιδίωξη προσανατολισμού των επενδύσεων προς οργανωμένους υποδοχείς.</p>
<p>ΕΚΤΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΛΟΜΗΣΗ</p>	<p>Οι όροι και περιορισμοί της σημειακής χωροθέτησης της βιομηχανίας σε εξωαστικές περιοχές πρέπει να αναμορφωθούν με βάση τις ακόλουθες κατευθύνσεις:</p> <p>α) Μείωση του Σ.Δ. για τις εκτός σχεδίου βιομηχανικές εγκαταστάσεις του άρθρου 4 του Π.Δ. του 1985 σε 0,6 και του Σ.Ο. σε 2,4.</p> <p>β) Κατ' εξαίρεση, να επιτρέπεται η επέκταση υφιστάμενων κατά την έγκριση του παρόντος Ειδικού Πλαισίου βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μετά τριετή τουλάχιστον λειτουργία, με παρέκκλιση Σ.Δ. που μπορεί να φθάσει το 1,1 και του Σ.Ο. που μπορεί να φθάσει το 4,4. Σε περίπτωση προσάρτησης στο αρχικό γήπεδο νέων τμημάτων η δυνατότητα αυτή (προσαύξησης του Σ.Δ. και του Σ.Ο.) ισχύει μέχρι διπλασιασμού του εμβαδού που είχε το γήπεδο την 31.12.2006.</p> <p>γ) Κατάργηση όλων των παρεκκλίσεων αρτιότητας για την εκτός σχεδίου δόμηση βιομηχανικών εγκαταστάσεων.</p> <p>δ) Οι παραπάνω κατευθύνσεις να κατισχύουν ρυθμίσεων σχεδιασμού του εξωαστικού χώρου στο μέτρο που προβλέπουν ευμενέστερες ρυθμίσεις για τη δόμηση βιομηχανικών εγκαταστάσεων.</p>

Πηγή: Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για την Βιομηχανία/ ΥΠ.ΕΝ., Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FE_K151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

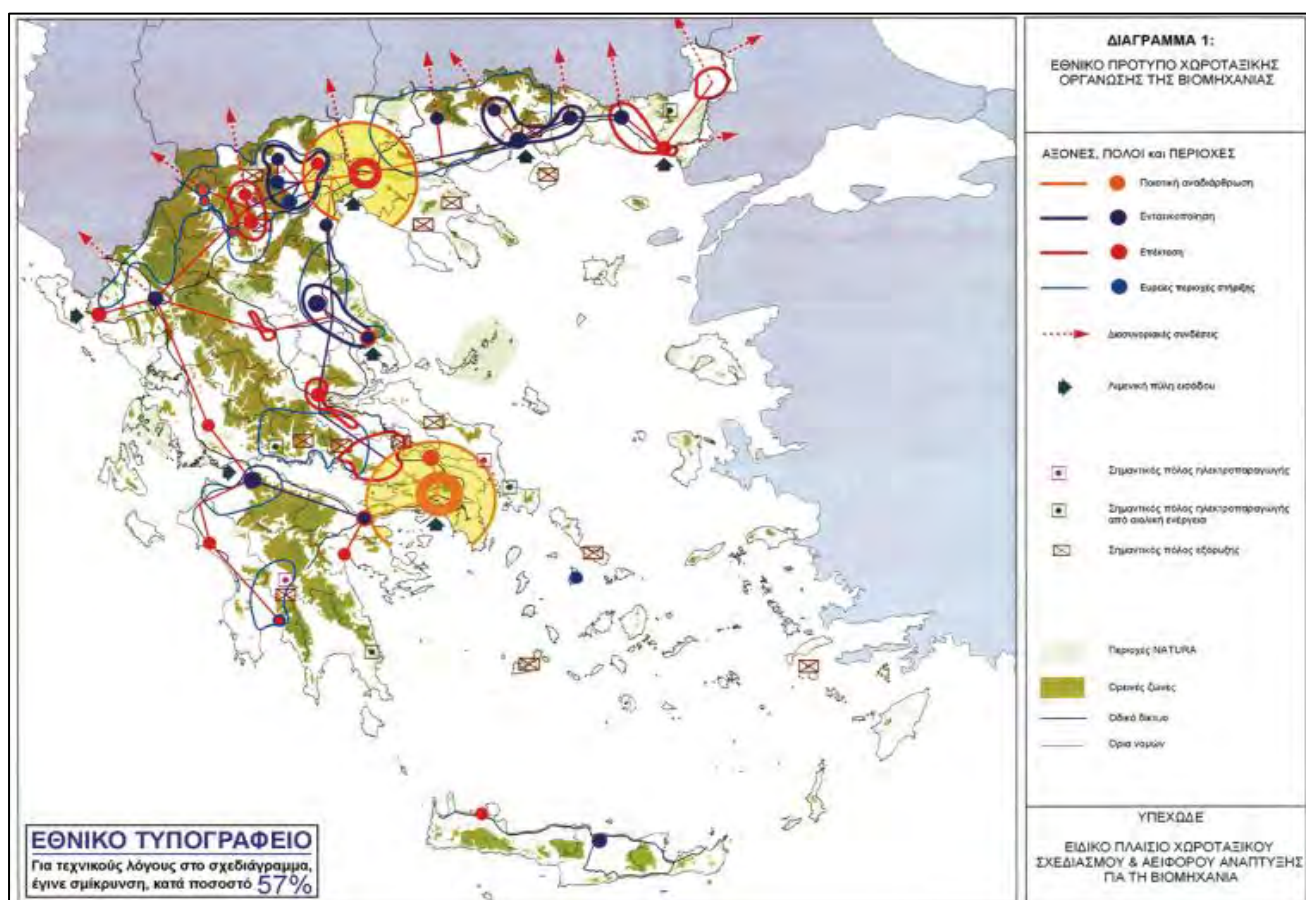
Πίνακας 9: Ενδεικτική εκτίμηση απαιτούμενων εκτάσεων για Οργανωμένους Υποδοχείς της Βιομηχανίας (Παράρτημα ΙΙ)

Περιφέρεια	Ενδεικτικό Μέγεθος (στρ.)	Ενδεικτική κατανομή ανά μέγεθος υποδοχέα		
		Μικροί (περ. 100 στρ.)	Μεσαίοι (περί τα 300 στρ.)	Μεγάλοι (1.000 και άνω στρ.)
Αττικής	7.500	22-26	4-6	3-4

Ηπείρου	1.200	3-6	0-1	0-1
Θεσσαλίας	4.400	7-8	1-3	2-3
Στερεάς Ελλάδα	4.500	5-7	2-3	3
Βορείου Αιγαίου	400	2-4	0-1	0
Κρήτης	1.300	4-6	0-3	0-1
Νοτίου Αιγαίου	550	2-6	0-1	0
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	4.700	10-12	3-5	2-3
Δυτικής Μακεδονίας	1.300	3-4	0-2	0-1
Κεντρικής Μακεδονίας	8.450	16-18	5-6	4-5
Δυτικής Ελλάδας	1.800	3-5	1-2	1
Ιονίων Νήσων	300	2-3	0	0
Πελοποννήσου	2.500	3-5	1-2	1-2
ΣΥΝΟΛΑ	39.800	Περ. 95	Περ. 25	Περ. 20

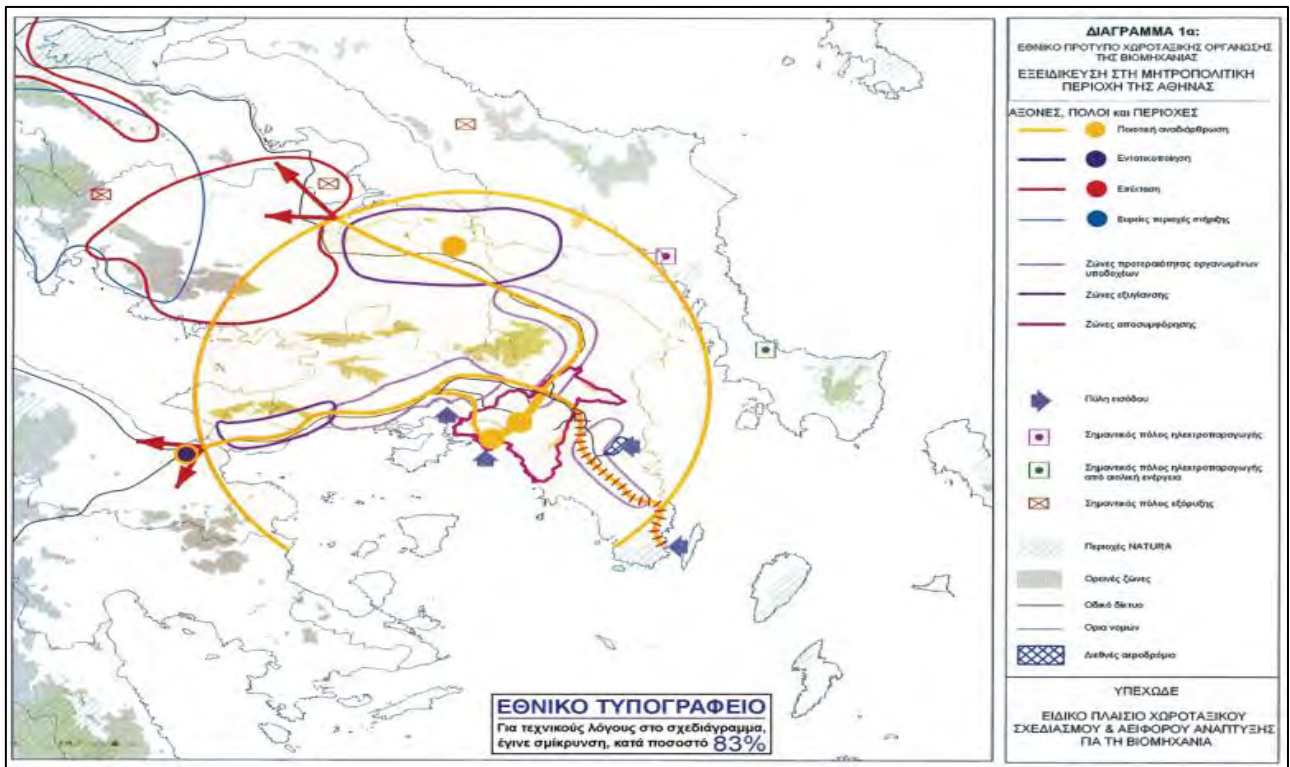
Πηγή: Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για την Βιομηχανία/ ΥΠ.Ε.Ν., Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FEK151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

Χάρτης 19: Εθνικό Πρότυπο Χωροταξικής Οργάνωσης της Βιομηχανίας (άρθρο 4)

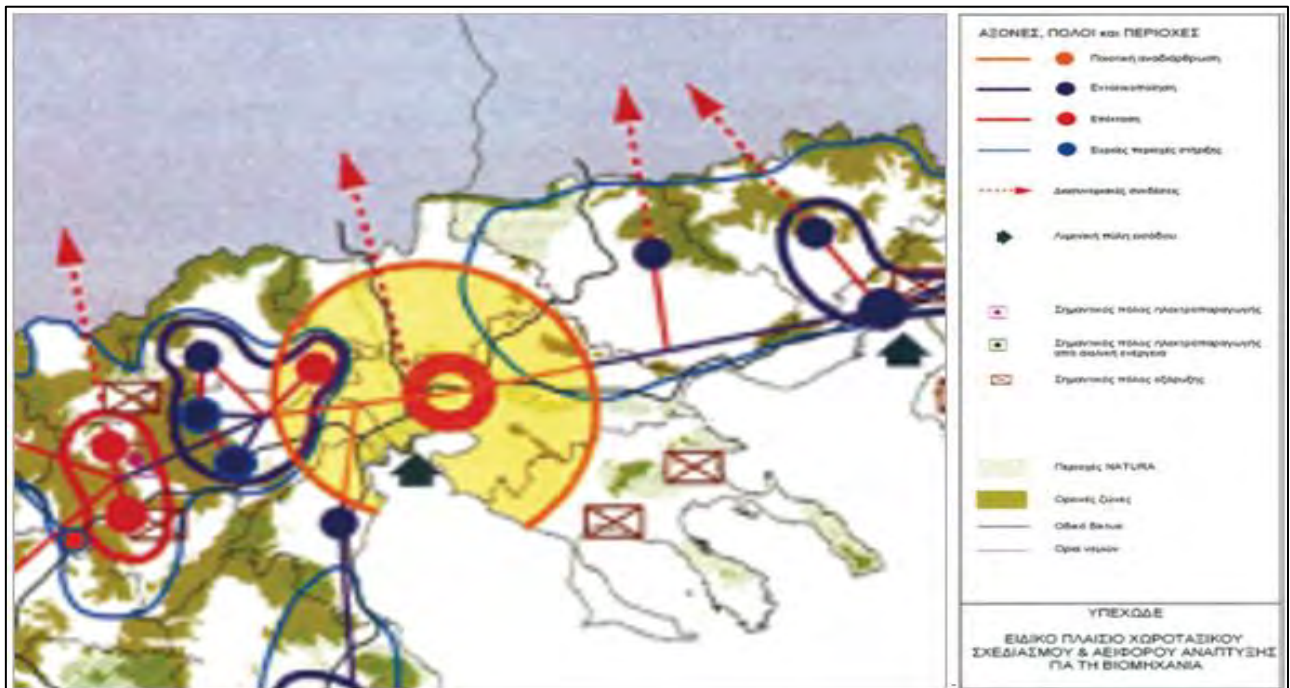
Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Βιομηχανίας/ Υ.Π.Ε.Ν. – Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wpcontent/uploads/2020/11/FEK151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

Χάρτης 20: Εθνικό Πρότυπο Χωροταξικής Οργάνωσης της Βιομηχανίας (άρθρο 4) – Εξειδίκευση στη Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας

Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Βιομηχανίας/ Υ.Π.Ε.Ν. – Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wpcontent/uploads/2020/11/FEK151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

Χάρτης 21: Εθνικό Πρότυπο Χωροταξικής Οργάνωσης της Βιομηχανίας – Εξειδίκευση στη Μητροπολιτική Περιοχή της Θεσσαλονίκης (Ιδία Επεξεργασία)

Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Βιομηχανίας/ Υ.Π.Ε.Ν. – Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wpcontent/uploads/2020/11/FEK151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

Πίνακας 10: Κατευθύνσεις για τον υποκείμενο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό (άρθρο 9)

ΧΩΡΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	
Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης	<ol style="list-style-type: none"> 1) Αναμόρφωση των προδιαγραφών εκπόνησής τους κατά τρόπο που να υποστηρίζουν τις κατευθύνσεις του παρόντος. 2) Πρόβλεψη για προσδιορισμό κατ' ελάχιστον περιοχών αναζήτησης οργανωμένων υποδοχέων, στις οποίες θα επιτρέπεται μεταβατικά και μέχρι τη δημιουργία των οργανωμένων υποδοχέων η μεμονωμένη εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων. Οι ζώνες αυτές θα εξειδικεύονται περαιτέρω από το σχεδιασμό σε τοπική κλίμακα. 3) Πρόβλεψη κριτηρίων, με βάση τα οποία τα Πλαίσια θα κατατάζουν τους Ο.Τ.Α. της αντίστοιχης Περιφέρειας σε βαθμίδες προτεραιότητας, κατ' αναλογία της αντίστοιχης κατάταξης των Νομών του Παραρτήματος Ι του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.. Κριτήρια για την κατάταξη σε βαθμίδες προτεραιότητας πρέπει να είναι: τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά της υφιστάμενης βιομηχανικής βάσης και οι τάσεις εξέλιξής της, οι προγραμματικές επιλογές για τη βιομηχανία, η καταλληλότητα του χώρου για χωροθέτηση βιομηχανικών δραστηριοτήτων, και ο ρόλος της βιομηχανίας στη συνολική οικονομική βάση και τις προοπτικές του Ο.Τ.Α. 4) Κατά τον εναρμονισμό των Περιφερειακών Πλαισίων με το Ειδικό Πλαίσιο πρέπει να ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη οι ανά Περιφέρεια κατευθύνσεις του Παραρτήματος Ι, με τις αναγκαίες εξειδικεύσεις ή προσθήκες. Πρέπει να εξεταστεί η ενεργοποίηση της διάταξης της παρ. 3α του άρθρου 8 του ν. 2742/1999 που δίνει τη δυνατότητα ανάληψης σχετικής πρωτοβουλίας από τις Περιφέρειες. 5) Η προβλεπόμενη από το ν. 2742/1999 δυνατότητα νομαρχιακής εξειδίκευσης των Περιφερειακών Πλαισίων είναι σκόπιμο χρησιμοποιηθεί για τον αναλυτικότερο χωροταξικό σχεδιασμό της βιομηχανίας, ιδιαίτερα στους Νομούς πολύ υψηλής και υψηλής προτεραιότητας.
Ρυθμιστικά Σχέδια Αθήνας και Θεσσαλονίκης	<p>Κάλυψη του συνόλου των ζωνών χωρικής ολοκλήρωσης της βιομηχανίας. Οι ζώνες αυτές περιλαμβάνουν τις εξής περιοχές:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>Μητροπολιτική Περιοχή Αθήνας</u> Αττική, ηπειρωτικό τμήμα του Ν. Εύβοιας, ευρύτερη περιοχή της Χαλκίδας, νότιο τμήμα του Ν. Βοιωτίας, ηπειρωτικό τμήμα του Ν. Κορινθίας και την ευρύτερη περιοχή της Κορίνθου. 2) <u>Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης</u> Στην περίπτωση της Μητροπολιτικής Περιοχής της Θεσσαλονίκης, το Ν. Θεσσαλονίκης σχεδόν το σύνολο του Ν. Κιλκίς, το ανατολικό κυρίως τμήμα του Ν. Ημαθίας καθώς και το δυτικό τμήμα του Ν. Χαλκιδικής
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	
Γ.Π.Σ. – Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.	<p><u>ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Αναμόρφωση των προδιαγραφών των Ρυθμιστικών Σχεδίων του ν. 2508/1997, των Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. και των Πολεοδομικών Μελετών, κατά τρόπο που να υποστηρίζονται οι κατευθύνσεις του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Βιομηχανίας. 2) Αναμόρφωση της διαδικασίας αντιστοίχισης των βιομηχανικών δραστηριοτήτων με βαθμούς όχλησης που αναφέρονται στα πολεοδομικά διατάγματα (απόφαση 13727/724/2003) προκειμένου να μην αναπαράγει τη λογική της κατάταξης των δραστηριοτήτων σε ομάδες και κατηγορίες από την οπτική γωνία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, αλλά να ενσωματώσει παραμέτρους που έχουν ιδιαίτερη σημασία από την άποψη του πολεοδομικού ρόλου των δραστηριοτήτων. Τέτοιοι παράμετροι είναι, μεταξύ άλλων:

- Οι άμεσες και πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στις χρήσεις γης.
- Οι επιπτώσεις στην αγορά γης.
- Οι επιπτώσεις στην πυκνότητα δόμησης.
- Οι επιπτώσεις στο χαρακτήρα του αστικού τοπίου.
- Οι επιπτώσεις στην αστική αγορά εργασίας και στην κοινωνική συνοχή.
- Οι επιπτώσεις στην αστική οικονομική ανάπτυξη.
- Οι ειδικότερες συνέπειες των παραγόμενων ρύπων και οχλήσεων για τον αστικό χώρο σε συνδυασμό με την ύπαρξη τεχνικών δυνατοτήτων αντιμετώπισής τους.

- 3) Αναμόρφωση του από 23.2/6.3.1987 Π.Δ. «Κατηγορίες και περιοχές χρήσεων γης» και δημιουργία ειδικής κατηγορίας δραστηριοτήτων ιδιαίτερα χαμηλής όχλησης και μικρού μεγέθους που εξυπηρετούν τοπικές ανάγκες στον αστικό χώρο.
- 4) Επανεξέταση προθεσμίας που προβλέπεται από το άρθρο 7 του Ν. 3325/2005 για την απομάκρυνση υφιστάμενων μονάδων και να συναρτάται με την ολοκλήρωση της δημιουργίας στον ίδιο ή τους όμορους Ο.Τ.Α., οργανωμένου υποδοχέα ή άλλης ζώνης όπου να επιτρέπεται η χωροθέτηση της υπό απομάκρυνση μονάδας.
- 5) Παροχή οικονομικών κινήτρων από τον αναπτυξιακό νόμο για την μετεγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων που επιβάλλεται από πολεοδομικές διατάξεις.
- 6) Πρόβλεψη ειδικής κατηγορίας προβλημάτων που δικαιολογούν ανάπλαση για τις περιπτώσεις εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών εγκαταστάσεων κάποιας κλίμακας στο άρθρο 8 του Ν. 2508/1997 οι οποίες είναι εγκλωβισμένες στο εσωτερικό του αστικού ιστού και με τους τρέχοντες πολεοδομικούς όρους δεν μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ:

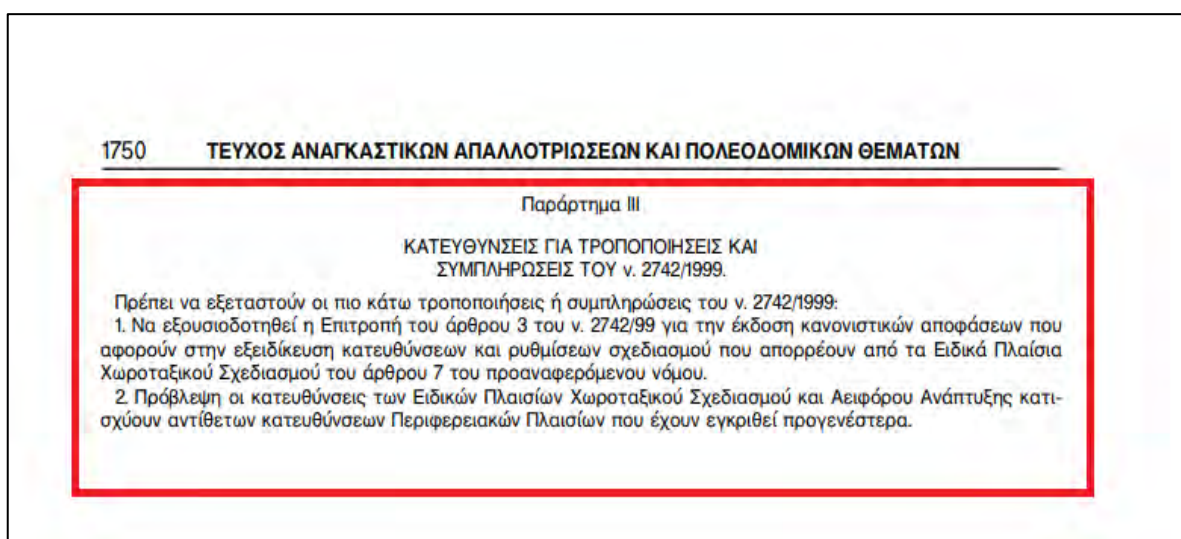
- 1) Συστηματική διερεύνηση, κατά την περίοδο εκπόνησης των μελετών, της ύπαρξης επενδυτικού ενδιαφέροντος για την υλοποίηση οργανωμένων υποδοχέων.
- 2) Στους Ο.Τ.Α. στο πλαίσιο της κατάταξής τους σε βαθμίδες προτεραιότητας, τα Ρ.Σ. και τα Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. πρέπει να προωθούν τα εξής:
 - 2.1) Στους Ο.Τ.Α. με πληθυσμό μεγαλύτερο των 5000 κατοίκων που δεν περιλαμβάνονται στα όρια Ρυθμιστικών Σχεδίων καθώς και στους Ο.Τ.Α. μέσης τουλάχιστον προτεραιότητας, να εξαντλούνται τα περιθώρια δημιουργίας οργανωμένου υποδοχέα για τη βιομηχανία, με χαρακτήρα προσαρμοσμένο στα χαρακτηριστικά του Ο.Τ.Α.
 - 2.2) Στους Ο.Τ.Α. υψηλής ή πολύ υψηλής προτεραιότητας, πρέπει να παρέχεται δυνατότητα χωροθέτησης επαγγελματικών εργαστηρίων, με τον ορισμό γενικών χρήσεων που τα επιτρέπουν σε επαρκές ποσοστό του πολεοδομικού χώρου (ενδεικτικά, της τάξης τουλάχιστον του 20%).
 - 2.3) Στους Ο.Τ.Α. πολύ υψηλής προτεραιότητας, πρέπει να παρέχεται δυνατότητα χωροθέτησης βιομηχανικών εγκαταστάσεων χαμηλής όχλησης, με την πρόβλεψη γενικών χρήσεων που τις επιτρέπουν σε επαρκή έκταση του πολεοδομικού χώρου (ενδεικτικά, της τάξης τουλάχιστον του 10%)
- 3) Σε περιοχές «ΒΙ.ΠΑ. – ΒΙΟ.ΠΑ. προς εξυγίανση», πρέπει να αποφεύγεται η αύξηση της πυκνότητας κατοίκησης, ενώ λοιπές χρήσεις πρέπει να προβλέπονται σε διακεκριμένες ζώνες συμβατών χρήσεων και στο μέτρο που είναι συμβατές με την επιδιωκόμενη εξυγίανση.
- 4) Στους Ο.Τ.Α. που χαρακτηρίζονται από σημαντική παρουσία οχλούσας μεταποίησης, προβλέπεται η συστηματική καταγραφή των οχλουσών μονάδων και η εξεύρεση τρόπου αντιμετώπισης τους από τα εργαλεία του πολεοδομικού σχεδιασμού

	<p>5) Βιομηχανικές μονάδες κάποιας κλίμακας που έχουν διακόψει τη λειτουργία τους και είναι εγκλωβισμένοι στον αστικό ιστό, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος του πολεοδομικού σχεδιασμού.</p> <p><u>ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΞΩΑΣΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Περιορισμός του ποσοστού του εξωαστικού χώρου στο οποίο επιτρέπεται η χωροθέτηση βιομηχανικών μονάδων με τους όρους της γενικής νομοθεσίας περί εκτός σχεδίου δόμησης. 2) Προώθηση της οργανωμένης χωροθέτησης της βιομηχανίας. 3) Σχέδια χρήσεων γης του εξωαστικού χώρου που δεν ορίζουν χρήσεις γης στο σύνολο της περιοχής μελέτης, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τον κίνδυνο εκτόνωσης των πιέσεων για διάσπαρτη εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων στο μη ρυθμιζόμενο τμήμα της τελευταίας. 4) Συστηματοποίηση των χρήσεων γης που χρησιμοποιούνται για το φυσικό σχεδιασμό του εξωαστικού χώρου και ένταξή τους σε ένα ενιαίο κώδικα χρήσεων γης για το σύνολο των εντός και εκτός σχεδίου περιοχών. 5) Σε περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ (NATURA) 2000 περιλαμβανομένων των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) της ορνιθοπανίδας της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ η εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων, εκτός των οικοτόπων κοινοτικής προτεραιότητας, είναι δυνατή με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται από τα νομικά καθεστάτα προστασίας τους.
<u>ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ</u>	
	<ol style="list-style-type: none"> 1) Για την περαιτέρω μείωση της συμμετοχής της βιομηχανίας στη ρύπανση της ατμόσφαιρας, πρέπει να προωθηθούν τα εξής μέτρα: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Εκπόνηση και υλοποίηση Σχεδίων Δράσης για τον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης των αστικών κέντρων βάσει της Οδηγίας 96/62). 1.2. Προώθηση εθελοντικών συμφωνιών με κλαδικούς φορείς της βιομηχανίας για την υλοποίηση ενεργειών αντιμετώπισης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. 1.3. Ολοκλήρωση – λειτουργία του συστήματος παρακολούθησης – ενημέρωσης για την εφαρμογή της Οδηγίας για την Ολοκληρωμένη Πρόληψη και Έλεγχο της ρύπανσης (IPPC). 1.4. Εφαρμογή Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών και χρήση αποδοτικότερων τεχνολογιών και καθαρότερων καυσίμων σε βιομηχανικούς κλάδους (Οδηγία 1996/61/ΕΚ). 2) Μεγάλες υδροβόρες βιομηχανίες που χωροθετούνται σε λεκάνες απορροής πρέπει να εφαρμόζουν τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές ώστε να διασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη προστασία των υδάτων, η επάρκεια των αποθεμάτων τους και η διατήρηση της ποιότητάς τους. 3) Κόμβοι του Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων πρέπει να χωροθετηθούν σε στρατηγικές θέσεις του εθνικού προτύπου χωροταξικής οργάνωσης για την εξυπηρέτηση ισχυρών συγκεντρώσεων. 4) Εξοικονόμηση πόρων μέσω της προώθησης ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε περιοχές που έχουν υποστεί ρύπανση από παρελθούσα βιομηχανική δραστηριότητα, ιδιαίτερα όταν αυτές βρίσκονται σε αστικές ή ημιαστικές περιοχές, οπότε τίθεται σε κίνδυνο η δημόσια υγεία του πληθυσμού. 5) Τα χωροταξικά και πολεοδομικά σχέδια πρέπει να διερευνούν τη σκοπιμότητα προσδιορισμού περιοχών για τη χωροθέτηση εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στην εφαρμογή της Οδηγίας Σεβέζο II και να θέτουν τους απαραίτητους όρους και προϋποθέσεις εγκατάστασής τους.

Πηγή: *Ιδία Επεξεργασία*

Ως προς τα υπόλοιπα ζητήματα, το Ειδικό Πλαίσιο εξειδικεύει περαιτέρω τις κατευθύνσεις για την θεσμική ενίσχυση της χωρικής οργάνωσης της βιομηχανίας σε δύο συνιστώσες που αφορούν: 1) το νομικό πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού όπως ισχύει με τον Ν. 2742/1999 και 2) τον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Αρχικά, ως προς το πρώτο ζήτημα, το Ειδικό Πλαίσιο προωθεί κατευθύνσεις οι οποίες αφορούν την νομική ενίσχυση του χωροταξικού νόμου, μέσα από μια δέσμη τροποποιήσεων και συμπληρώσεων που αφορούν τον βαθμό κανονιστικότητας και εξειδίκευσης των κατευθύνσεων των Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. ευρύτερα, καθώς και την υπεροχή των Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. ως υπερκείμενο χωροταξικό σχέδιο έναντι των Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. σε περιπτώσεις που οι κατευθύνσεις των Περιφερειακών Σχεδίων έρχονται σε αντίθεση με αυτές των Ειδικών Σχεδίων. Η παραπάνω ανάλυση επιτυγχάνεται στο Ειδικό Πλαίσιο στο Παράρτημα ΙΙΙ του παρόντος, το οποίο αποτυπώνεται στην Εικόνα 4.

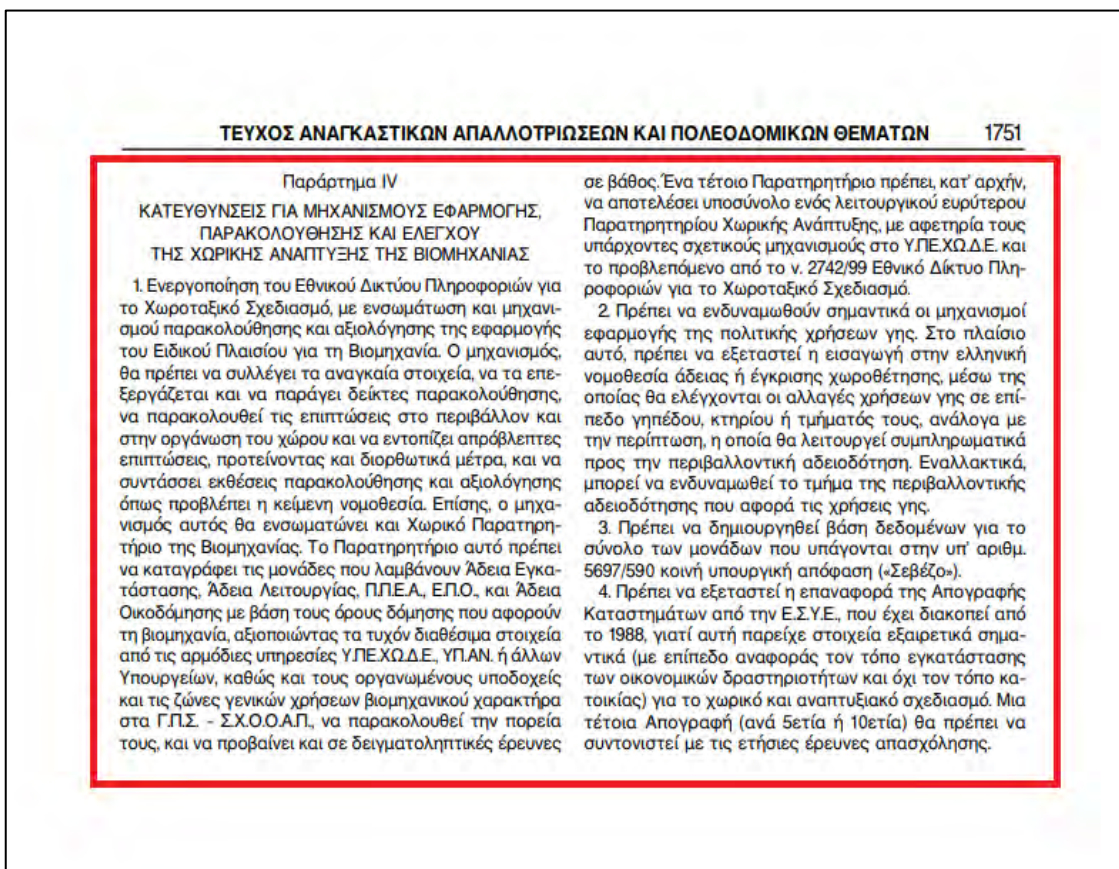
Εικόνα 4: Παράρτημα ΙΙΙ του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τις κατευθύνσεις τροποποίησης και συμπλήρωσης του Ν. 2742/1999

Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Βιομηχανίας/ Υ.Π.Ε.Ν. – Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wpcontent/uploads/2020/11/FEK151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

Παράλληλα, ως προς την ίδια συνιστώσα, το ειδικό πλαίσιο παρατείνει την νομική ενίσχυση της χωρικής ρύθμισης της βιομηχανίας, με την εξειδίκευση των κατευθύνσεων σχετικά με τους μηχανισμούς εφαρμογής, ελέγχου και παρακολούθησης της χωρικής ανάπτυξης της βιομηχανίας στην ελληνική επικράτεια. Ειδικότερα, το Ειδικό Πλαίσιο επιδιώκοντας την έγκυρη εφαρμογή των κατευθύνσεων του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. αλλά και την ελεγχόμενη ανάπτυξη της βιομηχανίας όπως προβλέπονται στα σχέδια του Ειδικού Πλαισίου, προτείνεται η διαμόρφωση ενός οργανωμένου συστήματος πληροφοριών, ο οποίος θα συλλέγει και θα επεξεργάζεται τους απαραίτητους δείκτες και τα στοιχεία εκείνα τα οποία καθορίζουν την εξέλιξη της χωρικής δομής της βιομηχανικής δραστηριότητας. Παράλληλα, προωθείται η δημιουργία βάσεων δεδομένων καθώς και η ενεργοποίηση παλαιότερων συστημάτων τα οποία θα αποτελέσουν σημαντική πηγή πληροφοριών για τους μηχανισμούς παρακολούθησης (π.χ. Απογραφή Καταστημάτων της Ε.Σ.Υ.Ε.). Συνολικά, οι παραπάνω κατευθύνσεις εξειδικεύονται στο Παράρτημα ΙV του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. και αποτυπώνονται στην Εικόνα 5.

Εικόνα 5: Παράρτημα IV του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τις κατευθύνσεις για μηχανισμούς εφαρμογής, παρακολούθησης και ελέγχου της χωρικής ανάπτυξης της βιομηχανίας

Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Βιομηχανίας/ Υ.Π.Ε.Ν. – Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wpcontent/uploads/2020/11/FEK151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

Τέλος, ως προς την δεύτερη συνιστώσα, το Ειδικό Πλαίσιο αναφέρεται σε κατευθύνσεις – οδηγίες οι οποίες αφορούν τα σχέδια του αναπτυξιακού σχεδιασμού, γεγονός το οποίο θίγεται και στην δεύτερη συνιστώσα, ως προς το ζήτημα της διασυνοριακής συνεργασίας των βιομηχανικών περιοχών και ζωνών της χώρας με τα υπόλοιπα κράτη μέσα από τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας του προγράμματος Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013. Συγκεκριμένα, οι οδηγίες αφορούν την ενίσχυση της οργανωμένης βιομηχανικής δραστηριότητας από τα επιχειρησιακά και αναπτυξιακά προγράμματα, η προώθηση οικονομικών κινήτρων για την βιομηχανική ανάπτυξη και η εναρμόνιση των προγραμμάτων βιομηχανικών επενδύσεων με τις κατευθύνσεις του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Βιομηχανίας. Ειδικότερα, οι παραπάνω κατευθύνσεις αποτυπώνονται στην Εικόνα 6, ενώ το Ειδικό Πλαίσιο αναφέρει τα εξής:

«3. Κατευθύνσεις για τον αναπτυξιακό προγραμματισμό

Δίνονται οι ακόλουθες ειδικές κατευθύνσεις για τον αναπτυξιακό προγραμματισμό:

α) Τα Επιχειρησιακά Σχέδια της νέας προγραμματικής περιόδου 2007–2013 (ανεξάρτητα από την πηγή της χρηματοδότησής τους), προτείνεται να λάβουν υπόψη τους τα εξής:

i) Να προβλεφθεί επαρκής χρηματοδοτική δέσμευση για την ενίσχυση σημαντικού αριθμού νέων οργανωμένων υποδοχέων, τόσο από αυτοτελώς από ιδιωτικούς φορείς όσο και μέσω των Σ.Δ.Ι.Τ. ή άλλων μηχανισμών.

ii) Να προβλεφθεί επαρκής χρηματοδοτική δέσμευση για κίνητρα μετεγκατάστασης.

- iii) Στα κριτήρια επιλογής έργων να προβλέπεται ρητώς ο εναρμονισμός με τις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου της Βιομηχανίας.
- β) Να ενσωματωθούν στο ν. 3299/2004 όπως ισχύει οι ειδικές κατευθύνσεις του παρόντος» (παρ. 3, άρθρο 10, Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.)

Εικόνα 6: Κατευθύνσεις για τον Αναπτυξιακό Προγραμματισμό (παράγραφος 3, άρθρο 10)

ΤΕΥΧΟΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ 1709

ποιότητάς τους, ιδιαίτερα δε, η μείωση και η αποτροπή της ρύπανσής τους.

γ) Κόμβοι του Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων πρέπει να χωροθετηθούν σε στρατηγικές θέσεις του εθνικού προτύπου χωροταξικής οργάνωσης για την εξυπηρέτηση ισχυρών συγκεντρώσεων.

δ) Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην εξοικονόμηση πόρων μέσω της ανακύκλωσης γης και κελυφών που προκύπτουν από αποβιομηχάνιση. Ειδικότερα πρέπει να σχεδιαστούν και εφαρμοστούν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε περιοχές που έχουν υποστεί ρύπανση από παρελθούσα βιομηχανική δραστηριότητα, ιδιαίτερα όταν αυτές βρίσκονται σε αστικές ή ημιαστικές περιοχές, οπότε τίθεται σε κίνδυνο η δημόσια υγεία του πληθυσμού. Οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να συνδυαστούν με τη δημιουργία υποδοχών εξυγίανσης της παρούσας απόφασης.

ε) Τα χωροταξικά και πολεοδομικά σχέδια πρέπει να διερευνούν τη σκοπιμότητα προσδιορισμού περιοχών για τη χωροθέτηση εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στην εφαρμογή της Οδηγίας Σεβέζο II και να θέτουν τους απαραίτητους όρους και προϋποθέσεις εγκατάστασής τους.

Άρθρο 10
Λοιπές κατευθύνσεις

1. Κατευθύνσεις για συμπληρώσεις και τροποποιήσεις του ν. 2742/1999

Κατευθύνσεις για συμπληρώσεις και τροποποιήσεις του ν. 2742/1999 περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙΙ.

2. Κατευθύνσεις για μηχανισμούς εφαρμογής, παρακολούθησης και ελέγχου της χωρικής ανάπτυξης της βιομηχανίας

Κατευθύνσεις για μηχανισμούς εφαρμογής, παρακολούθησης και ελέγχου της χωρικής ανάπτυξης της βιομηχανίας περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙV.

3. Κατευθύνσεις για τον αναπτυξιακό προγραμματισμό

Δίνονται οι ακόλουθες ειδικές κατευθύνσεις για τον αναπτυξιακό προγραμματισμό:

α) Τα Επιχειρησιακά Σχέδια της νέας προγραμματικής περιόδου 2007-2013 (ανεξάρτητα από την πηγή της χρηματοδότησής τους), προτείνεται να λάβουν υπόψη τους τα εξής:

i) Να προβλεφθεί επαρκής χρηματοδοτική δέσμευση για την ενίσχυση σημαντικού αριθμού νέων οργανωμένων υποδοχών, τόσο από αυτοτελώς από ιδιωτικούς φορείς όσο και μέσω των Σ.Δ.Ι.Τ. ή άλλων μηχανισμών.

ii) Να προβλεφθεί επαρκής χρηματοδοτική δέσμευση για κίνητρα μετεγκατάστασης.

iii) Στα κριτήρια επιλογής έργων να προβλέπεται ρητώς ο εναρμονισμός με τις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου της Βιομηχανίας.

β) Να ενσωματωθούν στο ν. 3299/2004 όπως ισχύει οι ειδικές κατευθύνσεις του παρόντος.

4. Κατευθύνσεις για τις υποσφόμες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος και λοιπές δράσεις που συνδέονται με τη χωρική ανάπτυξη της βιομηχανίας

α) Βασική ανάγκη του βιομηχανικού τομέα είναι η κατά τα δυνατόν ομοιογενής κάλυψη του εθνικού χώρου από υπερτοπικές μεταφορικές υποδομές. Η υπάρχουσα ή προγραμματιζόμενη οδική υποδομή καλύπτει αρκετά ικανοποιητικά τις ανάγκες υπερτοπικής προσπελασιμότητας, αλλά πρέπει να δεχθεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την τοπική διασύνδεση της υπερτοπικής υποδομής με τις εστίες συγκέντρωσης της βιομηχανικής δραστηριότητας (πόλοι και άλλα ισχυρά σημεία του εθνικού προτύπου χωροταξικής οργάνωσης της βιομηχανίας). Αντίστοιχη ανάγκη τοπικών συνδέσεων υπάρχει και ως προς το σιδηροδρομικό δίκτυο, ενώ υπογραμμίζεται και η σημασία της ολοκλήρωσης του προαστιακού δικτύου της Αττικής για τη σύνδεση Αεροδρομίου Ε. Βενιζέλος και του λιμανιού του Πειραιά. Όσον αφορά τη λιμενική υποδομή, ιδιαίτερα σημασία έχει η βελτίωση της υποδομής και λειτουργίας των λιμανιών-εθνικών πυλών.

β) Πρέπει να διερευνηθεί η σκοπιμότητα δημιουργίας ορισμένων νέων ελεύθερων ζωνών, που θα εξυπηρέτησαν και τον εξωστρεφή προσανατολισμό της βιομηχανίας, με βάση τις εξής κατευθύνσεις: δημιουργία δύο ζωνών σε λιμάνια-πύλες της χώρας, με πιθανές συγκεκριμένες θέσεις στην Καβάλα ή την Αλεξανδρούπολη, και την Ηγουμενίτσα, και δημιουργία από μιας ζώνης σε παραμεθόριους οργανωμένους υποδοχές, υφιστάμενες ή νέους, στις περιφέρειες Κεντρικής, Δυτικής και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, καθώς και στην Κρήτη.

γ) Στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 (ιδίως των προγραμμάτων: Διμερής Διασυνοριακή Συνεργασία αρ. 1, 2 και 3, Εσωτερικά σύνορα, αρ. 9, και Πρόγραμμα Διαπεριφερειακής Συνεργασίας) θα πρέπει, επίσης, να επιδιωχθεί η σύνδεση με βιομηχανικές περιοχές ή ζώνες εγκατάστασης βιομηχανίας από την άλλη πλευρά των συνόρων, και η εξειδίκευση της ελληνικής πλευράς στα πλέον προχωρημένα στάδια της παραγωγής.

δ) Όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, γενικότερη ανάγκη είναι η βελτίωση της ευστάθειας και γεωγραφικής ισορροπίας του συστήματος. Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι το σύστημα κατανομής δικαιωμάτων εκπομπών ρύπων μπορεί να δημιουργήσει σοβαρές επιβαρύνσεις στην ανταγωνιστικότητα ορισμένων μεγάλων βιομηχανικών μονάδων. Η προώθηση των ΑΠΕ έχει, από αυτή την άποψη, καθοριστική σημασία, ενώ ενδεχομένως θα πρέπει να διερευνηθούν και μεταβατικά αντισταθμιστικά μέτρα. Η επέκταση του δικτύου φυσικού αερίου, ιδίως κατά μήκος των αξόνων του προτύπου χωροταξικής οργάνωσης της βιομηχανίας έχει επίσης ιδιαίτερη σημασία.

ε) Πρέπει να δημιουργηθεί η αναγκαία υποδομή για την επεξεργασία και διάθεση των βιομηχανικών και επικίνδυνων αποβλήτων.

Η μέριμνα για την επεξεργασία και την ασφαλή διάθεση των υπολειμμάτων τους ανήκει στον παραγωγό και τον κάτοχο των βιομηχανικών αποβλήτων.

στ) Πρέπει να προωθηθούν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αποκατάστασης περιοχών που έχουν υποστεί ρύπανση από παρελθούσα βιομηχανική δραστηριότητα. Η υποχρέωση αυτή ανήκει στον παραγωγό και τον κάτοχο των ρυπασμένων χώρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'
Άρθρο 11
Πρόγραμμα Δράσης

A. Μέτρα και δράσεις θεσμικού χαρακτήρα

A.1 Μέτρα και δράσεις θεσμικού χαρακτήρα άμεσης προτεραιότητας

Η προώθηση των μέτρων άμεσης προτεραιότητας συνδέεται με την εφαρμογή βασικών κατευθύνσεων του Ειδικού Πλαισίου.

Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Βιομηχανίας/ Υ.Π.Ε.Ν. – Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wpcontent/uploads/2020/11/FEK151_AAP_2009_Viomixania.pdf)

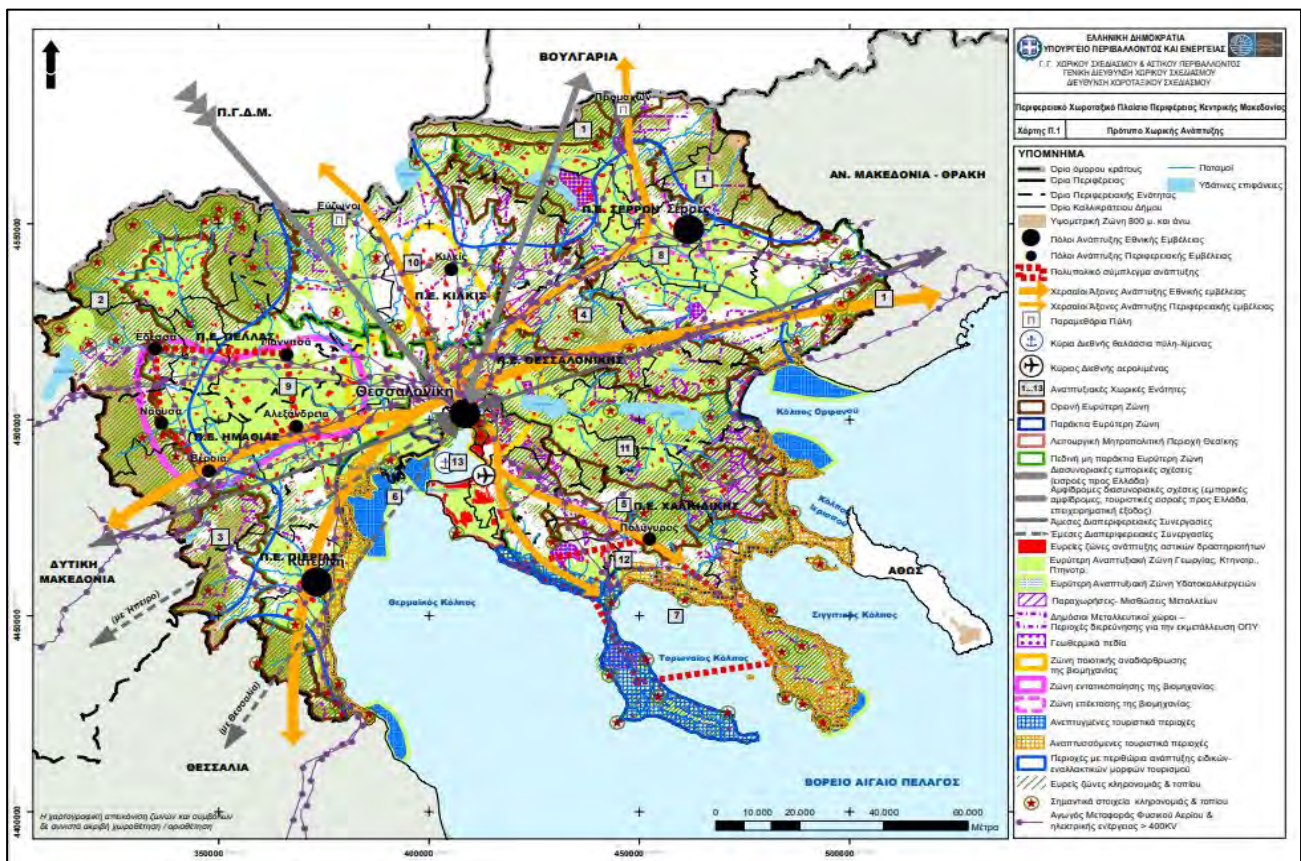
5.3) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (Π.Χ.Π.) ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Κεντρικής Μακεδονίας αποτελεί ένα από τα δεκατρία (13) χωροταξικά σχέδια περιφερειακού επιπέδου τα οποία εξειδικεύουν σε την Εθνική Χωροταξική Πολιτική, η οποία όπως αναφέρεται και σε παραπάνω ενότητα αντιπροσωπεύει την στρατηγική του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. του 2008⁸⁴. Εγκρίθηκε με την υπ' αριθμό

⁸⁴ Βλέπε κεφ. 5.1

845/24.11.2020 Κ.Υ.Α. και αποτελεί την αναθεώρηση του προγενέστερου Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.) της Περιφέρειας που είχε εγκριθεί με την 674/2004 Κ.Υ.Α.. Στρατηγικός στόχος του νέου πλαισίου είναι η ενίσχυση της γεωοικονομικής θέσης της Π.Κ.Μ. στα βαλκάνια και τις Παρευξείνιες χώρες, η ενίσχυση του μητροπολιτικού ρόλου της Θεσσαλονίκης και η ανάδειξη του διακριτού ρόλου των λοιπών αστικών κέντρων της Περιφέρειας. Παράλληλα, προβάλλει ως βασική επιδίωξη την προώθηση της εδαφικής συνοχής της Περιφέρειας, τον περιορισμό των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την διασφάλιση της βιωσιμότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων και η προστασία του τοπίου. Τέλος, σε επίπεδο σχεδιασμού επιδιώκει το χωρικό συντονισμό των ευρύτερων πολιτικών και προγραμμάτων που έχουν άμεση περιφερειακή επιρροή, καθώς και την καθοδήγηση των υποκείμενων χωρικών σχεδίων και αδειοδοτικών διαδικασιών που διέπονται από χωρική διάσταση. Βάσει του παραπάνω στόχου διαμορφώνεται και το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης της Π.Κ.Μ. η οποία αποτυπώνεται στο Χάρτη 23.

Χάρτης 23: Το Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (Χάρτης Π.1)

Πηγή: Π.Χ.Π. Κεντρικής Μακεδονίας, Χάρτες/ ΥΠ.ΕΝ. – Εθνική Πολιτική (<https://ypen.gov.gr/chorikos-schedi-asmos/chorotaxia/ethniki-politiki/>)

Ως προς την ευρύτερη δομή του πλαισίου, το Π.Χ.Π. διαμορφώνεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της Περιφέρειας, μέσα από την αξιολόγηση όλων των αναπτυξιακών κλάδων και τομέων που επηρεάζουν την χωρική δομή της Περιφέρειας. Το δεύτερο μέρος, το οποίο αποτελεί και το βασικό σκέλος του Π.Χ.Π., περιλαμβάνει τις πολιτικές και της στρατηγικές χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης της Περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία της ανάλυσης αλλά και λοιπές κατευθύνσεις εθνικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων και θεσμικών πλαισίων με χωρική διάσταση. Οι κατευθύνσεις αυτές αφορούν την ευρύτερη θέση της Περιφέρειας στο διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο, την διάρθρωση του αναπτυξιακού της προτύπου, των αξόνων και πόλων

ανάπτυξης, ειδικές δράσεις για Αναπτυξιακές Χωρικές Ενότητες (Α.Χ.Ε.) εντός της Περιφέρειας και κατευθύνσεις οι οποίες αφορούν την χωρική οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, του οικιστικού δικτύου και των δικτύων υποδομής. Τέλος, στο ευρύτερο πλαίσιο στρατηγικής συγκαταλέγονται και κατευθύνσεις που αφορούν την προστασία του τοπίου και την διαμόρφωση ειδικών σχεδίων (Π.Ε.Χ.Π., Σ.Ο.Α.Π.) για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων αναπτυξιακών και χωρικών προβλημάτων.

5.3.1) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Για τον κλάδο της Βιομηχανίας, το Π.Χ.Π. Κεντρικής Μακεδονίας περιλαμβάνει δράσεις οι οποίες, στα πλαίσια των ευρύτερων στόχων του σχεδίου, διαμορφώνουν το πλαίσιο χωρικής διάρθρωσης και ανάπτυξης των μεταποιητικών και βιομηχανικών δραστηριοτήτων εντός της Περιφέρειας. Το παραπάνω πλαίσιο αναπτύσσεται στο άρθρο 12, το οποίο αφορά την χωρική οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων και συγκεκριμένα στην υποενοότητα Γ, στην οποία συμπυκνώνονται οι κατευθύνσεις για τον κλάδο της Μεταποίησης. Για την διαμόρφωση, ωστόσο, των παραπάνω δράσεων το Π.Χ.Π. στο πρώτο μέρος αναλύει τα βασικά χαρακτηριστικά της χωρικής δομής της βιομηχανικής δραστηριότητας στη Περιφέρεια, καθώς και τα κρίσιμα ζητήματα της και προβλήματα που αφορούν τον κλάδο. Συγκεκριμένα, λαμβάνοντας υπόψη τις αναφορές του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. και του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Βιομηχανίας, σημειώνεται η διαπίστωση πως ο κλάδος της βιομηχανίας διακατέχει πρωταρχικό ρόλο στην ευρύτερη αναπτυξιακή πορεία της περιφέρειας, ενώ σε συνδυασμό με την θέση της στον ευρωπαϊκό χώρο, όντας κομβική στη διασταύρωση μείζονων εθνικών αξόνων ανάπτυξης, εμφανίζονται σημαντικά πλεονεκτήματα και ευκαιρίες για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των βιομηχανικών επιχειρήσεων και την προσέλκυση μεγάλων επενδύσεων στο συγκεκριμένο κλάδο. Πέραν αυτού, αναφέρεται η μεγάλη σημασία του ορυκτού και φυσικού πλούτου της Περιφέρειας, καθώς στηρίζουν το μεγαλύτερο μέρος της ανάπτυξής της. Ωστόσο, η μη βιώσιμη και περιβαλλοντικά αναποτελεσματική τους χρήση από εξορυκτικές και λοιπές δραστηριότητες, θέτει μια σειρά κρίσιμων προβλημάτων τα οποία αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, την διαχείριση των πόρων και την διάσπαση της κοινωνικής, ιδίως, συνοχής περιοχών που εξαρτώνται από τέτοιες δραστηριότητες. Επομένως, λαμβάνοντας, συνολικά, υπόψη τα παραπάνω στοιχεία, το Π.Χ.Π. διαμορφώνει το αναπτυξιακό και χωρικό πρότυπο της Βιομηχανίας και των βιομηχανικών δραστηριοτήτων, στα πλαίσια της αναβάθμισης των τομέων, των δικτύων και των «παραδοσιακών» της κλάδων προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και της διαμόρφωσης ενός κατάλληλου πεδίου ολοκληρωμένης κλαδικής διάρθρωσης, με ισχυρή κατεύθυνση προς την 4^η Βιομηχανική Επανάσταση. Συνολικά οι κατευθύνσεις αναφέρονται στον Πίνακα 11 και αποτυπώνονται διαγραμματικά στο Χάρτη 24.

Πίνακας 11: Κατευθύνσεις του Π.Χ.Π. Κεντρικής Μακεδονίας για τον κλάδο της Βιομηχανίας ανά Κατηγορία Περιοχών (άρθρα 6, 7 και 12)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΖΩΝΩΝ	ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
Ευρύτερη Αναπτυξιακή Ζώνη Μεταποίησης	<p>ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Δυτική Περιαστική ζώνη Θεσσαλονίκης 2) Ζώνη Κιλκίς, 3) Ζώνη πολυπολικού συμπλέγματος Δυτικής – Κεντρικής Μακεδονίας 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Χωρική ολοκλήρωση και ενίσχυση της αντοχής της ζώνης στην αποβιομηχάνιση. 2) Προώθηση της 4ης βιομηχανικής επανάστασης. 3) Υποστήριξη «clusters» όπου προκύπτουν ενδείξεις τέτοιας ενδογενούς δυναμικής. 4) Δημιουργία Οργανωμένων Υποδοχέων Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων του Ν.3982/2011 5) Συμβατότητα χρήσεων γης για μετεγκατάσταση υφιστάμενων ή/και εγκατάσταση νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, με στόχο τον περιορισμό της εκτός σχεδίου δόμησης. 6) Προώθηση συμπληρωματικότητας με τον πρωτογενή τομέα (ήδη υπαρκτών), με την εξόρυξη (με εστίαση στις επιμέρους ζώνες της αντίστοιχης ενότητας), και με τις δραστηριότητες εφοδιαστικής αλυσίδας. 7) Διαμόρφωση νέας ζώνης «επέκτασης» των μεταποιητικών δραστηριοτήτων προς την Π.Ε. Σερρών και της ΒΙ.ΠΕ. Σίνδου προς τα Δυτικά.
Υφιστάμενες Ζώνες Συγκέντρωσης	<p>ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Δυτική Περιαστική ζώνη Θεσσαλονίκης 2) Ζώνη Κιλκίς 3) Ζώνη πολυπολικού συμπλέγματος Δυτικής – Κεντρικής Μακεδονίας 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Εκσυγχρονισμό ή και επέκταση των υφιστάμενων κορεσμένων Βιομηχανικών Πάρκων (π.χ. επέκταση ΒΙ.ΠΕ. Σίνδου προς τα δυτικά). 2) Ανάπτυξη νέων Οργανωμένων Υποδοχέων Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων του Ν.3982/2011. 3) Εξυγίανση των υφιστάμενων Άτυπων Βιομηχανικών Ζωνών (Α.Β.Ζ.) μέσω ανάπτυξης Επιχειρηματικών Πάρκων Εξυγίανσης ή Μεμονωμένων Μεγάλων Μονάδων. 4) Προώθηση νέων επενδύσεων σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που προβλέπονται στην αντίστοιχη ενότητα του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. Βιομηχανίας.

		5) Προώθηση Χωροθέτησης επενδύσεων που ενισχύουν υφιστάμενα διακλαδικά συμπλέγματα, παραγωγικές αλυσίδες, και τις δραστηριότητες 4ης βιομηχανικής επανάστασης.
Περιοχές της Οδηγίας SEVESO III		<ol style="list-style-type: none"> 1) Ακολουθούνται οι κατευθύνσεις από την οδηγία 2012/18 ΕΕ (SEVESO III) και την κοινή υπουργική απόφαση 172058/2016 για την αντιμετώπιση κινδύνων από ατυχήματα μεγάλης έκτασης: 2) Οι φορείς εκμετάλλευσης εγκαταστάσεων (όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 3. παρ. 1 της πιο πάνω Κ.Υ.Α.) οφείλουν να πληρούν τα κριτήρια ασφαλείας με τα απαραίτητα έγγραφα 3) Η Περιφέρεια πρέπει να καταρτίζει το Ειδικό ΣΑΤΑΜΕ αναφορικά με τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται έξω από το χώρο των εγκαταστάσεων. 4) Έλεγχος μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού και των σχεδίων χρήσεων γης αναφορικά με τα εξής: <ul style="list-style-type: none"> • Ίδρυση νέων εγκαταστάσεων. • Μετατροπές στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις • Χωροθετήσεις νέων έργων έξω από τις εγκαταστάσεις (δίκτυα μεταφορών, χώροι δημόσιας χρήσης κ.α.), που μπορεί να αυξήσουν τα επίπεδα κινδύνου.
Ζώνες Αναπτυξιακών Χωρικών Ενοτήτων (Α.Χ.Ε.)	<p>Α.Χ.Ε. 1: Ορεινή περιοχή Ανατολικού και Βόρειου ορίου της Περιφέρειας έως τη λίμνη Δοϊράνη</p> <p>Α.Χ.Ε. 2: Ορεινό βόρειο-δυτικό και το δυτικό όριο της Περιφέρειας</p> <p>Α.Χ.Ε. 3: Ορεινή περιοχή δυτικού και νότιου ορίου Περιφέρειας από Αλιάκμονα έως Εγνατία Οδό</p> <p>Α.Χ.Ε. 4: Κεντρικός ορεινός/ημιορεινός όγκος Περιφέρειας</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <u>AXE 1-5, 8, 9, 10, 12:</u> Παραμονή ή η νέα εγκατάσταση μικρών επιχειρήσεων τυποποίησης και αξιοποίησης πρωτογενών προϊόντων ή και άλλων κλάδων, με βασική προτεραιότητα στην προστασία του περιβάλλοντος και διασφάλιση της αποδοτικότητας στη χρήση των πόρων. 2) <u>AXE 5, 7, 12:</u> Κατάργησή των Π.Δ. περί όρων και περιορισμών βιομηχανικής εγκατάστασης σε συγκεκριμένες εκτάσεις ως μη συμβατών με μετέπειτα σχεδιασμούς. 3) <u>AXE 8, 9, 10:</u>

	<p>A.X.E. 5: Ορεινός/ ημιορεινός όγκος Χολομώντα και Χορτιάτη</p> <p>A.X.E. 6: Παράκτιος χώρος Π.Ε. Πιερίας</p> <p>A.X.E. 7: Παράκτιος χώρος Χαλκιδικής, ανατολικής Π.Ε. Θεσσαλονίκης και νότιας Π.Ε. Σερρών</p> <p>A.X.E. 8: Πεδινό/ ημιορεινό (έως 400μ) τμήμα της Π.Ε. Σερρών</p> <p>A.X.E. 9: Δυτικό πεδινό/ ημιορεινό (έως 400μ) τμήμα κεντρικής πεδιάδας της Περιφέρειας και υδρογεωλογική λεκάνη Αλιάκμονα</p> <p>A.X.E. 10: Βόρειο πεδινό/ημιορεινό (έως 400 μ.) τμήμα της κεντρικής πεδιάδας της Περιφέρειας και υδρογεωλογική λεκάνη Αξιού</p> <p>A.X.E. 11: Υδρογεωλογική λεκάνη λιμνών Κορώνειας - Βόλβης</p> <p>A.X.E. 12: Κεντρικό πεδινό/ ημιορεινό τμήμα Π.Ε. Χαλκιδικής</p> <p>A.X.E. 13: Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης</p>	<p>Να εξεταστεί η δυνατότητα εγκατάστασης αγροτοβιομηχανικών μονάδων πρώτης μεταποίησης και τυποποίησης των αγροτικών προϊόντων της έως και μέσης όχλησης, υπό τον όρο ότι δεν πρόκειται για εγκατάσταση σε εκτάσεις αρδευόμενες ή με σημαντικά εγγειοβελτιωτικά έργα</p> <p>4) <u>ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (ΑΧΕ 13) ΚΑΙ ΛΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ:</u></p> <p>Χωροθέτηση των επιχειρήσεων σε Οργανωμένους Υποδοχείς Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων που θα προωθούν τη σύζευξη κυρίως του δευτερογενούς/ τριτογενούς, αλλά και πρωτογενούς/τριτογενούς τομέα της οικονομίας</p>
--	--	--

Πηγή: Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Κεντρικής Μακεδονίας / ΥΠ.ΕΝ. – Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FEK485%CE%94_2020_PKM.pdf)

Χάρτης 24: Χωροταξική Οργάνωση της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Χάρτης Π.2.α Π.Χ.Π.). Με μωβ και κίτρινο χρώμα αποτυπώνεται η χωρική οργάνωση της Βιομηχανίας

Πηγή: Π.Χ.Π. Κεντρικής Μακεδονίας, Χάρτες/ ΥΠ.ΕΝ. – Εθνική Πολιτική (<https://ypen.gov.gr/chorikos-schediasmos/chorotaxia/ethniki-politiki/>)

5.3.2) Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ Π.Χ.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η πλειοψηφία των παρεμβάσεων του Π.Χ.Π. εστιάζουν στην χωρική διάσταση και στον τρόπο με τον οποίο διαρθρώνονται οι παραγωγικές δραστηριότητες, οι πόλοι ανάπτυξης, το οικιστικό δίκτυο και όλα τα υπόλοιπα στοιχεία τα οποία διαμορφώνουν το αναπτυξιακό και ευρύτερο προφίλ της Περιφέρειας. Εντούτοις, το Π.Χ.Π. περιλαμβάνει και κατευθύνσεις οι οποίες αφενός αναπτύσσουν τις διαστάσεις της περιφερειακής και χωρικής ανάπτυξης σε κοινή γραμμή, αφετέρου επιχειρούν να συνδέσουν το χωρικό σκέλος του σχεδιασμού με το αναπτυξιακό. Η παραπάνω διαπίστωση αποτυπώνεται μέσα από το άρθρο 3, το οποίο αναφέρεται στις στρατηγικές που συγκροτούν το Αναπτυξιακό Πρότυπο της Π.Κ.Μ. και περιλαμβάνει δράσεις αναπτυξιακού χαρακτήρα που συνδέονται με αντίστοιχες στρατηγικές των αναπτυξιακών προγραμμάτων. Το τελευταίο, μάλιστα, αποδεικνύεται και μέσα από την πρώτη ενότητα του Π.Χ.Π., καθώς μεταξύ των προγραμμάτων που λαμβάνονται υπόψη για την διαμόρφωση του χωροταξικού πλαισίου, περιλαμβάνονται ευρωπαϊκές αναπτυξιακές στρατηγικές (Αναπτυξιακή Στρατηγική «Ευρώπη 2020», Πολιτική Συνοχής), εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα (Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020, Τομεακά Ε.Π. και Περιφερειακά Ε.Π.) καθώς και ειδικά νομικά πλαίσια αναπτυξιακής φύσεως (Αναπτυξιακοί Νόμοι). Ως προς το Αναπτυξιακό Πρότυπο της Π.Κ.Μ., κεντρικός αναπτυξιακός στόχος είναι η αναπτυξιακή ανασύλωση της Περιφέρειας από τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης και η εξασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης μέσα από την παραγωγική και εργασιακή της ανασυγκρότηση, καθώς και την αξιοποίηση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων για την ανάδειξη της διαπεριφερειακής και διεθνικής της αξίας με όρους αειφορίας. Βάσει του παραπάνω στόχου, διαμορφώνεται το

αναπτυξιακό πρότυπο της Περιφέρειας σύμφωνα με τις αναπτυξιακές προτεραιότητες που παρουσιάζονται στο Πίνακα 12. Εξετάζοντας μονομερώς την κάθε προτεραιότητα, διαπιστώνεται πως το αναπτυξιακό πρότυπο συγκροτείται από βασικές πολιτικές που εντάσσονται στα πλαίσια τομεακών αναπτυξιακών προγραμμάτων ή του αντίστοιχου περιφερειακού προγράμματος του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας, τα οποία με την σειρά τους εναρμονίζονται με το ευρύτερο πλαίσιο ευρωπαϊκής στρατηγικής. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη και το χωρικό πρότυπο της περιφέρειας που συγκροτείται ως απόρροια του αντίστοιχου αναπτυξιακού προτύπου, δημιουργείται μια σχέση άμεσης σύνδεσης (σε ένα ικανοποιητικό βαθμό) της χωρικής και αναπτυξιακής προσέγγισης του Π.Χ.Π. η οποία αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 14.

Πίνακας 12: Το Χωρικό και Αναπτυξιακό Πρότυπο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (άρθρο 3, Π.Χ.Π.)

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ	ΧΩΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ
<ol style="list-style-type: none"> 1) Ανάκτηση του επιπέδου ανάπτυξης της Περιφέρειας σαφώς άνω του 75% του μέσου όρου της ΕΕ, στόχος δύσκολος γιατί ισοδυναμεί με ανατροπή των τάσεων, αλλά που αποτελεί βασική πολιτική επιλογή. 2) Ανασυγκρότηση του παραγωγικού ιστού μέσα από στοχευμένες επενδύσεις που αξιοποιούν τα συγκριτικά και ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα, με υιοθέτηση και αξιοποίηση καινοτομίας και με αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της. 3) Ολοκλήρωση και εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών και αξιοποίηση όλων των μεγάλων έργων υποδομής που υλοποιούνται. 4) Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και διασύνδεση των επιχειρήσεων της Περιφέρειας με ολοκληρωμένα διεθνή συστήματα παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών, σε κάθε τομέα, ώστε να οδηγηθεί σε κλαδική και τεχνολογική ολοκλήρωση και σε αναβάθμιση του παραγωγικού της συστήματος. 5) Απεξάρτηση του αγροτικού τομέα από τις ενισχύσεις των ευρωπαϊκών πολιτικών και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας και των δυνατοτήτων της νέας Κ.Α.Π.. 6) Ανάδυση τομέων και δικτύων στη βιομηχανία και αντιστροφή της αποβιομηχάνισης, μέσα από την αναβάθμισή της προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, αναβάθμιση των «παραδοσιακών» κλάδων προς υψηλότερη προστιθέμενη αξία και δημιουργία προϋποθέσεων για σχηματισμό μιας κατά το δυνατόν ολοκληρωμένης κλαδικής διάρθρωσης της βιομηχανίας της Περιφέρειας, με ισχυρή συνιστώσα 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης. 7) Επικέντρωση του τουρισμού στην υψηλής ποιότητας ζήτηση μέσα από την ποιοτική αναβάθμιση (εμπλουτισμός - διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος, σύνδεσή του με δίκτυα «εναλλακτικού» τουρισμού, άμβλυνση της εποχικότητας, σύνδεση με τον πολιτισμό και τους περιβαλλοντικούς πόρους). 8) Ένταξη εμπορίου και συνοδευτικών υπηρεσιών στο παραγωγικό σύστημα, με επέκταση των δικτύσεων 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Μεγαλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της μητροπολιτικής Θεσσαλονίκης (σε διεθνή και εθνική κλίμακα). 2) Ανάδειξη του ρόλου των συνδυασμένων μεταφορών, και ενίσχυση του ρόλου της Περιφέρειας ως πύλης εισόδου των Βαλκανίων. 3) Αναμόρφωση των ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών μετακινήσεων στην κατεύθυνση της βιώσιμης κινητικότητας, με συμβατότητα με το λοιπό χωρικό σχεδιασμό. 4) Αξιοποίηση της τάσης επιστροφής στη γεωργία και αναδιάρθρωσή της προς την κατεύθυνση της εξωστρεφούς και πολυλειτουργικής βιώσιμης γεωργίας. 5) Ανασυγκρότηση της μεταποίησης και ανάδειξη δυναμικών τομέων και δικτύσεων/σχηματισμών. 6) Περαιτέρω αξιοποίηση ορυκτών και ενεργειακών πόρων, ιδίως για ορυκτούς πόρους εθνικής σημασίας. 7) Ανάπτυξη νέων και βελτιστοποίηση υφιστάμενων μορφών τουρισμού και διασύνδεση τους με το κυρίαρχο πρότυπο. 8) Αναπροσανατολισμός των χωρικών σχεδίων προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. 9) Προστασία και αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού πλεονεκτήματος με βάση τη βελτιστοποίηση του οικονομικού, κοινωνικού και περιβαλλοντικού αποτελέσματος.

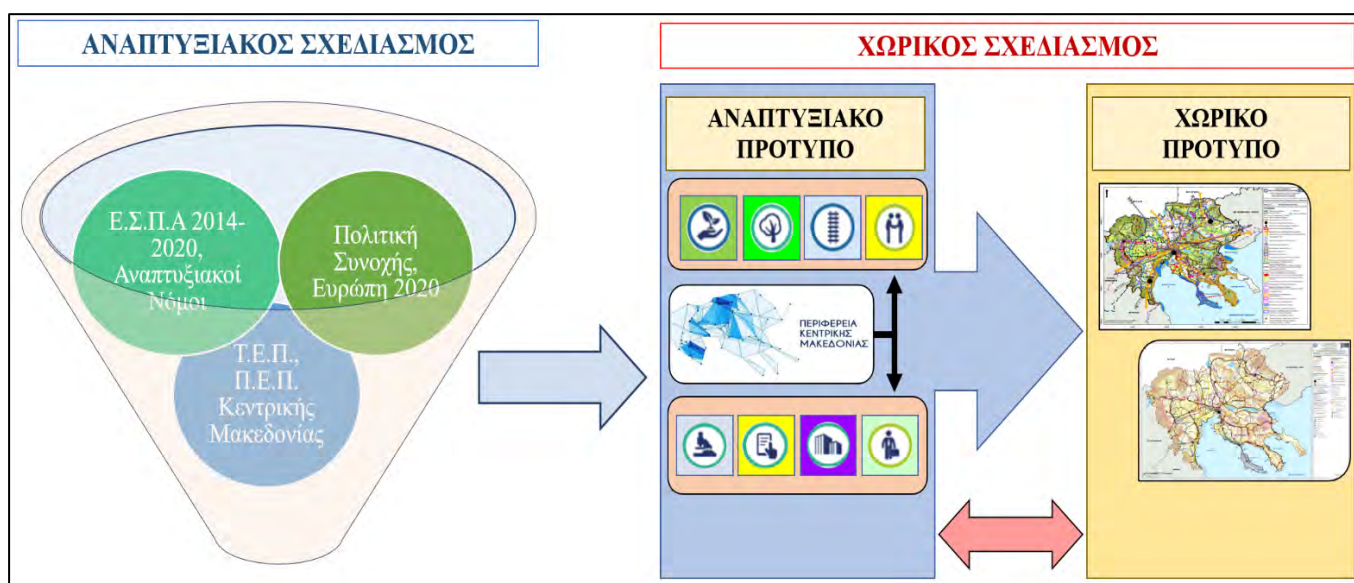
βιομηχανίας - εμπορίου - υπηρεσιών και με ενίσχυση των προωθητικών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις και των υπηρεσιών ανάπτυξης-υιοθέτησης καινοτομίας.

9) Ενδυνάμωση του ρόλου της Περιφέρειας στον ενεργειακό χάρτη μέσω της υλοποίησης των μεγάλων ενεργειακών έργων και αξιοποίησης τους με παράλληλα έργα και υπηρεσίες.

10) Προστασία της βιοποικιλότητας και ενίσχυση των οικοσυστημικών υπηρεσιών που συνδέονται με την τοπική απασχόληση και οικονομία με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον.

Πηγή: Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Κεντρικής Μακεδονίας / ΥΠ.ΕΝ. – Εθνική Πολιτική (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/11/FEK485%CE%94_2020_PKM.pdf)

Διάγραμμα 14: Η σχέση του Αναπτυξιακού και του Χωρικού Προτύπου του Π.Χ.Π. Κεντρικής Μακεδονίας

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Παράλληλα, στην ίδια γραμμή με το άρθρο 3, το Π.Χ.Π. περιλαμβάνει στρατηγικές κατευθύνσεις οι οποίες αποσκοπούν στην αντιμετώπιση προβλημάτων περιφερειακής σημασίας, κρίσιμα για την αναπτυξιακή προοπτική και εξέλιξη της Περιφέρειας. Συγκεκριμένα, πρόκειται για παρεμβάσεις, χωρικού χαρακτήρα, οι οποίες επιδιώκουν να περιορίσουν τις προβληματικές τάσεις της δημογραφικής εξέλιξης της Περιφέρειας, γεγονός που επηρεάζει (κατά το Π.Χ.Π.) την κοινωνική σταθερότητα. Με αυτό τον τρόπο, θα εξυπηρετηθούν ανάγκες οι οποίες εντάσσονται στο ευρύτερο στρατηγικό πλαίσιο των αναπτυξιακών προγραμμάτων για την κοινωνική συνοχή, την απασχόληση, την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας, αλλά και την συνεχόμενη διαρροή νέων προς το εξωτερικό. Υπό αυτό το πρίσμα, οι στρατηγικές κατευθύνσεις του Π.Χ.Π. για την αντιμετώπιση των παραπάνω αναπτυξιακών προβλημάτων είναι οι εξής:

- 1) Στήριξη των περιοχών με δυσμενείς δημογραφικές προοπτικές, και ιδίως του Δήμου Θεσσαλονίκης, της Π.Ε. Σερρών, και γενικά των ορεινών περιοχών.
- 2) Ανάσχεση της αύξησης της ανεργίας σε επιμέρους περιοχές στις οποίες το φαινόμενο της υψηλής ανεργίας συνυπάρχει με άλλα αρνητικά φαινόμενα με τα οποία δημιουργεί σύνδρομο γενικής υποβάθμισης, και ιδίως με τη φτώχεια, την έντονη πληθυσμιακή αποψίλωση, και τα ειδικά κοινωνικά προβλήματα.

- 3) Μέτρα για την αποφυγή υπερβολικών συγκεντρώσεων εξωτερικών μεταναστών και προσφύγων σε συγκεκριμένες περιοχές που μπορεί να αποκτήσουν χαρακτηριστικά γκέτο.
- 4) Προώθηση μέτρων κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα **από τους αντίστοιχους σχεδιασμούς** σε περιοχές με έντονο πρόβλημα φτώχειας και ανεργίας.

Πέραν αυτού, το Π.Χ.Π. συμπεριλαμβάνει δύο (3) ειδικά άρθρα στα οποία προωθούνται μέτρα για την χωρική διάρθρωση και ανάπτυξη συγκεκριμένων περιοχών ή ενοτήτων της Περιφέρειας, που είτε παρουσιάζουν κρίσιμα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά (προβλήματα ή συγκριτικά πλεονεκτήματα). Το πρώτο άρθρο αφορά το άρθρο 6, το οποίο αναφέρεται στις Ευρύτερες Αναπτυξιακές Ζώνες (Ε.Χ.Ζ.) της Π.Κ.Μ., δηλαδή ζώνες με ομοιογενή αναπτυξιακά χαρακτηριστικά για μια συγκεκριμένη ομάδα παραγωγικών κλάδων και πολλές φορές δεν περιορίζονται στα όρια της Περιφέρειας, αλλά επεκτείνονται και όμορες Περιφέρειες. Επομένως, βάσει και των ποιοτικών χωρικών τους χαρακτηριστικών, το Π.Χ.Π. διαμορφώνει εντός της Περιφέρειας έξι (6) Ε.Χ.Ζ. στις οποίες προωθεί μέτρα που αφορούν είτε την ενίσχυση της υφιστάμενης κατάστασης των παραγωγικών, είτε την τροποποίησή της βάσει του αναπτυξιακού και χωρικού της προτύπου. Το δεύτερο άρθρο αφορά το άρθρο 7, που αναφέρεται στις Αναπτυξιακές Χωρικές Ενότητες (Α.Χ.Ε.), δηλαδή ειδικές ζώνες που εντάσσονται σε ευρύτερες Ανθρωπογεωγραφικές Ενότητες και βάσει της αναπτυξιακής του φυσιογνωμίας προωθούνται ειδικά μέτρα χωροταξικής φύσεως. Με άλλα λόγια, αποτελούν την βάση για την άσκηση της αναπτυξιακής και χωρικής πολιτικής της Περιφέρειας, καθώς μέσα από μέσω των Α.Χ.Ε. επιτυγχάνεται η προώθηση χωρικών μέτρων που επιδιώκουν την αντιμετώπιση συγκεκριμένων αναπτυξιακών προβλημάτων ή/ και την αξιοποίηση ειδικών αναπτυξιακών δυνατοτήτων. Στο συγκεκριμένο Π.Χ.Π., διαμορφώνονται δεκατρείς (13) Α.Χ.Ε., εκ των οποίων ειδική προσέγγιση δίνεται στην Α.Χ.Ε. 13 που αφορά την Μητροπολιτική Περιοχή της Θεσσαλονίκης. Τέλος, το τρίτο άρθρο αφορά το άρθρο 13, το οποίο αναφέρεται στον καθορισμό περιοχών για την εφαρμογή Π.Ε.Χ.Π. και Σ.Ο.Α.Π.. Συγκεκριμένα, οι Π.Ε.Χ.Π. πρόκειται για κρίσιμες και ευαίσθητες περιοχές οι οποίες παρουσιάζουν περιβαλλοντικά, χωρικά ή αναπτυξιακά προβλήματα. Επομένως, βάσει του είδους των προβλημάτων προβλέπονται ειδικά μέτρα χωρικής παρέμβασης, με παράλληλη χρήση οικονομικών εργαλείων που επηρεάζουν την αναπτυξιακή τους εξέλιξη. Για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, το Π.Χ.Π. εντοπίζει δύο (2) περιοχές Π.Ε.Χ.Π.: 1) την ευρύτερη περιοχή της βορειοανατολικής Χαλκιδικής στη οποία ασκούνται μεταλλευτικές και εξορυκτικές δραστηριότητες (Ελληνικός Χρυσός Α.Ε.) και 2) την ευρύτερη περιοχή της λίμνης Δοϊράνης της Π.Ε. Κιλκίς που εντοπίζονται ζητήματα αναπτυξιακής και περιβαλλοντικής φύσεως. Από την άλλη τα Σ.Ο.Α.Π. πρόκειται για ολοκληρωμένες στρατηγικές οι οποίες εστιάζουν στο πολεοδομικό επίπεδο και επιδιώκουν την αντιμετώπιση κρίσιμων και σύνθετων αναπτυξιακών προβλημάτων οικονομικής, κοινωνικής η περιβαλλοντικής φύσεως. Συνεπώς, οι παρεμβάσεις που προωθούνται διέπονται από αναπτυξιακά και χωρικά χαρακτηριστικά, γεγονός το οποίο ενισχύει την παράλληλη κατεύθυνση των δύο προσεγγίσεων. Υπό αυτό το πρίσμα, το Π.Χ.Π. προτείνει τα εξής:

- 1) Την επανεξέταση όλων των προτάσεων αναπλάσεων του ν. 2508/1997 των Γ.Π.Σ. και Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. που έχουν θεσμοθετηθεί στην Περιφέρεια, την ιεράρχησή τους και την κατά προτεραιότητα υλοποίησή τους, είτε ως Σ.Ο.Α.Π. είτε ως αστικών αναπλάσεων.
- 2) Για την Μητροπολιτική Περιοχή της Θεσσαλονίκης προτείνεται η προώθηση Σ.Ο.Α.Π. στις παρακάτω περιοχές:
 - α) Κεντρική περιοχή της Θεσσαλονίκης (Δήμος Θεσσαλονίκης), με πυρήνες το κυρίως κέντρο και την παλαιά πόλη,
 - β) Δυτικό τμήμα του Π.Σ. Θεσσαλονίκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

6.1) ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

Ένα από τα βασικά εργαλεία με τα οποία ασκείται από τους κυβερνητικούς φορείς η αναπτυξιακή πολιτική για τους παραγωγικούς κλάδους (μεταξύ των οποίων και της βιομηχανία), είναι οι Αναπτυξιακοί Νόμοι. Πρόκειται για θεσμικά πλαίσια τα οποία προωθούν μέτρα και δράσεις ενισχυτικού χαρακτήρα (οικονομικά κίνητρα, κρατικές και περιφερειακές ενισχύσεις κ.λπ.) τα οποία επιδιώκουν την επίτευξη των εθνικών αναπτυξιακών στόχων και αποτελούν βασικό σκέλος του εθνικού σκέλους του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Στο παρακάτω κεφάλαιο θα αναλυθούν οι Αναπτυξιακοί Νόμοι για την περίοδο που μελετάται στην παρούσα εργασία (δηλαδή μετά το 2000) και μέσα από τις δράσεις των οποίων καθορίστηκε σε μεγάλο βαθμό τόσο το αναπτυξιακό προφίλ όσο και η χωρική κατανομή του κλάδου και των δραστηριοτήτων της βιομηχανίας.

6.1.1) ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004

Ο Ν. 3299/2004 «Κίνητρα Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη και την Περιφερειακή Σύγκλιση», αποτελεί τον πρώτο από τους τέσσερις αναπτυξιακούς νόμους που μελετώνται στην συγκεκριμένη έρευνα και τροποποίησε τον αναπτυξιακό νόμο του '98 (Ν. 2601/1998 «Ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις»). Η εφαρμογή του ξεκίνησε στα μέσα του επόμενου έτους (2005), έπειτα από τις απαραίτητες εγκρίσεις από το Ελληνικό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εν συνεχεία τροποποιήθηκε από τον Ν. 3522/2006 «Μεταβολές στη Φορολογία εισοδήματος, απλουστεύσεις στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και άλλες διατάξεις» προκειμένου να προσαρμοστεί με το νέο Κοινοτικό Πλαίσιο Περιφερειακών Ενισχύσεων. Βασικός σκοπός του νέου Ε.Ν. ήταν η προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης με αύξηση της απασχόλησης, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, προώθηση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων και ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας. Υπό αυτό το πρίσμα, ο Ε.Ν. περιελάμβανε μια σειρά οικονομικών ενισχύσεων στο επιχειρηματικό περιβάλλον σε νέα είδη επενδυτικών σχεδίων, ιδίως σε νέες τεχνολογίες που αφορούσαν τον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής διαδικασίας αλλά και σε καινοτόμα προϊόντα, με σκοπό να τονωθεί το επίπεδο εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας και να αυξηθεί η ελκυστικότητα της χώρας. Παράλληλα, μέσω του νέου νόμου προωθήθηκε και ένα νέο πλαίσιο αξιολόγησης, ελέγχου και εκταμίευσης των συγκεκριμένων επενδύσεων, με την οριοθέτηση χρονικών προθεσμιών ούτως ώστε να περιορισθούν οι χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες. Συγκεκριμένα, τα βασικότερα μέτρα του Ε.Ν. 3299/2004 ήταν τα εξής:

1) Άρση της διάκρισης ανάμεσα στους νέους και τους παλαιούς φορείς

Όλες οι επιχειρήσεις ανεξαρτήτως χαρακτήρα (νεοϊδρυθέντων, υφιστάμενων) έχουν την δυνατότητα πρόσβασης σε όλα τα είδη ενισχύσεων, δηλαδή σε ενισχύσεις μέσω επιχορήγησης ή οικονομική επιδότησης, ενισχύσεις μέσω φορολογικών απαλλαγών και σε ενισχύσεις μέσω επιδότησης μισθολογικού κόστους.

2) Οικονομικά κίνητρα για νέες θέσεις εργασίας

Για τα επενδυτικά σχέδια που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, προωθείται ως βασικό κίνητρο η επιχορήγηση μισθολογικού κόστους. Το συγκεκριμένο μέτρο αποτέλεσε κατασταλτικό στην αύξηση της απασχόλησης σε βασικούς κλάδους όπως ο τουρισμός, καθώς και σε περιπτώσεις επενδύσεων υψηλής εξειδίκευσης.

3) Ενίσχυση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (Μ.μ.Ε.)

Προωθείτε προσαύξηση των ενισχύσεων για τις Μ.μ.Ε. έως και 20% παραπάνω σε σχέση με τις ενισχύσεις που προβλέπονται ανά κατηγορία περιοχής.

4) Διεύρυνση των οικονομικών κινήτρων σε νέα επιχειρηματικά πεδία

Πέραν των υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, στα οικονομικά κίνητρα του συγκεκριμένου Α.Ν. εντάσσονται και επενδύσεις του τριτογενούς τομέα, εμπορικές επενδύσεις, επενδύσεις που εισάγουν καινοτομίες και νέα τεχνολογικά προϊόντα, περιβαλλοντικές επενδύσεις, καθώς και ενεργειακές επενδύσεις που προωθούν τις Α.Π.Ε.

5) Τροποποίηση της διαδικασίας αξιολόγησης, ελέγχου και καταβολής των οικονομικών ενισχύσεων

Με τον συγκεκριμένο νόμο, κάθε επιχείρηση μπορεί να υποβάλλει αίτημα υπαγωγής στα οικονομικά του κίνητρα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Παράλληλα μέσω του νέου πλαισίου επιχειρείται η βελτίωση του υφιστάμενου συστήματος προς ένα πιο αντικειμενικό σύστημα αξιολόγησης των επενδύσεων, μείωση του χρόνου και του αριθμού των απαραίτητων ελέγχων τους για την ταχύτερη απορρόφηση των πόρων και την βελτίωση του συστήματος παρακολούθησης.

Ως προς την κατανομή των ενισχύσεων, ο νόμος διατηρεί την ελληνική επικράτεια σε τρεις κατηγορίες περιοχών, στις οποίες λαμβάνονται διαφορετικά ποσοστά οικονομικών ενισχύσεων (επιδοτήσεων, φορολογικών απαλλαγών κ.α.) τόσο στις νέες επενδύσεις όσο και στις Μ.μ.Ε.:

ΠΕΡΙΟΧΗ Α) Περιλαμβάνει τους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης πλην των Βιομηχανικών Επιχειρηματικών Περιοχών και των νησιών αυτών που εντάσσονται στην δεύτερη κατηγορία περιοχών

ΠΕΡΙΟΧΗ Β) Περιλαμβάνει τους οι Νομούς των Περιφερειών Θεσσαλίας, Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων, της Κρήτης, Κεντρικής Μακεδονίας (πλην του Νομού Θεσσαλονίκης), Δυτικής Μακεδονίας και Στερεάς Ελλάδας

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ) Περιλαμβάνει τους Νομούς των Περιφερειών Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Ηπείρου, Βορείου Αιγαίου, Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας

6.1.2) ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3908/2011

Ο Ν. 3908/2011 «Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή» αντικατέστησε τον προηγούμενο Ε.Ν. 3299/2004 (διατηρώντας αρκετά στοιχεία του) και ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο εν μέσω μιας κρίσιμης περιόδου για την ελληνική πραγματικότητα, λόγω της οικονομικής ύφεσης της περιόδου 2009 – 2011. Βασικός σκοπός του νέου Ε.Ν. είναι η σταδιακή αύξηση των δραστηριοτήτων στο επενδυτικό τοπίο, με παράλληλη αναδιάρθρωση του παραγωγικού δυναμικού και αύξηση των επιπέδων παραγωγικότητας και επιχειρηματικότητας. Παράλληλα, επιδιώκεται η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και η βελτίωση της επενδυτικής ελκυστικότητας της χώρας, ούτως ώστε να περιορισθεί δραστικά η αυξημένη τάση φυγής επενδύσεων στο εξωτερικό. Στην βάση των παραπάνω σκοπών, ο νόμος προβλέπει μέτρα οικονομικών ενισχύσεων για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στις νέες ηλικίες (έως 40 ετών), την παραγωγή νέων και καινοτόμων τεχνολογικά προϊόντων και την προώθηση συνεργιών μεταξύ των Μ.μ.Ε. τοπικής εμβέλειας. Συγκεκριμένα, με τον αναπτυξιακό νόμο 3908/2011 προωθήθηκαν τα εξής μέτρα:

- 1) Κατάργηση της επιδότησης μισθολογικού κόστους ως είδος οικονομικής ενίσχυσης.
- 2) Οριοθέτηση των επενδυτικών σχεδίων που θα ενταχθούν στον Α.Ν. με τον καθορισμό ετήσιου χρηματοδοτικού κονδυλίου.
- 3) Διασφάλιση του ελεγκτικού επιπέδου του κινήτρου φορολογικής απαλλαγής με την πρόβλεψη συγκεκριμένου ποσού φορολογικού οφέλους για τις επιχειρήσεις που το δικαιούνται.
- 4) Βελτίωση της δυνατότητας αξιοποίησης των μορφών ενίσχυσης που θα παρέχει ο θεσμός του Εθνικού Ταμείου Ενισχύσεων Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (Ε.Τ.Ε.Α.Ν.) για την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε επιδοτούμενα δάνεια και την μόχλευση κεφαλαίων στην εγχώρια αγορά.
- 5) Διασφάλιση της αντικειμενικότητας και της αξιοκρατίας μέσα από την κριτηριακή κατάταξη των υποβαλλόμενων επενδυτικών σχεδίων σε πίνακα βαθμολογίας προκειμένου να επιλεγθούν τα κατάλληλα καθεστάτα ενίσχυσης.
- 6) Διασφάλιση της διαφάνειας και της ταχύτητας των γραφειοκρατικών και διοικητικών διαδικασιών σε όλα τα στάδια εφαρμογής του Α.Ν., με την παραπομπή της ρύθμισης των διαδικασιών σε προεδρικό διάταγμα
- 7) Εξασφάλιση του ευέλικτου και συνοπτικού χαρακτήρα με την ένταξη των ουσιαστικών και βασικών ρυθμίσεων για τα καθεστάτα ενισχύσεων. Δευτερεύουσες ρυθμίσεις αφήνονται στην δικαιοδοσία του κανονιστικού νομοθέτη.

Ως προς την διαδικασία κατανομής των ενισχύσεων, τα επενδυτικά σχέδια κατηγοριοποιούνται σε επιμέρους δέσμες οικονομικών δραστηριοτήτων, βάσει των οποίων επιδιώκονται συγκεκριμένοι στόχοι και ιδιαίτερα καθεστάτα ενίσχυσης. Οι παραπάνω δέσμες αποτελούνται από τρεις Γενικές Κατηγορίες επενδυτικών σχεδίων και τέσσερις Ειδικές Κατηγορίες:

A) Γενικά Επενδυτικά Σχέδια

1) Γενικής Επιχειρηματικότητας

Περιλαμβάνονται επενδυτικά σχέδια τα οποία επηρεάζουν σημαντικά το επίπεδο ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Για την συγκεκριμένη κατηγορία προβλέπονται ενισχύσεις μέσω φορολογικών απαλλαγών, ούτως ώστε να προωθούνται βιώσιμα σχέδια με τεκμηριωμένες προοπτικές ανάπτυξης και κερδοφορίας.

2) Τεχνολογικής Ανάπτυξης

Περιλαμβάνονται επενδυτικά σχέδια που προωθούν καινοτομίες για την τεχνολογική βελτίωση των επιχειρήσεων. Για την συγκεκριμένη κατηγορία επιλέγονται συγκεκριμένες δραστηριότητες που βάσει της προσφοράς τους στο πεδίο της έρευνας και της καινοτομίας θα υποστηρίζονται αναλογικά με οικονομικές ενισχύσεις είτε μέσω επιχορηγήσεων είτε μέσω φορολογικών απαλλαγών.

3) Περιφερειακής Συνοχής

Περιλαμβάνονται επενδυτικά σχέδια για παραγωγικές δραστηριότητες που συμβάλλουν στην άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων, αξιοποιώντας τα τοπικά συγκριτικά πλεονεκτήματα και βελτιώνουν την αναπτυξιακή πορεία των Περιφερειών. Για την συγκεκριμένη κατηγορία προωθούνται κεφαλαιακές και φορολογικές ενισχύσεις

B) Ειδικά Επενδυτικά Σχέδια

1) Επιχειρηματικότητας των Νέων

2) Μεγάλων Επενδυτικών Σχεδίων

3) Ολοκληρωμένων Πολυετών Επιχειρηματικών Σχεδίων

4) Συνέργειας και Δικτύωσης

Παράλληλα, όπως και στον προηγούμενο Ε.Ν., η κατανομή των ενισχύσεων κατηγοριοποιείται και ως προς την χωροθετική τους θέση στην ελληνική επικράτεια σε τρεις Ζώνες κινήτρων, στις οποίες καθορίζονται τα ποσοστά περιφερειακών ενισχύσεων βάσει του επιπέδου ανάπτυξης αναλογικά με το μέσο όρο ανάπτυξης της χώρας. Οι παραπάνω ζώνες είναι οι εξής:

ΖΩΝΗ Α) Περιλαμβάνει τους Νομούς Αττικής και Βοιωτίας. Για τις Μεγάλες επιχειρήσεις το ποσοστό ενίσχυσης ανέρχεται σε 15%, για τις Μεσαίες στο 20% και για τις Μικρές – Πολύ Μικρές επιχειρήσεις στο 25%.

ΖΩΝΗ Β) Περιλαμβάνει τους νομούς με κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. άνω του 75% του μέσου όρου της χώρας. Για τις Μεγάλες επιχειρήσεις το ποσοστό ενίσχυσης ανέρχεται στο 30%, για τις Μεσαίες στο 35 % και για τις Μικρές – Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις στο 40%.

ΖΩΝΗ Γ) Περιλαμβάνει τους νομούς με κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. κάτω του 75% του μέσου όρου της χώρας, παραμεθόριους Νομούς της χώρας, νησιά που διοικητικά εντάσσονται σε Νομούς της ηπειρωτικής χώρας καθώς και τις Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, Νοτίου και Βορείου Αιγαίου. Για τις Μεγάλες επιχειρήσεις το ποσοστό ενίσχυσης ανέρχεται στο 40%, για τις Μεσαίες στο 45% και για τις Μικρές – Πολύ Μικρές επιχειρήσεις στο 50%.

Τα παραπάνω ποσοστά ανεξαρτήτως του μεγέθους των επιχειρήσεων ή τον Νομό στον οποίο χωροθετούνται, δεν μπορούν να υπερβαίνουν το 50% του ενισχυόμενου κόστους του επενδυτικού σχεδίου. Επιπλέον, ο Ε.Ν. προβλέπει την παροχή των ενισχύσεων είτε μεμονωμένα είτε συνδυαστικά έως ότου συμπληρωθεί το απαραίτητο ποσοστό ενίσχυσης που αναφέρονται παραπάνω. Ως προς το χαρακτήρα των επενδυτικών σχεδίων, για να λάβουν τις παραπάνω ενισχύσεις θα πρέπει αφορούν είτε διαμόρφωση νέας επιχείρησης, είτε επέκτασης μιας υφιστάμενης, είτε στην διαφοροποίηση της παραγωγής μιας μονάδας προς νέα προϊόντα είτε την συνολική αναστροφή της παραγωγικής τους διαδικασίας. Τέλος, ως προς την διαδικασία αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων, ο Ε.Ν. ενισχύεται με το Π.Δ. 33/14.04.2011 «», μέσω του οποίου συγκροτείται το Εθνικό Μητρώο Πιστοποιημένων Αξιολογητών (Ε.Μ.Π.Α.). Στο Ε.Μ.Π.Α. εντάσσονται για φυσικά πρόσωπα βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων (πτυχίο Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι, εργασιακή εμπειρία στο αντικείμενο της αξιολόγησης κ.α.) και μετά από ηλεκτρονική κλήρωση επιλέγεται ένας συγκεκριμένος αριθμός ατόμων τα οποία θα είναι αρμόδια για την αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων. Για επενδυτικά σχέδια που εντάσσονται στην γενική κατηγορία «Περιφερειακής Συνοχής», οι αξιολογητές που επιλέγονται προέρχονται από διαφορετικές Περιφέρειες και αποκλείονται οι αξιολογητές που προέρχονται από την Περιφέρεια στην οποία πρόκειται να χωροθετηθεί το επενδυτικό σχέδιο. Ως προς τον χρόνο αξιολόγησης των σχεδίων, η αρμόδια υπηρεσία ορίζει στους αξιολογητές την προθεσμία ολοκλήρωσης της αξιολόγησης, ενώ για το πλαίσιο των υποχρεώσεων τους κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους εκδίδεται από την Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων (Γ.Δ.Ι.Ε.) οδηγός δεοντολογίας.

6.1.3) ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 4399/2016

Ο Α.Ν. 4399/2016 «Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας – Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις», όπως και αντίστοιχα με τον Ε.Ν. 3908/2011, εκπονήθηκε σε μια κρίσιμη συγκυριακά κατάσταση για την ελληνική οικονομία, ως απόρροια της οικονομικής κρίσης και των χαμηλών δεικτών ανάπτυξης. Επομένως, ο νέος Α.Ν. δεν θα αποτελούσε μια απλή διαφοροποίηση σε σχέση με τους προγενέστερους νόμους, αντίθετα θα έπρεπε να ακολουθηθεί διαφορετική τακτική στην πολιτική των ενισχύσεων για τις εγκεκριμένες επενδύσεις. Βασικός σκοπός του Α.Ν. ήταν η αναδιάρθρωση της οικονομίας και

της ανάπτυξης της χώρας, στα πλαίσια της ισόρροπης ανάπτυξης με σεβασμό στους περιβαλλοντικούς πόρους και τους φυσικούς πόρους, την ενίσχυση των λιγότερο ευνοημένων περιοχών, την αύξηση της απασχόλησης και την βελτίωση των συνεργασιών μεταξύ των επιχειρήσεων. Παράλληλα, προβάλλεται ως επιτακτική ανάγκη η τεχνολογική αναβάθμιση, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας, η διαμόρφωση μιας νέας εξωστρεφούς εθνικής ταυτότητας, η προσαρμογή στην κυκλική οικονομία, η προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων και η βελτίωση της θέσης της χώρας στο Διεθνή Καταμερισμό Εργασίας. Ο συγκεκριμένος Νόμος, κατά το διάστημα εφαρμογής του, υπέστη αρκετές τροποποιήσεις (12 τροποποιήσεις: Ν. 4441/2016, Ν. 4479/2017, Ν. 4497/2017, Ν. 4582/2018, Ν. 4605/2019, Ν. 4608/2019, Ν. 4635/2019, Ν. 4684/2020, Ν. 4721/2020, Ν. 4796/2021, Ν. 4864/2021, Ν. 4887/2022), θέτοντας βασικές προτεραιότητες μια σειρά από ειδικούς στόχους, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η επανεκβιομηχάνιση της χώρας.

Υπό αυτό το πρίσμα, ο συγκεκριμένος Α.Ν. περιλαμβάνει οχτώ (8) διαφορετικά καθεστάτα ενισχύσεων (Πίνακας 15), καθ' ένα από το οποίο επιδιώκει την ενίσχυση συγκεκριμένων περιοχών και αναπτυξιακών κλάδων της χώρας. Με αυτό τον τρόπο, αφενός οι διαθέσιμοι πόροι θα μπορέσουν να διοχετευθούν με τρόπο που να μπορούν να καλύπτουν καλύτερα τις περιοχές/ τομείς της χώρας που εμφανίζουν μεγαλύτερη ανάγκη, αφετέρου θα αναδιαμορφωθεί ένα καλύτερο μοντέλο παραγωγικής διαδικασίας για την χώρα. Αντίθετα, οι προηγούμενοι αναπτυξιακοί νόμοι έδιναν οριζόντιες κατευθύνσεις προς τους τομείς και τις κατηγορίες των επιχειρήσεων, γεγονός το οποίο περιόριζε την δυνατότητα να αποκτήσουν και να υλοποιήσουν μια συγκεκριμένη στόχευση. Παράλληλα, ο Α.Ν. διατηρεί το καινοτόμο χαρακτηριστικό του προηγούμενου Ε.Ν. 3908/2011, που αφορά τις προδιαγραφές των προκηρύξεων για τα επενδυτικά σχέδια, προκειμένου να προγραμματίζονται και να αξιολογούνται με το βέλτιστο τρόπο οι πόροι για τον αναπτυξιακό νόμο. Κάθε καθεστώς είναι ανεξάρτητο σε σχέση με τα υπόλοιπα ως προς την ευρύτερη δομή του (δικαιούχοι, δαπάνες, είδη ενισχύσεων, ποσοστά, διαδικασία εφαρμογής) και τον σκοπό που επιδιώκει να υλοποιήσει και προκηρύσσονται ανεξάρτητα με Υπουργική Απόφαση. Ως προς το είδος των ενισχύσεων που απαρτίζουν τα παραπάνω καθεστάτα, συγκαταλέγονται μια σειρά κινήτρων οικονομικής και φορολογικής φύσεως τα οποία αναλύονται στο άρθρο 10 του Α.Ν. και διαμορφώνονται ως εξής:

1) Φορολογική Απαλλαγή

Συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ φόρου κερδών, που όπως προβλέπει η φορολογική νομοθεσία, προκύπτουν αφαιρώντας από τα συνολικά κέρδη όλων των δραστηριοτήτων της επιχείρησης, το φόρο του νομικού προσώπου / νομικής οντότητας που αναλογεί στα κέρδη που διανέμονται ή αναλαμβάνονται από τους εταίρους. Το ποσοστό της φορολογικής απαλλαγής υπολογίζεται ως ποσοστό επί της αξίας των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου ή και της αξίας του καινούργιου μηχανολογικού εξοπλισμού που αποκτάται με χρηματοδοτική μίσθωση και συνιστά ισόποσο αποθεματικό.

2) Επιχορήγηση

Συνίσταται στη δωρεάν παροχή από το Δημόσιο χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου και προσδιορίζεται ως ποσοστό αυτών.

3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης

Συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνεπάγεται για την απόκτηση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού και προσδιορίζεται ως ποσοστό επί της αξίας απόκτησης αυτών που εμπεριέχεται στις καταβαλλόμενες δόσεις. Η συγκεκριμένη επιδότηση δεν μπορεί να υπερβαίνει τα επτά (7) έτη.

4) Επιδότηση Κόστους της δημιουργούμενης Απασχόλησης

Συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο μέρους του μισθολογικού κόστους (άρθρο 2, παρ. 31 Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού) των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται και συνδέονται με το επενδυτικό σχέδιο και οι οποίες δεν λαμβάνουν καμία άλλη κρατική ενίσχυση.

5) Σταθεροποίηση Φορολογικού Συντελεστή (φορολογικό σύστημα)

Συνίσταται βάσει της παραγράφου 1 του άρθρου 67 του Α.Ν. «Είδος Ενίσχυσης»

6) Χρηματοδότηση Επιχειρηματικού Κινδύνου

Συνίσταται βάσει του άρθρου 21 του Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού (Γ.Α.Κ.) και περιλαμβάνει τα εξής είδη:

- α) Ιδία κεφάλαια ή οιονεί ίδια κεφάλαια ή επενδυτική χορηγία για την παροχή επενδύσεων χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου άμεσα ή έμμεσα σε επιλέξιμες επιχειρήσεις.
- β) Δάνεια για την παροχή επενδύσεων χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου άμεσα ή έμμεσα σε επιλέξιμες επιχειρήσεις.

Οι ενισχύσεις των περιπτώσεων 1, 2 και 3 παρέχονται είτε μεμονωμένα ή συνδυαστικά, ενώ στην περίπτωση 4 παρέχεται αυτοτελώς. Τα παραπάνω καθεστάτα ισχύουν για επενδυτικά σχέδια όλων των αναπτυξιακών και παραγωγικών τομέων, με εξαίρεση ορισμένους κλάδους (εμπόριο, ενέργεια: φωτοβολταϊκά, αιολικά πάρκα) οι οποίοι είτε για θεσμικούς λόγους (κάλυψη από προγενέστερους Α.Ν.), είτε για αναπτυξιακούς λόγους (υπερβολικά χαμηλή επιρροή στην απασχόληση, κάλυψη κλάδων από Ευρωπαϊκά Προγράμματα, υψηλή κερδοφορία κλάδου) δεν καθίσταται απαραίτητη η ένταξη τους στον συγκεκριμένο Α.Ν.. Στην ίδια γραμμή, στον Α.Ν. εντάσσονται επενδυτικά σχέδια επιχειρήσεων που παρουσιάζουν κρίσιμες αναπτυξιακές δυνατότητες ή αδυναμίες, καθώς και επενδυτικά σχέδια επιχειρήσεων που βάσει των γεωγραφικών και χωροταξικών χαρακτηριστικών των περιοχών που χωροθετούνται παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα ή αναπτυξιακές δυσχέρειες. Συνεπώς, ο Α.Ν. προβλέπει ειδικές κατηγορίες ενισχύσεων για τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις, οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 12 του Νόμου και περιλαμβάνει τις εξής:

- 1) Εξωστρεφείς Μ.μ.Ε.
- 2) Καινοτόμες Μ.μ.Ε.
- 3) Ανεξάρτητες Μ.μ.Ε.
- 4) Επιχειρήσεις με αύξηση της απασχόλησής τους.
- 5) Συνεταιρισμοί:
 - Κοινωνικές Συνεταιρικές Επιχειρήσεις Ν. 4019/2011
 - Αγροτικοί Συνεταιρισμοί
 - Ομάδες Παραγωγών
 - Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις Ν. 4384/2016
- 6) Επιχειρήσεις που επενδύουν σε έναν από τους κλάδους Τεχνολογίας, Πληροφορικής, Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) και Αγροδιατροφής, ως κύριο κλάδο δραστηριότητάς τους.
- 7) Επιχειρήσεις Υψηλής Προστιθέμενης Αξίας.
- 8) Επιχειρήσεις που η επένδυση πραγματοποιείται σε Β.Ε.ΠΕ.
- 9) Επιχειρήσεις που η επένδυση υλοποιείται σε ειδικές περιοχές (ορεινή, παραμεθόρια, νησιωτική, περιοχές πληθυσμιακής μείωσης).
- 10) Επιχειρήσεις που η επένδυση πραγματοποιείται σε υψηλά προσφυγικές και μεταναστευτικές περιοχές.

Αναφορικά με το ύψος και τις προϋποθέσεις των επενδυτικών σχεδίων, ο Α.Ν. στο άρθρο 11 προβλέπει το μέγιστο ύψος και τις μέγιστες εντάσεις ενισχύσεων που αφορά είτε

επενδύσεις περιφερειακού χαρακτήρα είτε επενδύσεις που λόγω της φύσης τους λαμβάνουν διαφορετικά είδη ενισχύσεων από τις περιφερειακές. Για τις επενδύσεις περιφερειακού χαρακτήρα, τα παραπάνω στοιχεία ενισχύσεων καθορίζονται από τον Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων (Χ.Π.Ε.) που αποτυπώνεται στον Πίνακα 14. Ως προς τις προϋποθέσεις των επενδυτικών σχεδίων, ο Α.Ν. προβλέπει την υπαγωγή των επενδυτικών σχεδίων στα καθεστάτα ενίσχυσης, αναλογικά με το μέγεθός τους, ορίζοντας ένα κατώτατο όριο στο οικονομικό ύψος της κάθε επένδυσης. Επομένως, για την ένταξη των επενδύσεων στον Α.Ν., το ελάχιστο επιλέξιμο ύψος κάθε επένδυσης ορίζεται στον Πίνακα 13.

Πίνακας 13: Ελάχιστο επιλέξιμο ύψος της επένδυσης υπαγωγής επενδυτικών σχεδίων στα καθεστάτα ενισχύσεων του Ν.4399/2016

<u>ΕΙΔΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ</u>	<u>ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΥΨΟΣ</u>
Μεγάλες Επιχειρήσεις	500.000 €
Μεσαίες Επιχειρήσεις Συνεταιρισμούς Επιχειρηματικές Συστάδες	250.000 €
Μικρές Επιχειρήσεις Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις	150.000 € 100.000 €
Κοινωνικές Συνεταιρικές Επιχειρήσεις Ν. 4019/2011 Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Ομάδες Παραγωγών Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις Ν. 4384/2016	50.000 €

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Παράλληλα, τα επενδυτικά σχέδια θα πρέπει να πληρούν ένα σύνολο προϋποθέσεων τα οποία βάσει του άρθρου 2 στοιχείο 49 του Γ.Α.Κ., ο χαρακτήρας των επενδυτικών σχεδίων θα πρέπει να είναι χαρακτήρας αρχικής επένδυσης. Οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις αναλύονται στη παρ. 3 του άρθρου 5 του Α.Ν. και βάσει αυτού τα επενδυτικά σχέδια θα πρέπει να επιδιώκουν μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- α) Την Δημιουργία νέας μονάδας
- β) Την Επέκταση της δυναμικότητας υφιστάμενης μονάδας
- γ) Τη Διαφοροποίηση της παραγωγής μιας μονάδας σε προϊόντα ή υπηρεσίες που δεν έχουν παραχθεί ποτέ σε αυτήν. Σε αυτές τις επιχειρήσεις επιβάλλονται οι επιλέξιμες δαπάνες τους να υπερβαίνουν τουλάχιστον κατά 200% τη λογιστική αξία των στοιχείων ενεργητικού που χρησιμοποιούνται εκ νέου, όπως έχει καταγραφεί στο οικονομικό έτος που προηγείται της αίτησης υπαγωγής του επενδυτικού σχεδίου
- δ) Τη Θεμελιώδη αλλαγή του συνόλου της παραγωγικής διαδικασίας υφιστάμενης μονάδας. Για τις μεγάλες επιχειρήσεις οι επιλέξιμες δαπάνες θα πρέπει να υπερβαίνουν τις αποσβέσεις των προηγούμενων τριών (3) οικονομικών ετών των στοιχείων του ενεργητικού που συνδέονται με την δραστηριότητα η οποία πρόκειται να εκσυγχρονιστεί. Στην περίπτωση που δεν αποτυπώνονται με σαφή τρόπο οι συνδεδεμένες με τη δραστηριότητα αποσβέσεις, δεν συντρέχει η προβλεπόμενη στο παρόν προϋπόθεση.

Για τις επιλέξιμες δαπάνες που αναφέρονται στις περιπτώσεις γ και δ, νοούνται είτε επενδυτικές δαπάνες σε ενσώματα στοιχεία ενεργητικού, είτε επενδυτικές δαπάνες σε άυλα στοιχεία ενεργητικού είτε το μισθολογικό κόστος των νέων θέσεων εργασίας, οι οποίες δημιουργούνται ως αποτέλεσμα της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου υπολογισμένο για περίοδο δύο (2) ετών από τη δημιουργία κάθε θέσης. Αναφορικά με το πλαίσιο αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων του Α.Ν., η αξιολόγηση πραγματοποιείται με δύο μεθόδους: α) με

την μέθοδο της συγκριτικής αξιολόγησης και β) με την μέθοδο της άμεσης αξιολόγησης. Επιπλέον για την αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων διενεργούνται και τρεις βασικοί έλεγχοι οι οποίοι αφορούν την τήρηση των διαδικασιών που προβλέπονται από τις προκηρύξεις. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τον Έλεγχο Πληρότητας που αφορά την πληρότητα των αιτήσεως στα απαιτούμενα δικαιολογητικά, τον Έλεγχο Νομιμότητας που αφορά την κάλυψη βασικών προϋποθέσεων που θα εξασφαλίσουν την βεβαιότητα υλοποίησης του σχεδίου και την Αξιολόγηση εύλογου κόστους και ελέγχου δεικτών βαθμολογίας. Επιπρόσθετα, σε περίπτωση που αξιοποιηθεί ο μηχανισμός του Ε.Μ.Π.Α., η αξιολόγηση ανατίθεται σε έναν αξιολογητή, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες, ενώ το τελικό αποτέλεσμα επανελέγχεται από τριμελή, τετραμελή ή πενταμελή Επιτροπή Αξιολόγησης Επενδυτικών Σχεδίων.

Πίνακας 14: Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων του Α.Ν. 4399/2016 όπως καθορίζονται από τον C (2014) 2642/07.05. 2014 Χ.Π.Ε. της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ (NUTS 2 & 3)	Μέγιστες Εντάσεις Ενίσχυσης					
	10.07.2014 - 31.12.2017			01.01.2018 - 31.12.2020		
	Μεγάλες	Μεσαίες	Μικρές	Μεγάλες	Μεσαίες	Μικρές
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	25%	35%	45%	25%	35%	45%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	25%	35%	45%	25%	35%	45%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ						
Π.Ε. Γρεβενών	15%	25%	35%	10%	20%	30%
Π.Ε. Καστοριάς	15%	25%	35%	15%	25%	35%
Π.Ε. Κοζάνης	15%	25%	35%	10%	20%	30%
Π.Ε. Φλώρινας	15%	25%	35%	15%	25%	35%
ΗΠΕΙΡΟΣ	25%	35%	45%	25%	35%	45%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	25%	35%	45%	25%	35%	45%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	15%	25%	35%	10%	20%	30%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ (Πλην Ευρυτανίας)	10%	20%	30%	10%	20%	30%
Π.Ε. Ευρυτανίας	15%	25%	35%	15%	25%	35%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	25%	35%	45%	25%	35%	45%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	25%	35%	45%	25%	35%	45%
ΑΤΤΙΚΗ	10%	20%	30%	10%	20%	30%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	10%	20%	30%	10%	20%	30%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	25%	35%	45%	25%	35%	45%
ΚΡΗΤΗ	15%	25%	35%	15%	25%	35%

Πηγή: Απόφαση C (2014) 2642/07.05.2016 της Ε.Ε. (https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/252063/252063_1547272_5_7_2.pdf)

Πίνακας 15: Τα Καθεστώτα, το Είδος και το Ύψος των Ενισχύσεων του Α.Ν. 4399/2016, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας αξιολόγησης και ελέγχου

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΕΙΔΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ – ΕΛΕΓΧΟΥ
ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	Φορολογική Απαλλαγή	ΑΝΩΤΑΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων (Χ.Π.Ε.)	Άμεση Αξιολόγηση
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	Φορολογική Απαλλαγή Επιχορήγηση Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης Επιδότηση Κόστους της Δημιουργούμενης Απασχόλησης	ΑΝΩΤΑΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων (Χ.Π.Ε.) 70% της ανώτατης επιτρεπόμενης έντασης ενίσχυσης για τα επενδυτικά σχέδια που υπάρχουν στις διατάξεις του άρθρου 12,	Συγκριτική Αξιολόγηση
ΝΕΕΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ Μ.μ.Ε.	Φορολογική Απαλλαγή Επιχορήγηση Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης Επιδότηση Κόστους της Δημιουργούμενης Απασχόλησης	ΑΝΩΤΑΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων (Χ.Π.Ε.) 70% της ανώτατης επιτρεπόμενης έντασης ενίσχυσης εξαιρουμένων των επενδυτικών σχεδίων που υπάρχουν στις διατάξεις του άρθρου 12, για τα οποία ορίζεται στο 100%.	Συγκριτική Αξιολόγηση
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΩΝ & ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Φορολογική Απαλλαγή Επιχορήγηση Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης Επιδότηση Κόστους της Δημιουργούμενης Απασχόλησης	70% της ανώτατης επιτρεπόμενης έντασης ενίσχυσης, εξαιρουμένων των επενδυτικών σχεδίων που υπάρχουν στις διατάξεις του άρθρου 12, για τα οποία ορίζεται στο 100%. Για τα υπόλοιπα είδη ενισχύσεων παρέχεται στο 100% της ανώτατης επιτρεπόμενης έντασης ενίσχυσης για το σύνολο των επενδυτικών σχεδίων.	Συγκριτική Αξιολόγηση
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΓΙΑ Μ.μ.Ε.	Φορολογική Απαλλαγή Επιχορήγηση Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης Επιδότηση Κόστους της Δημιουργούμενης Απασχόλησης	ΑΝΩΤΑΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων (Χ.Π.Ε.) 70% της ανώτατης επιτρεπόμενης έντασης ενίσχυσης εξαιρουμένων των επενδυτικών σχεδίων που υπάρχουν στις διατάξεις του άρθρου 12, για τα οποία ορίζεται στο 100%.	Συγκριτική Αξιολόγηση

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΜΕΓΕΘΟΥΣ.	Σταθεροποίηση Συντελεστή Φορολογίας Εισοδήματος Νομικών Προσώπων και Νομικών Οντοτήτων για δώδεκα (12) έτη. Φορολογική Απαλλαγή με ποσοστό ενίσχυσης 10% του ενισχυόμενου κόστους της επένδυσης	Για την Σ.Σ.Φ. ισχύει το άρθρο 67 παρ. 1 του Α.Ν. Για την Φορολογική Απαλλαγή ισχύει το άρθρο 10 παρ., 1 ^α του Α.Ν.	Άμεση Αξιολόγηση Επιτόπιος Έλεγχος
ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ & ΔΙΚΤΥΩΣΕΙΣ	<p>1) ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΔΕΣ ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΜΜΕ: Φορολογική Απαλλαγή Επιχορήγηση Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης Επιδότηση Κόστους της Δημιουργούμενης Απασχόλησης</p> <p>2) ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΔΕΣ ΜΕ ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΜΕ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΝΩ ΤΟΥ 50%: Φορολογική Απαλλαγή Επιχορήγηση Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης Επιδότηση Κόστους της Δημιουργούμενης Απασχόλησης</p>	ΑΝΩΤΑΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων (Χ.Π.Ε.)	Συγκριτική Αξιολόγηση
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΧΩΡΙΚΑ & ΚΛΑΔΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ	<p>1) ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ: Φορολογική Απαλλαγή Επιχορήγηση (<i>εξαιρούνται οι Μεγάλες Επιχειρήσεις</i>) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης Επιδότηση Κόστους της Δημιουργούμενης Απασχόλησης</p> <p>2) ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΑΔΩΝ: Ισχύει το άρθρο 55 – ότι αναφέρεται στην κατηγορία Συνέργειες & Δικτυώσεις</p>	ΑΝΩΤΑΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων (Χ.Π.Ε.)	<p><i>Ολοκληρωμένα Επενδυτικά Προγράμματα:</i> Συγκριτική Αξιολόγηση</p> <p><i>Μεμονωμένα Επενδυτικά Σχέδια:</i> Άμεση Αξιολόγηση</p>

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

6.1.4) ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 4635/2019

Ο Αναπτυξιακός Νόμος 4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» αποτελεί έναν διαφορετικού τύπου αναπτυξιακό νόμο σε σχέση με τους προηγούμενους, καθώς πέραν των ευρύτερων πολιτικών ενίσχυσης των επενδυτικών σχεδίων, ο συγκεκριμένος νόμος προεκτείνει τις πολιτικές του προς ένα ευρύ φάσμα διαστάσεων που επηρεάζουν την αναπτυξιακή εξέλιξη της χώρας (χωρική διάσταση, περιβαλλοντική διάσταση, εργασιακά δικαιώματα, εθνική άμυνα κ.α.). Πέραν αυτού, αποτελεί και ένα θεμελιώδη, για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας, νόμο καθώς τέθηκαν σε προτεραιότητα οι προσπάθειες αναδιαμόρφωσης και ανάπτυξης δύο σημαντικών στοιχείων για την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας: 1) του εθνικού σκέλους του αναπτυξιακού σχεδιασμού και του Π.Δ.Ε. με την θέσπιση του Ε.Π.Α. και 2) του Ενιαίου Ψηφιακού Χάρτη (Ε.Ψ.Χ.) ως βασική ηλεκτρονική πηγή κρίσιμων γεωχωρικών δεδομένων για την ανάπτυξη της επενδυτικής δραστηριότητας. Βασικός σκοπός του Α.Ν. ήταν η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων που παράγουν προστιθέμενη αξία και η σταδιακή προσαρμογή των επιμέρους διαδικασιών έγκρισης, αξιολόγησης και ελέγχου των επενδυτικών σχεδίων στον άξονα της ψηφιακής διακυβέρνησης. Υπό αυτό το πρίσμα, προωθήθηκαν μέτρα για την τροποποίηση βασικών σκελών των προηγούμενων αναπτυξιακών νόμων, προκειμένου να απλοποιηθούν και να επιταχυνθούν οι υφιστάμενες διαδικασίες αξιολόγησης και έγκρισης των επενδυτικών σχεδίων, καθώς και την άρση των αμφιβολιών των επενδυτικών εμποδίων που υφίστανται από τα ζητήματα περιβαλλοντικής και πολεοδομικής, ιδίως, φύσεως. Αναλυτικά, τα βασικότερα μέτρα τα οποία προστίθενται στο αναπτυξιακό και επενδυτικό πλαίσιο της χώρας με τον Α.Ν. 4635/2019 είναι τα εξής:

- 1) **Βελτίωση των πολεοδομικών όρων**
 - Προωθούνται μέτρα που βελτιώνουν τους όρους δόμησης και το θεσμικό πλαίσιο για τις Στρατηγικές Επενδύσεις, αναφορικά με τις προϋποθέσεις για την ειδική χωροθέτηση δραστηριοτήτων και των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων.
- 2) **Ενίσχυση του συστήματος αξιολόγησης και ελέγχου**
 - Δίνεται η δυνατότητα σε ελεγκτικές εταιρείες να λειτουργούν ως εξωτερικοί ελεγκτές για την διενέργεια ελέγχων σε επενδυτικά σχέδια που εντάσσονται στον Α.Ν.
 - Απλοποιούνται, εν μέρη, οι διαδικασίες που αφορούν την έγκριση Αποφάσεων Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων για τα επενδυτικά σχέδια.
- 3) **Προώθηση της οργανωμένης χωροθέτησης των επιχειρήσεων**
 - Υιοθέτηση της γνωστοποίησης αντί της έγκρισης άδειας για τη λειτουργία των επιχειρήσεων που χωροθετούνται σε Ε.Π., για όλες τις δραστηριότητες της κατηγορίας Α2 του πλαισίου περιβαλλοντικής αδειοδότησης, των δραστηριοτήτων με πρότυπες προδιαγραφές του συνόλου της δραστηριότητάς τους και για την εγκατάσταση επιχειρήσεων σε χώρους με χρήσεις γης βιομηχανίας – βιοτεχνίας.
 - Προώθηση των οργανωμένων υποδοχέων και των συστάδων επιχειρήσεων (clusters) ως βασική συνιστώσα ανάπτυξης των νέων επιχειρήσεων και επέκταση του πλαισίου των Ε.Π..
- 4) **Αναδιαμόρφωση του εθνικού σκέλους του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού**
 - Θέσπιση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης ως βασικού κορμού του εθνικού σκέλους του Π.Δ.Ε. και του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού της χώρας.
- 5) **Ενίσχυση των διαδικασιών συγκρότησης του Ενιαίου Ψηφιακού Χάρτη**
 - Συγκρότηση του θεσμικού πλαισίου για την διαμόρφωση του Ενιαίου Ψηφιακού Χάρτη ως βασικής πηγής πληροφοριών για την χωρική κατανομή των επενδυτικών δραστηριοτήτων.

6) Διεύρυνση του επιχειρηματικού κύκλου του Αναπτυξιακού Νόμου

- Επαναφέρεται η δυνατότητα ένταξης/ επιλογής δυναμικών αναπτυξιακά δραστηριοτήτων στον Αναπτυξιακό Νόμο

Αναφορικά με τα πολεοδομικά ζητήματα, με σκοπό την διαμόρφωση ενός σταθερού επενδυτικού τοπίου για την χώρα, ο Α.Ν. προωθεί ρυθμίσεις οι οποίες επιδιώκουν την απλούστευση της περιβαλλοντικής, πολεοδομικής και χωροταξικής νομοθεσίας, προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάπτυξη επενδυτικών εγχειρημάτων στρατηγικής σημασίας για την χώρα. Σε αυτό το πρίσμα, για τις στρατηγικές βιομηχανικές επενδύσεις «Τύπου 2» αυξάνεται ο συντελεστής δόμησης επί δημοσίων ακινήτων από 0,3 σε 0,6 και μειώνονται τα όρια ένταξης στον Α.Ν. τόσο ως προς το ύψος των επενδύσεων (από 40 εκ. € στα 30 εκ. €) όσο και ως προς τις θέσεις εργασίας που δημιουργούν (από τις 100 θέσεις εργασίας στις 50 θέσεις εργασίας). Στην ίδια γραμμή μειώνονται και τα όρια ένταξης για στρατηγικές επενδύσεις «τύπου 1» στο πλαίσιο πρόβλεψης ειδικής χωροθέτησης και υποχρεωτικών απαλλοτριώσεων κατά 60% ως προς το ύψος των επενδύσεων (από 100 εκ. € σε 40 εκ. €) και 38% ως προς τις θέσεις εργασίας (από 120 θέσεις εργασίας σε 75 θέσεις εργασίας). Παράλληλα, με σκοπό την επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης των επενδύσεων Σ.Δ.Ι.Τ., διευρύνεται το πλαίσιο των αυτοδίκαιων εντασσόμενων Στρατηγικών Επενδύσεων με το σύνολο των επενδύσεων του Ν. 3389/2005 «Συμπράξεις Δημοσίου & Ιδιωτικού Τομέα». Παράλληλα, ενισχύεται και το πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης με διατάξεις που επισπεύδουν τις διαδικασίες αδειοδότησης των επενδύσεων και απλοποιούν τις αντίστοιχες διαδικασίες που αφορούν τυχόν μεταβολές που πραγματοποιούνται σε ένα περιβαλλοντικό έργο. Συγκεκριμένα, σε περιπτώσεις εκσυγχρονισμού, επεκτάσεων ή τροποποιήσεων που δεν επιφέρουν αλλαγές στους ήδη υπάρχοντες όρους Α.Ε.Π.Ο., προβλέπεται η υποβολή μιας επιπλέον τεχνικής έκθεσης που θα συμπληρώνει το υφιστάμενο Α.Ε.Π.Ο. και όχι την έκδοση Μ.Π.Ε., ενώ η έγκριση της μελέτης περιβαλλοντικών όρων για επενδύσεις κατηγορίας Α2 θα χορηγείται από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση με απόφαση του αρμόδιου προϊσταμένου Γενικού Διευθυντή. Επιπλέον, με τον Α.Ν. δίνεται η δυνατότητα σε δραστηριότητες του άρθρου 1 του Ν. 4014/2011 και χωροθετούνται σε Ε.Π. να κατατάσσονται σε χαμηλότερες κατηγορίες, ενώ ως προς τα λειτουργικά στοιχεία της αξιολόγησης των Μ.Π.Ε. μέσα από την ενεργοποίηση του άρθρου 16 του Ν. 4014/2011 δίνεται η δυνατότητα εγγραφής στο Μητρώο Πιστοποιημένων Αξιολογητών Μ.Π.Ε. σε νομικά πρόσωπα.

Ως προς τα επενδυτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του Α.Ν., τα καθεστώτα και τα είδη ενισχύσεων για τα επενδυτικά σχέδια που εντάσσονται στον Α.Ν. διατηρούνται όπως ισχύουν και στον Ν. 4399/2016 (Επιδότηση, Φορολογική Απαλλαγή, Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης και Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης. Ως προς την διεύρυνση του επιχειρηματικού κύκλου του Α.Ν., στο άρθρο 3 προβλέπεται η επανένταξη δυναμικών αναπτυξιακών κλάδων της χώρας στην ευρύτερη κατηγορία των επιλέξιμων προς ενίσχυση δραστηριοτήτων του Ν. 4399/2016, όπως ο κλάδος της εξόρυξης (με εξαίρεση τις δραστηριότητες εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου), οι ταχυμεταφορές και οι δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών. Παράλληλα, ως απόρροια της ανάγκης για την επιτάχυνση των διαδικασιών αξιολόγησης και ελέγχου των επενδυτικών σχεδίων, προβλέπεται η αξιοποίηση της διαδικασίας «outsourcing» για την ανάθεση των διαδικασιών ελέγχου σε ελεγκτικές εταιρείες ή σε ελεγκτές λογιστές, πέραν της χρήσης του μηχανισμού του Ε.Μ.Π.Α.. Στην ίδια γραμμή, στο άρθρο 14 τίθενται μια σειρά από γενικές αρχές με σκοπό την συνολική βελτίωση του πλαισίου αδειοδότησης των επενδύσεων που αφορούν οικονομικές δραστηριότητες, με την εισαγωγή των προτύπων (ευρωπαϊκών, εθνικών, διεθνών) στους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας των επιχειρήσεων και την δυνατότητα αξιοποίησης διαπιστευμένων οργανισμών αξιολόγησης συμμόρφωσης από την Δημόσια Διοίκηση ούτως ώστε να επιταχύνονται οι διαδικασίες αξιολόγησης. Τέλος,

προωθείται η ενίσχυση του Κεντρικού Συστήματος Αδειοδότησης με όλα τα ηλεκτρονικά μητρώα για την βέλτιστη χορήγηση όλων των απαραίτητων αδειών σε επενδύσεις δημοσίου ή ιδιωτικού χαρακτήρα.

Πέραν των παραπάνω ζητημάτων, ο Α.Ν. προβλέπει και ρυθμίσεις οι οποίες αφορούν ειδικότερα αναπτυξιακά ζητήματα, όπως τον κλάδο της Βιομηχανίας (άρθρο 13) και το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τα Επιχειρηματικά Πάρκα (άρθρο 12). Για το πρώτο ζήτημα, με γνώμονα την διαμόρφωση ενός ξεκάθਾਰου και ανταγωνιστικού επενδυτικού περιβάλλοντος για την προσέλκυση επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας (και όχι μόνο), δρομολογείται η αναδιάρθρωση του θεσμικού πλαισίου που αφορά τις μεταποιητικές δραστηριότητες με την κατάργηση του απαρχαιωμένου συστήματος κατάταξης των οχλήσεων με νέα Υ.Α., όπως προβλέπεται στην παρ. 4 του άρθρου 1 του Ν. 4014/2014. Επιπλέον, καταργείται η δέσμευση για έγκριση εγκατάστασης δραστηριοτήτων σε περιοχές με χρήσεις γης βιομηχανίας – βιοτεχνίας, όπως ορίζει η πολεοδομική νομοθεσία και επομένως υπάγονται σε διαδικασίες γνωστοποίησης εγκατάστασης βάσει του άρθρου 3 του Ν. 4442/2016. Στην ίδια γραμμή, σε καθεστώς γνωστοποίησης λειτουργίας εντάσσονται και οι δραστηριότητες του άρθρου 17 του Ν. 4442/2016 οι οποίες κατατάσσονται στην κατηγορία Α2 της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, προκειμένου να απλοποιηθεί το σύστημα αδειοδότησης και να αποκατασταθεί η ασφάλεια δικαίου των παλαιότερων ετών. Για το δεύτερο ζήτημα, βασικό σκοπός του Α.Ν. αποτελεί η εκμετάλλευση του μηχανισμού των Ε.Π. ως αναπτυξιακή ευκαιρία και συνεπώς θα πρέπει να διευκολυνθεί το πλαίσιο αδειοδότησης των δραστηριοτήτων του Ε.Π. καθώς και πρακτικά ζητήματα που προκύπτουν εντός των Ε.Π.. Ειδικότερα, με την προϋπόθεση ότι οι επιχειρήσεις εγκαθίσταται σε Ε.Π. επεκτείνεται η διαδικασία γνωστοποίησης λειτουργίας και σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες, ενώ στην ίδια κατεύθυνση διευκολύνονται και οι όροι εγκατάστασης δραστηριοτήτων που αφορούν αφενός την παραγωγή ενέργειας από Α.Π.Ε., αφετέρου την ανάπτυξη αγροκτηνοτροφικών δραστηριοτήτων (π.χ. θερμοκήπια). Παράλληλα απλοποιείται και η διαδικασία έγκρισης ανάπτυξης και τροποποίησης των ορίων των Ε.Π., με την εισαγωγή της δυνατότητα μίσθωσης οικοπέδων εντός των Ε.Π. και την απλοποίηση του πλαισίου εύρυθμης λειτουργίας των υποδοχέων. Τέλος, διευρύνονται τα φορολογικά κίνητρα σε δραστηριότητες που μετεγκαθίστανται σε οργανωμένους υποδοχείς και αναδιαρθρώθηκε το κόστος των ανταποδοτικών υπηρεσιών των επιχειρήσεων των Ε.Π. προς ένα αξιοκρατικό και ισοσταθμισμένο πλαίσιο.

Όπως προαναφέρθηκε, ο συγκεκριμένος Α.Ν. εισάγει δύο σημαντικές πρωτοβουλίες για την αναδιάρθρωση της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας: το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) και τον Ενιαίο Ψηφιακό Χάρτη (Ε.Ψ.Χ.). Συγκεκριμένα, με την θέσπιση του Ε.Π.Α. επιδιώκεται η κατοχύρωση της προγραμματικής διάστασης του εθνικού Π.Δ.Ε., προκειμένου να διαμορφωθεί ένα συγκροτημένο εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο που θα επιδιώκει την παραγωγική ανάταξη της χώρας, την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων του Π.Δ.Ε.. Βασική αρχή του Ε.Π.Α. τίθεται ο μεσοπρόθεσμος αναπτυξιακός προγραμματισμός και προς αυτή την κατεύθυνση διαμορφώνεται ένα ολοκληρωμένου συστήματος κατάρτισης, διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Ε.Π.Α. το οποίο θα χρηματοδοτείται αμιγώς από τους πόρους του εθνικού Π.Δ.Ε.. Παράλληλα, στα επόμενα άρθρα (118 – 141) ο Α.Ν. προωθεί ρυθμίσεις για την διάρκεια του Προγράμματος, τις κατηγορίες χρηματοδότησης, την διαδικασία κατάρτισης, έγκρισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης τόσο του Ε.Π.Α. όσο και των υποκείμενων σχεδίων (Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης, Ειδικά Προγράμματα). Ως προς το δεύτερο ζήτημα, που αφορά τη συγκρότηση του θεσμικού πλαισίου για την διαμόρφωση του Ενιαίου Ψηφιακού Χάρτη, οι διατάξεις του αναλύονται στα άρθρα 4-9 του Α.Ν. και περιλαμβάνουν μια σειρά από ρυθμίσεις θεσμικού χαρακτήρα ούτως ώστε να συγκροτηθεί ένα ενιαίο πλαίσιο γεωχωρικών και πολεοδομικών δεδομένων (όροι δόμησης, χρήσεις γης, ρυμοτομικές γραμμές κ.α.) που θα διευκολύνει τόσο τους δημόσιους όσο και τους

ιδιωτικούς φορείς στην διαδικασία του επενδυτικού προγραμματισμού και σχεδιασμού της χώρας και στην προσέλκυση επενδύσεων. Βάσει των παραπάνω, για την βέλτιστη και ταχεία διαμόρφωση της γεωβάσης του Ε.Ψ.Χ., ο Α.Ν. προβλέπει τα εξής:

- 1) Την δυνατότητα ανάθεσης της ανάπτυξης και της λειτουργίας του Ε.Ψ.Χ. σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή σε ιδιωτικό φορέα που πιστοποιημένα διαθέτει την απαραίτητη τεχνική γνώση.
- 2) Την νομική δεσμευτικότητα των πληροφοριών που θα ενταχθούν στον Ε.Ψ.Χ., ούτως ώστε να διασφαλίζεται η ανάπτυξη των επενδυτικών σχεδίων στις περιοχές που προβλέπονται. Η συγκεκριμένη δέσμευση θα καθοριστεί με Κ.Υ.Α.
- 3) Την θεσμική προστασία αντίστοιχων εφαρμογών γεωχωρικών δεδομένων που προβλέπονται από διατάξεις προγενέστερων νόμων (π.χ. Ν. 3882/2010 «Εθνική Υποδομή Γεωχωρικών Πληροφοριών») από τις διατάξεις του Α.Ν
- 4) Την υποχρέωση των δημοσίων φορέων για παραχώρηση πρόσβασης στις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την συγκρότηση του Ε.Ψ.Χ., αλλά και την δομή και τα χαρακτηριστικά των γεωχωρικών δεδομένων που θα συμπεριληφθούν στον Ε.Ψ.Χ.
- 5) Εξουσιοδοτήσεις των αρμοδίων Υπουργών με Κ.Υ.Α. για ειδικές ρυθμίσεις και ζητήματα που αφορούν τα δεδομένα του Ε.Ψ.Χ.

Τέλος, ως προς τα ζητήματα που αφορούν τον χωρικό σχεδιασμό της χώρας, επιδιώκεται η αναβάθμιση του θεσμικού του πλαισίου με απώτερο σκοπό την βελτίωση των διασυνδέσεων με την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, καθώς και η εξασφάλιση ενός ασφαλές νομικού πεδίου που θα ισχυροποιήσουν την ελκυστικότητα της χώρας για επενδύσεις. Βάσει των παραπάνω, στο άρθρο 11 του Α.Ν. προβλέπονται τα εξής:

- 1) Καθίσταται προαιρετική η διαδικασία προέγκρισης των Ειδικών Χωρικών Σχεδίων.
- 2) Τα πολεοδομικά σχέδια μπορούν να εκπονούνται και σε επίπεδο Δ.Ε. πλέον του ενός Ο.Τ.Α., προκειμένου να επιταχυνθεί ο σχεδιασμός σε περιοχές που εμφανίζουν προβλήματα σχεδιασμού.
- 3) Επιτρέπεται η εγκατάσταση και η λειτουργία επιχειρηματικών δραστηριοτήτων κατηγορίας Α2 της περιβαλλοντικής αδειοδότησης σε οργανωμένους υποδοχείς της Περιφέρειας Αττικής.

6.1.5) ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 4887/2022

Ο Νόμος 4887/2022 «Αναπτυξιακός Νόμος – Ελλάδα Ισχυρή Ανάπτυξη» αποτελεί τον τελευταίο τροποποιημένο αναπτυξιακό νόμο που ισχύει σήμερα έπειτα από την ψήφισή του από την Ελληνική Βουλή με το ΦΕΚ 16/Α/04.02/2022. Βασικός σκοπός του νέου Α.Ν. είναι η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μέσα από την ενίσχυση συγκεκριμένων κλάδων και δραστηριοτήτων με οικονομικά και φορολογικά κίνητρα. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει να επιτευχθεί ο ψηφιακός και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων, η πράσινη μετάβαση, η δημιουργία οικονομιών κλίμακας, η ενίσχυση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας στην παραγωγή νέων τεχνολογικών προϊόντων και η προσαρμογή της αναπτυξιακής κατεύθυνσης προς την «4^η βιομηχανική επανάσταση». Επιπλέον, θα μπορέσουν να ενισχυθούν οι λιγότερο ευνοημένες περιοχές της χώρας και οι περιοχές που εντάσσονται στο Σ.Δ.Α.Μ.. Υπό αυτό το πρίσμα, ο νέος Α.Ν. εισάγει ρυθμίσεις για την επιτάχυνση των διαδικασιών αξιολόγησης, έγκρισης, ελέγχου και πιστοποίησης των επενδυτικών σχεδίων που υπάγονται στα καθεστώτα ενίσχυσης του νόμου και την αλλαγή της δομής των καθεστώτων

και των ειδών ενίσχυσης που θα παρέχονται στις επιχειρήσεις για την διαμόρφωση ενός βέλτιστου συστήματος ενισχύσεων.

Αναφορικά με τη δομή των καθεστώτων ενίσχυσης, στον νέο Α.Ν. περιλαμβάνονται δεκατρία (13) καθεστώτα ενισχύσεων (Πίνακας 18), τα οποία επιδιώκουν την υλοποίηση ενός συγκεκριμένου θεματικού στόχου για έναν συγκεκριμένο κλάδο της οικονομίας. Η συγκεκριμένη τροποποίηση αποτελεί την βασική καινοτομία του Α.Ν., καθώς σε αντίθεση με τον συγκεκριμένο νόμο τα καθεστώτα ενισχύσεων των προγενέστερων Α.Ν. περιελάμβαναν οριζόντιες κατευθύνσεις για την υλοποίηση ειδικότερων στόχων (π.χ. βελτίωση του μηχανολογικού εξοπλισμού). Βάσει των παραπάνω καθεστώτων, εντάσσονται τα επενδυτικά σχέδια και προβλέπονται, αναλογικά, διαφορετικά είδη και ποσοστά ενισχύσεων οικονομικής και φορολογικής φύσεως, τα οποία αναλύονται στο άρθρο 9 και περιλαμβάνει τα εξής:

- 1) **Φορολογική Απαλλαγή**
- 2) **Επιχορήγηση**
- 3) **Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing)**
- 4) **Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης**
- 5) **Χρηματοδότηση Επιχειρηματικού Κινδύνου**

Το περιεχόμενο και η δομή των παραπάνω ενισχύσεων υφίσταται την ίδια μορφή που αναγράφονται και στους προηγούμενους Α.Ν.. Ως προς το ύψος και τις προϋποθέσεις των επενδυτικών σχεδίων, οι μέγιστες εντάσεις και τα προβλεπόμενα ύψη ενισχύσεων διαμορφώνονται βάσει του άρθρου 10 – 12 για τρεις κατηγορίες ενισχύσεων: 1) για ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα, 2) για ενισχύσεις εκτός περιφερειακών ενισχύσεων και 3) για ενισχύσεις χορηγούμενων ενισχύσεων. Για την πρώτη κατηγορία, τα ανώτατα επίπεδα ενισχύσεων προβλέπονται στον Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αποτυπώνεται στο Πίνακα 16 και στο Χάρτη 25. Για την τρίτη κατηγορία, οι ενισχύσεις δεν μπορούν να ξεπερνούν τα είκοσι εκατομμύρια ευρώ (20.000.000 €) για μεμονωμένη επιχείρηση και τα τριάντα εκατομμύρια ευρώ (30.000.000 €) για το σύνολο των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς τόσο του άρθρου 4 του Γ.Α.Κ. όσο και του άρθρου 30 του Α.Ν.. Παράλληλα, για περιπτώσεις που η ενίσχυση δίδεται με την μορφή φορολογικής απαλλαγής, τα ανώτατα όρια προσαυξάνονται κατά 50% με εξαίρεση το καθεστώς Δ.Α.Μ.. Ως προς τις προϋποθέσεις των επενδυτικών σχεδίων, όπως και στους προγενέστερους νόμους, προβλέπονται τα κατώτατα όρια στο οικονομικό ύψος της κάθε επένδυσης προκειμένου να υπαχθούν στον Α.Ν., το οποίο αναλύεται στο άρθρο 15 και παρουσιάζεται στο Πίνακα 17. Στην ίδια κατεύθυνση, για την υπαγωγή των επενδυτικών σχεδίων στις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα, απαιτείται να πληρούν χαρακτηριστικά αρχικής επένδυσης (δημιουργία νέας μονάδας, επέκταση υφιστάμενης, διαφοροποίηση παραγωγής, θεμελιώδης αλλαγή συνόλου παραγωγής).

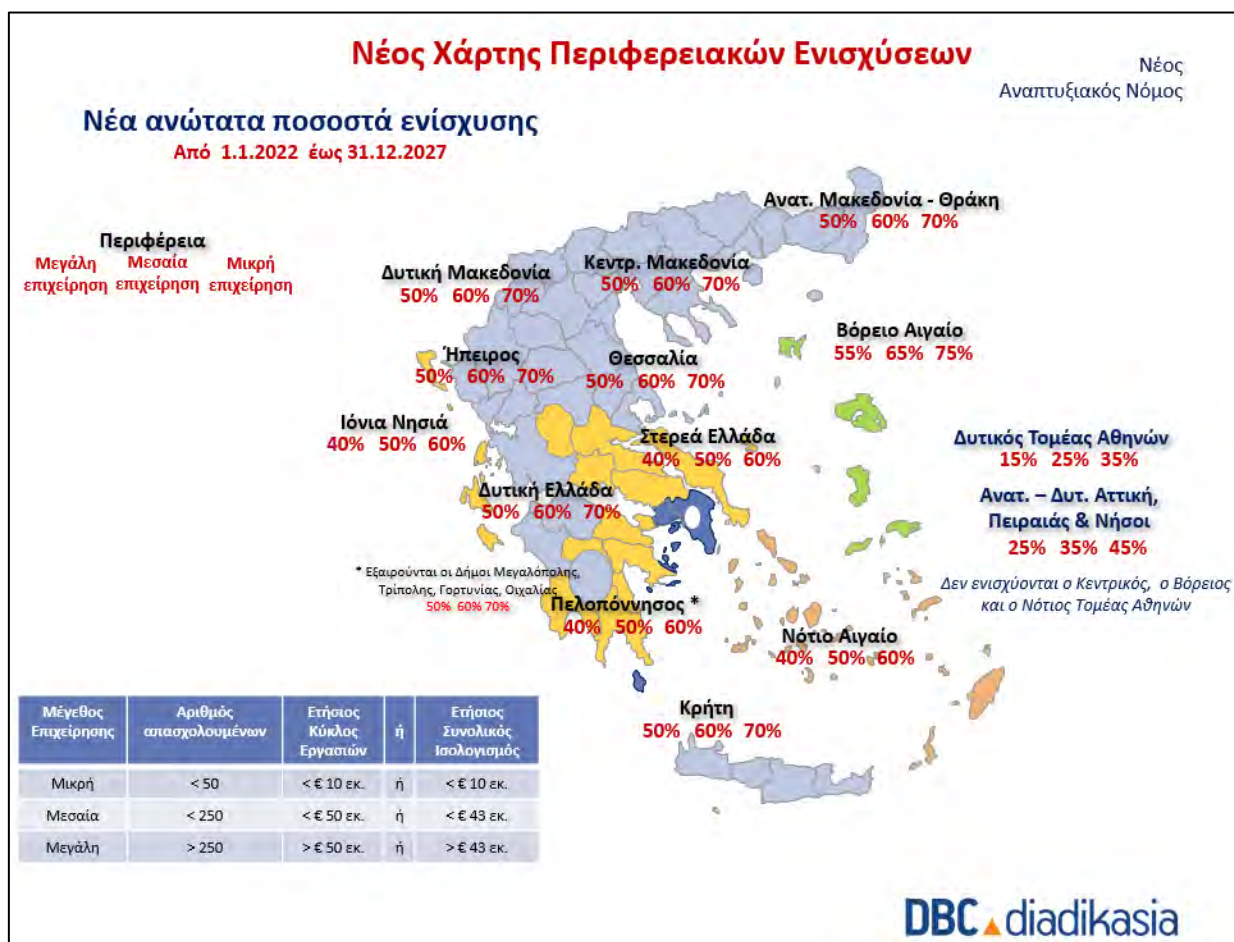
Πίνακας 16: Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων για τα επενδυτικά σχέδια του Α.Ν. 4887/2022

<u>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ (NUTS 2 & 3)</u>	Μέγιστες Εντάσεις Ενίσχυσης		
	01.01.2022 - 31.12.2027		
	<u>Μεγάλες</u>	<u>Μεσαίες</u>	<u>Μικρές</u>
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	50%	60%	70%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	50%	60%	70%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	50%	60%	70%
ΗΠΕΙΡΟΣ	50%	60%	70%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	50%	60%	70%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	40%	50%	60%

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	40%	50%	60%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	50%	60%	70%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	40%	50%	60%
Αρκαδία (Δ.Ε. Μεγαλόπολης, Τρίπολης, Γορτυνίας, Οιχαλίας)	50%	60%	70%
ΑΤΤΙΚΗ			
Ανατολική Αττική	25%	35%	45%
Δυτική Αττική	25%	35%	45%
Δυτικού Τομέα Αττικής	15%	25%	35%
Πειραιάς	25%	35%	45%
Νήσοι Αττικής	25%	35%	45%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	40%	50%	60%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	55%	65%	75%
ΚΡΗΤΗ	50%	60%	70%

Πηγή: Γενική Γραμματεία Έρευνας & Καινοτομίας – Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων

Χάρτης 25: Η κατανομή των ενισχύσεων για τα επενδυτικά σχέδια του Α.Ν. 4887/2022 ανά Περιφέρεια. Διακρίνονται οι ειδικές ρυθμίσεις για την Περιφέρεια Αττικής, καθώς και τα όρια ένταξης στον Α.Ν.

Πηγή: Αναπτυξιακός Νόμος – Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων/ DBC.diadikasia (<https://www.anaptyxiakos-nomos.gr/anaptyxiakos-nomos-xartis/>)

Πίνακας 17: Ελάχιστο ύψος των επενδυτικών σχεδίων για την ένταξη στα καθεστάτα ενισχύσεων του Ν.4887/2022

<u>ΕΙΔΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ</u>	<u>ΕΛΛΑΧΙΣΤΟ ΥΨΟΣ</u>
Μεγάλες Επιχειρήσεις	1.000.000 €
Μεσαίες Επιχειρήσεις	500.000 €
Μικρές Επιχειρήσεις	250.000 €
Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις	100.000 €
Κοινωνικές Συνεταιρικές Επιχειρήσεις Ν. 4019/2011 Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Αστικοί Συνεταιρισμοί Ομάδες Παραγωγών Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις Ν. 4384/2016	50.000 €

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Αναφορικά με τις επιλέξιμες δαπάνες των επενδυτικών σχεδίων για την χορήγηση ενισχύσεων, τα ανώτατα ποσοστά προσαρμόζονται αναλογικά βάσει της κατηγορίας ενισχύσεων που εντάσσονται αλλά και του είδους της δαπάνης. Για τις επιλέξιμες δαπάνες επενδυτικών σχεδίων που λαμβάνουν περιφερειακές ενισχύσεις, προβλέπεται ανώτατο όριο 45% του συνόλου των δαπανών που αφορά ενσώματα στοιχεία ενεργητικού, ενώ για τις επενδυτικές δαπάνες άυλων στοιχείων του ενεργητικού προβλέπεται ανώτατο όριο 30% για τις Μεγάλες επιχειρήσεις και 50% για τις Μ.μ.Ε.. Για τις επιλέξιμες δαπάνες επενδυτικών σχεδίων που τίθενται εκτός των περιφερειακών ενισχύσεων, τα ανώτατα όρια διαμορφώνονται στο Παράρτημα Β' του Α.Ν. και αφορούν ειδικότερες δαπάνες βασικών κλάδων όπως η Έρευνα και Καινοτομίας (δαπάνες για διαδικαστική και οργανωτική καινοτομία, έργα έρευνας και ανάπτυξης, καινοτομίας για Μ.μ.Ε.), η Επιχειρηματικότητα & Ανταγωνιστικότητα (αμοιβές συμβούλων για Μ.μ.Ε., δαπάνες εκκίνησης για νεοσύστατες & υπό ίδρυση μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, επαγγελματικής κατάρτισης, συμμετοχής Μ.μ.Ε. σε εμπορικές εκθέσεις), το Περιβάλλον και η Κλιματική Αλλαγή (δαπάνες για προστασία του περιβάλλοντος, για μέτρα ενεργειακής απόδοσης, συμπαραγωγής ενέργειας υψηλής απόδοσης από ΑΠΕ, παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ., εγκατάστασης αποδοτικών συστημάτων τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης, αποκατάστασης μολυσμένων χώρων, ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης αποβλήτων). Τέλος, στον Α.Ν. προβλέπονται και μη επιλέξιμες δαπάνες οι οποίες λόγω της φύσης και των χαρακτηριστικών τους δεν τους επιτρέπεται η παροχή ενισχύσεων. Τέλος, αναφορικά με το πλαίσιο αξιολόγησης και ελέγχου των επενδυτικών σχεδίων του Α.Ν., για την υπαγωγή τους στα καθεστάτα ενίσχυσης διενεργείται έλεγχος νομιμότητας και αξιολόγηση του εύλογου κόστους και των δεικτών βαθμολογίας, προκειμένου να καλυφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα που θα εξασφαλίσουν την βέβαιη ολοκλήρωση και λειτουργία της επένδυσης. Επιπλέον, όπως ισχύει και στον προηγούμενο Α.Ν., η αξιολόγηση πραγματοποιείται είτε με την μέθοδο της συγκριτικής είτε με την μέθοδο της άμεσης αξιολόγησης.

Πίνακας 18: Καθεστώς Ενίσχυσης, Είδη και Ύψος Ενισχύσεων και Διαδικασία Αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων του Α.Ν. 4887/2022

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΕΙΔΗ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΨΗΦΙΑΚΟΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Προβλέπεται η ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων που προωθούν τον ψηφιακό και τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων, καθώς και τη χρήση τεχνολογιών της «Βιομηχανίας 4.0». Παράλληλα, τα μέτρα ενίσχυσης επιδιώκουν και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.	1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης	1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια σε: <ul style="list-style-type: none"> • Ορεινές περιοχές • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων 	Άμεση Αξιολόγηση
ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Προβλέπεται η ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων που προάγουν δραστηριότητες κυκλικής οικονομίας και βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και δραστηριότητες που με την χρήση τεχνολογιών επιδιώκουν την περιβαλλοντική προστασία και ενεργειακή αναβάθμιση των μονάδων.	1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης	1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια σε: <ul style="list-style-type: none"> • Ορεινές περιοχές • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων 	Άμεση Αξιολόγηση
ΝΕΟ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ	Προβλέπεται η ενίσχυση νέων επιχειρηματιών οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένους αναπτυξιακούς κλάδους, καθώς και η ενίσχυση για δαπάνες που αφορούν την σύσταση εταιρειών ερευνητικών δραστηριοτήτων και την υλοποίηση αρχικών επενδύσεων.	1) Επιχορήγηση 2) Χρηματοδότηση Επιχειρηματικού Κινδύνου	1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) <u>Χρηματοδότησης Επιχειρηματικού Κινδύνου:</u> υλοποιείται μέσω ταμείου συμμετοχών και λαμβάνει τις εξής μορφές: <ul style="list-style-type: none"> α) ίδια κεφάλαια, ή οιονεί ίδια κεφάλαια, ή επενδυτική χορηγία β) Δάνεια. 	Συγκριτική Αξιολόγηση
ΔΙΚΑΙΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ	Προβλέπεται η ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων για δραστηριότητες που εντάσσονται στο	1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή	ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε.	Άμεση Αξιολόγηση

	Π.Δ.Α.Μ. και για περιοχές εντός των Ε.Σ.ΔΙ.Μ., προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα κοινωνικά, εργασιακά, οικονομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα της μετάβαση προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία, καθώς και για την προσαρμογή τους στην ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη.	3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης		
ΕΡΕΥΝΑ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	Προβλέπεται η ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων που προάγουν την έρευνα και επιδιώκουν την ανάπτυξη και εφαρμογή ιδεών και τεχνολογιών που βελτιώνουν την αποδοτικότητα των αγαθών, των υπηρεσιών και της παραγωγικής διαδικασίας.	1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης	1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια σε: <ul style="list-style-type: none"> • Ορεινές περιοχές • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων • Σε Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές (Β.Ε.ΠΕ.), Επιχειρηματικά Πάρκα (Ε.Π.), εξαιρουμένων των Ε.Π.Ε.Β.Ο., Τεχνολογικά Πάρκα και Θ.Υ.Κ.Τ • Σε Οργανωμένους Υποδοχείς Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων (Ο.Υ.Μ.Ε.Δ.) 	Άμεση Αξιολόγηση
ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΗ – ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ & ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ – ΑΛΙΕΙΑ & ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	Προβλέπεται η ενίσχυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του πρωτογενούς τομέα και συγκεκριμένα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής, της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.	1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης	3) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 4) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια σε: <ul style="list-style-type: none"> • Ορεινές περιοχές • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων 	Συγκριτική Αξιολόγηση

			<ul style="list-style-type: none"> • Περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές • Σε Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές (Β.Ε.ΠΕ.), Επιχειρηματικά Πάρκα (Ε.Π.), εξαιρουμένων των Ε.Π.Ε.Β.Ο., Τεχνολογικά Πάρκα και Θ.Υ.Κ.Τ • Σε Οργανωμένους Υποδοχείς Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων (Ο.Υ.Μ.Ε.Δ.) • Σε περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές • Επαναλειτουργίας βιομηχανικών μονάδων, που έχουν παύσει τη λειτουργία τους 	
ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ	<p>Προβλέπεται η ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων που αφορούν στον τομέα της μεταποίησης (με εξαίρεση την μεταποίηση των γεωργικών προϊόντων) και της εφοδιαστικής αλυσίδας, προκειμένου να επιτευχθεί η αναβάθμιση της τεχνολογικής, παραγωγικής, διοικητικής και οργανωτικής δομής τους στην κατεύθυνση της καινοτόμου και εξωστρεφούς ανάπτυξης, καθώς και στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια σε: <ul style="list-style-type: none"> • Ορεινές περιοχές • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων • Περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές • Σε Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές (Β.Ε.ΠΕ.), Επιχειρηματικά Πάρκα (Ε.Π.), εξαιρουμένων των Ε.Π.Ε.Β.Ο., Τεχνολογικά Πάρκα και Θ.Υ.Κ.Τ • Σε Οργανωμένους Υποδοχείς Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων (Ο.Υ.Μ.Ε.Δ.) 	Συγκριτική Αξιολόγηση

			<ul style="list-style-type: none"> • Σε κτίρια χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα. • Επαναλειτουργίας βιομηχανικών μονάδων, που έχουν παύσει τη λειτουργία τους 	
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	Προβλέπεται η ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων των δραστηριοτήτων/ επιχειρήσεων που επιδιώκουν την διεξόδου σε νέες αγορές του εξωτερικού με την εξαγωγή των προϊόντων ή των υπηρεσιών τους.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια σε: <ul style="list-style-type: none"> • Ορεινές περιοχές • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων 	Συγκριτική Αξιολόγηση
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	Προβλέπεται η ενίσχυση για επενδυτικά σχέδια ενός ευρύτερου πεδίου τουριστικών δραστηριοτήτων που αφορούν την δημιουργία, την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό ολοκληρωμένης μορφής τουριστικών καταλυμάτων σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια, προκειμένου να αναβαθμιστεί το τουριστικό προϊόν της χώρας.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια σε: <ul style="list-style-type: none"> • Ορεινές περιοχές • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων • Περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές • Σε κτίρια χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα. 	Συγκριτική Αξιολόγηση
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	Προβλέπεται η ενίσχυση των τουριστικών επενδύσεων που δραστηριοποιούνται σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού και επιδιώκουν την αξιοποίηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των περιοχών της χώρας	<ol style="list-style-type: none"> 1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια σε: <ul style="list-style-type: none"> • Ορεινές περιοχές 	Συγκριτική Αξιολόγηση

	(γεωγραφικών, κοινωνικών, πολιτισμικών, θρησκευτικών) για την διεθνή προβολή τους.	4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων • Περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές • Σε κτίρια χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα. 	
ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	Προβλέπεται η ενίσχυση των μεγάλων επενδυτικών σχεδίων που αφορούν κλάδους της οικονομίας, προκειμένου να επιφέρουν σημαντικά αποτελέσματα στην τοπική ανάπτυξη και τις οικονομίες των περιοχών που υλοποιούνται	<ol style="list-style-type: none"> 1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια σε: <ul style="list-style-type: none"> • Ορεινές περιοχές • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων • Περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές • Σε κτίρια χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα. 	Άμεση Αξιολόγηση
ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΑΛΥΣΙΔΕΣ ΑΞΙΑΣ	Προβλέπεται η ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων που εντάσσονται σε ευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας, προκειμένου να επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακας, να βελτιώνεται η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων και παρεχόμενων υπηρεσιών, να καθίσταται αποτελεσματικός ο συντονισμός της προμηθευτικής αλυσίδας και να διαμορφώνονται όροι ενίσχυσης της εξωστρέφειας.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια: <ul style="list-style-type: none"> • Σε ορεινές περιοχές • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων • Περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές 	Άμεση Αξιολόγηση

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ 360°	Προβλέπεται η ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων που αφορούν την υλοποίηση αρχικών επενδύσεων (με εξαίρεση συγκεκριμένων κατηγοριών που θεσπίζονται ειδικά καθεστώτα) καθώς και την δυνατότητα πραγματοποίησης πρόσθετων δαπανών προς όφελος των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και της εθνικής οικονομίας.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Επιχορήγηση 2) Φορολογική Απαλλαγή 3) Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing) 4) Επιδότηση Κόστους Δημιουργούμενης Απασχόλησης 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ Χ.Π.Ε. 2) Αυξημένα ποσοστά ενισχύσεων χορηγούνται για επενδυτικά σχέδια: <ul style="list-style-type: none"> • Σε ορεινές περιοχές • Περιοχές που βρίσκονται σε απόσταση έως τριάντα (30) χιλιομέτρων από τα σύνορα, • Νησιά με πληθυσμό μικρότερο των τριών χιλιάδων εκατό (3.100) κατοίκων • Περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές • Σε κτίρια χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα. 	Συγκριτική Αξιολόγηση
------------------------------------	---	--	--	-----------------------

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

6.2) ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (Ε.Σ.Π.Α.) 2007 – 2013

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.) της περιόδου 2007 – 2013, αποτελεί το βασικό πλαίσιο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ευρωπαϊκών Ταμείων σε εθνικό επίπεδο και ένα από τα τρία Ευρωπαϊκά Πλαίσια που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα την τελευταία εικοσαετία. Ειδικότερα, πρόκειται για την συνέχεια του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης της περιόδου 2000 – 2006 και εκπονήθηκε στη βάση της νέας στρατηγικής της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία επιδιώκει την σύγκλιση σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, την προώθηση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, καθώς και η ενίσχυση της Εδαφικής Συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Υπό αυτό το πρίσμα, διαμορφώνεται και το πρόγραμμα του Ε.Σ.Π.Α. για την περίοδο 2007 – 2013 και επιδιώκει την ανάπτυξη των Περιφερειών και των αστικών πόλων της χώρας, ούτως ώστε να αυξηθεί η επενδυτική δραστηριότητα και ελκυστικότητα, να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο, να μειωθούν στο βέλτιστο βαθμό οι περιφερειακές ανισότητες και να αυξηθεί το επίπεδο ανταγωνιστικότητας της χώρας. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, διαμορφώνονται οι θεματικές και χωρικές προτεραιότητες του προγράμματος Ε.Σ.Π.Α. και αναλύονται στο Πίνακα 19.

Πίνακας 19: Θεματικές και Χωρικές Προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής του Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
<u>ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΣΤΟΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ</u>	Γ.Σ.1) Η αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων Γ.Σ.2) Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας Γ.Σ.3) Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας
<u>ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ</u>	Γ.Σ.4) : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος Γ.Σ.5) Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικό παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μεταβάσης στην οικονομία της γνώσης Γ.Σ.6) : Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης
<u>ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ</u>	Γ.Σ.7) Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων Γ.Σ.8) Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση Γ.Σ.9) Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Γ.Σ.10) Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας Γ.Σ.11) Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση - κοινωνική συνοχή).
<u>ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</u>	Γ.Σ.12) Η βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και η αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης
<u>ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ, ΩΣ ΤΟΠΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ, ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ</u>	Γ.Σ.13) Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας Γ.Σ.14) : Ο ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την αειφορία Γ.Σ.15) Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος Γ.Σ.16) Η άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής Γ.Σ.17) Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας
ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	

<u>ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ</u>	<u>ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ</u>
<u>ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Πολυκεντρικότητα 2) Ενίσχυση των τάσεων δικτύωσης μεταξύ αστικών κέντρων 3) Βελτίωση και ανάπτυξη των υποδομών και περιορισμός της αστικής διάχυσης 4) Αειφόρος ανάπτυξη των πόλεων (αύξηση πρασίνου και κοινοχρήστων χώρων, ολοκληρωμένες υποδομές αστικών εξυπηρετήσεων, αστικές αναπλάσεις, δίκτυα πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων, μείωση των οικιακών αποβλήτων) 5) Αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων στα αστικά κέντρα 6) Βελτίωση των πληροφοριών σχετικά με τις εξελίξεις στα αστικά κέντρα (παρατηρητήριο)
<u>ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ορεινός Χώρος: στρατηγική ανάπτυξης του ορεινού χώρου αποσκοπεί στην ανασυγκρότηση των δραστηριοτήτων παραγωγής και κατοίκησης, οι οποίες παρουσιάζουν σημαντική εποχικότητα και υποχώρηση, με αποτέλεσμα πολλές ορεινές περιοχές να είναι αραιοκατοικημένες και να διακυβεύεται η οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα τους και στην αντιμετώπιση των πιέσεων, που εμφανίζεται σε ορισμένες ορεινές περιοχές εξαιτίας της τουριστικής και οικιστικής ανάπτυξης 2) Νησιωτικός Χώρος: Κύρια στοιχεία αυτής της στρατηγικής αποτελούν η ανασυγκρότηση ενός βιώσιμου και διαφοροποιημένου παραγωγικού προτύπου στηριζόμενη στην ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία, η επίλυση των κρίσιμων ζητημάτων προσπελασιμότητας και υποδομών των νησιών, και η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού τους περιβάλλοντος. Απαραίτητη είναι η λήψη μέτρων για την οικονομική διαφοροποίηση των νησιών, που εξακολουθούν να έχουν μεγάλο αλιευτικό στόλο και απασχόληση στον τομέα της αλιείας. Η μείωση της αλιευτικής προσπάθειας όπως απορρέει από τις προτεραιότητες της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛ) δε θα πρέπει να δημιουργήσει προβλήματα στην κοινωνική και οικονομική συνοχή των συγκεκριμένων νησιωτικών περιοχών. Για το σκοπό αυτό θα αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που παρέχονται από την ΚΑΛ για την υδατοκαλλιέργεια, τη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία κτλ.
<u>ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ, ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Επιχειρηματικότητα, τουρισμός και πολιτισμός 2) Προστασία και κοινή διαχείριση του περιβάλλοντος, συστήματα διαχείρισης υδάτων, αποβλήτων και ενέργειας 3) Προαγωγή της Έρευνας, ανάπτυξη δικτύων πληροφόρησης και επικοινωνίας, 4) Κοινή χρήση υποδομών υγείας - εκπαίδευσης, και συνεργασία στους τομείς του ανθρώπινου δυναμικού και της διοικητικής και δικαστικής συνεργασίας, 5) Υπηρεσίες προσπελασιμότητας μέσω της συνεργασίας σε θέματα ελέγχου, τόσο στα χερσαία όσο και στα θαλάσσια σύνορα 6) Συνδυασμός της περιβαλλοντικής προστασίας με την ενδυνάμωση της ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών και των νησιών της Μεσογείου 7) Βελτίωση της προσβασιμότητας και της διαλειτουργικότητας μέσω των μεταφορικών συστημάτων και των προηγμένων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας, 8) διαχείριση υδάτων και προστασία από κινδύνους (πρόληψη περιβαλλοντικών και τεχνολογικών κινδύνων), 9) έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη και μεταφορά τεχνολογίας.

Πηγή: Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013 Ποιότητα ζωής για όλους (http://2007-2013.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf)

Όπως έχει αναλυθεί ήδη και στα προηγούμενα κεφάλαια, για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων και την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων που είχαν προκύψει (επιχειρησιακά) από τα προηγούμενα προγράμματα αναπτύσσεται σε επιχειρησιακά προγράμματα, το Ε.Σ.Π.Α. αναπτύσσεται σε επιχειρησιακά προγράμματα και συγκεκριμένα μέσα από οκτώ (8) Τομεακά Ε.Π., πέντε (5) Περιφερειακά Ε.Π. και δώδεκα (12) Ε.Π. Εδαφικής Συνεργασίας. Στην συγκεκριμένη ενότητα, θα αναλυθούν δύο από τα συνολικά εικοσιπέντε

(25) Ε.Π. τα οποία αφορούν τους άξονες που αναλύονται στην συγκεκριμένη εργασία: τον κλάδο της βιομηχανίας και την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Συνεπώς, τα Ε.Π. που αφορούν τους παραπάνω άξονες είναι το Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα» και το Π.Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης.

6.2.1) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ»

Στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητας & Επιχειρηματικότητας» βασικός αναπτυξιακός στόχος αποτελεί η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και του παραγωγικού συστήματος της χώρας, εστιάζοντας στην ανάπτυξη της καινοτομικής διάστασης της ελληνικής οικονομίας. Συγκεκριμένα, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για αναβάθμιση των αναπτυξιακών κλάδων προς την υψηλότερη προστιθέμενη αξία, την βελτίωση του συστήματος αξιοποίησης των ανθρώπινων πόρων και της ανθεκτικότητας της ελληνικής οικονομίας, την διαμόρφωση ισχυρών και ανταγωνιστικών περιφερειακών πόλων και την μείωση του υψηλού επιπέδου εξάρτησης από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία, το Ε.Π. προωθεί δράσεις οι οποίες επιδιώκουν την αναδιάρθρωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσα από τα πεδία έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας. Στην ίδια γραμμή, επιδιώκεται η ενίσχυση των δραστηριοτήτων στο εμπόριο, η αναβάθμιση των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, η ενίσχυση της επενδυτικής ελκυστικότητας της χώρας και η ανάπτυξη της περιβαλλοντικής διάστασης της αναπτυξιακού σχεδιασμού με την προώθηση των Α.Π.Ε.. Επομένως, ο ρόλος του Ε.Π., όπως και στο αντίστοιχο Ε.Π. Ανταγωνιστικότητας του Γ' Κ.Π.Σ., καλείται να διαδραματίσει κατασταλακτικό ρόλο στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της ελληνικής οικονομίας και στην αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων της. Βάσει των παραπάνω, διαμορφώνονται οι στρατηγικοί και γενικοί στόχοι του Ε.Π., οι οποίοι εξειδικεύονται σε ειδικότερους στόχους, ως εξής:

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Σ.Σ 1) Επιτάχυνση της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης

Διαμόρφωση ενός ευνοϊκού κλίματος για την αύξηση των δαπανών Ε.Τ.Α. από το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, λαμβάνοντας υπόψη την Στρατηγική της Λισαβόνας και το σχετικό στόχο του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (Ε.Π.Μ.). Σε αυτή την κατεύθυνση σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσουν τα Π.Ε.Π. (ιδίως της Αττικής και της Μακεδονίας Θράκης), των Τ.Ε.Π. Ψηφιακής Σύγκλισης, Ανθρώπινων Πόρων και Εκπαίδευσης & Δια βίου Μάθησης, των προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας καθώς και του Αναπτυξιακού Νόμου.

Σ.Σ 2) Ανάπτυξη της υγιούς, αειφόρου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας και διασφάλιση των φυσικών, θεσμικών και οργανωτικών προϋποθέσεων που την εξυπηρετούν

Ανάπτυξη της επενδυτικής δραστηριότητας στον ιδιωτικό τομέα με παράλληλη αξιοποίηση της δυναμικής του Α.Ν., για την αύξηση της εξωστρέφειας και την αναβάθμιση της θέσης της χώρας στο διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σ.Σ 3) Ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ελλάδας ως τόπου ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας, με σεβασμό στο περιβάλλον και την αειφορία

Επίτευξη των δεσμεύσεων της χώρας (βάσει του Πρωτοκόλλου του Κυότο) για τον περιορισμό της αύξησης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για το διάστημα 2008 – 2012 και αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των Α.Π.Ε. στην Ακαθάριστη Εγχώρια Κατανάλωση Ενέργειας.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Γ.Σ. 1) Δημιουργία και Αξιοποίηση της καινοτομίας υποστηριζόμενης από Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

Εξυπηρετεί τον πρώτο Σ.Σ. και επιδιώκει την μετάβαση στην οικονομία της γνώσης και την ενσωμάτωση της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας στην παραγωγική διαδικασία.

Γ.Σ. 2) Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας και της Εξωστρέφειας

Επιδιώκεται η ανάπτυξη της εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας με την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας, την ενίσχυση των επιχειρήσεων στην εγχώρια και διεθνή αγορά, την περιβαλλοντική προστασία, την αναδιάρθρωση του τουριστικού τομέα και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας σε ευρύτερες κοινωνικές ομάδες.

Γ.Σ. 3) Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος

Βελτίωση των δομών και μηχανισμών στήριξης των επιχειρήσεων, την ανασυγκρότηση των δομών έρευνας (Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα), εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών δομών, προώθηση της οργανωμένης χωροθέτησης επιχειρήσεων με νέα Ε.Π. και Θερμοκοιτίδες και η εφαρμογή προγραμμάτων περιβαλλοντικής αναβάθμισης.

Γ.Σ. 4) Ολοκλήρωση του Ενεργειακού Συστήματος της χώρας και ενίσχυση της Αειφορίας

Εξυπηρετεί τον τρίτο Σ.Σ. και επιδιώκεται η εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας, μέσα από την συμμετοχή του στα διεθνή ενεργειακά δίκτυα, την βιώσιμη διαχείριση των πόρων, την προώθηση των Α.Π.Ε., την επέκταση των δικτύων φυσικού αερίου για οικιακή χρήση και την κάλυψη των απαιτήσεων στον τριτογενή τομέα και ολοκλήρωση του δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στα νησιά.

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Γ.Σ. 1) Δημιουργία και Αξιοποίηση της καινοτομίας υποστηριζόμενης από Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

- 1.1) Μείωση του ελλείμματος σε έρευνα, καινοτομία και τεχνολογία ως προς τον μέσο όρο της ΕΕ-15.
- 1.2) Ενίσχυση της συμμετοχής των επιχειρήσεων στην ΕΤΑ και της αποτελεσματικότερης διασύνδεσης του ερευνητικού συστήματος της χώρας με τους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας.
- 1.3) Ενίσχυση της αριστείας και της δημιουργίας αριστείας που παράγουν καινοτομία, υψηλή οικονομική, περιβαλλοντική, κοινωνική προστιθέμενη αξία.
- 1.4) Προώθηση ολοκληρωμένων συστημάτων ανάπτυξης καινοτομίας σε περιοχές (γεωγραφικές και θεματικές) με ισχυρή επιχειρηματική βάση και παρουσία δραστήριων και εξωστρεφών ερευνητικών φορέων.
- 1.5) Μεγέθυνση και εμπλουτισμός του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού και ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και της γεωγραφικής και διατομεακής κινητικότητάς του.

Γ.Σ. 2) Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας και της Εξωστρέφειας

- 2.1) Υποστήριξη και αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικής παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές. Έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση, την τυποποίηση και την πιστοποίηση των ελληνικών προϊόντων και επιχειρήσεων.
- 2.2) Επικέντρωση της αναπτυξιακής προσπάθειας προς συσσωματώσεις, περιοχές και τύπους επιχειρήσεων, που εμφανίζουν τις θετικότερες προοπτικές ή έχουν τις ισχυρότερες ανάγκες – Αναπροσανατολισμός της μεταποιητικής δραστηριότητας και των «παραδοσιακών» της κλάδων προς κλάδους και προϊόντα ψηλότερης προστιθέμενης αξίας.

- 2.3) Διασύνδεση της χώρας με τα διεθνή ολοκληρωμένα συστήματα παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών και εγκατάσταση δεσμών συνεργασίας ελληνικών και διεθνών επιχειρήσεων, με έμφαση σε περιοχές συγκριτικού πλεονεκτήματος.
- 2.4) Αναβάθμιση/ μετεξέλιξη της επιχειρηματικότητας ανάγκης σε επιχειρηματικότητα υψηλών δυνατοτήτων – Αναβάθμιση της επιχειρηματικής βάσης σε τομείς που υστερούν ως προς την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας ή λειτουργούν υπό ανεπίκαιρες μορφές.
- 2.5) Ενίσχυση του ρόλου του εμπορίου και των συνοδευτικών υπηρεσιών στο παραγωγικό σύστημα, με έμφαση στην ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικής παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές.
- 2.6) Επέκταση των δικτύσεων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών.
- 2.7) Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στον τομέα του Τουρισμού, με την προώθηση κατά προτεραιότητα σχεδίων που αποσκοπούν στην ποιοτική αναβάθμιση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου σε όλη την ελληνική επικράτεια και την ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού.
- 2.8) Επιχειρηματική αξιοποίηση του περιβάλλοντος ως εργαλείου προσέλκυσης εγχώριων και ξένων επενδύσεων.
- 2.9) Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, με στοχευμένες δράσεις που συνεργούν με τις άλλες δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας.

Γ.Σ. 3) Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος

- 3.1) Αναβάθμιση και απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, του κανονιστικού πλαισίου, των θεσμών και των δομών που υποστηρίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα – Χωροταξική διευθέτηση της οικονομικής δραστηριότητας.
- 3.2) Ανάπτυξη και αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων χρηματοοικονομικής υποστήριξης, για την ανάληψη επιχειρηματικού κινδύνου.
- 3.3) Συγκρότηση ενός ενιαίου, δικτυακού και ορθολογικού συστήματος δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας με στόχο την παροχή έγκυρων και αποτελεσματικών υπηρεσιών προς τον επιχειρηματία / επενδυτή στην λογική του «one stop shop».
- 3.4) Ενίσχυση των υποδομών που στηρίζουν την ποιοτική επιχειρηματικότητα και δημιουργούν οικονομίες κλίμακας και σκοπού, ενισχύουν τη συνεργασία με δημόσιους ή άλλους φορείς παραγωγής γνώσης και διαμεσολαβούν για την μεταφορά και διάχυση της καινοτομίας.
- 3.5) Αναβάθμιση των μηχανισμών για την εποπτεία της αγοράς, την ενίσχυση του ανταγωνισμού, την αναβάθμιση της ποιότητας των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών και την ενίσχυση και την προστασία των δικαιωμάτων του καταναλωτή.
- 3.6) Προβολή του τουριστικού προϊόντος της χώρας, συμπεριλαμβανομένων και των ειδικών μορφών τουρισμού, καθώς και των επώνυμων και ποιοτικών ελληνικών προϊόντων.
- 3.7) Ενίσχυση των υποδομών αξιοποίησης του πολιτιστικού αποθέματος και της φυσικής κληρονομιάς της χώρας.
- 3.8) Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, με στοχευμένες δράσεις που συνεργούν με τις άλλες δράσεις του σχετικού Άξονα Προτεραιότητας.

Γ.Σ. 4) Ολοκλήρωση του Ενεργειακού Συστήματος της χώρας και ενίσχυση της Αειφορίας

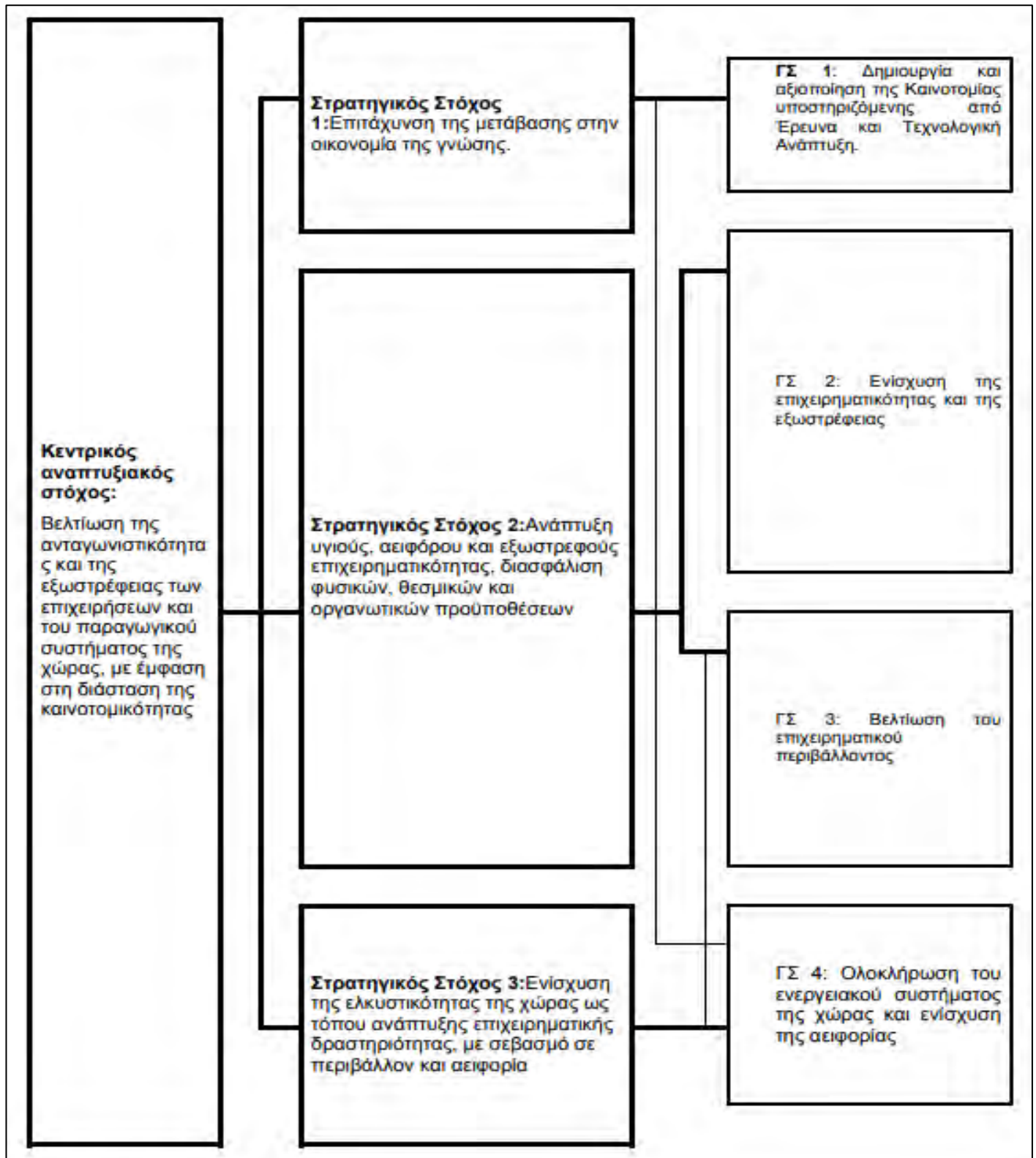
- 4.1) Ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, μειώνοντας την εξάρτηση της χώρας από το πετρέλαιο, με προώθηση των ενεργειακών δικτύων του φυσικού αερίου και του ηλεκτρισμού και περαιτέρω διεύρυνση των Α.Π.Ε. στο ενεργειακό ισοζύγιο, καθώς και εξοικονόμηση ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας.
- 4.2) Ενδυνάμωση του γεωστρατηγικού ρόλου της χώρας στον ενεργειακό χάρτη της ευρύτερης περιοχής, μέσω της ένταξης της στα μεγάλα διεθνή δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου.
- 4.3) Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για εκσυγχρονισμό και βελτίωση της ασφάλειας των ενεργειακών δικτύων.
- 4.4) Ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων.

Η σύνδεση των στρατηγικών και γενικών στόχων με την βασική στρατηγική ανάπτυξης του Ε.Π. Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας επιτυγχάνεται βάσει του Διαγράμματος 15.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Για τον κλάδο της Βιομηχανίας και της Μεταποίησης, το Ε.Π. αναλύει το πλαίσιο πολιτικών και στρατηγικών ανάπτυξης για τον συγκεκριμένο τομέα σε ειδικά παραρτήματα (Παράρτημα 1 και 2) στα οποία περιλαμβάνονται οι ειδικοί στόχοι και κατευθύνσεις για κάθε τομέα ξεχωριστά. Ειδικότερα, στο Παράρτημα 1 του Ε.Π. επιδιώκεται η συνοπτική ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του κλάδου της βιομηχανίας, όπως έχει διαμορφωθεί από τις πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ανάλυση περιλαμβάνει δείκτες οι οποίοι αντανακλούν την εξέλιξη της βιομηχανικής και μεταποιητικής δραστηριότητας της χώρας, όπως ο αναθεωρημένης δείκτης παραγωγής, οι δείκτες κλαδικής σύνθεσης της βιομηχανίας (ως προς τη προστιθέμενη αξία), απασχόλησης και γεννήσεων – θανάτων επιχειρήσεων, καθώς και χωρικοί δείκτες για την αποτύπωση των χαρακτηριστικών της ελληνικής μεταποίησης ανά Νομό. Βάσει των παραπάνω δεικτών προκύπτει πως συνολικά ο κλάδος της βιομηχανίας παρουσιάζει τάσεις στασιμότητας μετά το 2000, με παράλληλα σημάδια «αποβιομηχάνισης», καθώς από τα αποτελέσματα προκύπτουν σημαντικές μειώσεις στα μεγέθη των μονάδων και της απασχόλησης. Παράλληλα, πολλοί κλάδοι παρουσιάζουν σταθερή είτε καθοδική πορεία, με αποτέλεσμα παραδοσιακοί κλάδοι της ελληνικής βιομηχανίας (κλωστοϋφαντουργία, καπνός, είδη ένδυσης – δέρματος, επεξεργασίας ξύλου κ.α.) να παρουσιάζουν χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης. Η σημαντικότερη έλλειψη, ωστόσο, της ελληνικής βιομηχανίας παρουσιάζεται σε κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας, γεγονός το οποίο κατατάσσουν την χώρα (σε σχέση με ευρωπαϊκές και διεθνής χώρες) σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Διάγραμμα 15: Η σύνδεση του Κεντρικού Αναπτυξιακού Στόχου του Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα με τους επιμέρους Στρατηγικούς και Γενικούς Στόχους

Πηγή: Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα σελ. 89/ Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013 Ποιότητα ζωής για όλους (<http://2007-2013.espa.gr/el/Pages/staticOPCompetitivenessAndEntrepreneurship.aspx>)

Τέλος, ως προς την χωρική κατανομή του κλάδου στην ελληνική επικράτεια, παρατηρείται υψηλή συγκέντρωση των βιομηχανικών μονάδων, της απασχόλησης και της

ακαθάριστης αξίας παραγωγής σε περιοχές εντός και περιμετρικά των Μητροπολιτικών Περιοχών της χώρας όπως οι Νομοί Αττικής, Βοιωτίας, Εύβοιας, Κορινθίας, (48%, 46%, 53% αντίστοιχα) και Θεσσαλονίκης (63%, 57%, 65% αντίστοιχα). Το γεγονός αυτό αποτελεί και την απόδειξη της εξάρτησης της βιομηχανίας από τα υψηλά επίπεδα αστικής συγκέντρωσης των δύο περιοχών, καθώς και του υψηλού επιπέδου τους σε υποδομές, οικονομία και αγορά. Αλλά το βασικότερο στοιχείο που προκύπτει από την συγκεκριμένη κατανομή, είναι η αποτυχία των πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης των προηγούμενων ετών (δια μέσω των αναπτυξιακών νόμων) να στηρίζουν περιοχές που παρουσίαζαν υψηλές περιφερειακές ανισότητες (π.χ. Περιφέρεια Θράκης), με αποτέλεσμα το παραπάνω μοντέλο να απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων σε περιοχές που παρουσιάζουν κορεσμό και όχι στις πραγματικά αναγκαίες περιοχές της χώρας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω αποτελέσματα που προέκυψαν από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, το Ε.Π. προωθεί την εξειδίκευση των γενικών του στόχων σε ειδικότερους στόχους για τους επιμέρους τομείς παρέμβασης. Για τον κλάδο της βιομηχανίας, οι ειδικοί στόχοι διαμορφώνονται στο Παράρτημα 2 του Ε.Π. και περιλαμβάνει τις εξής κατευθύνσεις:

Ε.Σ. 1) Δημιουργία φιλικού και ευέλικτου επιχειρηματικού - εργασιακού περιβάλλοντος, τόσο για την ενθάρρυνση της εγχώριας επιχειρηματικότητας όσο και για την προσέλκυση διεθνούς επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για επενδύσεις στην Ελλάδα: στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται συνεχιζόμενη αναμόρφωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος και αποδοτική λειτουργία των Υπηρεσιών της Δημόσιας Διοίκησης (σε λογική δικτύου).

Ε.Σ. 2) Τόνωση της εξωστρέφειας, που να βασίζεται σε πραγματικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ανά περιοχή, κατά περίπτωση και κατά κλάδο δραστηριότητας.

Ε.Σ. 3) Βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών.

Ε.Σ. 4) Εστίαση στους τομείς της μη τεχνολογικής καινοτομίας, της δημιουργικότητας, ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας, των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής, του διαδικτύου και της βιοτεχνολογίας.

Ε.Σ. 5) Ενίσχυση και βελτίωση της επιχειρηματικότητας, ιδιαίτερα σε σχέση με τη διευκόλυνση ίδρυσης νέων επιχειρήσεων και δυνατότητας προσαρμογής τους στις μεταβολές της αγοράς: στη λογική αυτή, δικτυωμένες δράσεις βελτίωσης της προσαρμοστικότητας των Μ.μ.Ε. και των εργαζομένων σε αυτές.

Ε.Σ. 6) Αντιμετώπιση του προβλήματος μεγέθους των παραγωγικών μονάδων, προσπάθειες και πρωτοβουλίες επέκτασης της κλίμακας παραγωγής μέσω επενδύσεων και συγχωνεύσεων.

Ε.Σ. 7) Προώθηση νέων κλάδων και προϊόντων μέσα από αναζήτηση και αξιοποίηση ευκαιριών, ανάληψη κινδύνων και στήριξη νέων πρωτοβουλιών (και στους παραδοσιακούς τομείς / κλάδους).

Ε.Σ. 8) Αναβάθμιση της εσωτερικής οργάνωσης των επιχειρήσεων.

Ε.Σ. 9) Ενίσχυση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδοτικά μέσα και θεσμούς, όπως τα Venture Capital, Business Angels, Speed Capital, Εγγυοδοσία κλπ..

Ε.Σ. 10) Βελτίωση της ποιότητας των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, δια βίου κατάρτιση και σχολεία επιχειρηματικότητας.

Ε.Σ. 11) Προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες στο χώρο εργασίας, μετατροπή αδήλωτης εργασίας σε νόμιμα κατοχυρωμένη απασχόληση.

Ε.Σ. 12) Εφαρμογή ενεργών προληπτικών μέτρων αγοράς εργασίας, έγκαιρος προσδιορισμός αναγκών, προσανατολισμός και κατάρτιση στο πλαίσιο εξατομικευμένων σχεδίων δράσης, παροχή κοινωνικών υπηρεσιών που είναι απαραίτητες για την ενσωμάτωση των μειονεκτούντων ατόμων στην αγορά εργασίας.

Ε.Σ. 13) Προώθηση της δυναμικής και εξειδικευμένης επιχειρηματικότητας, με στοχευμένες ενισχύσεις και θεσμικές αναδιαρθρώσεις από επιτελικό, ρυθμιστικό και αποτελεσματικό δημόσιο τομέα, ένα αρτιότερο δίκτυο άυλων και υλικών υποδομών και ένα αποτελεσματικότερο σύστημα χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης.

Ε.Σ. 14) Αναβάθμιση της μεταποίησης και των συνοδευτικών προς αυτήν δραστηριοτήτων προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας.

Η ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» πέραν της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης του προγράμματος, περιλαμβάνεται και ειδική αναφορά για την χωρική διάσταση που λαμβάνει η στρατηγική του Ε.Π.. Οι αναφορές αυτές εντάσσονται σε διακριτή υποενότητα στο πρώτο (1^ο) κεφάλαιο του Ε.Π., στην οποία αναλύεται η εξέλιξη της περιφερειακής διάστασης της ανταγωνιστικότητας (ανά Περιφέρεια και ανά ομάδα Περιφερειών) και εν συνεχεία στο τρίτο (3^ο) κεφάλαιο περιλαμβάνει ειδική υποενότητα στην οποία αναλύονται οι αναπτυξιακές προτεραιότητες για κάθε χωρική ενότητα. Στο πρώτο κεφάλαιο, όπως αντίστοιχα και στην περίπτωση της βιομηχανίας, η ανάλυση πραγματοποιείται μέσα από δείκτες ανάπτυξης οι οποίες διαμορφώνουν, συνολικά, την εικόνα για το επίπεδο εξέλιξης των περιφερειών αναλογικά με το εθνικό και ευρωπαϊκό ρυθμό ανάπτυξης. Συνεπώς, βάσει των παραπάνω προκύπτει ότι ο βασικός κορμός του ελληνικού επιχειρηματικού τομέα (με εξαίρεση τον τουρισμό) συγκεντρώνεται στις Περιφέρειες της Αττικής, της Στερεάς Ελλάδας και της Κεντρικής Μακεδονίας (63% του δευτερογενή τομέα) ενώ συνολικά στις Περιφέρειες «Μεταβατικής Στήριξης» (Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδας, Αττικής, Νοτίου Αιγαίου) συγκεντρώνεται το 69% του δευτερογενή τομέα και το 70% του τριτογενή τομέα. Επιπλέον, βάσει των αποτελεσμάτων για τις δαπάνες του προγενέστερου Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα 2000 – 2006, το 67% των δαπανών που καταβλήθηκαν στις Π.Μ.Σ. απορροφήθηκαν για τον κλάδο της βιομηχανίας. Παράλληλα, βάσει των δεικτών ανάλυσης, προκύπτει πως ο ρυθμός ανάπτυξης των Περιφερειών της χώρας δεν είχε άμεση συνάρτηση με τον ρυθμό έντασης στο τομέα της Έρευνας & Τεχνολογίας, ή με την απασχόληση σε κλάδους υψηλής τεχνολογίας και έντασης γνώσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, αφενός το μεγαλύτερο μέρος του κορμού του επιχειρηματικού τομέα να τίθεται εκτός του πεδίου παρέμβασης του Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα, αφετέρου η αύξηση της παραγωγικότητας να οφείλεται στον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής δομής και όχι αποτέλεσμα της ανάπτυξης της καινοτομίας και της έρευνας.

Ως προ την αναπτυξιακή θέση των Περιφερειών της χώρας, προκύπτουν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των ελληνικών περιφερειών, τόσο ως προς την αναπτυξιακή τους πορεία, όσο και ως προς το επίπεδο ανταγωνιστικότητάς τους. Ειδικότερα, η Περιφέρεια Αττικής καθίσταται νευραλγικός κόμβος στην Ανατολική Μεσόγειο, ως απόρροια της υψηλής

συγκέντρωσης, κλίμακας και εμβέλειας των παραγωγικών και διοικητικών δραστηριοτήτων της, ενώ στην ίδια γραμμή τίθενται και οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου και της Κρήτης, λόγω της έντονης τουριστικής ανάπτυξης. Παράλληλα, η Περιφέρεια Πελοποννήσου έχει βελτιώσει, σε σημαντικό βαθμό, την αναπτυξιακή της θέση, αφενός λόγω της συνεχούς και χωρίς παρεμβολές εξέλιξη της παραδοσιακής παραγωγικής της κατεύθυνσης στο πρωτογενή τομέα, αφετέρου λόγω της αντοχής της στις προκλήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού. Από την άλλη, η αναπτυξιακή εικόνα των Περιφερειών Στερεάς Ελλάδας και Δυτικής Μακεδονίας δεν συνδέεται με τον ενδογενή αναπτυξιακό δυναμισμό τους, αντιθέτως διαμορφώνεται ως αποτέλεσμα ειδικών συνθηκών οι οποίες διαστρεβλώνουν το πραγματικό επίπεδο ανάπτυξης τους (αυξητικές επιδόσεις στο κ.κ. Α.Ε.Π.) δίχως να λαμβάνουν την ανάλογη ανταπόδοση από την αγορά εργασίας. Οι ειδικές συνθήκες αφορούν, στην πρώτη περίπτωση την εγγύτητα της Περιφέρειας με την Μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας, στην δεύτερη περίπτωση τις εξορμητικές δραστηριότητες της Δ.Ε.Η. στα λυγνιτικά αποθέματα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, παρά την υψηλή συγκέντρωση σε παραγωγικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες, οι μέτριες αναπτυξιακές της επιδόσεις στην αγορά εργασίας, ως απόρροια του εντεινόμενου ανταγωνισμού και την έλλειψη σύγχρονων παραγωγικών και τεχνικών υποδομών, περιορίζουν την δυνατότητα εξέλιξής της σε δυναμικό οικονομικό πόλο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Τέλος, οι υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας δεν παρουσιάζουν κάποιο ικανοποιητικό αναπτυξιακό δυναμικό, αντιθέτως αποτελούν τις Περιφέρειες με την μεγαλύτερη αναπτυξιακή υστέρηση.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, διαμορφώνονται οι στρατηγικές για την ανάπτυξη των Περιφερειών προς το τομέα της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας, οι οποίες είναι συγκλίνουσες με τις ευρύτερες στρατηγικές που εντάσσονται στο αντίστοιχο Ε.Π.. Αυτό συμβαίνει διότι οι πολιτικές που αναπτύσσονται στο συγκεκριμένο κλάδο είναι κυρίως τομεακές, ενώ ο οριζόντιος και ανταγωνιστικός τους χαρακτήρας περιορίζει την δυνατότητα προγραμματικής εκτίμησης της χωρικής τους κατανομής. Μάλιστα, όπως τονίζεται σε ειδική υποενότητα, το Ε.Π.Α.Ε. παρέχει τις ίδιες δυνατότητες ανάπτυξης για όλες τις Περιφέρειες (ανεξαρτήτως αναγκών και προτεραιοτήτων) και σε συνδυασμό με την υφιστάμενη κατάσταση που επικρατεί στις Περιφέρειες της χώρας, δεν κρίνεται σκόπιμη η χωρική εξειδίκευση του Ε.Π.Α.Ε. Επομένως, σε αυτή την κατεύθυνση, το Ε.Π. προβλέπει πως καθοριστικό ρόλο στην επίλυση των προβλημάτων χωροθέτησης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και στην αύξηση του ρυθμού υλοποίησης επενδύσεων σε ειδικές κατηγορίες δραστηριοτήτων, θα διαδραματίσει η θεσμική και προγραμματική ολοκλήρωση του Εθνικού και των Ειδικών Χωροταξικών Σχεδίων για βασικούς αναπτυξιακούς κλάδους (Α.Π.Ε, Υδατοκαλλιέργειες, Τουρισμός, Μεταποίηση). Συνολικά, οι στρατηγικές για την ανάπτυξη της χωρικής διάστασης της στρατηγικής του Ε.Π. διαμορφώνονται, ανά Χωρική Ενότητα, στο Πίνακα 20.

Πίνακας 20: Κατευθύνσεις ανάπτυξης της χωρικής διάστασης της στρατηγικής του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα»(κεφ. 3.2.2 Ε.Π.)

No	ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
1	Μακεδονία – Θράκη	<p>ΟΡΑΜΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία μιας βιώσιμης ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας με έντονο εξωστρεφή προσανατολισμό και εσωτερική οικονομική, κοινωνική, χωρική και διοικητική συνοχή. • Υποστήριξη της καινοτομικής επιχειρηματικότητας, ώστε να αναπτυχθούν ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και να δοθεί σημαντική ώθηση στην αύξηση της απασχόλησης. <p>Κεντρική Μακεδονία:</p> <p>Ανάπτυξη μιας περιφερειακής στρατηγικής για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα, με στόχο το μετασχηματισμό της σε περιοχή καινοτομίας,</p>

		<p>ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης, με την παροχή υπηρεσιών στήριξης προς τις επιχειρήσεις για αναβάθμιση της παραγόμενης προστιθέμενης αξίας ιδιαίτερα σε κλάδους πλήττονται από τον διεθνή ανταγωνισμό, ενδυνάμωση του περιφερειακού ιστού ερευνητικών, επιχειρηματικών και καινοτομικών δομών (Ζώνη Καινοτομίας Ανατολικής Θεσσαλονίκης, Πόλος Καινοτομίας Κεντρικής Μακεδονίας, σύστημα Θερμοκοιτίδων, spin-off εταιρειών, clusters τεχνολογικών εταιρειών), προώθηση της χρήσης ΤΠΕ και παροχή ψηφιακών υπηρεσιών σε επιχειρήσεις.</p> <p><u>Δυτική Μακεδονία:</u></p> <p>Έμφαση στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας του τομέα της ενέργειας βελτιώνοντας τη διασύνδεσή της με το τοπικό παραγωγικό σύστημα και στη διαφοροποίηση – εμπλουτισμό της παραγωγικής δομής με την υιοθέτηση της καινοτομίας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.</p> <p><u>Ανατολική Μακεδονία – Θράκη:</u></p> <p>Προσέλκυση νέων επενδύσεων με στόχο τις νέες γειτονικές αγορές, στις πολύτροπες μεταφορές και στη δημιουργία ευρυζωνικών ή ασύρματων δικτύων στους τουριστικούς πόλους.</p>
2	Πελοπόννησος – Δυτική Ελλάδα – Ιόνια Νησιά	<p><u>ΟΡΑΜΑ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και κοινωνικής ανάπτυξης. • Αύξηση της παραγωγικότητας. • Αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης και επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας. <p><u>Δυτική Ελλάδα:</u></p> <p>Ανάπτυξη και επιτάχυνση ολοκλήρωσης των υποδομών, με παράλληλη αύξηση των επενδύσεων σε τομείς έντασης γνώσης, αναπροσανατολισμό του παραγωγικού δυναμικού σε υπηρεσίες και προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας, προώθηση και ενίσχυση της συνεργασίας ΑΕΙ, ΤΕΙ, ερευνητικών ινστιτούτων και επιχειρήσεων, ίδρυση νέων και εκσυγχρονισμό υφιστάμενων επιχειρήσεων με έμφαση στην καινοτομία και νέες τεχνολογίες και δημιουργία καινοτόμων προϊόντων με την αξιοποίηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Περιφέρειας.</p> <p><u>Πελοπόννησος:</u></p> <p>Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία.</p> <p><u>Ιόνια Νησιά:</u></p> <p>Αναβάθμιση της ποιότητας και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος σε συνδυασμό με τη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης του δευτερογενή τομέα.</p>
3	Θεσσαλία – Στερεά Ελλάδα – Ήπειρος	<p><u>ΟΡΑΜΑ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας • Βελτίωση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής και υιοθέτηση αειφορικών μεθόδων ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων και διαχείρισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος • Επένδυση στην γνώση, την ποιότητα, την καινοτομία και τα δίκτυα. <p><u>Θεσσαλία:</u></p> <p>Διαμόρφωση καινοτομικού περιβάλλοντος, που θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα στην Περιφέρεια με την προώθηση συνεργασιών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και παραγωγικών φορέων.</p> <p><u>Στερεά Ελλάδα:</u></p> <p>Ανασυγκρότηση του παραγωγικού της ιστού προς τομείς, κλάδους και υπηρεσίες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, οι οποίοι ενσωματώνουν τις εξελίξεις στην τεχνολογική πρόοδο και στην καινοτομία με τρόπο που να εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο συνεργιών μεταξύ των τριών τομέων παραγωγής, του πρωτογενή τομέα στις πεδινές περιοχές και των ήπιων και των ειδικών</p>

		<p>μορφών τουρισμού στην ορεινή της ενδοχώρα και την Εύβοια. Επιπλέον, η στρατηγική της θα εστιάσει στην ενίσχυση του τοπικού ερευνητικού δυναμικού και την προσέλκυση ερευνητών από το εξωτερικό και την προώθηση της συμμετοχής ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων σε κοινές δράσεις με άλλες χώρες της ΕΕ.</p> <p>Ήπειρος:</p> <p>Ολοκλήρωση των υποδομών μεταφορών (Εγνατία οδός και ανάπτυξη συνδέσεων) και υποδομών διαμεταφορικού εμπορίου, με παράλληλη ενίσχυση της έρευνας για τη δημιουργία νέων προϊόντων, την περαιτέρω αξιοποίηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την περιβαλλοντική διαχείριση.</p>
4	Κρήτη – Νησιά Αιγαίου	<p>ΟΡΑΜΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. • Ανάδειξη της ελκυστικότητας της χωρικής ενότητας, σε συνθήκες αειφόρου ανάπτυξης. • Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας. • Ενδυνάμωση των εξωστρεφών συνεργασιών και προσέλκυση επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας. <p>Κρήτη:</p> <p>Κεντρικός στόχος είναι η αναβάθμιση του ρόλου της στην ευρύτερη περιοχή της Ν.Α. Μεσογείου στη βάση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της, αλλά και η ανάδειξη της Περιφέρειας ως πιλοτικού κέντρου μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας για εφαρμογές ΑΠΕ και εξοικονόμησης ενέργειας.</p> <p>Νότιο Αιγαίο:</p> <p>Βελτίωση της προσπελασιμότητας και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας δίνοντας παράλληλα έμφαση στην ποιότητα του τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος, αλλά και στην ενσωμάτωση της καινοτομίας στον παραγωγικό ιστό της χώρας ως παράγοντα ανάπτυξης.</p> <p>Βόρειο Αιγαίο:</p> <p>Βελτίωση της διασύνδεσης των νησιών με τον ηπειρωτικό κορμό της χώρας και έμφαση στην ενίσχυση της βιώσιμης επιχειρηματικότητας σε δραστηριότητες συμπληρωματικές στον τουρισμό και τον αγροτικό τομέα. Παράλληλα, επιδιώκεται η εγκατάσταση και η χρήση νέων τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών.</p>
5	Αττική	<p>ΟΡΑΜΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Αττικής, ως ευρωπαϊκής μητρόπολης στο χώρο της νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου. • Καθιέρωσή της ως Διεθνούς Επιχειρηματικού Κέντρου. • Βελτίωση της εξωστρέφειας του παραγωγικού συστήματος. • Διευκόλυνση της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών.

Πηγή: Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα σελ. 89/ Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013 Ποιότητα ζωής για όλους (<http://2007-2013.espa.gr/el/Pages/staticOPCompetitivenessAndEntrepreneurship.aspx>)

6.2.2) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας Θράκης αποτελεί το βασικό αναπτυξιακό σχέδιο για τις Περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και εγκρίθηκε με την υπ' αριθμό Ε (2007) 5337/26.10.2007 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Βασικός αναπτυξιακός στόχος του συγκεκριμένου Π.Ε.Π. αποτελεί η διαμόρφωση μιας βιώσιμης ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας, η οποία θα διακατέχεται από έντονο εξωστρεφή προσανατολισμό και εσωτερική οικονομική,

κοινωνική, χωρική και διοικητική συνοχή. Επομένως, μέσα από ένα συγκροτημένο πλαίσιο δράσεων το Π.Ε.Π επιδιώκει την αξιοποίηση της θέσης της χωρικής ενότητας στην Νοτιοανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια, την προώθηση της καινοτομικής επιχειρηματικότητας, την αύξηση της απασχόλησης και την τεχνική και γνωστική αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού. Παράλληλα, στα πλαίσια της ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης, επιδιώκεται η άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων και η αναβάθμιση του οικιστικού δικτύου και των αξόνων ανάπτυξης της χωρικής ενότητας με επίκεντρο την Μητροπολιτική Περιοχή της Θεσσαλονίκης, στην οποία αναπτυξιακό όραμα τίθεται η αναβάθμισή της σε κέντρο καινοτομίας. Βάσει των παραπάνω, διαμορφώνονται οι Στρατηγικοί – Γενικοί στόχοι, οι οποίοι με την σειρά τους εξειδικεύονται σε Άξονες Προτεραιότητας και Θεματικές Κατηγορίες Παρέμβασης για κάθε Περιφέρεια, ως εξής:

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ Π.Ε.Π.

Γ.Σ.1) Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας του Παραγωγικού Συστήματος.

Αξιοποίηση των πολλαπλών δυνατοτήτων που παρέχει η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης, υποστήριξη της καινοτομικής επιχειρηματικότητας, ώστε να αναπτυχθούν ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και να δοθεί μια σημαντική ώθηση στην αύξηση της απασχόλησης, ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και συγκρότηση της περιφερειακής αγοράς εργασίας σύμφωνα με τις ανάγκες μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής αναβάθμισης των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εργαζομένων και της παραγωγικότητας και αποδοτικότητας της εργασίας.

Γ.Σ.2) Αξιοποίηση της θέσης της χωρικής ενότητας στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Αξιοποίηση της θέσης της χωρικής ενότητας στο χώρο της ΝΑ Ευρώπης (ιδίως των Βαλκανίων) ως πύλης της χώρας προς την ζώνη ενδιαφέροντος, μέσω τις ολοκλήρωσης των διευρωπαϊκών και περιφερειακών δικτύων, της ενίσχυσης των διακρατικών και διαπεριφερειακών συνεργασιών, αλλά και της προώθησης των επιχειρηματικών δικτύσεων και εξωστρέφειας. Ανάδειξη της χωρικής ενότητας σε κομβικό παράγοντα των δικτύων μεταφορών, επικοινωνιών και ενέργειας εθνικής και εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης.

Γ.Σ.3) Ισόρροπη Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη στο πλαίσιο της Αειφορίας.

Μείωση των ανισοτήτων και μεγαλύτερη συμμετοχή όλων στα αποτελέσματα της ανάπτυξης. Η άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων θα συμβάλλει στη συνοχή του βορειοελλαδικού χώρου, στη δημιουργία περιφερειακής συνείδησης, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των περιφερειακών πολιτικών και δράσεων, στη δημιουργία λειτουργικών δικτύσεων, σε κοινές δράσεις και στη δημιουργία μιας συμπαγούς χωρικής ενότητας.

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ Π.Ε.Π.

A.Π. 1) Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας στην Κεντρική Μακεδονία

A.Π. 2) Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας στη Δυτική Μακεδονία

A.Π. 3) Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη

A.Π. 4) Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα στην Κεντρική Μακεδονία

A.Π. 5) Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα στην Δυτική Μακεδονία

Α.Π. 6) Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη

Α.Π. 7) Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Κεντρική Μακεδονία

Α.Π. 8) Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Δυτική Μακεδονία

Α.Π. 9) Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη

Α.Π. 10) Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Στο Ε.Π. οι στόχοι και οι κατευθύνσεις που αφορούν το σύνολο της χωρικής ενότητας εξειδικεύονται περαιτέρω ανά Περιφέρεια, ως απόρροια της διαφορετικότητας μεταξύ των Περιφερειών ως προς τα αναπτυξιακά τους χαρακτηριστικά, τις ανάγκες τους και τα καθεστάτα στήριξης (η Κεντρική και Δυτική Μακεδονία θεωρούνται Περιφέρειες Μεταβατικής Στήριξης, ενώ η Ανατολική Μακεδονία & Θράκη θεωρείται Περιφέρεια Αμιγούς Σύγκλισης). Για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, βασικό αναπτυξιακό όραμα αποτελεί η αναδιάρθρωση της περιφέρειας σε «περιφέρεια της καινοτομίας και της ισόρροπης, αειφόρου ανάπτυξης, με κομβικό ρόλο στην Ν.Α. Ευρώπη». Συγκεκριμένα, επιδιώκεται ο μετασχηματισμός της σε περιοχή σε κέντρο καινοτομίας και η αντιμετώπιση των ευρύτερων προκλήσεων και ευκαιριών που διαμορφώνει η θέση της στην Ν.Α. Ευρώπη. Βάσει των παραπάνω, απαιτείται η ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων μεταφορών για την βελτίωση της προσπελασιμότητας της Περιφέρειας και η προώθηση της εξωστρεφούς επιχειρηματικής δραστηριότητας για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων σε κλάδους του δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Στην ίδια γραμμή, απαιτείται η χρήση Τ.Π.Ε. και ψηφιακών μέσων για τον εκσυγχρονισμό των παραγόμενων υπηρεσιών των επιχειρήσεων και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας στο διεθνή ανταγωνισμό και η προστασία – ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος μέσω της ορθολογικής διαχείρισης των περιβαλλοντικών υποδομών. Υπό αυτό το πρίσμα, εξειδικεύονται και οι Γενικοί και Ειδικόι Στόχοι για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ως εξής:

Γ.Σ.1) Ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου και προοπτικών της Θεσσαλονίκης.

- Ε.Σ. 1) Ανάπτυξη στρατηγικής για την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη με την δημιουργία Πόλου/Ζώνης Καινοτομίας.
- Ε.Σ. 2) Ολοκλήρωση των συγκοινωνιακών και μεταφορικών υποδομών.
- Ε.Σ. 3) Οργάνωση του τουρισμού πόλης.
- Ε.Σ. 4) Αστική εικόνα και περιβαλλοντική μέριμνα

Γ.Σ.2) Ένταξη και αξιοποίηση της δυναμικής της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης.

- Ε.Σ. 1) Ολοκλήρωση της ένταξης της Π.Κ.Μ. στα διευρωπαϊκά δίκτυα, αύξηση των διασυνοριακών διευκολύνσεων και ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών.
- Ε.Σ. 2) Δημιουργία περαιτέρω δικτύων συνεργασίας μεταξύ κέντρων έρευνας και καινοτομίας και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης.

Γ.Σ.3) Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού ιστού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

- Ε.Σ. 1) Βελτίωση – αναβάθμιση τεχνικών υποδομών, παροχή υπηρεσιών στήριξης Μ.μ.Ε..

- E.Σ. 2) Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω βελτίωσης ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών, προώθησης επιχειρηματικότητας και εξωστρέφειας.
- E.Σ. 3) Ανάπτυξη, διάχυση & εφαρμογή καινοτομίας με ενίσχυση της ΕΤΑ, σύνδεσή της με την παραγωγή και υποστήριξη των δράσεων διάδοσης των αποτελεσμάτων.
- E.Σ. 4) Ενίσχυση της Κοινωνίας της Πληροφορίας με προγράμματα ανάπτυξης ψηφιακών χώρων καινοτομίας, διάδοσης διαδικτυακών εφαρμογών.
- E.Σ. 5) Διαφοροποίηση, βελτίωση και προβολή των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών– προϊόντων και χωροταξική ανακατανομή της τουριστικής προσφοράς.

Γ.Σ.4) Διασφάλιση της συνοχής στο εσωτερικό της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

- E.Σ. 1) Ανάπτυξη των αστικών και παραγωγικών κέντρων & ειδικές παρεμβάσεις στις αγροτικές και μειονεκτούσες περιοχές.
- E.Σ. 2) Ανάπτυξη δικτύου υπηρεσιών υγείας, κοινωνικής αλληλεγγύης και εκπαίδευσης.
- E.Σ. 3) Ολοκλήρωση του ΠΑΘΕ, της Εγνατίας Οδού και των καθέτων αξόνων της, βελτίωση και ολοκλήρωση του διανομαρχιακού και του επαρχιακού οδικού δικτύου, ολοκλήρωση του εκσυγχρονισμού του σιδηροδρομικού δικτύου και ανάπτυξη νέων συνδέσεων, ανάπτυξη ενδοπεριφερειακών θαλάσσιων μεταφορών.

Γ.Σ.5) Προστασία του περιβάλλοντος με ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην αναπτυξιακή διαδικασία στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

- E.Σ. 1) Αντιμετώπιση των χωροταξικών, πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων του αστικού χώρου και της υπαίθρου.
- E.Σ. 2) Ολοκληρωμένη προστασία-διαχείριση προστατευμένων περιοχών, σημαντικών φυσικών οικοσυστημάτων και των υδατικών πόρων και αξιοποίηση των Α.Π.Ε..
- E.Σ. 3) Αειφορική διαχείριση των φυσικών, πολιτιστικών και τουριστικών πόρων.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Για τον κλάδο της Βιομηχανίας, το Π.Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης διαμορφώνει τις κατευθύνσεις για την ενίσχυση του κλάδου στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, ως συνιστώσες ενός ευρύτερου πλαισίου που αφορούν την Ψηφιακή Σύγκλιση και την Επιχειρηματικότητα που αναφέρεται στον Α.Π 4. Προκειμένου, ωστόσο, να καταλήξει στις παραπάνω δράσεις, το Π.Ε.Π. στην 1^η Ενότητα αναλύει την υφιστάμενη κατάσταση για τις παραγωγικές δραστηριότητες της Χ.Ε. Μακεδονίας – Θράκης, μέσα από δείκτες που αντανακλούν, συνολικά, το αναπτυξιακό της υπόβαθρο. Συγκεκριμένα, από την ανάλυση προκύπτει πως ο δευτερογενής τομέας (ευρύτερα) αποτελεί βασική συνιστώσα για την εξέλιξη των οικονομικών της δραστηριοτήτων της Χ.Ε., ενώ τα υψηλά ποσοστά στην απασχόληση και στους δείκτες συγκέντρωσης μεταποιητικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων, τεκμηριώνουν την σημαντική της αναπτυξιακή δυναμική. Παρ' όλα αυτά, ως προς τις οικονομικές επιδόσεις του κλάδου παρατηρούνται τάσεις στασιμότητας κατά το διάστημα 2002 – 2005, γεγονός το οποίο οφείλεται στην συνεχόμενη μείωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας του συνόλου του βιομηχανικού κλάδου. Από την άλλη, η συνεχόμενη μείωση του ανταγωνιστικού χαρακτήρα του κλάδου οφείλεται σε παράγοντες που απορρέουν από την αυξημένη τάση εξόδου βιομηχανικών επενδύσεων και κεφαλαίων σε βαλκανικές χώρες, την αύξηση των εισαγωγών

σε ανταγωνιστικά προϊόντα και την έλλειψη καινοτομίας και νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία. Παράλληλα, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η υψηλή εξάρτηση της βιομηχανικής βάσης από παραδοσιακούς κλάδους μικρής εξειδίκευσης και μεγέθους και η σταδιακή μείωση της παραγωγικότητας, γεγονός το οποίο οδηγεί στην συνολική αποδυνάμωση του βιομηχανικού κλάδου, στην συρρίκνωση των αναπτυξιακών ευκαιριών και κατά συνέπεια στην διαταραχή του επιπέδου ανάπτυξης και συνοχής της Χ.Ε. Μάλιστα, η παραπάνω εικόνα αποτυπώνεται και στην ανάλυση S.W.O.T., στην οποία προκύπτει πως η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας παρά την ισχυρή βιομηχανική της βάση, ο κλάδος της βιομηχανίας παρουσιάζει σημάδια ύφεσης η οποία απειλείται να αυξηθεί σημαντικά λόγω της μετεγκατάστασης παραγωγικών μονάδων σε όμορες χώρες και περιφέρειες της χώρας. Τέλος, σημειώνεται πως μια σειρά εξελίξεων όπως 1) η ολοκλήρωση και εξειδίκευση του θεσμικού πλαισίου για τον χωροταξικό σχεδιασμό σε εθνικό επίπεδο και 2) η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δημιουργούν ένα σημαντικό μείγμα ευκαιριών και δυνατοτήτων για την ανάπτυξη της επενδυτικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και την ενίσχυση του βιομηχανικού κλάδου.

Βάσει, λοιπόν, των παραπάνω στοιχείων, το Π.Ε.Π. διαμορφώνει τις κατευθύνσεις για την ενίσχυση του βιομηχανικού κλάδου της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στον Α.Π. 4 «Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα στην Π.Κ.Μ.». Ειδικότερα, στον συγκεκριμένο άξονα επιδιώκεται η συγκρότηση ενός νέου μοντέλου περιφερειακής ανάπτυξης, η οποία θα χαρακτηρίζεται από έντονη και ισχυρή ανταγωνιστικότητα, καινοτομία και τεχνολογική εξέλιξη στο παραγωγικό σύστημα, μετατρέποντας τις επιστημονικές και τεχνολογικές γνώσεις σε προϊόντα καθημερινής ζωής. Βάσει αυτής της στρατηγικής, προωθούνται ειδικοί στόχοι για όλους τους παραγωγικούς και αναπτυξιακούς κλάδους της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της Π.Κ.Μ., με τον κλάδο της βιομηχανίας να λαμβάνει τις εξής κατευθύνσεις:

- Ε.Σ. 1)** Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στους κλάδους του δευτερογενή που συμβάλλουν στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα. Έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση, την τυποποίηση και την πιστοποίηση των προϊόντων και υπηρεσιών.
- Ε.Σ. 2)** Παροχή υπηρεσιών στήριξης προς τις επιχειρήσεις με στόχο την αναβάθμιση της παραγόμενης προστιθέμενης αξίας, ιδιαίτερα σε κλάδους που πλήττονται από τον διεθνή ανταγωνισμό.
- Ε.Σ. 3)** Ενίσχυση συσσωματώσεων, περιοχών και τύπων επιχειρήσεων που εμφανίζουν θετικές προοπτικές ή έχουν ισχυρές ανάγκες.
- Ε.Σ. 4)** Επέκταση των δικτύσεων βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών.
- Ε.Σ. 5)** «Επιχειρηματική» αξιοποίηση του περιβάλλοντος ως εργαλείου προσέλκυσης εγχώριων και ξένων επενδύσεων.
- Ε.Σ. 6)** Συνδυασμένη ενίσχυση της ανάπτυξης και εφαρμογής καινοτομίας στην επιχειρηματικότητα μέσα από προώθηση της Ε&ΤΑ στην παραγωγή.

Πέραν των παραπάνω κατευθύνσεων, περιλαμβάνονται και δράσεις οι οποίες είναι ενδεικτικές και εξυπηρετούν την στρατηγική της ανταγωνιστικότητας, όπως αυτή αποτυπώνεται στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα». Οι δράσεις αυτές δίνουν ιδιαίτερη έμφαση σε ανταγωνιστικούς κλάδους της περιφέρειας και ομαδοποιούνται σε κατηγορίες που αντιπροσωπεύουν τους τομείς που καλύπτουν (τομέας Επιχειρηματικότητα, Ενέργειας, Καινοτομίας και Ε.Τ.Α. και Τ.Π.Ε.). Επομένως, συνυπολογίζοντας και τα υπόλοιπα στοιχεία της ανάλυσης S.W.O.T., οι ενδεικτικές κατευθύνσεις που αφορούν τον κλάδο της βιομηχανίας είναι οι εξής:

- 1) Βελτίωση – αναβάθμιση υποδομών που υποστηρίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα, τον ανταγωνισμό, την αναβάθμιση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την προστασία του καταναλωτή.
- 2) Δομές παροχής υπηρεσιών στήριξης προς τις επιχειρήσεις με στόχο την αναβάθμιση της παραγόμενης προστιθέμενης αξίας, ιδιαίτερα σε κλάδους που πλήττονται από τον διεθνή ανταγωνισμό.
- 3) Διαμόρφωση Ολοκληρωμένων Επιχειρηματικών Σχεδίων για την υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην:
 - Ενίσχυση της ανταγωνιστικής παρουσίας των επιχειρήσεων στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές.
 - Διασύνδεση με διεθνή ολοκληρωμένα συστήματα παραγωγής.
 - Ανάπτυξη μόνιμων συνεργασιών σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.
 - Αξιοποίηση της εκροής κεφαλαίων για αναβάθμιση των μονάδων των επιχειρήσεων προς δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας.
 - Προσέλκυση ξένων δραστηριοτήτων και άμεσων επενδύσεων, εφόσον συμβάλλουν σε κλαδική και τεχνολογική αναβάθμιση του παραγωγικού συστήματος.
 - Ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογικής ή οργανωτικής καινοτομίας.
 - Τυποποίηση και πιστοποίηση προϊόντων και υπηρεσιών, με την υιοθέτηση διεθνώς αναγνωρισμένων ποιοτικών προτύπων, την ανάπτυξη και εμπορική καθιέρωση λογότυπων κλπ.
 - Προστασία του περιβάλλοντος και την περιβαλλοντική διαχείριση.
- 4) Διαμόρφωση Συλλογικών Επιχειρηματικών Σχεδίων ενίσχυσης των επιχειρηματικών συσπειρώσεων και δικτύωσης που συμβάλλουν στην:
 - Αναβάθμιση προς κλάδους υψηλότερης προστιθέμενης αξίας ή/και σε κλάδους με ενσωμάτωση υψηλής τεχνολογίας και εφαρμοσμένης καινοτομίας.
 - Ανάπτυξη συνεργιών και επέκταση των δικτύωσης βιομηχανίας – εμπορίου – υπηρεσιών.
- 5) Διαμόρφωση Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας που επιδιώκουν την ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη σήμερα επιχειρηματικότητα και σε περιοχές που πλήττονται από αποβιομηχάνιση και ανεργία (δράσεις «μη-ενισχύσεων»).
- 6) Βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας με την αξιοποίηση Τ.Π.Ε. και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία.

ΟΙ ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ Π.Ε.Π. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

Πέραν των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών διαστάσεων, το Π.Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης, αναλύει και εκφάνσεις οι οποίες διαμορφώνουν την χωρική διάσταση του αναπτυξιακού προγράμματος της Χ.Ε.. Συγκεκριμένα, στην ενότητα 2.10 το Π.Ε.Π. αναλύει συγκεκριμένες συνιστώσες οι οποίες πέραν του ρόλου τους στην αναπτυξιακή πορεία της Χ.Ε. περιλαμβάνουν και χωρικά χαρακτηριστικά. Οι συνιστώσες αυτές αφορούν τους πόλους ανάπτυξης και ειδικές κατηγορίες του χώρου, με γεωγραφικά κριτήρια (αστικές, ορεινές, παράκτιες, νησιωτικές, αγροτικές περιοχές και περιοχές που συνδέονται με την αλιεία). Προκειμένου, ωστόσο, να διαμορφωθεί ένα συγκροτημένο πλαίσιο στρατηγικής για

την ανάπτυξη των παραπάνω κατηγοριών, το Π.Ε.Π. στην ενότητα 1.3 περιγράφει τα βασικά χαρακτηριστικά της υφιστάμενης κατάστασης της Χ.Ε. Μακεδονίας – Θράκης ως προς τη χωρική δομή των πόλων ανάπτυξης και των ειδικών χωρικών κατηγοριών. Με αυτό τον τρόπο, προκύπτουν στοιχεία τα οποία λαμβάνονται υπόψη και στην ανάλυση S.W.O.T., προκειμένου να διαμορφωθούν οι άξονες προτεραιότητας και αναπτυξιακές δράσεις για τις παραπάνω συνιστώσες. Συνολικά, τα βασικά στοιχεία χωρικής ανάλυσης της Χ.Ε. Μακεδονίας – Θράκης και σε ειδικότερο βαθμό της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας παρουσιάζονται στον Πίνακα 21.

Πίνακας 21: Χωρική Ανάλυση S.W.O.T. για την Χωρική Ενότητα Μακεδονίας Θράκης και για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Χ.Ε. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Θεσσαλονίκη, δεύτερο σε μέγεθος μητροπολιτικό κέντρο της χώρας με σημαντικό ρόλο στην οικονομία της περιοχής 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Πληθυσμιακή αποδυνάμωση και γήρανση των παραμεθόριων και αγροτικών περιοχών με επακόλουθο τη συρρίκνωση δραστηριοτήτων και τη μείωση της παραγωγικότητας. ❖ Πολεοδομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα στα αστικά κέντρα. ❖ Ανεξέλικτη αστική διάχυση.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ολοκλήρωση και εξειδίκευση θεσμικού πλαισίου για τον χωροταξικό σχεδιασμό. ❖ Ενσωμάτωση των οικονομικών μεταναστών. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Μετακίνηση παραγωγικών μονάδων έντασης εργασίας σε όμορες χώρες και περιφέρειες.
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Η ύπαρξη ενός συνεκτικού δικτύου αστικών κέντρων μεσαίου μεγέθους που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά με το μητροπολιτικό ρόλο (προϋποθέσεις πολυκεντρικής ανάπτυξης). • Πληθυσμιακή ενίσχυση μικρότερων αστικών κέντρων 	<ul style="list-style-type: none"> • Σημαντικές αδυναμίες στην εσωτερική πολεοδομική οργάνωση και κυκλοφορία, στις αστικές υποδομές και στο περιβάλλον της μητροπολιτικής περιοχής της Θεσσαλονίκης – αναπαραγωγή των πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων στα μεγάλα αστικά κέντρα της ΠΚΜ. • Ανεξέλικτη αστική διάχυση (urban sprawl) στις περιαστικές περιοχές, που προκαλεί σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και δυσχεραίνει τις σχέσεις πόλεων – υπαίθρου. • Κυκλοφοριακή επιβάρυνση των αστικών κέντρων και χαμηλή εξυπηρέτηση με σύγχρονα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Ολοκλήρωση και εξειδίκευση θεσμικού πλαισίου για τον χωροταξικό σχεδιασμό. • Μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις σε υποδομές της Θεσσαλονίκης που την καθιστούν αστικό κέντρο με μητροπολιτική λειτουργία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Μετακίνηση παραγωγικών μονάδων έντασης εργασίας σε όμορες χώρες και περιφέρειες και η πιθανή αδυναμία αναδιάρθρωσης της παραγωγικής βάσης του τομέα προς κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Πηγή: Π.Ε.Π. Μακεδονίας Θράκης, κεφ. 1.5, σελ. 86 – 93/ Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013 Ποιότητα ζωής για όλους (http://2007-2013.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_MAKedonias-Thrakis_3rd_Ed.pdf)

Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που προκύπτουν από την παραπάνω ανάλυση, καθώς και την ευρύτερη στρατηγική της Πολιτικής Συνοχής στην οποία βασίζεται η ανάπτυξη του Ε.Σ.Π.Α., διαμορφώνεται το πλαίσιο των αναπτυξιακών δράσεων και παρεμβάσεων στη δομή και την αναπτυξιακή εξέλιξη των πόλων ανάπτυξης και των ειδικών κατηγοριών του χώρου της Χ.Ε.. Οι παρεμβάσεις αυτές, όπως και αντίστοιχα στον κλάδο της βιομηχανίας, αναπτύσσονται σε τέσσερις θεματικούς άξονες οι οποίοι είναι αλληλένδετοι μεταξύ τους και επιδιώκουν την κάλυψη ενός συγκεκριμένου στόχου: Οι άξονες αυτοί είναι οι εξής: 1) άξονας Ε.Τ.Α., 2) άξονας Καινοτομίας, 3) άξονας Επιχειρηματικότητας και 4) άξονας Ανταγωνιστικότητας. Επομένως, βάσει και των παραπάνω αξόνων, οι δράσεις για τις χωρικές συνιστώσες του Π.Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης είναι οι εξής:

ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- 1) Δημιουργία και μεταφορά καινοτομίας.
- 2) Προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και σύνδεσή της με την παραγωγική διαδικασία.
- 3) Ανάπτυξη και τον προσανατολισμό της επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες.
- 4) Ανάπτυξη και προώθηση υπηρεσιών Τ.Π.Ε. και ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- 5) Δημιουργία και την ανάπτυξη Κέντρων Αριστείας για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση.

ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

- 1) Βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών περιοχών μέσω της κάλυψης των αναγκών τους σε υποδομές.
- 2) Προώθηση της οικονομικής βιωσιμότητάς τους μέσω παρεμβάσεων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς.
- 3) Εξασφάλιση της κοινωνική ευημερία τους, μέσω της ενσωμάτωσης όλων των κοινωνικών ομάδων στη ζωή της πόλης.
- 4) Βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών, μέσω παρεμβάσεων για την περιβαλλοντική εξυγίανση και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- 5) Ενίσχυση της δικτύωσης των αστικών κέντρων και η συγκρότηση ενός ισόρροπου και πολυκεντρικού δικτύου, το οποίο θα λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς το μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης.

ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

- 1) Ανασυγκρότηση των δραστηριοτήτων παραγωγής και κατοίκησης με γνώμονα την οικονομική βιωσιμότητά τους σε συνδυασμό με τη διασφάλιση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών τους και των ιδιαιτεροτήτων του φυσικού τους περιβάλλοντος.
- 2) Βελτίωση της προσπελασιμότητας των ορεινών περιοχών.
- 3) Ενίσχυση της ποιοτικής και βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας.
- 4) Ανάπτυξη ειδικών / ήπιων μορφών τουρισμού, στη βάση μιας ελεγχόμενης και προγραμματισμένης οικιστικής ανάπτυξης.
- 5) Συγκρότηση λειτουργικών διασυνδέσεων με τα γειτονικά αστικά κέντρα, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν ολοκληρωμένα σημεία υποστήριξης της αναπτυξιακής δραστηριότητας στον ορεινό χώρο.

ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

- 1) Βελτίωση της εσωτερικής συνοχής της Ζώνης του Βορείου Αιγαίου και σταδιακή ανάπτυξη λειτουργικών αστικών δικτύων, μέσω της ανάπτυξης τεχνικών και κοινωνικών υποδομών.

- 2) Συγκέντρωση συγκεκριμένων λειτουργιών ή χρήσεων (π.χ. β' κατοικία) σε συγκεκριμένες ειδικά διαμορφωμένες περιοχές, ώστε η οργανωμένη επέκταση να συμβάλλει στον περιορισμό της αστικής διάχυσης.
- 3) Υποστήριξη δράσεων τουρισμού, ναυτικού τουρισμού και υποδομών στήριξης αλιευτικής δραστηριότητας.
- 4) Ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου δικτύου μεταφορών και επικοινωνιών για την ενίσχυση της προσπελασιμότητας στις παράκτιες περιοχές.
- 5) Συγκρότηση ενοτήτων υπαίθρου, στα σημεία όπου δυναμικά κέντρα λειτουργούν ολοκληρωμένα σε ότι αφορά τις λειτουργίες κατοίκησης, παραγωγής, εκπαίδευσης και αναψυχής.
- 6) Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού προς την κατεύθυνση διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος
- 7) Ανάδειξη σημαντικών πόλων πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

- 1) Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας μέσω της ενεργοποίησης τοπικών πόρων και δυνάμεων.
- 2) Ενίσχυση της περιβαλλοντικής μέριμνας, για τη διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος, μέσω της δημιουργίας περιβαλλοντικών υποδομών όπως δομές διαχείρισης λυμάτων, απορριμμάτων, και προστασίας και χρηστής διαχείρισης υδάτων, ακτών και φυσικών πόρων.
- 3) Ανάδειξη και προστασία του ιστορικού και πολιτισμικού πλούτου, ως προϋπόθεση για την ευρύτερη τουριστική και επιχειρηματική δραστηριότητα.
- 4) Ανάπτυξη ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- 5) Διοικητική ενίσχυση και εξασφάλιση υποδομών υγείας.
- 6) Ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας στις νησιωτικές περιοχές
- 7) Ολοκλήρωση των υποδομών πρόσβασης (δίκτυα μεταφορών, υπηρεσίες και ενέργεια).

ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ & ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΙΕΙΑ (ΕΚΤΟΣ ΟΡΕΙΝΩΝ & ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ)

- 1) Προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξής τους στη βάση της αειφορίας.
- 2) Διασφάλιση της ευρύτερης οικολογικής και πολιτιστικής τους σημασίας
- 3) Αύξηση της ελκυστικότητάς τους ως περιοχές πρώτης και δεύτερης κατοικίας.
- 4) Δημιουργία δικτύων με αστικά κέντρα.
- 5) Διαφοροποίηση της οικονομίας τους και διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.
- 6) Προώθηση της χρήσης των Τ.Π.Ε. στις επιχειρήσεις και βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών και της ποιότητας ζωής των κατοίκων.
- 7) Ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών
- 8) Επίλυση των τομεακών προβλημάτων που σχετίζονται με τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, την προώθηση-προβολή των γεωργικών προϊόντων, την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας, τη μείωση των πιέσεων στο περιβάλλον από τη γεωργική δραστηριότητα, τη διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων και την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών.

6.3) ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020)

Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (Ε.Σ.Π.Α.) της περιόδου 2014 – 2020, αποτελεί το βασικό αναπτυξιακό πλαίσιο στο οποίο η χώρα διαμόρφωσε την πλειοψηφία των αναπτυξιακών της πολιτικών την προηγούμενη δεκαετία. Ειδικότερα, πρόκειται για βασικό στρατηγικό σχέδιο μέσω του οποίου επιδιώκεται η σταδιακή ανάκαμψη της χώρας από την έντονη δημοσιονομική κρίση της τριετίας 2009 – 2012, μέσα από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών της αδυναμιών και των αναπτυξιακών προβλημάτων σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Μάλιστα, περιλαμβάνει και ένα σημαντικό μερίδιο στρατηγικών της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου (2007 – 2013) οι οποίες λόγω των οικονομικών δυσχερειών της ελληνικής οικονομίας, δεν κατάφεραν να επιτύχουν τον επιθυμητό και στοχευμένο βαθμό ολοκλήρωσής τους. Παράλληλα, το πρόγραμμα διαμορφώθηκε στα πλαίσια της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», μέσω της οποίας επιδιώκεται η προαγωγή της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης με αποτελεσματικές επενδύσεις στην εκπαίδευση, την καινοτομία, την έρευνα και την οικονομία χαμηλών ρύπων, οι οποίες θα συμβάλλουν στην μείωση του επιπέδου της φτώχειας και στην αύξηση της απασχόλησης. Βάσει των παραπάνω στόχων, το αναπτυξιακό όραμα του προγράμματος Ε.Σ.Π.Α. για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020 επιδιώκει την «Συμβολή στην αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας με ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, έχοντας ως αιχμή την εξωστρεφή, καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης». Επομένως, λαμβάνοντας συνολικά τους παραπάνω στόχους, διαμορφώνονται οι χρηματοδοτικές και θεματικές προτεραιότητες του προγράμματος Ε.Σ.Π.Α και παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 22.

Πίνακας 22: Οι Χρηματοδοτικές, Γενικές και Θεματικές Προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής του Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020

<u>ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ</u>	<u>ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ</u>	<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ</u>
<u>Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Μετάβαση σε δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας. • Δημιουργία περιβάλλοντος φιλικού προς τις επιχειρήσεις που προσελκύει επενδύσεις. • Αξιοποίηση της έρευνας και της καινοτομίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας νέων και υφιστάμενων επιχειρήσεων. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Έρευνα – Τεχνολογία & Καινοτομία 2) Τεχνολογίες Πληροφορίας & Επικοινωνιών 3) Ανταγωνιστικότητα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (Μ.μ.Ε.)
<u>Προστασία του περιβάλλοντος – Μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Προστασία του περιβάλλοντος. • Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης των κινδύνων. • Μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. 	<ol style="list-style-type: none"> 4) Οικονομία Χαμηλών Ρύπων 5) Κλιματική Αλλαγή – Πρόληψη 6) Προστασία Περιβάλλοντος
<u>Ανάπτυξη – εκσυγχρονισμός – ολοκλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Δίκτυα μεταφορών με έμφαση στην ολοκλήρωση των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών, τους κάθετους άξονες και τη λειτουργική διασύνδεση των μεταφορικών μέσων 	<ol style="list-style-type: none"> 7) Βιώσιμες Μεταφορές

	<ul style="list-style-type: none"> • Ενεργειακά δίκτυα • Ευρυζωνικά δίκτυα 	
<u>Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Εκπαίδευση και διά βίου μάθηση. • Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού και πρόσβαση στην απασχόληση με έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας ειδικά για τους νέους. • Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας. 	8) Απασχόληση 9) Κοινωνική Ένταξη 10) Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση
<u>Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση της οργανωτικής, θεσμικής και επιχειρησιακής ικανότητας της κεντρικής κυβέρνησης και της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης. • Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του Δημοσίου Τομέα. 	11) Μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης

Πηγή: Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020 Ανάπτυξη – Εργασία – Αλληλεγγύη (<https://www.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>)

Όπως και στην περίπτωση του Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013 (και όπως έχει επισημανθεί σε προηγούμενα κεφάλαια), το συγκεκριμένο Ε.Σ.Π.Α. αποτελείται επιχειρησιακά προγράμματα, Τομεακά και Περιφερειακά, με την διαφορά ότι στην συγκεκριμένη προγραμματική περίοδο ο αριθμός των Ε.Π. σε κάθε επίπεδο είναι διαφορετικός σε σχέση με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Επομένως, το Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020 πλέον αποτελείται από επτά (7) Τομεακά Ε.Π. και δεκατρία (13) Περιφερειακά Ε.Π.. Τέλος, στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής για την προώθηση της Εδαφικής Συνεργασίας σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο, το πρόγραμμα περιλαμβάνει και έξι (6) πολυμερή Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας. Στην συγκεκριμένη ενότητα, όπως και αντίστοιχα στην προηγούμενη, θα αναλυθούν δύο Ε.Π. τα οποία έχουν άμεση σχέση με τους άξονες ανάλυσης της συγκεκριμένης εργασίας. Επομένως, τα Ε.Π. που αφορούν τον κλάδο της βιομηχανίας και την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι το Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (Ε.Π.Αν.Ε.Κ.) και το Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας.

6.3.1) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ» (Ε.Π.Αν.Ε.Κ.)

Στο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα, Καινοτομία & Επιχειρηματικότητα», στρατηγικός στόχος είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων της χώρας, με παράλληλη μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, έχοντας ως βασική αιχμή την καινοτομία και την αύξηση της προστιθέμενης αξίας. Ειδικότερα, μέσω του Ε.Π.Αν.Ε.Κ. χρηματοδοτούνται δράσεις και έργα που επιδιώκουν την αντιμετώπιση των αναγκών κατάρτισης ανθρώπινων πόρων και την διοικητική μεταρρύθμιση της χώρας με τρόπο που να επιτυγχάνονται οι αναπτυξιακοί στόχοι του Ε.Σ.Π.Α. και ο συντονισμός με τις επενδύσεις. Μάλιστα το συγκεκριμένο Ε.Π. σηματοδοτεί μεταστροφή της αναπτυξιακής πολιτικής σε ένα νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα, το οποίο προωθεί σε κεντρικό ρόλο τους παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς και εξωστρεφείς κλάδους της χώρας (π.χ. τουρισμός, αγροδιατροφικός τομέας, μεταποίηση, υπηρεσίες υψηλής εγχώριας προστιθέμενης αξίας) και ενσωματώνει νέες γνώσεις σε κλάδους προστιθέμενης αξίας. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει να αυξηθεί το μέγεθος των παραγωγικών μονάδων, να επιταχυνθεί η εισαγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών που δημιουργούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στη χώρα και της Περιφέρειες και να αναπτυχθεί μια νέα παραγωγική βάση που θα παράγει προϊόντα υψηλής ποιότητας και ανταγωνιστικότητας σε διεθνές επίπεδο. Επομένως, προκειμένου να καλυφθούν τα παραπάνω

ζητήματα, βασική πηγή χρηματοδότησης των δράσεων του προγράμματος αποτελεί το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Π.Τ.Α.) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.). Λαμβάνοντας, συνολικά, υπόψη τα παραπάνω, το Ε.Π.Αν.Ε.Κ. διαμορφώνει του στρατηγικούς και θεματικούς στόχους καθώς και τους άξονες προτεραιότητας του προγράμματος ως εξής:

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ

- 1) Προσαρμογή των επιχειρήσεων και του ανθρώπινου δυναμικού στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις.
- 2) Επικέντρωση σε τομείς παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς και δυνάμει εξωστρεφείς και καινοτόμους.
- 3) Στοχευμένη επιλογή επενδύσεων /επιχειρήσεων /δραστηριοτήτων που διαθέτουν τα ζητούμενα χαρακτηριστικά για το νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα.
- 4) Εξασφάλιση των παραγόντων που διευκολύνουν τη δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων στο ελληνικό επιχειρησιακό περιβάλλον.

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Α.Π. 1) «Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με τομεακές προτεραιότητες»

- Ε.Σ. 1.1)** Αύξηση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και συνεργασιών για την ανάπτυξη καινοτόμου επιχειρηματικότητας σύμφωνα με την εθνική στρατηγική έρευνας και καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση (στρατηγική RIS3).
- Ε.Σ. 1.2)** Αύξηση της προσφοράς ψηφιακών υπηρεσιών, εφαρμογών και ολοκληρωμένων λύσεων ΤΠΕ για τις επιχειρήσεις.
- Ε.Σ. 1.3)** Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας μέσω νέων καινοτόμων ιδεών κατά προτεραιότητα στους στρατηγικούς τομείς της χώρας.
- Ε.Σ. 1.4)** Αναβάθμιση του επιπέδου επιχειρηματικής οργάνωσης και λειτουργίας των Μ.μ.Ε., κατά προτεραιότητα στους εννέα (9) στρατηγικούς τομείς της χώρας.
- Ε.Σ. 1.5)** Αύξηση εξαγωγών ελληνικών επιχειρήσεων, κατά προτεραιότητα στους εννέα (9) στρατηγικούς τομείς της χώρας.
- Ε.Σ. 1.6)** Αύξηση διείσδυσης των νέων μορφών ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας.

Α.Π. 2) «Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματικού περιβάλλοντος στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις»

- Ε.Σ. 2.1)** Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης και της επιχειρηματικότητας ως μέσο αύξησης της απασχόλησης.
- Ε.Σ. 2.2)** Προσαρμογή των επιχειρήσεων και των εργαζομένων τους στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις, ειδικότερα των επιχειρήσεων που διαθέτουν τα ζητούμενα χαρακτηριστικά του νέου αναπτυξιακού υποδείγματος της χώρας.
- Ε.Σ. 2.3)** Ενίσχυση συμμετοχής των επιχειρήσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Ε.Σ. 2.4)** Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος μέσω αναβάθμισης της ικανότητας της δημόσιας διοίκησης να υποστηρίζει την επιχειρηματικότητα.

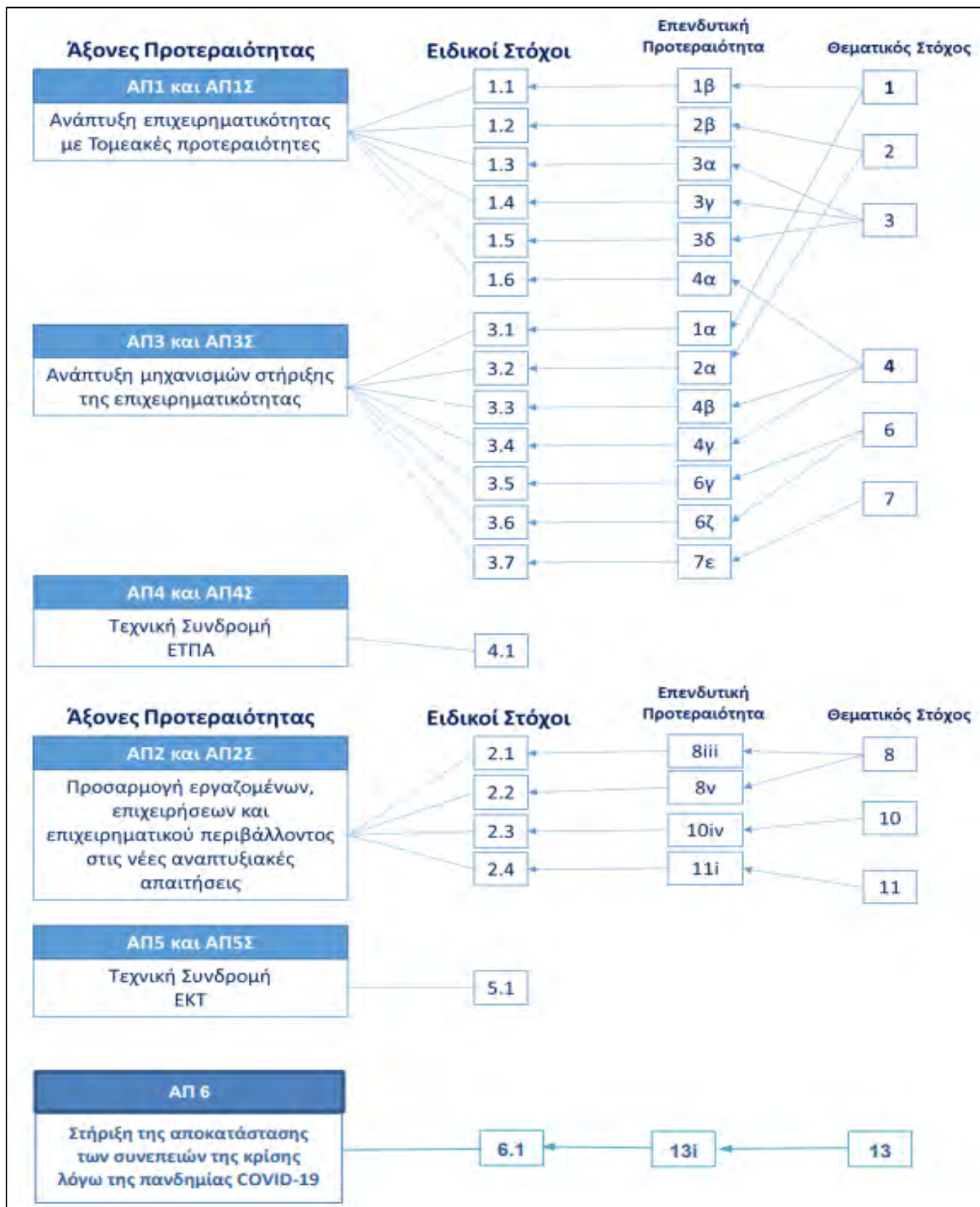
Α.Π. 3) «Ανάπτυξη μηχανισμών στήριξης της επιχειρηματικότητας»

- Ε.Σ. 3.1)** Αναβάθμιση ή/και ανάπτυξη υποδομών έρευνας και καινοτομίας για τη βελτίωση της καινοτομικής ικανότητας της χώρας για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας.
- Ε.Σ. 3.2)** Επέκταση υποδομών ευρυζωνικών υπηρεσιών και δικτύων υψηλών ταχυτήτων.

- Ε.Σ. 3.3)** Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του οικιακού και δημόσιου κτιριακού αποθέματος.
- Ε.Σ. 3.4)** Ανάπτυξη ή /και προώθηση οικονομικής δραστηριότητας που βασίζεται στο φυσικό κεφάλαιο και στην πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδος με επίκεντρο το τομέα του Τουρισμού.
- Ε.Σ. 3.5)** Βελτίωση της δυνατότητας ανάκτησης αποβλήτων και απορριμμάτων και αύξηση της επαναξιοποίησης τους.
- Ε.Σ. 3.6)** Μείωση εξάρτησης της χώρας από το πετρέλαιο.
- Α.Π. 4) Τεχνική Συνδρομή Ε.Τ.Π.Α.**
- Α.Π. 5) Τεχνική Συνδρομή Ε.Κ.Τ.**
- Α.Π. 6) «Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης λόγω της πανδημίας COVID-19»**
- Ε.Σ. 6.1)** Στήριξη της επιχειρηματικότητας προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση των πληττόμενων από την πανδημία επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση.
- ** Νέος Άξονας ο οποίος αφορά την στήριξη των επιχειρήσεων έπειτα από την κρίση της πανδημίας της COVID-19 και χρηματοδοτείται από τους πόρους του REACT-EU 2021.*

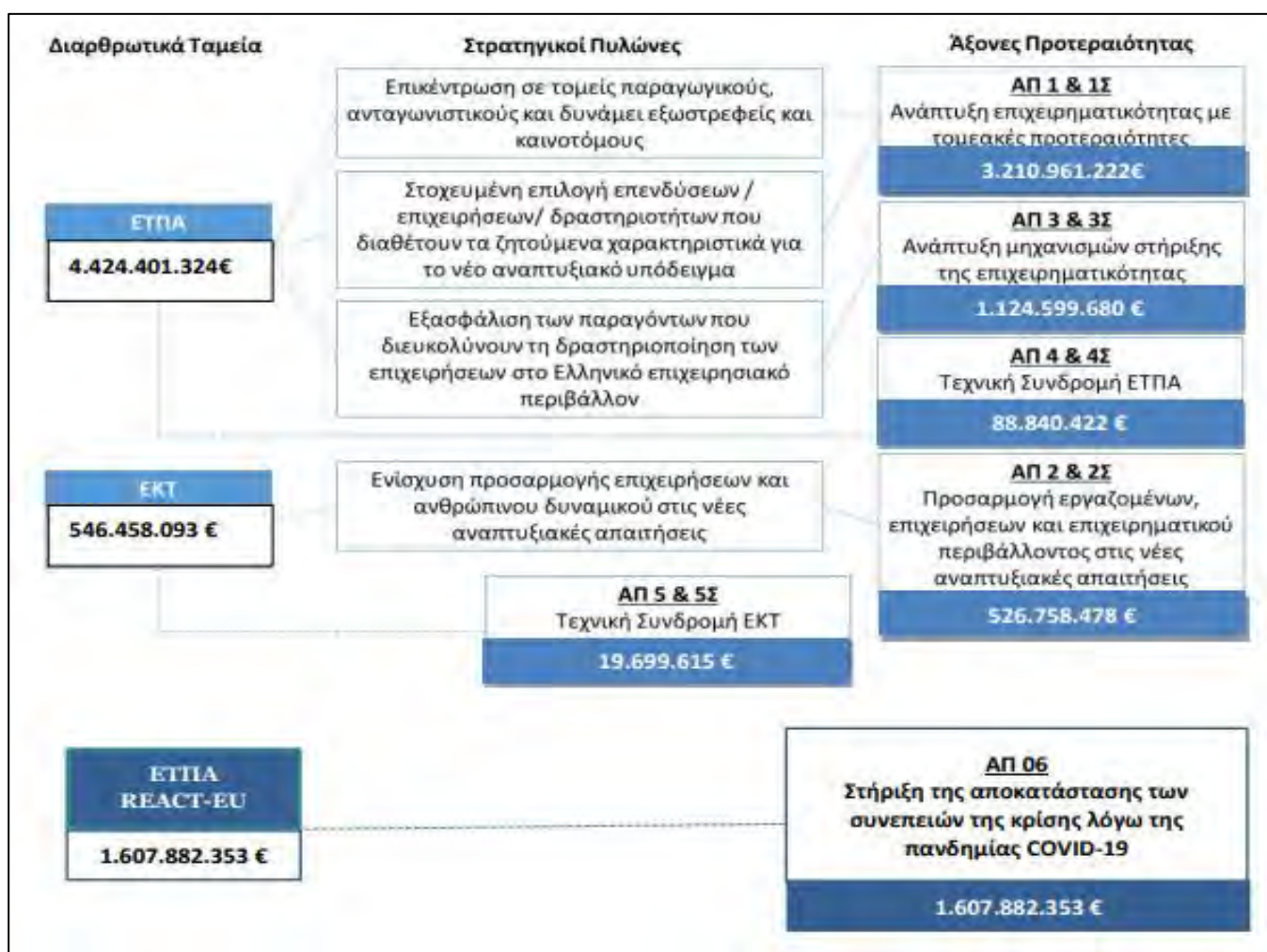
Για τους Ειδικούς Στόχους, το Ε.Π.Αν.Ε.Κ. περιλαμβάνει ομάδες επιλεγμένων δράσεων οι οποίες εξυπηρετούν παράλληλα έναν κοινό στόχο και μια συγκεκριμένη ευρωπαϊκή πολιτική (επενδυτική προτεραιότητα και θεματικό στόχο), όπως διαμορφώνονται από το πρόγραμμα του Ε.Σ.Π.Α.. Παράλληλα, για τις παραπάνω δράσεις έχει αναπτυχθεί ένα σύστημα δεικτών αποτελέσματος και απόδοσης, προκειμένου να επιτυγχάνεται η παρακολούθηση της πορείας, της εξέλιξης και του βαθμού υλοποίησης του προγράμματος. Επομένως, στα παρακάτω διαγράμματα (Διάγραμμα 16 και 17), αποτυπώνονται οι σχέσεις με τις οποίες συνδέονται τόσο οι άξονες προτεραιότητας με τους στρατηγικούς πυλώνες του προγράμματος Ε.Π.Αν.Ε.Κ., με αναφορά στην πηγή και το χρηματοδοτικό ύψος του κάθε άξονα, όσο και οι άξονες με τους ειδικούς στόχους και τις δράσεις που περιλαμβάνει το πρόγραμμα. Παράλληλα, αποτυπώνεται και η άμεση σχέση με το ευρύτερο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. που αφορά την σύνδεση με τους Θεματικούς Στόχους και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες.

Διάγραμμα 16: Η σύνδεση μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας με τους Ειδικούς Στόχους του Ε.Π.Αν.Ε.Κ. και τους Θεματικούς και Επενδυτικούς Στόχους του Ε.Σ.Π.Α.

Πηγή: Σύνοψη Πολιτικών Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα, Καινοτομία & Επιχειρηματικότητα»/ (<http://www.antagonistikotita.gr/epanek/secretariat1.asp>)

Διάγραμμα 17: Η σύνδεση μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας και των Στρατηγικών Πυλώνων του Ε.Π.Αν.Ε.Κ.

Πηγή: Σύνοψη Πολιτικών Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα, Καινοτομία & Επιχειρηματικότητα»/ (<http://www.antonistikotita.gr/epanek/secretariat1.asp>)

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Για τον κλάδο της βιομηχανίας και των μεταποιητικών δραστηριοτήτων, το Ε.Π.Αν.Ε.Κ. δεν περιλαμβάνει κάποιο ειδικό πεδίο (όπως το αντίστοιχο Ε.Π. της προηγούμενης περιόδου) για την διαμόρφωση των αναπτυξιακών τους κατευθύνσεων. Αντιθέτως, στα πλαίσια της ευρύτερης αναπτυξιακής στρατηγικής του, το Ε.Π.Αν.Ε.Κ. μέσα από το πλαίσιο των ειδικών και στρατηγικών αξόνων προτεραιότητας και κατευθύνσεων (που αποδομήθηκε προηγουμένως), διαμορφώνει δράσεις άμεσα συνδεδεμένες με τον βιομηχανικό κλάδο. Προκειμένου, ωστόσο, να καταλήξει στις συγκεκριμένες επιλογές, το πρόγραμμα στην Ενότητα 1.1 αναλύει τα βασικά αναπτυξιακά στοιχεία (βαθμός ανταγωνιστικότητας, οικονομία, ανάλυση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, Ε.Τ.Α και Τ.Π.Ε. κ.α.) τα οποία συγκροτούν την συνολική αναπτυξιακή εικόνα που βρίσκεται η χώρα και οι αναπτυξιακοί της κλάδοι. Συγκεκριμένα, από την ανάλυση προκύπτει πως η οικονομική και δημοσιονομική κρίση της τελευταίας δεκαετίας επηρέασε τεράστιο βαθμό την ανταγωνιστική και επιχειρηματική απόδοση της χώρας, με αποτέλεσμα να μειονεκτεί σημαντικά σε όρους ανταγωνιστικότητας, εξωστρέφειας, καινοτομικής και ποιοτικής επιχειρηματικότητας καθώς και ως προς την παραγωγή υψηλής προστιθέμενης αξίας. Παράλληλα, η πολυετής ύφεση επιτάχυνε την πορεία αποβιομηχάνισης της ελληνικής οικονομίας, γεγονός το οποίο οδήγησε σε δραματική μείωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας και των άμεσων ξένων και εγχώριων επενδύσεων. Ωστόσο η εικόνα αυτή οφείλεται και σε παράγοντες θεσμικής και διοικητικής

φύσεως, μολονότι η βιομηχανική πολιτική που ασκείται στην χώρα δεν χαρακτηρίζεται από στοιχεία εκσυγχρονισμού, ενώ το θεσμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη επενδύσεων διέπεται από εμπόδια τα οποία, λόγω της αναποτελεσματικότητας της δημόσια διοίκησης, δεν έχουν αντιμετωπιστεί. Τέλος, ένα από τα βασικότερα στοιχεία που αφορά τον βιομηχανικό κλάδο είναι η χαμηλή εξειδίκευση σε καινοτόμα προϊόντα και προϊόντα υψηλής τεχνολογίας, καθώς βάσει της έκθεσης για την ανταγωνιστικότητα και την εφαρμογή της βιομηχανικής πολιτικής της Ε.Ε., η Ελλάδα βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα (18%) από τον Ευρωπαϊκό μ.ό. αναφορικά ανάπτυξη βιομηχανικών προϊόντων υψηλής τεχνολογίας.

Παρ' όλα αυτά, ο κλάδος της βιομηχανίας παραμένει σημαντικός για την ελληνική οικονομία από την άποψη της συνεισφοράς του στα φορολογικά έσοδα και ως προς τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, ενώ συγκριτικά με τους υπόλοιπους κλάδους διαθέτει το μεγαλύτερο αριθμό εταιρειών υψηλής κλίμακας. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη και τα στοιχεία που προκύπτουν από την ανάλυση, το Ε.Π.Αν.Ε.Κ. προωθεί δράσεις που, στα πλαίσια των ευρύτερων στρατηγικών του, επιδιώκουν την αναδιάρθρωση και την ενίσχυση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων. Οι δράσεις αυτές αποτελούν συνιστώσες ειδικών στόχων και προτεραιοτήτων του προγράμματος, οι οποίες επιδιώκουν την κάλυψη ενός συγκεκριμένου Άξονα Προτεραιότητας. Συνεπώς, οι δράσεις αυτές διαμορφώνονται συνολικά στον Πίνακα 23.

Πίνακας 23: Κατευθύνσεις του Ε.Π.Αν.Ε.Κ. που αφορούν άμεσα τον κλάδο της Βιομηχανίας

<u>ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ</u>	<u>ΔΡΑΣΕΙΣ</u>
<u>«Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με τομεακές προτεραιότητες»</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των υλικών – κατασκευών: <ol style="list-style-type: none"> α) Βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων. β) Αύξηση της διείσδυσης των υλικών – κατασκευών στην οικονομία και την κοινωνία, για την αύξηση της ζήτησης στη σχετική ελληνική βιομηχανία. γ) Ενίσχυση της Ε.Τ.Α.Κ. σε κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας (π.χ. νανοτεχνολογία, προηγμένα υλικά, δομικά υλικά, χημικά και ειδικά πολυμερή υλικά). δ) Ενίσχυση της αλυσίδας αξίας του τομέα και των συνεργειών αυτού με άλλους τομείς προτεραιότητας. 2) Βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αγροδιατροφής: <ol style="list-style-type: none"> α) Ανάπτυξη της Ε&Κ με στόχο την είσοδο σε εξειδικευμένες, υψηλής αξίας αγορές μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων και τροφίμων. β) Προώθηση της παραγωγής πρώτων υλών υψηλής ποιότητας για τη μεταποιητική βιομηχανία. γ) Αύξηση της παραγωγικότητας με την ανάπτυξη και διάχυση νέων καλλιεργητικών και μεταποιητικών μεθόδων παραγωγής. 3) Ενίσχυση και υποστήριξη επιχειρήσεων για την ενσωμάτωση μίας νέας ιδέας στην παραγωγική τους δραστηριότητα για την δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών. 4) Ενίσχυση πρωτοβουλιών για την δημιουργία νέων επιχειρήσεων (start-ups) που θα αναπτυχθούν σε τομείς της οικονομίας με αναπτυξιακές προοπτικές και τεχνολογικές προτεραιότητες (Φάρμακα και βιοτεχνολογία, Αγροδιατροφή/ Βιομηχανία τροφίμων). 5) Ενίσχυση δράσεων πιστοποίησης για την ενίσχυση του αισθήματος εμπιστοσύνης και ασφάλειας προς τις επιχειρήσεις και την αύξηση της αναγνωσιμότητας των προϊόντων. 6) Υποστήριξη δράσεων απόκτησης τεχνογνωσίας για νέα προϊόντα και υπηρεσίες.

	<ol style="list-style-type: none"> 7) Στήριξη ρευστότητας και πρόσβασης σε κεφάλαια για επενδύσεις για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας σε περιόδους κρίσεων. 8) Προώθηση δράσεων τεχνολογικού, οργανωτικού και εμπορικού εκσυγχρονισμού των επενδύσεων για την βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων προϊόντων ή στη δημιουργία νέων προϊόντων/υπηρεσιών για συγκεκριμένες ανάγκες της αγοράς. 9) Αναβάθμιση υποδομών για την εγκατάσταση και λειτουργία σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. 10) Στήριξη της εξωστρέφειας των ελληνικών επιχειρήσεων για τη διείσδυση τους σε νέες αγορές ταχέως αναπτυσσόμενων χωρών. 11) Συνεργασίες, συμπράξεις και ανάπτυξη δικτύων επιχειρήσεων που είναι ομοειδείς, συμπληρωματικές ή ανήκουν στην ίδια αλυσίδα αξίας. 12) Ενίσχυση επιχειρήσεων παραγωγής θερμότητας και συμπαραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού υψηλής απόδοσης (ΣΗΘΥΑ) μέσω της εκμετάλλευσης οργανικών υπολειμμάτων από ΒΙ.ΠΕ.
<p><u>«Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματικού περιβάλλοντος στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις»</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας και τους στρατηγικούς άξονες της χώρας (Αγροδιατροφή, Υλικά – Κατασκευές). 2) Ενίσχυση των διαδικασιών της δημόσιας διοίκησης για την πιστοποίηση των προϊόντων/ υπηρεσιών και την εποπτεία της αγοράς. 3) Δημιουργία θεσμικού και διοικητικού πλαισίου ευνοϊκού για τις επιχειρήσεις. 4) Ενίσχυση της Εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και της στήριξης των ελληνικών προϊόντων σε διεθνή δίκτυα. 5) Υποστήριξη των δημόσιων υπηρεσιών για το σχεδιασμό πολιτικών και στρατηγικών αποφάσεων με τη χρησιμοποίηση σύγχρονων εργαλείων. 6) Αύξηση της απασχόλησης του καταρτισμένου και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού. 7) Ανάληψη μέτρων παροχής κινήτρων σε πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις για την ενίσχυση της βιωσιμότητας τους και της ικανότητας να δημιουργούν θέσεις εργασίας. 8) Αναβάθμιση δεξιοτήτων, κατάρτιση, πιστοποίηση γνώσεων, δεξιοτήτων και επαγγελματικών προσόντων εργαζομένων βάσει αναγνωρισμένων προτύπων. 9) Εξατομικευμένη υποστήριξη εργαζομένων για την προσαρμογή στις αλλαγές του οικονομικού περιβάλλοντος και την υποστήριξη της κινητικότητάς τους. 10) Ανάπτυξη υπηρεσιών υποστήριξης για θέματα τεχνολογίας και καινοτομίας για την αξιολόγηση και υποστήριξη δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας των επιχειρήσεων.
<p><u>«Ανάπτυξη μηχανισμών στήριξης της επιχειρηματικότητας»</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Συμπλήρωση ερευνητικών υποδομών υψηλής ποιότητας σε σημαντικούς για τη χώρα τομείς. 2) Θέσπιση μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας από τα ερευνητικά ιδρύματα στον επιχειρηματικό τομέα 3) Συγκρότηση Δικτύου Ανάπτυξης Καινοτομίας για την ενίσχυση της συνεργασία των ελληνικών επιχειρήσεων με τους Έλληνες ερευνητές και την πρόσβαση τους στις ερευνητικές υποδομές της χώρας. 4) Ανάπτυξη υποδομών για τη διαχείριση και ανάκτηση χρήσιμων υλικών από απόβλητα. 5) Ανάπτυξη δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων που θα χρησιμοποιούν απόβλητα και ανεπιθύμητα υλικά ως πόρους και πρώτη ύλη για το σχεδιασμό νέων προϊόντων. 6) Μετατροπή περιοχών συγκέντρωσης βιομηχανικών – εμπορικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων σε οργανωμένα επιχειρηματικά πάρκα. 7) Ενίσχυση της τεχνογνωσίας για τον επανασχεδιασμό των προϊόντων και προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων κατά την παραγωγική διαδικασία. 8) Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός συστήματος μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου για την μείωση του κόστους παραγωγής και την διαμόρφωση παραγωγικών συστημάτων φιλικότερων προς το περιβάλλον.

Πηγή: Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία» 2014 – 2020/ (http://epan2. Antagonistikotita.gr/uploads/%CE%95%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%95%CE%9A_analytika_2014GR16M2OP001_11_1_el.pdf)

Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ Ε.Π.Αν.Ε.Κ. ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020, μία από τις μείζονες πολιτικές που αναπτύσσονται, στα πλαίσια του προγράμματος, ως βασική αρχή και συνιστώσα για την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, αποτελεί η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη (Ο.Χ.Α.). Βασικός στόχος της είναι η συγκροτημένη αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει το χωρικό πλέγμα της χώρας και η αύξηση των ωφελειών του Ε.Σ.Π.Α. στο χωρικό πεδίο μέσα από την προώθηση κατάλληλων συνεργιών μεταξύ των Θεματικών Στόχων του προγράμματος, των Τομεακών και Περιφερειακών πολιτικών, του δικτύου Ε.Δ.Ε.Τ. και άλλων παράλληλων πολιτικών και πηγών χρηματοδότησης. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, η Ο.Χ.Α. διαμορφώνει ως βασικό της εργαλείο τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.), μέσω των οποίων προωθούνται αναπτυξιακές στρατηγικές για συγκεκριμένες χωρικές ενότητες της χώρας, που παρουσιάζουν είτε συγκεκριμένα προβλήματα που χρήζουν συνολικής και ολοκληρωμένης αντιμετώπισης, είτε αναπτυξιακές δυνατότητες που με βάση ένα ολοκληρωμένο σχέδιο μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιήσουν το όφελος της κάθε Χ.Ε.. Επομένως, προς αυτή την κατεύθυνση, βασική επιδίωξη αποτελεί η βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης της περιοχής, η αύξηση της απασχόλησης και η διασφάλιση της συνοχής του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος με βάση τη αειφόρο προσέγγιση του Ε.Σ.Π.Α. και της Πολιτικής Συνοχής. Υπό αυτό το πρίσμα, οι Ο.Χ.Ε. διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες σχεδίων, βάσει του στόχου και του επιπέδου παρέμβασης: 1) σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (Β.Α.Α.) για πόλεις άνω των 10.000 κατοίκων, 2) σχέδια Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (Τ.Α.Π.Το.Κ.) για περιοχές υπαίθρου με αναπτυξιακή υστέρηση ή αναξιοποίητα πλεονεκτήματα μεταξύ 10.000 – 150.000 κατοίκων και 3) Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.) για περιοχές με συγκεκριμένη θεματική αναπτυξιακή κατεύθυνση και προσδιορισμένο χωρικό επίπεδο.

Ως προς την σχέση της Ο.Χ.Α. με τα υπόλοιπα Ε.Π., τα Τ.Ε.Π. ικανοποιούν την επιδίωξη της ολοκληρωμένης προσέγγισης για την εδαφική ανάπτυξη των χωρικών ενότητων, βάσει της ατζέντας που επιδιώκουν να υλοποιήσουν και η οποία διαμορφώνεται βάσει των ειδικών και στρατηγικών στόχων, των αξόνων προτεραιότητας και των δράσεων του εκάστοτε Ε.Π.. Στην περίπτωση του Ε.Π.Αν.Ε.Κ., η σχέση και ο τρόπος με τον οποίο θα επιτευχθεί η παραπάνω προσέγγιση αναλύεται στην Ενότητα 4 και περιλαμβάνει μέτρα τα οποία δεν αποσκοπούν προς όλες της διαστάσεις της Ο.Χ.Α. (δεν απαιτούνται δράσεις του Ε.Π.Αν.Ε.Κ. για Τ.Α.Π.Το.Κ., Ο.Χ.Ε., Μακροπεριφερειακές Στρατηγικές και Στρατηγικές για τις Θαλάσσιες Λεκάνες και για την κάλυψη Ειδικών Αναγκών Γεωγραφικών Περιοχών που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα). Αντίθετα, στο Ε.Π.Αν.Ε.Κ. περιλαμβάνονται δράσεις οι οποίες στηρίζουν την ολοκληρωμένη Β.Α.Α. και τα αντίστοιχα σχέδια, καθώς την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών για γεωγραφικές περιοχές/ ομάδες με έντονα κοινωνικά προβλήματα (φτώχεια, διακρίσεις – κοινωνικός αποκλεισμός.) Παράλληλα, σημειώνεται ότι σε περιπτώσεις διαπεριφερειακών συνεργασιών μεταξύ ωφελούμενων εντός της περιφέρειας και ωφελούμενων που έχουν εγκατασταθεί σε άλλες χώρες, το Ε.Π.Αν.Ε.Κ. προωθεί (κατά περίπτωση) δράσεις που επιδιώκουν τις εδαφικές διακρατικές συνεργασίες.

Για τα σχέδια Β.Α.Α. των Περιφερειών, το Ε.Π.Αν.Ε.Κ. μέσω του Ε.Τ.Π.Α. (25.000.000 €) προωθεί δράσεις οι οποίες επιδιώκουν τους ακόλουθους στρατηγικούς στόχους:

- 1) Αποκατάσταση του οικονομικού ιστού των πόλεων και της λειτουργία τους ως κινητήριες δυνάμεις στην ευρύτερη περιοχή επιρροής.
- 2) Αντιστροφή της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης ιδίως περιοχών συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων, υποβαθμισμένων

εμπορικών κέντρων και εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών/βιοτεχνικών/επαγγελματικών ζωνών.

- 3) Άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης με αναζωογόνηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ανασυγκρότηση των κοινωνικών υποδομών.
- 4) Προώθηση της σύνδεσης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στο αστικό περιβάλλον.
- 5) Αντιστροφή της αστικής διάχυσης.
- 6) Ανάκτηση του δημόσιου χώρου.

Για τις περιοχές οι οποίες πλήττονται περισσότερο από την φτώχεια, αλλά και τις ομάδες που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο διακρίσεων και κοινωνικού αποκλεισμού, το Ε.Π.Αν.Ε.Κ. προωθεί δράσεις οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν από το Ε.Κ.Τ., αντιστοιχούν στην συνολική ατζέντα του Ε.Π. και ενισχύουν την Εθνικής Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης, του Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Πολιτικής και των υποκείμενων σχεδίων που αφορούν την κοινωνική πολιτική του Ε.Σ.Π.Α. (Περιφερειακά Σ.Σ.Κ.Ε., Τοπικά Σ.Σ.Κ.Ε.). Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη και την ολοκλήρωση των παραπάνω σχεδίων, τα μέτρα τα οποία προωθούνται μέσω του Ε.Π.Αν.Ε.Κ. ανά γεωγραφική περιοχή, παρουσιάζονται στον Πίνακα 24.

Πίνακας 24: Δράσεις του Ε.Π.Αν.Ε.Κ. για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ των στοχευόμενων ομάδων που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ	Α.Π. Ε.Π.Αν.Ε.Κ.	Ε.Π. Ε.Π.Αν.Ε.Κ.
Περιφέρεια Αττικής	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	Δράσεις που εξειδικεύονται στο εθνικό και περιφερειακό σχέδιο Αττικής για τη φτώχεια	Α.Π. 2	8ii
Σύνολο των Λιγότερο Αναπτυγμένων Περιφερειών	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	Δράσεις που εξειδικεύονται στο εθνικό και στα αντίστοιχα περιφερειακά σχέδια για τη φτώχεια	Α.Π. 2	8ii
Περιφέρειες Μετάβασης (πλην Στερεάς Ελλάδας)	Μετάβαση	Δράσεις που εξειδικεύονται στο εθνικό και στα αντίστοιχα περιφερειακά σχέδια για τη φτώχεια	Α.Π. 2	8ii
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	Περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	Δράσεις που εξειδικεύονται στο εθνικό και περιφερειακό σχέδιο Νοτίου Αιγαίου για τη φτώχεια	Α.Π. 2	8ii
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	Μετάβαση	Δράσεις που εξειδικεύονται στο εθνικό και περιφερειακό σχέδιο Στερεάς Ελλάδας για τη φτώχεια	Α.Π. 2	8ii

Πηγή: Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία» 2014 – 2020/ (http://epan2.antonistotita.gr/uploads/%CE%95%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%95%CE%9A_analytika_2014GR16M2OP001_11_1_el.pdf)

6.3.2) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας αποτελεί το κεντρικό σχέδιο για την αναπτυξιακή πολιτική της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, το οποίο εγκρίθηκε με την υπ' αριθμό C (2014) 10167/18.12.2014 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Βασικό αναπτυξιακό όραμα είναι η ανάδειξη της Περιφέρειας Κεντρικής

Μακεδονίας σε ένα δυναμικό αναπτυξιακό πόλο, με διεθνή εμβέλεια, διακριτή ταυτότητα, ανταγωνιστικό και καινοτόμο παραγωγική βάση, ποιοτικό περιβάλλον και ισχυρή χωρική και κοινωνική συνοχή. Προκειμένου, να επιτευχθεί αυτό, το συγκεκριμένο Π.Ε.Π. για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020, λαμβάνει από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία πόρους συνολικής δαπάνης 964.864.185 €. Στρατηγικοί στόχοι του συγκεκριμένου Π.Ε.Π. είναι η διαμόρφωση σε ένα νέο και βιώσιμο παραγωγικό μοντέλο το οποίο θα χαρακτηρίζεται από ανταγωνιστικότητα, εξωστρέφεια, καινοτόμο επιχειρηματικό και αξιοποίηση Τ.Π.Ε. για την μετάβαση της περιφερειακής οικονομίας στην έξυπνη ανάπτυξη. Επιπλέον, προωθείται η περιβαλλοντική προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς πεδίου, με αειφόρο τρόπο και η διασφάλιση της ποιότητας ζωής και της αποδοτικότητας των φυσικών πόρων. Παράλληλα, επιδιώκεται η ανάδειξη του ρόλου και της καθοριστικής θέσης της Περιφέρειας ως μεταφορικός κόμβος διεθνούς σημασίας για τις μακροπεριοχές της Ν.Α. Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου, μέσα από την ολοκλήρωση των μεταφορικών υποδομών και δικτύων. Τέλος, στα πλαίσια της διασφάλισης της κοινωνικής συνοχής, το Π.Ε.Π. προωθεί μέτρα τα οποία στοχεύουν στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού σε γνώσεις και προσόντα, καθώς και στην δυναμική αντιμετώπιση της ανεργίας. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη το όραμα και τους στρατηγικούς στόχους του προγράμματος, τα οποία εναρμονίζονται με τις υπερκείμενες πολιτικές του Ε.Σ.Π.Α. και της Πολιτικής Συνοχής, το Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας διαμορφώνει τους Άξονες Προτεραιότητας και τους Θεματικούς Στόχους ως εξής:

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

- A.Π. 1)** Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας
- A.Π. 2)** Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των Τ.Π.Ε.
- A.Π. 3)** Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Μ.μ.Ε.
- A.Π. 4)** Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς.
- A.Π. 5)** Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων.
- A.Π. 6)** Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.
- A.Π. 7)** Προώθηση βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων.
- A.Π. 8)** Προώθηση της απασχόλησης.
- A.Π. 9)** Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας.
 - α) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (Ε.Τ.Π.Α.)*
 - β) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (Ε.Κ.Τ.)*
- A.Π. 10)** Επένδυση στην εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και τη Διά Βίου Μάθηση.
- A.Π. 11)** Άξονας Τεχνικής Βοήθειας.
 - α) Τεχνική Βοήθεια μέσω Ε.Τ.Π.Α.*
 - β) Τεχνική Βοήθεια μέσω Ε.Κ.Τ.*

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Θ.Σ.1)** Έρευνα – Τεχνολογία και Καινοτομία
- Θ.Σ.2)** Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών
- Θ.Σ.3)** Ανταγωνιστικότητα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (Μ.μ.Ε.)
- Θ.Σ.4)** Οικονομία Χαμηλών Ρύπων
- Θ.Σ.5)** Κλιματική Αλλαγή – Πρόληψη
- Θ.Σ.6)** Προστασία Περιβάλλοντος
- Θ.Σ.7)** Βιώσιμες Μεταφορές
- Θ.Σ.8)** Απασχόληση
- Θ.Σ.9)** Κοινωνική Ένταξη

- Θ.Σ.10)** Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση
Θ.Σ.11) Μεταρρύθμιση της Δημόσια Διοίκησης
Θ.Σ.12) *React EU**

*Ο συγκεκριμένος Θ.Σ. προωθεί μέτρα για την αποκατάσταση των συνεπειών της κρίσης της πανδημίας της COVID – 19.

Εικόνα 7: Ο Χρηματοδοτικός Πίνακας του Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας 2014 - 2020

ΛΕΟΝΑΣ - Θεματικός Στόχος		ΤΑΜΕΙΟ	Κοιν. Συμβολή	Εθνική Συμμετοχή	Δημόσια Δαπάνη
ΑΞ01	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας	ΕΤΠΑ	18.396.536,00	4.599.134,00	22.995.670,00
ΑΞ02	Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών	ΕΤΠΑ	9.024.275,00	2.256.069,00	11.280.344,00
ΑΞ03	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων	ΕΤΠΑ	83.306.389,00	20.826.598,00	104.132.987,00
ΑΞ04	Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς	ΕΤΠΑ	26.303.003,00	6.575.751,00	32.878.754,00
ΑΞ05	Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	ΕΤΠΑ	59.151.204,00	14.787.801,00	73.939.005,00
ΑΞ06	Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων	ΕΤΠΑ	96.640.247,00	24.160.062,00	120.800.309,00
ΑΞ07	Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων	ΕΤΠΑ	287.131.217,00	71.782.805,00	358.914.022,00
ΑΞ08	Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού	ΕΚΤ	9.794.540,00	2.448.635,00	12.243.175,00
ΑΞ09Α	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (ΕΤΠΑ)	ΕΤΠΑ	24.451.683,00	6.112.921,00	30.564.604,00
ΑΞ09Β	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (ΕΚΤ)	ΕΚΤ	119.033.980,00	29.758.495,00	148.792.475,00
ΑΞ10	Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση	ΕΤΠΑ	24.451.683,00	6.112.921,00	30.564.604,00
ΑΞ11	Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και εφαρμογής του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020 για το ΕΤΠΑ	ΕΤΠΑ	11.791.054,00	2.947.764,00	14.738.818,00
ΑΞ12	Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και εφαρμογής του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020 για το ΕΚΤ	ΕΚΤ	2.415.534,00	603.884,00	3.019.418,00
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ			640.647.291,00	160.161.826,00	800.809.117,00
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ			131.244.054,00	32.811.014,00	164.055.068,00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ			771.891.345,00	192.972.840,00	964.864.185,00
ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ			186.884.512,00	29.633.843,59	216.518.355,59

Πηγή: Σύνοψη του Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας σελ. 32/ Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020 Ανάπτυξη – Εργασία – Αλληλεγγύη (https://www.espa.gr/elibrary/Summary_OP_Kentrikh_Makedonia.pdf)

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Όπως αντίστοιχα και στο Ε.Π.Αν.Ε.Κ., τον κλάδο της Βιομηχανίας το Π.Ε.Π. προβλέπει δράσεις οι οποίες εντάσσονται στο ευρύτερο φάσμα της αναπτυξιακής πολιτικής της Περιφέρειας και εξυπηρετούν την επίτευξη ενός συγκεκριμένου Θεματικού Στόχου. Οι συγκεκριμένες δράσεις αποτελούν απόρροια μιας ευρύτερης ανάλυσης του Π.Ε.Π. για την υφιστάμενη κατάσταση της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας που αναφέρεται στην 1^η ενότητα του προγράμματος και αφορά βασικούς αναπτυξιακούς τομείς της Περιφέρειας. Ειδικότερα, από τα στοιχεία της ανάλυσης προκύπτει πως ο κλάδος της βιομηχανίας αποτελεί έναν πρωταρχικό κλάδο για την αναπτυξιακή εξέλιξη της Περιφέρειας, καθώς παρουσιάζει ισχυρή παραγωγική βάση με μεγάλες συγκεντρώσεις σε συγκεκριμένους τομείς βιομηχανικών δραστηριοτήτων (κλωστοϋφαντουργία, τρόφιμα και ποτά, ένδυση, δομικά υλικά) και αρκετά σημαντική τεχνογνωσία. Παρ' όλα αυτά, παρουσιάζονται αδρανείς τάσεις σε βασικούς δείκτες παραγωγικότητας και εξειδίκευσης, ενώ σύμφωνα και με τα στοιχεία του OECD Territorial Reviews και την Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Π.Κ.Μ., η Περιφέρεια παρουσιάζει χαμηλά επίπεδα ως προς την τεχνολογική ένταση στην παραγωγή και ως προς την ανταγωνιστικότητα της περιφερειακής οικονομίας. Παράλληλα, οι χαμηλοί δείκτες οφείλονται και σε δύο βασικούς παράγοντες: 1) στις χαμηλές επιδόσεις της

Περιφέρειας στο τομέα της Ε.Τ.Α.Κ. (παρά την ύπαρξη σημαντικών υποδομών) και 2) στην χαμηλή διάχυση Τ.Π.Ε. στην παραγωγική βάση. Επιπλέον, σημαντικά εμπόδια δημιουργεί και το ευρύτερο θεσμικό περιβάλλον που επικρατεί στη χώρα (γραφειοκρατία, νομοθεσία, φορολογία, πρόσβαση σε φθηνή χρηματοδότηση κ.α.), ενώ σε συνδυασμό με την σταδιακή συρρίκνωση της απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα, περιορίζεται η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η προσέλκυση βιομηχανικών (και λοιπών) επενδύσεων και ενισχύεται το κύμα των επιχειρήσεων και του αξιόλογου νέου ανθρώπινου δυναμικού που μεταναστεύει προς αναζήτηση εργασίας (είτε εσωτερικά είτε εξωτερικά της περιφέρειας). Τέλος, σημαντική είναι και η περιβαλλοντική αποτύπωση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στη ποιότητα των υδάτων, καθώς αυξάνονται τα σημάδια υποβάθμισης και ρύπανσής τους.

Βάσει των παραπάνω στοιχείων της ανάλυσης και σε συνδυασμό με τις ευρύτερες πολιτικές και θεματικούς άξονες που επιδιώκει να υλοποιήσει το Π.Ε.Π., προωθούνται μέτρα τα οποία απασχολούν άμεσα τον κλάδο της βιομηχανίας. Μάλιστα, το Π.Ε.Π. εντάσσει συγκεκριμένους τομείς της βιομηχανικής δραστηριότητας στους στρατηγικούς άξονες τους οποίους θα πρέπει να επιδιώξει το Π.Ε.Π. να αυξήσει τους δείκτες Ε.Τ.Α.Κ. και Τ.Π.Ε. και να αναβαθμίσει την παραγωγική τους βάση προς ένα πιο ανταγωνιστικό και εξωστρεφές μοντέλο. Παράλληλα, επιδιώκεται η ανάπτυξη της περιβαλλοντικής διάστασης στην παραγωγική διαδικασία, για την μείωση των περιβαλλοντικών αποτυπωμάτων της βιομηχανικής δραστηριότητας, την βέλτιστη διαχείριση των φυσικών πόρων και την μείωση της ρύπανσης και των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής. Συνολικά, οι δράσεις του Π.Ε.Π. για τον κλάδο της Βιομηχανίας (ανά Θεματικό Στόχο) αποτυπώνονται στο Πίνακα 25.

Πίνακας 25: Ενδεικτικές Δράσεις (ανά Θεματικό Στόχο) του Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας για τον κλάδο της Βιομηχανίας

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
<u>Έρευνα – Τεχνολογία και Καινοτομία (Ε.Τ.Α.Κ.)</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ενίσχυση μεμονωμένων επιχειρήσεων κατάλληλου μεγέθους για επενδύσεις σε εφαρμοσμένη έρευνα που στοχεύει σε προϊόντική, ή διεργασιακή, τεχνολογικά οδηγούμενη καινοτομία. 2) Ενίσχυση επενδύσεων για Ε.Τ.Α.Κ συμπράξεων ή συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων, ακαδημαϊκών ή ερευνητικών κέντρων ή/και διεθνών εταιρών για την εφαρμοσμένη έρευνα προς επίλυση προβλημάτων κοινού ενδιαφέροντος ή για την από κοινού ανάπτυξη νέων προϊόντων. 3) Ενίσχυση μόνιμων συνεργατικών μηχανισμών που θα σχεδιάσουν ένα πλαίσιο για τα ενδιαφερόμενα μέρη, με επικεφαλής τη βιομηχανία, για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων στον τομέα της ΕΤΑΚ, των χρονικών πλαισίων και των σχεδίων δράσης σε τομείς στρατηγικής σημασίας. 4) Δημιουργία κοινής δομής διαμεσολάβησης (one-stop liaison office) μεταξύ των ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων της Π.Κ.Μ. για την παροχή δυνατότητας στις επιχειρήσεις για αναζήτησης: <ol style="list-style-type: none"> α) ερευνητικών ομάδων β) δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας προς εκχώρηση γ) ώριμων προς εκμετάλλευση ερευνητικών αποτελεσμάτων δ) εργαστηριακού εξοπλισμού και ερευνητικών υποδομών προς χρήση ε) αποτελεσμάτων επιδεικτικών έργων
<u>Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.)</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων του δευτερογενή τομέα για την εισαγωγή διεργασιών, οργανωτικών ή προωθητικών καινοτομιών, υποστηριζόμενων από τις Τ.Π.Ε. 2) Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων του δευτερογενή τομέα για την εφαρμογή λύσεων ηλεκτρονικού εμπορίου ή διαχείρισης εφοδιαστικής αλυσίδας.

<p><u>Ανταγωνιστικότητα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (Μ.μ.Ε.)</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων έντασης γνώσης και καινοτομίας για την ίδρυση και αρχική λειτουργία τους. 2) Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων σε επιλεγμένους τομείς «πρωταθλητές» της RIS3 (Τομείς Δομικών Υλικών, Κλωστοϋφαντουργία και Ένδυση) για την εισαγωγή βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής. (Τ.Π.Ε., νανοτεχνολογία, βιοτεχνολογία, φωτονική, προηγμένα υλικά.) 3) Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων για την εισαγωγή διεργασιακών, οργανωτικών ή προωθητικών καινοτομιών 4) Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων των επιλεγμένων από τη RIS3 κλάδων (τομείς Δομικών Υλικών, Κλωστοϋφαντουργία και Ένδυση) για την ανάπτυξη και παραγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών ή για τη διαφοροποίηση και ποιοτική αναβάθμιση υφιστάμενων προϊόντων. 5) Δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών σε επιλεγμένες αλυσίδες αξίας τομέων της οικονομίας για παραγωγή και διάθεση καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών. 6) Ενίσχυση σχεδίων αναδιάρθρωσης, διαφοροποίησης προϊόντων και τεχνολογικού εκσυγχρονισμού Μ.μ.Ε. 7) Ενίσχυση επενδύσεων για μείωση του κόστους παραγωγής μέσω νέου τεχνολογικού εξοπλισμού ή/και μέσω νέων μεθόδων/συστημάτων παραγωγής. 8) Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων Μ.μ.Ε. για την βελτίωση της αποδοτικότητας στη χρήση των συντελεστών παραγωγής στην εξοικονόμηση ενέργειας και φυσικών πόρων και στη διάθεση προϊόντων ή/και υπηρεσιών.
<p><u>Προστασία Περιβάλλοντος</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ενέργειες εφαρμογής των Διαχειριστικών Σχεδίων των οικείων Υδατικών Διαμερισμάτων, παρακολούθηση και καταγραφή της κατάστασης (ποιότητα, ποσότητα, πιέσεις, χρήση) των υδάτων, προστασία υδατικών συστημάτων, δράσεις για τη βελτίωση της αποδοτικότητας κατά τη χρήση του νερού, κλπ. 2) Ενίσχυση σχεδίων για αποκατάσταση ή αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών εντός των αστικών κέντρων. 3) Σύνταξη Πλαισίων Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (Π.Ε.Χ.Π.) όπως θα προκύψουν από το Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο για την Κεντρική Μακεδονία.
<p><u>Απασχόληση</u></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Παροχή κινήτρων για ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών. 2) Προώθηση της (Δια βίου) κατάρτιση και εκπαίδευση των εργαζομένων των Μ.μ.Ε. στις νέες τεχνολογίες και στις Τ.Π.Ε. 3) Ενημέρωση/εκπαίδευση των επιχειρηματιών για τις αναγκαίες διορθωτικές και τεχνολογικές προσαρμογές.

Πηγή: Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας 2014 – 2020/Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020 Ανάπτυξη – Εργασία – Αλληλεγγύη (http://www.pepkm.gr/attachments/epixeirisiako/Programme_2014GR16M2OP002_4_1_el.pdf)

Η ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ Π.Ε.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Οι παρεμβάσεις του Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας, πέραν των αναπτυξιακών τους διαστάσεων, χαρακτηρίζονται και από άλλες διαστάσεις οι οποίες διαμορφώνουν τον κορμό αναπτυξιακής στρατηγικής του Π.Ε.Π, αλλά και ευρύτερα του Ε.Σ.Π.Α.. Μία από αυτές τις κρίσιμες διαστάσεις είναι η χωρική διάσταση και το χωρικό αποτύπωμα των παρεμβάσεων του προγράμματος, όντας ως βασικό τμήμα του αναπτυξιακού στόχου για την εξασφάλιση της Χωρικής Συνοχής. Κατά συνέπεια, προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, το Π.Ε.Π. περιλαμβάνει και δράσεις που αφορούν την ολοκληρωμένη προσέγγιση για την εδαφική ανάπτυξη της Περιφέρειας. Ειδικότερα, το συγκεκριμένο πλαίσιο (σε συνεργασία μάλιστα με το αντίστοιχο Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Κεντρικής Μακεδονίας), επιδιώκει την εξειδίκευση

συγκεκριμένων πολιτικών και επιλογών του Π.Ε.Π. για ειδικές περιοχές της Περιφέρειας οι οποίες παρουσιάζουν έντονες οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές, φυσικές ή/ και δημογραφικές προκλήσεις. Προκειμένου, ωστόσο, να καταλήξει στις συγκεκριμένες δράσεις, το Π.Ε.Π., στις αρχικές παραγράφους της 4^{ης} Ενότητας, αναλύει τα χαρακτηριστικά δύο κρίσιμων αναπτυξιακών παραγόντων που συνδέονται άμεσα με τον βαθμό ολοκλήρωσης της συγκεκριμένης προσέγγισης. Ο πρώτος παράγοντας αφορά τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες, για τις οποίες αναφέρει πως το διάστημα της τελευταίας δεκαετίας οι περιφερειακές πολιτικές επιχείρησαν την κάλυψή τους μέσα από την αναδιάρθρωση της περιφερειακής οικονομίας σε δραστηριότητες, είχαν άμεσες επιρροές στην εισοδηματική απόδοση. Αποτέλεσμα αυτής της στροφής ήταν η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων της Περιφέρειας σε δείκτες που αφορούσαν το διαθέσιμο εισόδημα, τα μόνιμα καταναλωτικά αγαθά, τις κοινωνικές υποδομές και την ακίνητη περιουσία. Ωστόσο δεν αποτυπώθηκε το ίδιο και ως προς τους δείκτες παραγωγικότητας, καθώς η συγκεκριμένη πολιτική δεν απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα στους παραγωγικούς δείκτες. Ο δεύτερος παράγοντας αφορά την αστική διάχυση και τον τρόπο με τον οποίο διογκώθηκε ο οικονομικός και δομικός αστικός ιστός εκτός των φυσικών του ορίων. Τα αίτια της συγκεκριμένης κατάστασης οφείλονται σε ευρύτερους αναπτυξιακούς παράγοντες, στην έλλειψη χωρικού σχεδιασμού, στην αύξηση του φαινομένου της εκτός σχεδίου δόμησης, στην εισοδηματική άνθηση και στην παράλληλη οικοδομική και παραθεριστική έκρηξη αλλά και στις ατέλειες που εντοπίζονται συνολικά στον περιφερειακό σχεδιασμό. Επομένως, η σύμπτυξη των παραπάνω αιτιών είχε ως αποτέλεσμα την ανεξέλεγκτη διάχυση των αστικών δραστηριοτήτων στον περιαστικό και εξωαστικό χώρο, ενώ παράλληλα αυξήθηκαν οι ανάγκες και τα προβλήματα χωρικής συνοχής της Περιφέρειας, γεγονός το οποίο οδήγησε στην διασπορά τους και κατά συνέπεια στην ανάγκη εκτεταμένης αξιολόγησης από τον σχεδιασμό αντί μια συνολικής παρέμβασης.

Υπό αυτό το πρίσμα και λαμβάνοντας υπόψη και την ευρύτερη πολιτική της Ο.Χ.Α., το Π.Ε.Π. διαμορφώνει τα μέτρα ενίσχυσης της προσέγγισης για την εδαφική ανάπτυξη της Περιφέρειας σύμφωνα με το στρατηγικό πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. και τα εργαλεία της Ο.Χ.Α. (Τ.Α.Π.Το.Κ., Ο.Χ.Ε. και Β.Α.Α.). Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή μόχλευση πόρων, ενώ σε συνδυασμό και με την συνδρομή των Τ.Ε.Π. και άλλων πολιτικών που αφορούν την συγκεκριμένη προσέγγιση, θα μπορέσει να διαμορφωθεί μια συνολική στρατηγική ποιοτικής άμβλυνσης των περιφερειακών ανισοτήτων. Βάσει των παραπάνω, προωθούνται τα εξής μέτρα:

1) Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (Τ.Α.Π.Το.Κ.)

Το συγκεκριμένο εργαλείο θα εφαρμοστεί για τον αγροτικό χώρο της Περιφέρειας, θα είναι πολυταμειακό και θα χρηματοδοτηθεί μέσα από το Ε.Π. Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ε.Κ.Τ. Ο Θεματικός Στόχος που αντιστοιχεί για την εφαρμογή του Τ.Α.Π.Το.Κ. είναι ο Θ.Σ. 9 «Κοινωνική Ένταξη» και συγκεκριμένα η Επενδυτική Προτεραιότητα 9.νι «Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών». Τα σχέδια Τ.Α.Π.Το.Κ. θα επιδιώκουν την επίτευξη των παρακάτω στόχων:

- Παραγωγική ανασυγκρότηση του αγροτικού χώρου.
- Βελτίωση του αγροτικού χώρου για καλύτερη ποιότητα ζωής και η ενίσχυση των τάσεων επιστροφής στην ύπαιθρο.
- Ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων σε συνδυασμό με την καταπολέμηση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής.
- Διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας μέσω της διασύνδεσής με τις υπηρεσίες τουρισμού και πολιτισμού.
- Αναβάθμιση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου.

2) Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (Β.Α.Α.)

Το συγκεκριμένο εργαλείο αφορά τις αστικές περιοχές της Περιφέρειας και θα χρηματοδοτηθεί με πόρους του Ε.Τ.Π.Α. (83%) και του Ε.Κ.Τ. (17%). Πέραν του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης, σχέδια Β.Α.Α θα εκπονηθούν και σε άλλα έντεκα (11) αστικά κέντρα με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων και διαμορφώνονται σε δύο επίπεδα:

α) Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης:

Για την αστική περιοχή της Θεσσαλονίκης βασικός στόχος είναι η αντιμετώπιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης των κεντρικών περιοχών, των συγκρούσεων γης, η αναβάθμιση των βιομηχανικών συγκεντρώσεων της Β.Δ. πλευράς της πόλης, η ενίσχυση των αναπλάσεων, η ανάδειξη των μνημείων και των υποδομών πολιτιστικής κληρονομιάς. Επομένως, κρίνεται σκόπιμο η προσέγγιση της μητροπολιτικής της λειτουργία και ανάπτυξης να έχει αντικείμενο Διακριτής Στρατηγικής Β.Α.Α.

β) Λοιπά Αστικά Κέντρα:

Βασικός σκοπός είναι η αντιμετώπιση των συγκρούσεων γης και η αντιμετώπιση κρίσιμων ζητημάτων που αφορούν τις αστικές και περιφερειακές λειτουργίες. Παράλληλα, προωθείται η ενίσχυση του κοινωνικού ιστού των πόλεων μέσω ολοκληρωμένων προσεγγίσεων για στήριξη απασχόλησης και προώθησης της κοινωνικής ενσωμάτωσης ευάλωτων ομάδων. Για αυτές τις περιοχές η Β.Α.Α θα εφαρμοστεί μέσω Ο.Χ.Ε. και η χρηματοδότηση θα γίνει προς Ολοκληρωμένες Στρατηγικές Β.Α.Α. και από πόρους άλλων Ε.Π. (Ε.Π.ΑΝ.Δ., Ε.Π.Αν.Ε.Κ.)

3) Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.)

Το εργαλείο της Ο.Χ.Ε. και της Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης (ΟΕΕ-ΠΤ) θα χρησιμοποιηθεί για την εφαρμογή των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, στα πλαίσια της προσέγγισης που αναφέρθηκε στην κατηγορία 2 «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»

4) Διαπεριφερειακές και διεθνικές δράσεις με δικαιούχους εγκαταστημένους σε τουλάχιστον ένα άλλο κράτος – μέλος.

Αφορά τις διαπεριφερειακές συνεργασίες των προγραμμάτων Π.Ε.Σ. (Μεσόγειος ΜΕΔ, Νότιο-Ανατολική Πύλη, Μεσογειακό/ ENI, Balkan – Mediterranean κ.α.). Βάσει του Π.Ε.Π. προβλέπεται η κατά περίπτωση ενίσχυση των διαπεριφερειακών συνεργασιών μεταξύ ωφελούμενων του Π.Ε.Π. με αντίστοιχους ωφελούμενος σε ένα τουλάχιστον ακόμη κράτος – μέλος.

5) Μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες.

Στο πλαίσιο της μακροπεριφέρειας, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας διαμορφώνει τις προτεραιότητές της σύμφωνα: 1) με την αναπτυξιακή στρατηγική του Π.Ε.Π Κεντρικής Μακεδονίας, 2) την Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης και 3) το πρόγραμμα Μακροπεριφερειακής Ευρωπαϊκής Στρατηγικής του Π.Ε.Σ. «Αδριατική – Ιόνιο» (αναφορικά με τον αιεφόρο τουρισμό).

6) Γεωγραφικές Περιοχές που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ στοχευόμενες ομάδες που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού.

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας περιλαμβάνει θύλακες φτώχειας οι οποίες εντοπίζονται σε τοπικό επίπεδο και αναγράφονται σε ειδική υποενότητα που αναλύει την «εικόνα της φτώχειας σε επίπεδο Π.Ε.». Σε περιφερειακό επίπεδο, η

Π.Κ.Μ. παρουσιάζει αυξημένο ποσοστό φτώχειας μεταξύ της περιόδου 2009 – 2012, καθώς το 36% (2012) του πληθυσμού βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, ξεπερνώντας και τον εθνικό μ.ό. (35,7% για το 2012). Βάσει αυτών των στοιχείων προβλέπονται τα εξής:

- Ενίσχυση των κοινωνικά αποκλεισμένων και των ατόμων που βρίσκονται/κινδυνεύουν από φτώχεια, σύμφωνα με το πλαίσιο δράσεων που προβλέπεται από την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, του Περιφερειακού Στρατηγικού Σχεδίου Κοινωνικής Ένταξης, του Πλαισίου Εθνικής Στρατηγικής για τους Ρομά και του Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης για την κοινωνική ένταξη των Ρομά.
- Ενίσχυση της πληροφόρησης, σε τοπική κλίμακα, για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση των περιοχών που εμφανίζουν σημάδια φτώχειας, τον βέλτιστο εντοπισμό φτωχών αγροτικών περιοχών και περιοχών που το φαινόμενο είναι διεσπαρμένο
- Κατάρτιση «τοπικών προφίλ της φτώχειας», τα οποία μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη των στρατηγικών καταπολέμησης της φτώχειας και να «καλύψουν» τα κενά στις υπάρχουσες εθνικές πηγές δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΑΤΥΠΩΝ **ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ - Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ** **ΤΟΥ ΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ**

Στο πέρασμα του χρόνου, οι δημογραφικές αλλαγές στα αστικά κέντρα ως απόρροια της εσωτερικής μετανάστευσης, οδήγησαν στην αναπροσαρμογή της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας στο τομέα της βιομηχανίας με συνέπεια την θέσπιση περιοριστικών διατάξεων εγκατάστασης βιομηχανικών μονάδων εντός των αστικών κέντρων (ιδίως για τα Μητροπολιτικά Κέντρα). Ωστόσο, η σημαντική έλλειψη οργανωμένων βιομηχανικών υποδοχέων και η αδυναμία ενσωμάτωσης της χωρικής διάστασης στις αναπτυξιακές πολιτικές της χώρας, είχαν σημαντικές επιπτώσεις στην διαμόρφωση της χωρικής δομής της βιομηχανικής δραστηριότητας της χώρας. Η έλλειψη συντονισμού και συνέπειας μεταξύ των αναπτυξιακών και των χωρικών πολιτικών στις διάφορες κλίμακες, οδήγησε στην ενίσχυση της «ad hoc» χωροταξική ρύθμισης των βιομηχανικών μονάδων τα οποία επιδιώκοντας να εξασφαλίσουν την κατάλληλη θέση, ως προς την εγγύτητα με τους αναπτυξιακούς άξονες (Μεταφορικά Δίκτυα, Λιμάνια κ.α.) και τους πόλους ανάπτυξης (ιδίως τα Μητροπολιτικά Κέντρα), δημιούργησαν ανεξέλεγκτες συγκεντρώσεις σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας οι οποίες ονομάστηκαν «Άτυπες Βιομηχανικές Συγκεντρώσεις». Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 41, παρ. 2 του Ν. 3982/2011 (όπως ισχύει)⁸⁵, πρόκειται για περιοχές οι οποίες παρουσιάζουν αυξημένη συγκέντρωση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, χαρακτηρίζονται από έλλειψη σε υποδομές και εμφανίζουν πολεοδομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα.

Οι Α.Β.Σ. αποτελούν την πλέον χαρακτηριστική περίπτωση της διαχρονικής αδυναμίας σύζευξης των πολιτικών του αναπτυξιακού και του χωρικού σχεδιασμού σε μια κοινή συνιστώσα. Συνολικά, σύμφωνα με την έκθεση της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας, στην ελληνική επικράτεια εντοπίζονται 181 Α.Β.Σ., εκ των οποίων η πλειοψηφία εντοπίζονται στις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας (41), Κεντρικής Μακεδονίας (30) και Αττικής (28). Συνολικά, το σύνολο των Α.Β.Σ. και οι εκτάσεις που καταλαμβάνουν ανά Περιφέρεια, παρουσιάζονται στον Πίνακα 26. Εστιάζοντας στο τοπικό επίπεδο, από τις πλέον γνωστές Α.Β.Σ. της χώρας στα οποία εμφανίζονται σημαντικά αναπτυξιακά, πολεοδομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, είναι (ανά Περιφέρεια) οι Α.Β.Σ. των περιοχών Οινοφύτων – Σχηματαρίου (Στερεά Ελλάδα) και η Α.Β.Σ. της περιοχής του Καλοχωρίου (Κεντρική Μακεδονία). Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας, η έρευνα θα εστιάσει στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και συγκεκριμένα στην Α.Β.Σ. Καλοχωρίου, όπου μέσα από την ανάλυση των απαραίτητων χωρικών και αναπτυξιακών στοιχείων θα αποτυπωθεί η εικόνα που υφίσταται σήμερα η συγκεκριμένη περιοχή και θα ερευνηθεί το μέγεθος και ο βαθμός σύζευξης ανάμεσα στις χωρικές και αναπτυξιακές κατευθύνσεις.

Πίνακας 26: Το πλήθος και οι Συνολικές Εκτάσεις των Άτυπων Βιομηχανικών Συγκεντρώσεων ανά Περιφέρεια

<u>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ</u>	<u>ΠΛΗΘΟΣ Α.Β.Σ.</u>	<u>ΕΜΒΑΔΟ Α.Β.Σ. (στρ.)</u>
Ανατολική Μακεδονίας & Θράκης	13	10.349
Κεντρική Μακεδονίας	30	90.814
Δυτική Μακεδονίας	1	114
Ηπείρου	4	2.203

⁸⁵ Ν. 3982/2011 (ΦΕΚ 143/Α/17.06.2011) όπως ισχύει/ Kodiko.gr
(<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/60779/nomos-3982-2011>)

Θεσσαλίας	17	17.746
Ιονίων Νήσων	2	951
Δυτικής Ελλάδας	9	8.617
Στερεάς Ελλάδας	41	66.096
Αττικής	28	70.937
Πελοποννήσου	11	12.945
Βορείου Αιγαίου	1	161
Νοτίου Αιγαίου	5	2.318
Κρήτης	19	15.673
ΣΥΝΟΛΟ	181	298.924

Πηγή: Επιχειρησιακό Σχέδιο για την ανάπτυξη Ε.Π. στην Ελληνική επικράτεια, σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 3 του ν.3982/2011, Τεχνική Έκθεση Π.Π.1 & Π.Π.6/ ΥΠ.ΑΝ., Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας (<https://www.ggb.gr/el/node/1274>)

7.1) ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

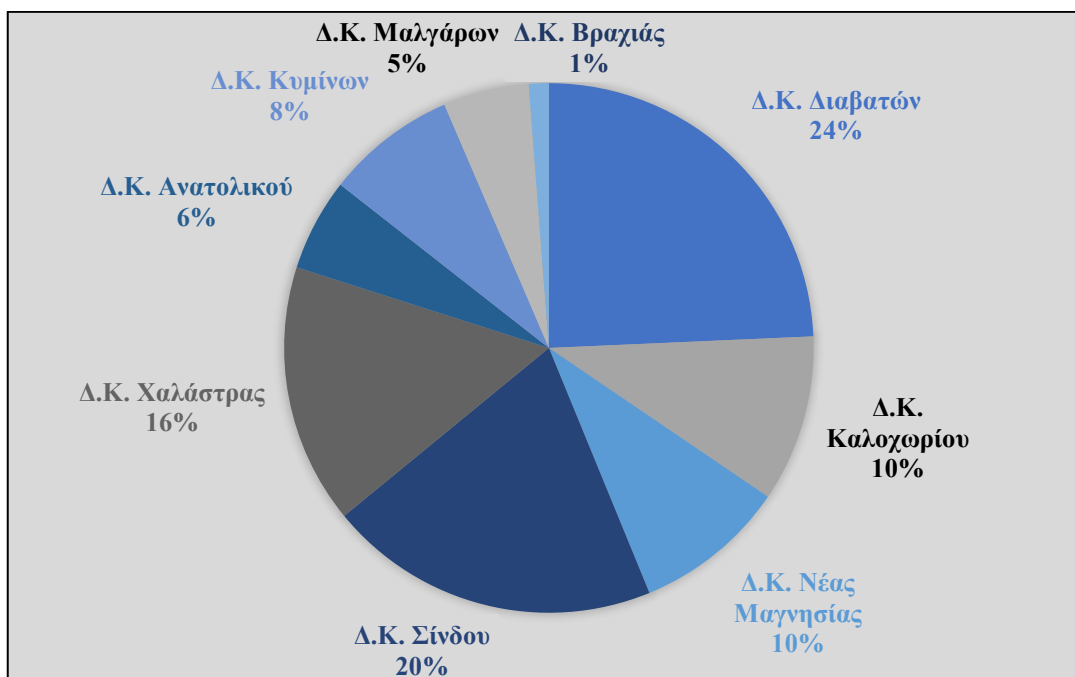
Το αστικό κέντρο του Καλοχωρίου αποτελεί τμήμα της ευρύτερης Μητροπολιτικής Περιοχής της Θεσσαλονίκης και διοικητικά εντάσσεται στον Δήμο Δέλτα της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης. Γεωγραφικά βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της περιαστικής ζώνης του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης, σε απόσταση οκτώ (8) χιλιομέτρων από το κέντρο της πόλης, καταλαμβάνει έκταση 32.144 στρεμμάτων και χωροθετείται στην ανατολική όχθη του Δέλτα του Γαλλικού ποταμού. Ως προς τα δημογραφικά του στοιχεία, βάσει της τελευταίας απογραφής της ΕΛ.ΣΤΑΤ. το 2011, ο πληθυσμός του Δήμου Δέλτα ορίζεται στους 45.839 κατοίκους, εκ των οποίων οι 4.672 κάτοικοι ανήκουν στην Δ.Κ. Καλοχωρίου. Ως προς τις ηλικιακές ομάδες, από το σύνολο του πληθυσμού του Δήμου Δέλτα το 45% του πληθυσμού εντάσσεται στις ηλικιακές ομάδες 20 – 49, ενώ από το συγκεκριμένο ποσοστό το 30% ανήκει στις νέες ηλικίες (20–39). Τα συνολικά δημογραφικά στοιχεία αποτυπώνονται στους Πίνακες 27, 28 και στο Διάγραμμα 18.

Πίνακας 27: Πληθυσμός Δήμου Δέλτα ανά Δημοτική/ Τοπική Κοινότητα

<u>ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ</u>	<u>ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ</u>
Δ.Κ. Διαβατών	11.140
Δ.Κ. Καλοχωρίου	4.672
Δ.Κ. Νέας Μαγνησίας	4.266
Δ.Κ. Σίνδου	9.289
Δ.Κ. Χαλάστρας	7.270
Δ.Κ. Ανατολικού	2.589
Δ.Κ. Κυμίνων	3.652
Δ.Κ. Μαλγάρων	2.404
Δ.Κ. Βραχιάς	557
ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΤΑ	45.839 κατ.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011

Διάγραμμα 18: Πληθυσμιακή Κατανομή του Δήμου Δέλτα ανά Δημοτική Ενότητα

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας 28: Γενικά Χαρακτηριστικά & Ηλικιακές Ομάδες Δήμου Δέλτα

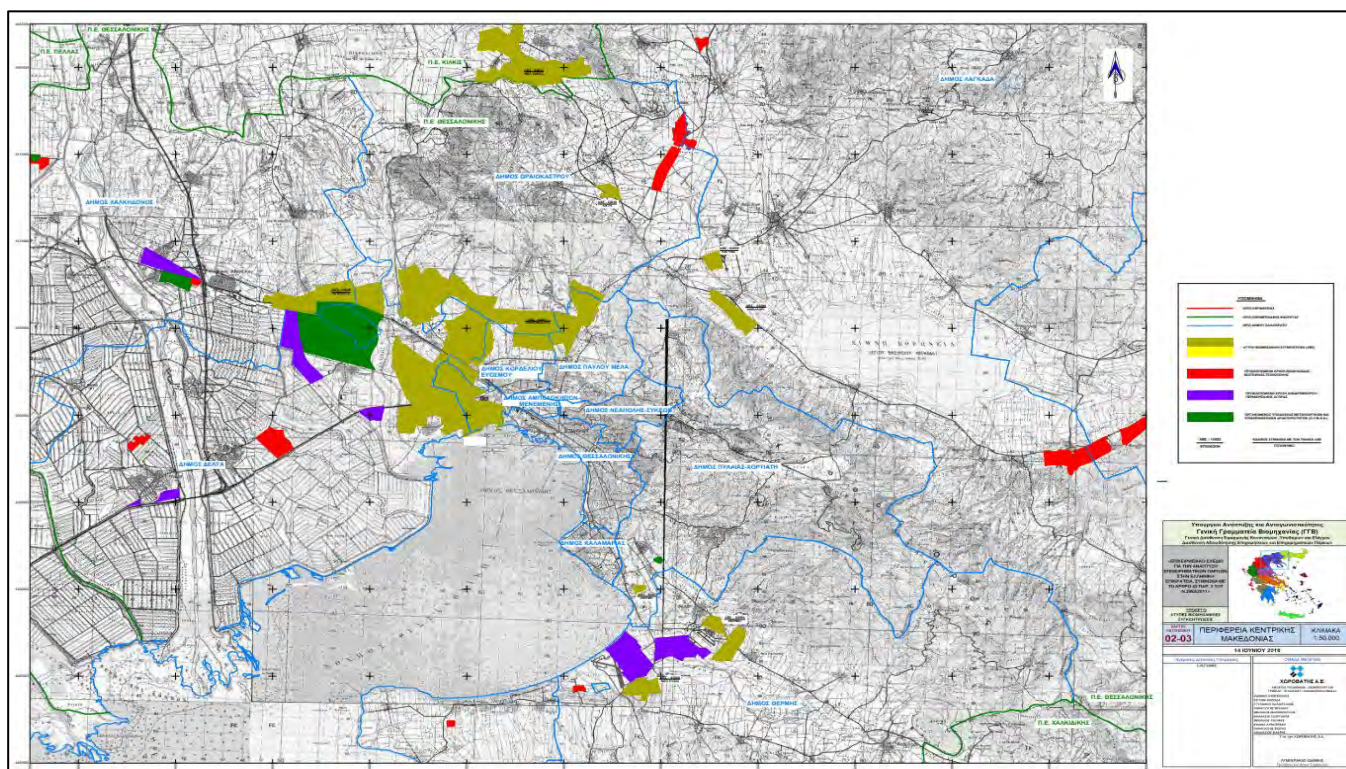
ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ							
<u>Συνολικό Πληθυσμός</u>	<u>Άρρενες</u>	<u>Θήλειες</u>	<u>Αριθμός Νοικοκυριών</u>	<u>Έλληνες υπήκοοι</u>	<u>Αλλοδαποί</u>		
45.839	22.829	23.010	19.543	41.505	4.334		
ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ							
0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
5.766	5.323	6.243	7.254	6.681	5.356	4.070	5.146

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2011

Αναφορικά με τον κλάδο της βιομηχανίας, η οργανωμένη χωροθέτηση των μονάδων στην περιοχή του Δήμου Δέλτα εξυπηρετείται από την Βιομηχανική Περιοχή της Θεσσαλονίκης (ΒΙ.ΠΕ.Θ.). Εντούτοις, η βιομηχανική δραστηριότητα δεν περιορίζεται μόνο στην συγκεκριμένη ΒΙ.ΠΕ., αλλά επεκτείνεται και ευρύτερα, τόσο ενδοδημοτικά όσο και διαδημοτικά, σε όμορους Δήμους, όπως διακρίνεται και στον Χάρτη **2627** (Δήμοι Ωραιοκάστρου, Κορδελιού – Ευόσμου, Αμπελοκήπων – Μενεμένης, Παύλου Μελά). Μάλιστα, οι συγκεκριμένες δραστηριότητες δεν χωροθετούνται οργανωμένα σε υποδοχείς, αλλά αναπτύσσονται κατά μήκος του άξονα της Εγνατίας Οδού, της Περιφερειακής Οδού Θεσσαλονίκης και του Π.Α.Θ.Ε. (έπειτα από την κοίτη του ποταμού Δενδροποτάμου), κεντρικά ανάμεσα στους οικισμούς των Διαβατών και του Ελευθέρου – Κορδελιού και νότια μέχρι τον Θερμαϊκό Κόλπο. Το σύνολο αυτών των μονάδων και των δραστηριοτήτων συγκροτούν μια ευρύτερη ζώνη βιομηχανικής δραστηριότητας έκτασης 42.537 στρεμμάτων, που εμπίπτει στο πλαίσιο των Α.Β.Σ. και συνολικά διαμορφώνουν την επονομαζόμενη «Α.Β.Σ. Ωραιοκάστρου». Εντός αυτής της ζώνης, η οποία αποτυπώνεται στο Χάρτη 26,

συμπεριλαμβάνεται και ο οικισμός του Καλοχωρίου, ενώ εκτιμάται πως επί του συνόλου της παραπάνω έκτασης καλύπτεται, σχεδόν, το 50% της από 1.845 επιχειρήσεις.

Χάρτης 26: Οι Βιομηχανικές Δραστηριότητες (Οργανωμένες & μη) στην Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης

Πηγή: Επιχειρησιακό Σχέδιο για την ανάπτυξη Ε.Π. στην Ελληνική επικράτεια, σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 3 του ν.3982/2011, Περιοχές Α.Β.Σ./ ΥΠ.ΑΝ., Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας (<https://www.ggb.gr/el/node/1276>)

7.2) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

7.2.1) ΓΕΝΙΚΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (Γ.Π.Σ.) & ΣΧΕΔΙΟ ΧΩΡΙΚΗΣ & ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΠΟΛΗΣ (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.)

Ένα από τα βασικότερα επίπεδα σχεδιασμού της αναπτυξιακής και χωρικής πολιτικής της χώρας είναι το τοπικό επίπεδο, λόγω του χαρακτήρα του να εκφράζει τις ευρύτερες κυβερνητικές πολιτικές σε δράσεις. Στο πεδίο του χωρικού σχεδιασμού, οι πολιτικές εκφράζονται και εξειδικεύονται μέσω των εργαλείων των Γ.Π.Σ. και των Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., επομένως για την διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο αναπτύχθηκε η Α.Β.Σ. Ωραιοκάστρου, θα εξεταστούν τα αντίστοιχα σχέδια που emπίπτουν στην συγκεκριμένη έκταση. Πρώτο σχέδιο το οποίο αφορά το μεγαλύτερο τμήμα της Α.Β.Σ. και την περιοχή του Καλοχωρίου, είναι το Γ.Π.Σ. για την Δ.Ε. Εχεδώρου (45363/21.10.2011 Απόφαση Αναπληρωτή Υ.Π.Ε.Κ.Α.) στο οποίο τμήμα της Α.Β.Σ. αναπτύσσεται σε προβλεπόμενες (του Γ.Π.Σ.) ειδικές κατηγορίες περιοχών για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων μεταποίησης (μέσης και υψηλής όχλησης), χονδρεμπορίου, μη οχλούσας βιομηχανίας και πρωτογενούς τομέα. Το σημαντικότερο, ωστόσο στοιχείο που προκύπτει από το συγκεκριμένο Γ.Π.Σ., είναι η προγραμματική διασφάλιση των μη προβλεπόμενων, από το παλαιότερο Γ.Π.Σ., βιομηχανικών μονάδων από το νέο Γ.Π.Σ., με την προϋπόθεση ότι πληρούν τις απαραίτητες νομικές απαιτήσεις.

«θ) Εντός της περιοχής του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ.) και ειδικότερα στις εκτός και εντός σχεδίου περιοχές που περιλαμβάνονται σε αυτό να ισχύουν οι

παρακάτω ρυθμίσεις: [...] Νομίμως υφιστάμενες εγκαταστάσεις μεταποίησης σε περιοχές, που από τις διατάξεις της παρούσας δεν επιτρέπονται, εξακολουθούν και δύνανται να λειτουργούν, να εκσυγχρονίζονται ή να επεκτείνονται στο γήπεδο που λειτουργούσαν σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.3325/2005.[...]» (παρ. Θ.θ Γ.Π.Σ.)

Παράλληλα, ένα εξίσου σημαντικό τμήμα της Α.Β.Σ αναπτύσσεται και εντός του Δήμου Μενεμένης – Αμπελοκήπων και συγκεκριμένα στη Δ.Ε. Μενεμένης. Σε αυτό το τμήμα το Γ.Π.Σ. Μενεμένης (16613/21.10.2011 Απόφαση Αναπληρωτή Υ.ΠΕ.Κ.Α.) διαμορφώνει υποκατηγορίες Π.Ε.Π.Δ. (Περιοχές Ελέγχου και Περιορισμού Δόμησης) στην ευρύτερη περιοχή του σιδηροδρομικού άξονα, ενώ προβλέπει και την οριοθέτηση συγκεκριμένων τμημάτων της Α.Β.Σ. για ανάπτυξη ζωνών Π.Ο.Α. και Π.Π.Ε.Π. (Περιοχές Πολεοδόμησης Επιχειρηματικών Πάρκων) με ειδικές κατά περίπτωση ρυθμίσεις. Η τρίτη περιοχή στην οποία εκτείνεται μεγάλο τμήμα της Α.Β.Σ. είναι το νότιο τμήμα του Δήμου Ωραιοκάστρου και όπως στο προηγούμενο Γ.Π.Σ., το υπό εκπόνηση Γ.Π.Σ. Ωραιοκάστρου (βρίσκεται σε τελικό στάδιο με εγκεκριμένη Σ.Μ.Π.Ε.) προβλέπει στις περιοχές που αναπτύσσεται η Α.Β.Σ. ζώνες Π.Ε.Π.Δ. και Π.Ο.Α. – Επιχειρηματικών Πάρκων. Μάλιστα στις τελευταίες ορίζει χρήσεις η οποίες διατηρούν το υφιστάμενο πλαίσιο και επιδιώκουν την ενίσχυσή τους σε υποδομές και υπηρεσίες. Στην ίδια γραμμή, για την Δ.Ε. Καλλιθέας το Γ.Π.Σ. (8615/23.02.2011 Απόφαση του Αναπληρωτή Υ.ΠΕ.Κ.Α.) το παραπάνω τμήμα της Α.Β.Σ. που εντάσσεται, διοικητικά, στο Δήμο Ωραιοκάστρου, εμπίπτει σε δύο (2) καθεστώτα Π.Ε.Π.Δ. (Χονδρεμπορίου και Μεταποίησης) στα οποία περιλαμβάνονται υποκατηγορίες περιοχών με ειδικές ρυθμίσεις. Μάλιστα σε ορισμένες εξ αυτών προβλέπει και την ενεργοποίηση των αντίστοιχων ρυθμίσεων, ούτως ώστε οι περιοχές αυτές να μετατραπούν σε ΒΕ.ΠΕ.. Τέλος, στην τρίτη Δ.Ε. του Δήμου Ωραιοκάστρου (Δ.Ε. Μυγδονίας) από το αντίστοιχο Γ.Π.Σ. Δ.Ε. Μυγδονίας (6465/02.07.2010 Απόφαση του Γ.Γ. της Π.Κ.Μ.) η Α.Β.Σ. εντοπίζεται σε Π.Ε.Π.Δ. στην οποία παρά των γεωργικών χαρακτηριστικών της, το Γ.Π.Σ. προβλέπει ανάπτυξη δραστηριοτήτων όλων των τομέων παραγωγής (πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα).

Τέλος, τα υπόλοιπα τμήματα της Α.Β.Σ. αναπτύσσονται σε Δ.Ε. των Δήμων Παύλου Μελά και Κορδελιού – Ευόσμου. Για τον Δήμο Παύλου Μελά, η Δ.Ε. Πολίχνης με το Γ.Π.Σ. της να προβλέπει για το τμήμα της Α.Β.Σ. που εμπίπτει σε αυτήν περιοχές προς πολεοδόμηση οικιστικών υποδοχέων και υποδοχέων εξυγίανσης με ειδικές πολεοδομικές ρυθμίσεις. Απ' την άλλη, το Γ.Π.Σ. της Δ.Ε. Ευκαρπίας προβλέπει στο αντίστοιχο τμήμα της και περιοχές Π.Ε.Π.Δ. για την εγκατάσταση μονάδων μεταποίησης χαμηλής όχλησης, αστικών κεντρικών λειτουργιών, χονδρεμπορίου και μεταφορών, αλλά και μεμονωμένης μονάδας με ρυθμίσεις που εμπίπτουν στο πλαίσιο της εκτός σχεδίου δόμησης. Μάλιστα για τις περιοχές που προβλέπει προς πολεοδόμηση, επιδιώκει την διαμόρφωση δύο (2) υποδοχέων εξυγίανσης, οι οποίες θα περιλαμβάνουν θύλακες κατοικίας και με την εξυγίανσή τους σταδιακά θα μετατραπούν σε οίκο-υποδοχείς και ενός (1) Π.Ο.Α. κατοικίας για την περιοχή της Φιλοθέης. Για τον Δήμο Κορδελιού – Ευόσμου, η Α.Β.Σ. εκτείνεται εντός της Δ.Ε. Κορδελιού και σύμφωνα με το υπό εκπόνηση Γ.Π.Σ. (βρίσκεται στο στάδιο Β) για την συγκεκριμένη περιοχή θα προβλεφθούν ζώνες Π.Ο.Α. και Π.Ε.Π.Δ. με, κατά περίπτωση, ειδικές πολεοδομικές ρυθμίσεις για την ανάπτυξη χρήσεων κατοικίας, χονδρεμπορίου και μεταποίησης μέσης και υψηλής όχλησης. Μάλιστα, στην Π.Ε.Π.Δ. ΑΒ6 του υπό διαμόρφωση Γ.Π.Σ., προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις που αφορούν την προστασία και την διασφάλιση τμήματος της Α.Β.Σ. που εντάσσεται σε Ζώνη Επικινδυνότητας Ι από Βιομηχανικά Ατυχήματα Μεγάλης Έκτασης.

7.2.2) ΥΠΕΡΚΕΙΜΕΝΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ (Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α., Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ & Π.Χ.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ)

Από τον υπερκείμενο, του τοπικού επιπέδου, χωρικό σχεδιασμό, αρμόδιοι για την διαμόρφωση των χωρικών ρυθμίσεων και του προτύπου χωρικής ανάπτυξης της βιομηχανίας είναι το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α., το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α της Βιομηχανίας και το Π.Χ.Π. Κεντρικής Μακεδονίας. Το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. ορίζει την ανάγκη να διευθετηθούν οι υφιστάμενες Α.Β.Σ. μέσα από πολιτικές εξυγίανσης και στρατηγικές οι οποίες θα αναβαθμίσουν τις υποδομές των μονάδων και θα βελτιώσουν την ανταγωνιστική και περιβαλλοντικής τους επίδοση. Μάλιστα, επιδιώκει την ενίσχυση της Π.Ε. Θεσσαλονίκης σε αυτή την κατεύθυνση, λόγω της συσσώρευσης μεγάλου μέρους της απασχόλησης (σε εθνικό επίπεδο) στο κλάδο της μεταποίησης. Εν συνεχεία, το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Βιομηχανίας, στο παράρτημα που προβλέπει ρυθμίσεις σε περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο, για την Π.Ε. Θεσσαλονίκης θέτει πολύ υψηλή (επίπεδο 3) την γενική προτεραιότητα του σχεδίου για την άσκηση χωρικής πολιτικής για την μεταποίηση, προωθώντας την διατήρηση του υφιστάμενου χαρακτήρα της βιομηχανίας και την ανάπτυξη μικρών μονάδων υψηλής τεχνολογίας/οικονομίας της γνώσης στα προβλεπόμενα τμήματα Π.Σ.Θ.. Στην ίδια γραμμή, προβάλλει ως πολύ μεγάλη ανάγκη την οργανωμένη χωροθέτηση με πολεοδομημένους υποδοχείς προκειμένου να εγκατασταθούν νέες μονάδες, να μεταγκατασταθούν υφιστάμενες και να εξυγιανθούν Α.Β.Σ. Παράλληλα, εκτιμά το σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον για νέους οργανωμένους υποδοχείς, θέτοντας τις θεσμικές και χωρικές δυσκολίες για την εγκατάστασή τους, ωστόσο το μεγάλο μέγεθος της βιομηχανικής βάσης που έχει εγκατασταθεί (διαχρονικά) στην Μ.Π.Θ. περιορίζει την μετεγκατάσταση μεγάλου αριθμού υφιστάμενων μονάδων και κατά συνέπεια την αναγκαία επιλεκτική τους διατήρηση. Τέλος, σε περιφερειακό επίπεδο, το Π.Χ.Π. Κεντρικής Μακεδονίας προβλέπει την ένταξη της ευρύτερης περιοχής της Α.Β.Σ. στην Α.Χ.Ε. 13 που αφορά την Μ.Π.Θ. και ειδικότερα στην Ζώνη Ποιοτικής Αναδιάρθρωσης της Βιομηχανίας, λαμβάνοντας κατευθύνσεις οι οποίες εναρμονίζονται με το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Βιομηχανίας.

7.3) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

7.3.1) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Ο.Τ.Α. Α' ΒΑΘΜΟΥ

Όπως και στο πεδίο του χωρικού σχεδιασμού, στον αναπτυξιακό σχεδιασμό οι πολιτικές και οι στρατηγικές ανάπτυξης των Ο.Τ.Α. εκφράζονται μέσα από τα Επιχειρησιακά τους Προγράμματα. Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας, θα αναλυθούν τα Ε.Π. των Δήμων Ωραιοκάστρου, Δέλτα, Παύλου Μελά και Κορδελιού - Ευόσμου μόνο για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020. Αναφορικά με το πρώτο σχέδιο, το Ε.Π. Ωραιοκάστρου αναφέρει τις κρίσιμες δυσκολίες τις οποίες παρουσιάζει σε υπηρεσιακό επίπεδο, τόσο σε επίπεδο γνώσεων και εμπειριών όσο και σε επίπεδο στελέχωσης, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες των επιχειρήσεων του δευτερογενούς τομέα. Παράλληλα, λαμβάνοντας υπόψη και το σχετικό Π.Ε.Π. για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, θέτει ως βασικό του στόχο την οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε ζώνες, μέσω του χωρικού σχεδιασμού, για την αύξηση της αποδοτικότητάς τους και την προστασία του περιβάλλοντος και προωθεί δράσεις ενίσχυσης των δραστηριοτήτων του δευτερογενούς τομέα (δράσεις 3.1.2.1 του Ε.Π.). Αναφορικά με το δεύτερο σχέδιο, το Ε.Π. του Δήμου Δέλτα λαμβάνει υπόψη τις κατευθύνσεις των τριών (3) Γ.Π.Σ. των αντίστοιχων Δ.Ε. Εχεδώρου, Χαλάστρας και Αξιού και βάσει των ευρύτερων αναπτυξιακών τους στοιχείων επιδιώκει την βελτίωση των υποδομών εξυπηρέτησης των επιχειρήσεων όλων των τομέων παραγωγής (συμπεριλαμβανομένου και του δευτερογενούς τομέα). Για τον Δήμο του Παύλου Μελά, το Ε.Π. του τονίζει την αξία της βιομηχανικής δραστηριότητας στην οικονομική ζωή της περιοχής, ωστόσο αναφέρει το πλήγμα που υπέστη από την γενικότερη αποβιομηχάνιση. Επιπλέον, αναφέρει την διάσπαρτη και ανοργάνωτη

χωροθέτηση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων με την μέθοδο της εκτός σχεδίου δόμησης, τονίζει τις τάσεις εγκατάλειψης και ερημοποίησης που δημιουργούνται από τα κενά κελύφη και τις εγκαταλειμμένες μονάδες και σημειώνει την σημαντική συγκέντρωση βιομηχανικών επιχειρήσεων στην Δ.Ε. Πολίχνης. Βάσει των παραπάνω στοιχείων, το Ε.Π. προωθεί δράσεις οι οποίες επιδιώκουν την ορθολογικότερη πολεοδομική ανάπτυξη της περιοχής και την περιβαλλοντική της προστασία από τις βιομηχανικές πιέσεις.

Για το Δήμο Κορδελιού – Ευόσμου, το Ε.Π. του Δήμου για την περίοδο 2016 – 2019 σημειώνει τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Δήμος ως απόρροια της βιομηχανικής δραστηριότητας, ενώ η γειτνίαση με το βιομηχανικό συγκρότημα πετρελαιοειδών ενέχει υψηλό κίνδυνο για πρόκληση ατυχήματος μεγάλης έκτασης. Επομένως, το Ε.Π. λαμβάνει μέτρα τα οποία εναρμονίζονται με τις υπερκείμενες πολιτικές και κατευθύνσεις και στοχεύουν στην διευθέτηση των χρήσεων γης μέσω της ολοκλήρωσης του πολεοδομικού σχεδιασμού (Γ.Π.Σ.) του Δήμου και την βελτίωση της ποιότητας του αστικού χώρου μέσω πολεοδομικών παρεμβάσεων και δράσεων εξυγίανσης εδαφών. Ως προς το ζήτημα της χωρικής διάστασης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, τα παραπάνω Ε.Π. περιλαμβάνουν κατευθύνσεις οι οποίες αφορούν τον πολεοδομικό σχεδιασμό των Δήμων, τονίζοντας την ανάγκη άμεσης εναρμόνισης με τα χωρικά σχέδια του υπερκείμενου επιπέδου. Συγκεκριμένα, στο Ε.Π. του Δήμου Δέλτα, με στόχο την επίτευξη του αναπτυξιακού Άξονα για την «Προστασία του Περιβάλλοντος και την Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής» των κατοίκων, προβλέπεται η αξιοποίηση των αναθεωρημένων Γ.Π.Σ. των Δ.Ε. του Δήμου, καθώς και των κατευθύνσεων από τα υπερκείμενα χωροταξικά πλαίσια. Στον Δήμο Ευόσμου – Κορδελιού, το Ε.Π. αναφέρεται στην ανάγκη εφαρμογής του χωροταξικού σχεδιασμού και σε αυτή την κατεύθυνση προωθεί ειδικότερα μέτρα τα οποία αφορούν την ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού, την οργάνωση των χρήσεων γης και την αξιοποίηση των δημοσίων εκτάσεων του Δήμου για την βελτίωση του τοπικού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής. Παράλληλα, στο Δήμο Ωραιοκάστρου το Ε.Π. προβλέπει την προώθηση χωροταξικών και πολεοδομικών μελετών ως βασικό μέτρο για την αναβάθμιση του οικιστικού της περιβάλλοντος, ενώ στο Δήμο του Παύλου Μελά με στόχο την προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος και την εξασφάλιση κοινόχρηστων χώρων, προωθείται ο χωρικός σχεδιασμός ως βασικό εργαλείο εκπόνησης της πολιτικής γης για την κάλυψη των υφιστάμενων αναγκών και την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων.

7.3.2) ΥΠΕΡΚΕΙΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ (Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020 & Π.Ε.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2014 - 2020)

Τα παραπάνω Ε.Π. των Ο.Τ.Α. εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις του βασικού αναπτυξιακού προγράμματος της χώρας, σε εθνικό επίπεδο, του Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020 και του Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας σε περιφερειακό επίπεδο. Η πλειοψηφία των Ε.Π. θέτει ως βασικό αναπτυξιακό όραμα διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής για τους Δήμους τους, επομένως η βαρύτητά τους δίνεται σε κατευθύνσεις που αφορούν την απασχόληση, την τοπική οικονομία, το περιβάλλον και την κοινωνική ισορροπία. Προκειμένου να επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι στόχοι, τα Ε.Π. διαμορφώνουν τις κατευθύνσεις τους σε αντιστοιχία με τους Θεματικούς Στόχους του Ε.Σ.Π.Α. προκειμένου να λάβουν χρηματοδότηση. Για τον κλάδο της βιομηχανίας, το Ε.Σ.Π.Α. και το Π.Ε.Π. προωθούν κατευθύνσεις για την ποιοτική αναβάθμιση και εξέλιξη του κλάδου, σε σχέση με τις διαδικασίες παραγωγής και τα παραγόμενα προϊόντα, προκειμένου να αυξηθεί η ανθεκτικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων στον ευρωπαϊκό χώρο, να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητά τους και να επιδιώξουν νέους τομείς στην λογική της «έξυπνης» ανάπτυξης. Στην περίπτωση της Α.Β.Σ. Ωραιοκάστρου δεν υπάρχει σαφή κατεύθυνση από τα παραπάνω προγράμματα που να αφορά

την βιώσιμη αντιμετώπιση του προβλήματος, αντιθέτως λειτουργούν υποστηρικτικά στις δράσεις της Περιφέρειας. Με άλλα λόγια, η Περιφέρεια μέσα από τις κατευθύνσεις του χωρικού σχεδιασμού και του Ν. 3982/2011 που αφορά την ανάπτυξη των Επιχειρηματικών Πάρκων, λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος και μέσω των χρηματοδοτικών εργαλείων του Ε.Σ.Π.Α. και του Π.Ε.Π. εξασφαλίζει τους χρηματοδοτικούς πόρους που αφορούν τις υποδομές (οδοποιία, δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης, βιολογικός καθαρισμός κ.α.). Χαρακτηριστικό παράδειγμα της άνω κατάστασης αποτελεί η υπογραφή του αιτήματος μεταξύ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, των Δήμων Δέλτα και Αμπελοκήπων – Μενεμένης και άλλων σχετικών οργανισμών (Β.Ε.Θ., Ε.Ε.Θ., Επιμελητήρια κ.α.) για την μετατροπή της Α.Β.Σ. Καλοχωρίου σε Ε.Π.Ε., στην οποία τα έργα υποδομής θα χρηματοδοτηθούν από το Ε.Σ.Π.Α., θα εξασφαλισθούν από το Π.Ε.Π. και αναμένεται να φτάσουν τα 60 εκατομμύρια ευρώ⁸⁶.

⁸⁶ Ξεκινάει η μετατροπή της Ατυπής Βιομηχανικής Συγκέντρωσης Καλοχωρίου σε Επιχειρηματικό Πάρκο Εξυγίανσης/ energyprees.gr (<https://energypress.gr/news/xekinai-i-metatropi-tis-atypis-viomihanikis-syvkentrosis-kalohoriou-se-epiheirimatiko-parko>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Λαμβάνοντας υπόψη τα ερευνητικά αποτελέσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των συστημάτων χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας, προκύπτει με σαφή τρόπο πως στο ερευνητικό ερώτημα της ύπαρξης σύζευξης μεταξύ των προγραμμάτων και των σχεδίων χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού η απάντηση είναι αρνητική. Η παραπάνω διαπίστωση αποτελεί ένα διαχρονικό ζήτημα για το οποίο παρόλο που το τελευταίο διάστημα, σε προγραμματικό και θεσμικό επίπεδο, έχουν επιχειρηθεί προσπάθειες για την τροποποίηση της παραπάνω κατάστασης, η σύζευξη δεν επιτυγχάνεται επαρκώς. Κοινός τόπος των δύο συστημάτων αποτελεί η κατακόρυφη ιεραρχική τους δομή όπου τα πλαίσια ή προγράμματα αντίστοιχα (για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό) παρουσιάζουν δεσμευτικές σχέσεις μεταξύ τους και ενισχύουν τον βαθμό εναρμόνισης και σύνδεσης ανάμεσα στον υποκείμενο και τον υπερκείμενο σχεδιασμό. Εντούτοις, η οριζόντια σύνδεση ανάμεσα στα σχέδια του χωρικού σχεδιασμού και στα προγράμματα του αναπτυξιακού σχεδιασμού, ανά χωρικό επίπεδο, δεν επιτυγχάνεται με ουσιαστικό και ωφέλιμο τρόπο, γεγονός το οποίο καθόρισε σημαντικά τη διαχρονική ανάπτυξη κρίσιμων παραγωγικών δραστηριοτήτων όπως της βιομηχανίας. Μάλιστα, σε αρκετές περιπτώσεις ο επιθυμητός στόχος (δηλαδή η σύζευξη), χάνει τον προσανατολισμό και την ουσιαστική του κατεύθυνση, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται ακόμη περισσότερο η συγκεκριμένη κατάσταση. Επομένως, σε περιπτώσεις όπως το φαινόμενο των Άτυπων Βιομηχανικών Συγκεντρώσεων αντί να προωθούνται γόνιμες και βιώσιμες λύσεις, να επιβαρύνεται το πρόβλημα και ο βαθμός έντασης του φαινομένου, να αυξάνονται τα προβλήματα της ευρύτερης περιοχής και τελικώς να κρίνεται σκόπιμη η άμεση αλλαγή στρατηγικής.

Στον χωρικό σχεδιασμό, εξετάζοντας τα χωρικά σχέδια σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο προκύπτει πως η αναπτυξιακή τους προσέγγιση αναπτύσσεται σε χαμηλό επίπεδο, γεγονός το οποίο επηρεάζει τον βαθμό διασύνδεσης με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Στην ίδια γραμμή, η πλειονότητα των πλαισίων χαρακτηρίζεται από σημαντική έλλειψη μηχανισμών και κατευθύνσεων σύνδεσης με τα αναπτυξιακά προγράμματα, ενώ στις περιπτώσεις που αυτό εμφανίζεται δεν επιτυγχάνεται με ουσιαστικό τρόπο. Δηλαδή αντί της ουσιαστικής διασύνδεσης η σύζευξη επιτυγχάνεται στα πλαίσια της απλής διατύπωσης, καθώς τα σχέδια χρησιμοποιούν τα προγράμματα του αναπτυξιακού σχεδιασμού προκειμένου να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση. Στο εθνικό επίπεδο, το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. ως στρατηγικό κείμενο παραθέτει ενδεικτικές δράσεις για την ανάπτυξη μιας κοινής συνιστώσας ανάμεσα στο χωρικό και τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, μέσα από τη διαρθρωτική ανασυγκρότηση των αρμόδιων φορέων άσκησης χωρικής και αναπτυξιακής πολιτικής και την προώθηση δικτύου συνεργασίας. Παράλληλα, με την τροποποίηση του Ν. 4269/2014 και την θέσπιση της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής (Ν. 4447/2016) ως βασικό πλαίσιο στρατηγικής χωρικού σχεδιασμού της χώρας, επιχειρείται η προσπάθεια σύζευξης των δύο συστημάτων, καθώς μέσα από την Ε.Χ.Σ. θα συντονίζονται οι στρατηγικές και οι δράσεις των χωρικών πλαισίων, συμπεριλαμβάνοντας και τις κατευθύνσεις των αναπτυξιακών προγραμμάτων και του Π.Δ.Ε.. Παρ' όλα αυτά, η Ε.Χ.Σ. δεν έχει προωθηθεί από τους αρμόδιους φορείς και επομένως η προσπάθεια σύζευξης των δύο συστημάτων μέσα από το εθνικό επίπεδο χωρικού σχεδιασμού παραμένει σε αδράνεια. Παράλληλα, πριν τη θέσπιση του Ν. 4269/2014 και 4447/2016, αρμόδιος φορέας για τον συντονισμό των χωρικών και των αναπτυξιακών σχεδίων ήταν η Επιτροπή Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης, κατεύθυνση την οποία υποστήριζε και το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α και επιδίωκε την περαιτέρω ενίσχυση του φορέα. Παρ' όλα αυτά, η διαφορετική φιλοσοφία σχεδιασμού ανάμεσα στους κεντρικούς φορείς χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού, δεν κατάφερε να επιλύσει το πρόβλημα και να διαμορφώσει μια ενιαία στρατηγική στην οποία ο χωρικός και ο αναπτυξιακός σχεδιασμός θα είχαν άμεση διασύνδεση. Με αυτό

τον τρόπο, καθίσταται σαφές πως η αποτελεσματικότητα του εν λόγω φορέα κυμαίνεται σε χαμηλό επίπεδο, επιβεβαιώνοντας την άποψη που διατυπώνεται από τους Ασπρογέρακα και Λάζογλου για την αμφισβητούμενη λειτουργία του (Ασπρογέρακας & Λάζογλου, 2018).

Στην ίδια γραμμή, το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Βιομηχανίας παρόλο που στην τελική του διαμόρφωση λαμβάνει υπόψη το σύνολο των προγραμματικών πλαισίων του αναπτυξιακού σχεδιασμού για τη διάρθρωση και τη συγκρότηση της χωρικής δομής των βιομηχανικών (και λοιπών) δραστηριοτήτων, τελικώς δεν καταφέρνει να ενισχύσει σε σημαντικό βαθμό τη σύζευξη. Αντίθετα, με τις προγραμματικές κατευθύνσεις του που αφορούν το ζήτημα σύζευξης με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, προβάλλει τα αναπτυξιακά προγράμματα ως βασική δικλείδα εξασφάλισης πόρων. Επομένως, αντί να προωθεί με ουσιώδη τρόπο τον ρόλο του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. ως βασικό πλαίσιο συντονισμού της αναπτυξιακής και επενδυτικής δραστηριότητας της χώρας και συνεπώς των πολιτικών και των δράσεων του αναπτυξιακού σχεδιασμού, χρησιμοποιεί τα αναπτυξιακά σχέδια προκειμένου να δεσμεύσει πόρους τους για την υλοποίηση των προγραμματικών του δράσεων. Η παραπάνω κατάσταση αποτελεί δυσάρεστη εξέλιξη, καθώς το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. (νυν Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο) αποτελεί στρατηγικό σχέδιο για τη χωρική οργάνωση της βιομηχανίας, κλάδος ο οποίος έχει άμεση επιρροή από τα αναπτυξιακά προγράμματα (Αναπτυξιακοί Νόμοι, Π.Δ.Ε., Ε.Σ.Π.Α.) και αυτομάτως ο ρόλος του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. στη σύζευξη του συστήματος χωρικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού κρίνεται καθοριστικός. Σε περιφερειακό επίπεδο, το Π.Χ.Π. της Κεντρικής Μακεδονίας με την πρόσφατη αναθεώρησή του επιχείρησε να βελτιώσει τη δομή και την προσέγγιση του αναφορικά με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, ενσωματώνοντας στο στρατηγικό του σκέλος το αναπτυξιακό πρότυπο της περιφέρειας σε συνάρτηση με το αντίστοιχο χωρικό πρότυπο. Παράλληλα, στο πλαίσιο της εναρμόνισης των κατευθύνσεών του με το υπερκείμενο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Βιομηχανίας, για τη διαμόρφωση των κατευθύνσεών του λαμβάνει υπόψη τα αντίστοιχα αναπτυξιακά προγράμματα περιφερειακού και εθνικού επιπέδου και για την επίλυση οποιουδήποτε ζητήματος σε περίπτωση μη εναρμόνισης και «σύγκρουσης» ανάμεσα στις κατευθύνσεις του Π.Χ.Π. και του υπερκείμενου επιπέδου σχεδιασμού, προβλέπεται ο μηχανισμός της «ανάδρασης». Ωστόσο ως προς το ζήτημα της σύζευξης με τα αναπτυξιακά προγράμματα ακολουθεί την ίδια γραμμή που αποτυπώθηκε και στο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. και επομένως παρά τη θετική ένδειξη με την ενσωμάτωση ενός προτύπου με αμιγώς αναπτυξιακό χαρακτήρα εντός του στρατηγικού του πλαισίου δεν κατάφερε να μετουσιωθεί συνακόλουθα και στο προγραμματικό του σχέδιο. Αντίθετα, ο αναπτυξιακός του χαρακτήρας περιορίστηκε στην εξασφάλιση χρηματοδοτικών πόρων για την κάλυψη των αναγκών του προγράμματος δράσεων του Π.Χ.Π.. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η προώθηση του εργαλείου των Π.Ε.Χ.Π., το οποίο αποτελεί το μοναδικό μέσο σύζευξης του χωρικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού στην περιφερειακή κλίμακα, καθώς προωθεί στην ίδια συνιστώσα δράσεις χωρικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα.

Στο τοπικό επίπεδο, εξετάζοντας τα Γ.Π.Σ. των Δήμων για την ευρύτερη περιοχή του Καλοχωρίου στο οποίο εντοπίζεται το πρόβλημα των Α.Β.Σ. στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, είναι κοινός τόπος πως η αναπτυξιακή διάσταση που θα αποτελούσε τη δυνατότητα σύνδεσης με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό είναι ελλιπής. Η συγκεκριμένη κατάσταση αποτελεί απόρροια δύο βασικών παραγόντων. Ο πρώτος αφορά το ζήτημα των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων (νυν Τ.Π.Σ.) τα οποία βάσει των προδιαγραφών τους θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν την δυνατότητα σύνδεσης χωρικών και αναπτυξιακών δράσεων σε κοινή πλευση. Ωστόσο αυτό δεν επιτυγχάνεται, καθώς η έρευνα έδειξε πως ο χωρικός σχεδιασμός της Ελλάδας στο τοπικό επίπεδο εξελίσσεται με βραδύ ρυθμό, με αποτέλεσμα η πλειοψηφία των Δήμων της χώρας να μην διαθέτουν εγκεκριμένα Τ.Π.Σ., ενώ από τα υφιστάμενα σχέδια να παρατηρείται, σε μεγάλο βαθμό, η έλλειψη της αναπτυξιακής προσέγγισης. Η παραπάνω κατάσταση έρχεται να επιβεβαιώσει και τις διαπιστώσεις των Ασπρογέρακα και Καλλιώρα, οι οποίοι μεταξύ άλλων αναφέρονται στην απουσία εισροών κατευθύνσεων του αναπτυξιακού σχεδιασμού στα Τ.Π.Σ.,

αλλά και εργαλείων εφαρμογής και προώθησης του χωρικού σχεδιασμού μέσα από αναπτυξιακές δράσεις. Ο δεύτερος παράγοντας αφορά την διαχείριση της αναπτυξιακής διάστασης από τα Γ.Π.Σ., στα οποία παρατηρείται έντονη η ανάπτυξη της χωρικής προσέγγισης και η προώθηση κατευθύνσεων με αμιγώς χωρικό χαρακτήρα, δίχως να λαμβάνουν υπόψη πιθανές κατευθύνσεις από τα αναπτυξιακά προγράμματα. Η παραπάνω διαπίστωση εντοπίζεται εύλογα στα Γ.Π.Σ. των όμορων Δήμων που εντάσσεται η Α.Β.Σ. της περιοχής του Καλοχωρίου, στα οποία μάλιστα παρόλο που λαμβάνεται υπόψη ο υπερκείμενος χωρικός σχεδιασμός και προβλέπονται κατευθύνσεις εναρμόνισης, δεν παρατηρείται το αντίστοιχο πλαίσιο εναρμόνισης με κατευθύνσεις υπερκείμενων αναπτυξιακών προγραμμάτων. Τέλος, ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία το οποίο έχει άμεση σχέση με το φαινόμενο των Α.Β.Σ. είναι η νομιμοποίηση και κατοχύρωση προηγούμενων παρεμβάσεων και δράσεων που αφορούν την εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων. Το συγκεκριμένο γεγονός δεν συνάδει με την ευρύτερη πολιτική και στρατηγική εξυγίανσης των βιομηχανικών συγκεντρώσεων, τα οποία ως απόρροια της έλλειψης ενός εναρμονισμένου πλαισίου ανάμεσα στο χωρικό και τον αναπτυξιακό σχεδιασμό αποτέλεσαν την βασική αιτία για την εμφάνιση υψηλής κλίμακας πολεοδομικών, περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών προβλημάτων στην περιοχή του Καλοχωρίου (Ασπρογέρακας & Καλλιώρας, 2020).

Στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, η εικόνα που εντοπίζεται διαφέρει σε ένα βαθμό σε σχέση με την αντίστοιχη εικόνα που αποτυπώθηκε για τον χωρικό σχεδιασμό. Με την ενσωμάτωση της εδαφικής συνοχής ως βασικής συνιστώσας της Πολιτικής Συνοχής στην οποία βασίζεται ο αναπτυξιακός σχεδιασμός στη χώρας, οι παρεμβάσεις και οι κατευθύνσεις των αναπτυξιακών προγραμμάτων άρχισαν να αποκτούν (σε μικρό βέβαια βαθμό) χωρικό χαρακτήρα. Εντούτοις, παρόλο που τα στοιχεία δείχνουν μια καλύτερη εικόνα σε σχέση με τον χωρικό σχεδιασμό, η σύζευξη ανάμεσα στα δύο συστήματα από την πλευρά του αναπτυξιακού σχεδιασμού δεν επιτυγχάνεται σε επαρκές επίπεδο. Η παραπάνω διαπίστωση γίνεται αντιληπτή, σε πρώτο στάδιο, με βάση τα χαρακτηριστικά που προέκυψαν από την ανάλυση των Αναπτυξιακών Νόμων. Ο Ε.Ν. 3299/2004 αποτέλεσε έναν καινοτόμο νόμο για την περίοδο εκείνη και ενίσχυσε σημαντικά στην αύξηση των επενδύσεων ιδίως σε κλάδους όπως το περιβάλλον και η ενέργεια, εντούτοις δεν ακολούθησε την ίδια εξέλιξη στο κλάδο της βιομηχανίας, ως απόρροια της ευρύτερης οικονομικής κρίσης που ξεκίνησε σε παγκόσμιο επίπεδο. Εν συνεχεία, ο Α.Ν. 3908/2011 προσπάθησε να επιλύσει τα ζητήματα τα οποία είχαν προκύψει και να αποφορτίσει το επενδυτικό σύστημα της χώρας από τις γραφειοκρατικές δυσχέρειες και την επενδυτική αβεβαιότητα που κυριαρχούσε. Ωστόσο, ένα από τα μεγαλύτερα μειονεκτήματα των δύο Α.Ν. ήταν η αδυναμία διαμόρφωσης και ενίσχυσης της χωρικής τους διάστασης και κατά συνέπεια η αδυναμία προώθησης της άμεσης (ή έστω και έμμεσης) συνέργειας με τα χωρικά σχέδια. Η διαπίστωση αυτή απορρέει από την δομή και την φιλοσοφία των Α.Ν. στο ζήτημα της πολιτικής κινήτρων και περιφερειακών ενισχύσεων για τις επενδυτικές δραστηριότητες, καθώς η προώθησή τους βασιζόταν σε κριτήρια οικονομικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα, δίχως να συμπεριλαμβάνουν τα γεωγραφικά, χωροταξικά και πολεοδομικά χαρακτηριστικά της κάθε περιφέρειας.

Η παραπάνω εικόνα έμελλε να αλλάξει σταδιακά από το 2016 και έπειτα, μέσα από τους Α.Ν. 4399/2016 και ιδίως με τον Α.Ν. 4635/2019. Συγκεκριμένα, ο νόμος του 2019 επιδίωκε την προσέλκυση στρατηγικών επενδυτικών προγραμμάτων, τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξη της καινοτομίας, στην αύξηση της απασχόλησης, στη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών και στην υλοποίηση έργων έξυπνης και πράσινης ανάπτυξης. Υπό αυτό το πρίσμα, η πολιτική παροχής περιφερειακών ενισχύσεων τροποποιήθηκε και απέκτησε μεγαλύτερη χωρική διάσταση, καθώς στα βασικά κριτήρια παροχής κινήτρων και ενισχύσεων ενσωματώθηκαν γεωγραφικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τα οποία καθορίζουν σημαντικά την χωρική δομή των περιφερειών. Με αυτό τον τρόπο άρχισε να ενισχύεται η χωρική προσέγγιση των αναπτυξιακών νόμων και σε συνδυασμό με την προώθηση μέτρων

όπως ο Ενιαίος Ψηφιακός Χάρτης και διατάξεων που αφορούσαν την απλούστευση των διαδικασιών έγκρισης επενδύσεων στα χωρικά σχέδια, έθεσε σημαντικές βάσεις στις οποίες θα μπορούσε να υπάρξει η δυνατότητα σύζευξης ανάμεσα στο χωρικό και τον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Τέλος, η συγκεκριμένη προσπάθεια επιχειρήθηκε και δια μέσου των παραγωγικών δραστηριοτήτων, με τον Α.Ν. να προωθεί την ανάπτυξη της βιομηχανικής δραστηριότητας σε οργανωμένους υποδοχείς, γεγονός το οποίο ενισχύει ακόμη περισσότερο τη χωρική προσέγγιση του νόμου.

Σε προγραμματικό επίπεδο, αναλύοντας τα Ε.Π. (εθνικού και περιφερειακού επιπέδου) του Ε.Σ.Π.Α. για τις δύο προγραμματικές περιόδους μετά το 2000, η πορεία ως προς την ανάπτυξη της χωρικής διάστασης του αναπτυξιακού σχεδιασμού ακολουθεί παρόμοια εξέλιξη με αυτή των αναπτυξιακών νόμων. Συγκεκριμένα, στην προγραμματική περίοδο 2007 – 2013, τόσο το Τ.Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα», όσο και το Π.Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης επιχειρούν, σταδιακά, με τις κατευθύνσεις τους να αναπτύξουν την χωρική διάσταση, στα πλαίσια της αναθεωρημένης Συνθήκης της Λισαβόνας και της ενσωμάτωσης της εδαφικής συνοχής ως βασικό προγραμματικό στόχο της Ε.Ε.. Άξιο αναφορά είναι το ειδικό τμήμα που παρατίθεται στο Τ.Ε.Π. για τις παραγωγικές δραστηριότητες, στο οποίο επιχειρείται η ανάλυση της βιομηχανικής δραστηριότητας στην Ελλάδα και η προώθηση δράσεων που θα λειτουργούσαν κατασταλτικά, αφενός στην προσέλκυση επενδύσεων και αφετέρου στην αποκόλληση του κλάδου από την αναπτυξιακή στασιμότητα. Ωστόσο, παρόλο που οι δράσεις που αναπτύχθηκαν είχαν και άμεσο χωρικό χαρακτήρα, δεν κατάφεραν να διαμορφώσουν το πλαίσιο ή τον μηχανισμό το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για τη σύζευξη. Απεναντίας, τόσο το Τ.Ε.Π. όσο και το Π.Ε.Π. λάμβαναν υπόψη τις οδηγίες και τις κατευθύνσεις του χωρικού σχεδιασμού, προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε προγραμματική «σύγκρουση» μεταξύ των δύο συστημάτων. Ωστόσο, η συγκεκριμένη κατάσταση δεν ευνοεί ως προς την ταυτότητα και το χαρακτήρα που θα πρέπει να επιδιώκει η αναπτυξιακή και χωρική πολιτική. Επομένως, στην εν λόγω περίπτωση, αντί να διαμορφώνεται ένα σύστημα το οποίο θα επιδιώκει την οριζόντια εναρμόνιση των δύο συστημάτων και τον χωρικό συντονισμό του αναπτυξιακού σχεδιασμού, τα αναπτυξιακά προγράμματα υποβιβάζονται σε μέσα εξασφάλισης οικονομικών πόρων για την εφαρμογή χωρικών παρεμβάσεων. Η εικόνα της περιόδου 2007 – 2013 αρχίζει να αλλάζει, αφενός λόγω της υιοθέτησης αναπτυξιακών εργαλείων κρίσιμων για την ανάπτυξη της χωρικής προσέγγισης, αφετέρου λόγω της οικονομικής κρίσης της χώρας η ανάγκη προγραμματικής αλλαγής ήταν άμεση. Επομένως, αξιολογώντας το αντίστοιχο Τ.Ε.Π. και το Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας του Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020 παρατηρείται βελτιωμένη εικόνα τόσο ως προς την παραγωγική αναδιάρθρωση σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, όσο και ως προς την ενίσχυση της χωρικής θεώρησης στον άξονα της ολοκληρωμένης και βιώσιμης ανάπτυξης του χώρου. Στο πρώτο πεδίο, για τον κλάδο της βιομηχανίας οι κατευθύνσεις αποσκοπούν στην ευρύτερη εξασφάλιση της βιωσιμότητας της παραγωγικής της βάσης, στην ενίσχυση της ανθεκτικότητάς της μέσα από την ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητάς της και της επιχειρηματικότητας σε κρίσιμες αλυσίδες αξίας εθνικής και περιφερειακής κλίμακας και στην θεσμική αποσυμφόρηση του επενδυτικού πεδίου με στόχο την μείωση επενδυτικών διαρροών και την προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων. Ως προς το δεύτερο πεδίο, βασικό εργαλείο για την προώθηση της χωρικής προσέγγισης στα αναπτυξιακά προγράμματα αποτελεί η πολιτικής της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (Ο.Χ.Α.) και των επιμέρους προγραμμάτων της (ιδίως των Ο.Χ.Ε.).

Όπως και στην περίπτωση των Π.Ε.Χ.Π., οι Ο.Χ.Ε. μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη σύζευξη του χωρικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού, καθώς αποτελούν στρατηγικές με σαφή χωρική προσέγγιση και αναπτυξιακό όραμα. Μάλιστα, στην τελική τους διαμόρφωση λαμβάνεται υπόψη ο χωρικός σχεδιασμός σε όλα τα πεδία (προγραμματικό και επιχειρησιακό), ενώ παράλληλα αποτελούν και βασική πηγή

χρηματοδότησης των αντίστοιχων εργαλείων του χωρικού σχεδιασμού, των Σ.Ο.Α.Π., τα οποία διαθέτουν παρόμοια χαρακτηριστικά με τις Ο.Χ.Ε. τόσο ως προς την ευρύτερη φιλοσοφία τους όσο και ως προς τον τρόπο που αναπτύσσουν τις δύο προσεγγίσεις (αναπτυξιακή και χωρική). Παρ' όλα αυτά, η ανεπάρκεια οριζόντιας σύζευξης σε επιχειρησιακό και διοικητικό επίπεδο ανάμεσα στα δύο συστήματα περιορίζει την αξία τους και τις δυνατότητες που διαθέτουν ως προς αυτή την κατεύθυνση. Τέλος, σημαντικό ρολό διαδραματίζουν και τα Ε.Π. που αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο, καθώς διαθέτουν μεγάλο μερίδιο ευθύνης για την εικόνα που επικρατεί ως προς το φαινόμενο των Α.Β.Σ.. Στα πρόσφατα Ε.Π. των Δήμων που εξετάστηκαν για την περιοχή του Καλοχωρίου περιλαμβάνονται δράσεις που στα πλαίσια της επιδιωκόμενης περιβαλλοντικής βιωσιμότητας κρίνουν απαραίτητη την ανάγκη εναρμόνισης με έναν ολοκληρωμένο χωρικό σχεδιασμό. Εντούτοις, η στρατηγική την οποία ακολουθούν για την επίλυση των ευρύτερων κοινωνικών και οικονομικών τους προβλημάτων δεν αποδίδει κατασταλτικά ως προς την επίλυση του βασικού αναπτυξιακού τους προβλήματος που ταλανίζει την περιοχή του Καλοχωρίου. Παράλληλα, η ουσία και η αξία που αποδίδουν οι δημοτικές αρχές για την συγκρότηση των Ε.Π. τους δεν είναι ανάλογη με αυτή που παρατηρείται στο περιφερειακό και το εθνικό επίπεδο και ο ρόλος τους περιορίζεται στην απλή διατύπωση της πολιτικής τους γραμμής, αντιστοιχώντας τις ενέργειές τους με βάση τα θεματικά πεδία του Ε.Σ.Π.Α. προκειμένου να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση. Με άλλα λόγια, η διοικητική φιλοσοφία έναντι του σχεδιασμού σε συνάρτηση με άλλους ευρύτερους παράγοντες (σύστημα διοίκησης, μαζική εμπλοκή φορέων, συμμετοχικός σχεδιασμός κ.α.) αποτελούν τη βασική αιτία που δεν διαμορφώνονται πλαίσια στρατηγικά και με καίριο, επιχειρησιακά, ρόλο στην αναπτυξιακή εξέλιξη των Δήμων και στην αντιμετώπιση προβλημάτων μεγάλης κλίμακας όπως αυτή των Α.Β.Σ..

Λαμβάνοντας υπόψη συνολικά όλα τα παραπάνω στοιχεία που προκύπτουν από την συγκεκριμένη έρευνα, η ανάγκη για ποιοτικές και διαρθρωτικές αλλαγές στο σύστημα σχεδιασμού της χώρας καθίσταται αδήριτη. Αρχικά, σημαντικές αλλαγές απαιτούνται ως προς την δομή των σχεδίων στο εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, όσο επίσης και στους φορείς άσκησης της χωρικής και αναπτυξιακής πολιτικής. Από την μια πλευρά, το εθνικό επίπεδο θα πρέπει να διέπεται από μία βασική Εθνική Χωρική και Αναπτυξιακή Στρατηγική που θα αναπτύσσει σε κοινό άξονα την αναπτυξιακή και χωρική πολιτική της χώρας και θα διέπεται από στρατηγικό χαρακτήρα. Παράλληλα, δεν θα ταυτίζεται σε απόλυτο βαθμό με τον ευρωπαϊκό σχεδιασμό (όπως συμβαίνει σήμερα με το σύστημα αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας) αλλά θα λαμβάνει υπόψη τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και θα τις προσαρμόζει στον βασικό κορμό του. Μάλιστα, θα ενισχυθεί και ο ρόλος των υφιστάμενων εθνικών προγραμμάτων (Αναπτυξιακοί Νόμοι και Π.Δ.Ε.) τα οποία απαιτείται να ενσωματωθούν στο βασικό σκέλος του εθνικού προγράμματος. Από την άλλη, το περιφερειακό επίπεδο θα πρέπει να λάβει σημαντικό ρόλο στην αναπτυξιακή και χωρική πολιτική της χώρας, μέσα από την συγκρότηση ενιαίων Περιφερειακών Σχεδίων Αναπτυξιακού και Χωρικού Σχεδιασμού που θα εξειδικεύουν τις στρατηγικές κατευθύνσεις του εθνικού επιπέδου και θα αποτελούν τα βασικά πλαίσια σχεδιασμού του τοπικού επιπέδου. Με αυτό τον τρόπο, οι περιφέρειες θα αναπτύξουν το χωρικό και αναπτυξιακό τους πρότυπο σε κοινή βάση και επομένως θα διευκολύνουν την σύζευξη ανάμεσα στις αναπτυξιακές και τις χωρικές τους κατευθύνσεις. Άλλωστε, όπως διαπιστώνουν εύλογα οι Γουργιώτης και Τσιλιμίγκας, το περιφερειακό επίπεδο αφενός αποτελεί βασικό πεδίο αναδιάρθρωσης οικονομικών, κοινωνικών και οικολογικών δομών, αφετέρου προωθεί την σύνδεση ανάμεσα σε πολλούς συγγενής επιστημονικούς κλάδους. Προκειμένου, ωστόσο, να επιτευχθεί αυτό στο μέγιστο βαθμό, σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει και η διοικητική διάρθρωση των φορέων άσκησης χωρικής πολιτικής στα δύο

επίπεδα, με την σύσταση ενιαίων οργάνων πολιτικής για την συγκρότηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών με σαφή και ευδιάκριτη χωρική προσέγγιση. Παράλληλα, κρίσιμη θα πρέπει να είναι και η ενίσχυση του συμμετοχικού σχεδιασμού στο ελληνικό σύστημα, με την ενεργή παρουσία και συμμετοχή των φορέων του τοπικού επιπέδου σχεδιασμού στις διαδικασίες εκπόνησης των περιφερειακών σχεδίων, την ενίσχυση του ρόλου των πολιτών στην διαβούλευση των σχεδίων και την συγκρότηση ενός συνεκτικού συστήματος έγκρισης σχεδίων το οποίο θα επιτρέπει την άμεση και χρονικά κατάλληλη αναθεώρηση των πλαισίων σχεδιασμού, δίχως να κωλυσιεργεί από γραφειοκρατικά εμπόδια. Άλλωστε, όπως αναδείχθηκε από την παρούσα εργασία, οι παραπάνω προτάσεις αποτελούν απόρροια και της ευρωπαϊκής εμπειρίας στα συστήματα χωρικού σχεδιασμού, με χώρες όπως η Πορτογαλία, η Ιρλανδία και η Δανία να αποτελούν σημαντικά πρότυπα για το ελληνικό σύστημα. Τούτο διότι και στις τρεις (3) χώρες, αφενός συγκροτούν ενιαία πλαίσια αναπτυξιακού και χωρικού σχεδιασμού και συνεπώς προωθούν με εύλογο τρόπο την σύζευξη αναπτυξιακών και χωρικών κατευθύνσεων, αφετέρου λόγω του σημαντικού και αυτόνομου ρόλου που διαδραματίζει το περιφερειακό και το τοπικό επίπεδο στην χωρική και αναπτυξιακή δομή των τριών (3) χωρών και στην διαχρονική τους εξέλιξη (Γουργιώτης & Τσιλιμίγκας, 2016).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Asprogerakas, E. (2020, July 21). Strategies of Integrated Interventions in Greece: Tools and Governance Schemes. *Planning Practice & Research*, 35(5), σσ. 575-588.
doi:<https://doi.org/10.1080/02697459.2020.1794664>
- Asprogerakas, E., & Zachari, V. (2019, June 21). The EU territorial cohesion discourse and the spatial planning system in Greece. *European Planning Studies*, 28(3), σσ. 568-603. doi:<https://doi.org/10.1080/09654313.2019.1628925>
- Coccosis, H., Economou, D., & Petrakos, G. (2006, August 20). The ESDP relevance to a distant partner: Greece. *European Planning Studies*, 13(2), σσ. 253-264.
doi:<https://doi.org/10.1080/0965431042000321811>
- Doucet, P. (2006, November 28). Territorial Cohesion of Tomorrow: A Path to Cooperation or Competition? *European Planning Studies*, 14(10), σσ. 1473-1485.
doi:10.1080/09654310600852449
- Faludi, A. (2016, March 21). EU territorial cohesion policy, a contradiction in terms. *Planning Theory and Practice*, 17(2), σσ. 302-313.
doi:10.1080/14649357.2016.1154657
- Gänzle, S. (2017, April 28). Macro-regional strategies of the European Union, Russia and multilevel governance in northern Europe. *Journal of Baltic Studies*, 48(4), σσ. 397-406. doi:<https://doi.org/10.1080/01629778.2017.1305201>
- Georgiou, G. (1994). The implementation of EG regional programmes in Greece: A critical review. *European Planning Studies*, 2(3), σσ. 321-336.
doi:10.1080/09654319408720271
- Heider, K. (2010, April 7). European Spatial Research and Planning. *Planning Theory & Practice*, 11(1), σσ. 131-132. doi:<https://doi.org/10.1080/14649350903537998>
- Kamaras, A., & Yiannakou, A. (2017, October 4). Interactions between Strategic Spatial Planning and Local State in Weak Institutional Settings. *disP - The Planning Review*, 53(3), σσ. 71-83. doi:<https://doi.org/10.1080/02513625.2017.1380432>
- Katsikas, D. (2012, December 12). The Greek Crisis and the Search for Political Leadership. *The International Spectator - Italian Journal of International Affairs*, 47(4), σσ. 49-56. doi:<https://doi.org/10.1080/03932729.2012.738510>
- Kurth, D. (2021, March 26). Urban Development Strategies for Resilient and Sustainable European Cities. *disP - The Planning Review*, 56(4), σσ. 122-124.
doi:<https://doi.org/10.1080/02513625.2020.1906065>
- Kyvelou, S.-S., & Gourgiotis, A. (2019, June 19). Landscape as Connecting Link of Nature and Culture: Spatial Planning Policy Implications in Greece. *Urban Science*, 3(3), σ. 81. doi:<https://doi.org/10.3390/urbansci3030081>
- Lang, T., & Török, I. (2017, April 12). Metropolitan region policies in the European Union: following national, European or neoliberal agendas? *International Planning Studies*, σσ. 1-13. doi:<https://doi.org/10.1080/13563475.2017.1310652>
- Lüer, C., & Böhme, K. (2020, November 30). Reenergizing European Spatial Planning. *Planning Practice & Research*, σσ. 1-15.
doi:<https://doi.org/10.1080/02697459.2020.1852675>

- Madanupour, A., Shucksmith, M., & Brooks, E. (2021, June 14). The concept of spatial justice and the European Union's territorial cohesion. *European Planning Studies*, 30(5), σσ. 807-824. doi:<https://doi.org/10.1080/09654313.2021.1928040>
- Medeiros, E. (2018, December 15). Debating the Urban Dimension of Territorial Cohesion. Στο E. Medeiros, *Territorial Cohesion. The Urban Book Series*. (σσ. 3-22). Springer. doi:https://doi.org/10.1007/978-3-030-03386-6_1
- Nosek, Š. (2015, August 16). Territorial cohesion storylines in 2014–2020 Cohesion Policy. *European Planning Studies*, σσ. 2157-2174. doi:<https://doi.org/10.1080/09654313.2017.1349079>
- Sielker, F. (2016, August 31). A stakeholder-based EU territorial cooperation: the example of European macro-regions. *European Planning Studies*, 24(11), σσ. 1995-2013. doi:<https://doi.org/10.1080/09654313.2016.1221383>
- Weck, S., Madanipour, A., & Schmitt, P. (2021, May 20). Place-based development and spatial justice. *European Planning Studies*, 30(5), σσ. 791-806. doi:<https://doi.org/10.1080/09654313.2021.1928038>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελίδης, Μ. (2000). Χωροταξικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη. Αθήνα: Συμμετρία.
- Ανδρικοπούλου, Ε. (2004). Εδαφική συνοχή και χωρική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο Γ. Καυκάλας, Ζητήματα Χωρικής Ανάπτυξης: Θεωρητικές προσεγγίσεις και πολιτικές (σσ. 173-207). Αθήνα: Κριτική.
- Αραβαντινός, Α. (2007). Πολεοδομικός Σχεδιασμός για την βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου. Αθήνα: Συμμετρία.
- Ασπρογέρακας, Ε. (2016, Σεπτέμβριος 01). Προσεγγίσεις ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων στην Ελλάδα: Εργαλεία και στοιχεία διακυβέρνησης. *Αειχώρος: Κείμενα Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Ανάπτυξης*(26), σσ. 4-36. doi:<https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.aei.2016.425>
- Ασπρογέρακας, Ε., & Λάζογλου, Μ. (2018). Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια ως εργαλεία του ελληνικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού. 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (Βόλος, 27-30 Σεπτεμβρίου): Πρακτικά συνεδρίου. Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας. Ανάκτηση από file:///C:/Users/efits/Downloads/2018_AsprogerakasLazoglou_PRD5_fin.pdf
- Βαΐου, Ν., Μαντουβάλου, Μ., & Μαυρίδου, Μ. (2000). Η μεταπολεμική Ελληνική πόλη μεταξύ θεωρίας και συγκυρίας. 2ο Συνέδριο Εταιρείας Ιστορίας της Πόλης και της Πολεοδομίας : Η Πολεοδομία στην Ελλάδα από το 1949 έως το 1974 (σσ. 25-38). Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας. Ανάκτηση από <file:///C:/Users/efits/Downloads/P0009970.pdf>
- Βασενχόβεν, Λ. (2000). Σημειώσεις Χωροταξίας. Αθήνα: Ε.Μ.Π.
- Βασενχόβεν, Λ. (2002). Η δημοκρατικότητα του σχεδιασμού του χώρου και η αμφισβήτηση του ορθολογικού μοντέλου. Αθήνα: ΕΜΠ.
- Βασενχόβεν, Λ. Κ. (1997). Εθνικός χωροταξικός σχεδιασμός: Περιεχόμενο, διαδικασία,. Στο Λ. Κ. Βασενχόβεν, Γ. Γιαννακούρου, & Κ. Μενουδάκος, Ο χωροταξικός σχεδιασμός στην Ελλάδα: Νομικό πλαίσιο και εφαρμογή στην πράξη (σσ. 51-78). Αθήνα - Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλα.

- Βασενχόβεν, Λ. Κ., & Γεωργούλης, Δ. (1997). Χωροταξία: Θεωρία και εφαρμογές. Διδακτικό Εγχειρίδιο, Ε.Μ.Π., Αθήνα.
- Βασενχόβεν, Λ., Σαπουντζάκη, Κ., Ασπρογέρακας, Ε., Γιαννίρης, Η., & Παγώνης, Θ. (2010). Χωρική Διακυβέρνηση: Θεωρία, Ευρωπαϊκή Εμπειρία και η περίπτωση της Ελλάδας. Αθήνα: Κριτική.
- Γεράρδη, Κ., & Γιαλύρη, Θ. (2003). Ο Σχεδιασμός της Χωρικής Ανάπτυξης ως Αναγκαίο Εργαλείο της Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Εθνικού Χώρου. Σημειώσεις Χωροταξίας, Ε.Μ.Π., Αθήνα.
- Γιαννακού, Γ. (2008). Η χωροταξία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εθνικές Πολιτικές και Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση. Αθήνα: Παπαζήση.
- Γιαννακούρου, Γ. (2008). Η χωροταξία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εθνικές πολιτικές και Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση. Αθήνα: Παπαζήση.
- Γιαννακούρου, Γ. (2019). Δίκαιο Χωροταξίας & Πολεοδομίας. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Γιαννακούρου, Γ., & Καυκαλάς, Γ. (2014). Επανεξετάζοντας τη χωροταξία σε περίοδο κρίσης: αναγκαιότητα, περιεχόμενο και προϋποθέσεις της μεταρρύθμισης. Στο Μ. Μασουράκης, & Χ. Γκόρτσος, Ανταγωνιστικότητα για Ανάπτυξη: Προτάσεις Πολιτικής (σσ. 511-522). Αθήνα: Ελληνική Ένωση Τραπεζών.
- Γιαουτζή, Μ., & Στρατηγέα, Α. (2011). Χωροταξικός Σχεδιασμός: Θεωρία και Πράξη. Αθήνα: Κριτική.
- Γουργιώτης, Α. (2021). Ο Χωροταξικός Σχεδιασμός στην Ελλάδα: Προκλήσεις, Προοπτικές. Στο Α. Γουργιώτης, Γ. Τσιλιμίγκας, & Μ. Χαϊνταρλής, Χωροταξικός Σχεδιασμός και Προκλήσεις (σσ. 9-21). Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Γουργιώτης, Α., & Τσιλιμίγκας, Γ. (2016, Σεπτέμβριος 01). Μια νέα προσέγγιση για το χωροταξικό σχεδιασμό στην Ελλάδα. Αειχώρος(26), σσ. 103-122. doi:<https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.aei.2016.428>
- Γουργιώτης, Α., Κύβευς-Χιωτίνη, Σ., & Λαϊνάς, Ι. (2022, Μαρτίου 18). Ενσωματώνοντας τα Επιχειρηματικά Πάρκα στο αστικό οικοσύστημα: προοπτικές και προϋποθέσεις για μια ολοκληρωμένη μετάβαση. Αειχώρος(34), σσ. 79-125. Ανάκτηση Ιανουαρίου 04, 2023, από Αειχώρος: <file:///C:/Users/efits/Downloads/art3.pdf>
- Γώγος, Κ. (2018, Σεπτεμβρίου 17). Νόμος+Φύση. Ανάκτηση Ιουλίου 14, 2022, από Ζητήματα Συνταγματικότητας των ρυθμίσεων του Ν.4495/2017 ως προς τη Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης: <https://nomosphysis.org.gr/18276/zitimata-syntagmatikotitas-ton-rythmiseon-toy-n-4495-2017-os-pros-ti-metafora-syntelesti-domisis/>
- Δημητροπούλου, Χ. (2011, Νοέμβριος 08). Περί Χωροθέτησης Βιομηχανικών Δραστηριοτήτων. Ανάκτηση Ιανουαρίου 04, 2023, από Νόμος & Φύση: <https://nomosphysis.org.gr/12329/peri-xorothetisis-biomixanikon-drastiriotiton-noembrios-2011/>
- Ελληνική Βουλή. (2012). Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου "Νέος Οικοδομικός Κανονισμός". Αθήνα: Βουλή των Ελλήνων.
- Ελληνική Βουλή. (2020). Ν. 4759/2020 "Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής νομοθεσίας". Αθήνα: Βουλή των Ελλήνων. Ανάκτηση Ιουλίου 14, 2022

- Ζαχαρή, Β., & Ασπρογέρακας, Ε. (2013). Η πολιτική συνοχής ως πλαίσιο τοπικής ανάπτυξης. Αγροτική οικονομία, ύπαιθρος χώρος. Περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη. Πάτρα: ERSA-GR.
- Ζυγούρης, Π. Κ. (2010). Ερμηνεία του Καλλικράτη (Ν.3852/2010) (Τόμ. 2τομο). Αθήνα: Εκδόσεις Νομικών Βιβλίων.
- Θωίδου, Ε. (2004). Χωρική ολοκλήρωση των πολιτικών χωρική ανάπτυξη: ευρωπαϊκές προοπτικές και ελληνική εμπειρία. Στο Κ. Γρηγόρης, Ζητήματα Χωρικής Ανάπτυξης: Θεωρητικές προσεγγίσεις και πολιτικές (σσ. 213-238). Αθήνα: Κριτική.
- Καλογήρου, Ν., Καραγιάννη, Σ., & Λαμπριανίδης, Λ. (1989). Οι επιπτώσεις των κινήτρων στην περιφερειακή ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας. Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών(73), σσ. 39-77. Ανάκτηση από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/article/view/7516>
- Καραδήμου-Γερολύμπου, Α. (2000). Ο ΓΟΚ και η Ελληνική πόλη. Από την συνολική πολεοδομική αντίληψη στην ρύθμιση της ιδιωτικής κερδοσκοπίας. 2ο Συνέδριο Εταιρείας Ιστορίας της Πόλης και της Πολεοδομίας : Η Πολεοδομία στην Ελλάδα από το 1949 έως το 1974 (σσ. 151-165). Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας. Ανάκτηση από <file:///C:/Users/efits/Downloads/P0009970.pdf>
- Καρβούνης, Σ., & Γεωργάκελλος, Δ. (2003). Διαχείριση του Περιβάλλοντος: Επιχειρήσεις και Βιώσιμη Ανάπτυξη. Αθήνα: Αθ. Σταμούλης.
- Καρύδης, Δ. Ν. (1996). Ανάγνωση Πολεοδομίας - Η Κοινωνική Σημασία των Χωρικών Μορφών. Αθήνα: Συμμετρία.
- Καυκαλάς, Γ. (2004). Το επιστημονικό πεδίο της χωρικής ανάπτυξης: Εξελίξεις και βασικές συνιστώσες. Στο Γ. Καυκαλάς, Ζητήματα Χωρικής Ανάπτυξης (σσ. 15-38). Αθήνα: Κριτική.
- Καυκαλάς, Γ. (2015). Η Βιώσιμη πόλη ως εξελικτική διαδικασία. Στο Α. Βιτοπούλου, Γ. Γεμενετζή, Α. Γιαννακού, Γ. Καυκαλάς, & Α. Τασοπούλου, *Βιώσιμες Πόλεις: προσαρμογή και ανθεκτικότητα σε περιόδους κρίσης* (σσ. 18-21). Κάλληπος, Ανοιχτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανάκτηση Οκτωβρίου 25, 2022, από
- Κουσιδώνης, Χ. (2007). Η οργάνωση του χώρου και ο προγραμματισμός: μια εισαγωγή. Θεσσαλονίκη: Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας.
- Κουσιδώνης, Χ. (2013). Επιφάνεια σχεδίου πόλης – Χωρητικότητα πολεοδομικών ενοτήτων. Εισήγηση στο μάθημα "Στούντιο Πολεοδομίας ΙΙβ: Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια", Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΤΜΧΠΠΑ, Βόλος.
- Λαλένης, Κ., & Βεζυριαννίδου, Σ. (2020, Αυγούστου 01). Ο Χωρικός Σχεδιασμός και οι Συναφείς Απόπειρες Θεσμικών Μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, την Εποχή της Οικονομικής Κρίσης: αξιολόγηση αναγκαιότητας και αποτελεσμάτων. *Αειχώρος*(31), σσ. 94-118.
- Μανιτάκης, Α. (2012, Μάρτιος 27). www.constitutional.gr. Ανάκτηση Ιουλίου 13, 2022, από Το άδοξο τέλος της Μεταπολίτευσης και οι όροι ανάδυσης μιας νέας μεταπολιτευτικής περιόδου: <https://www.constitutionalism.gr/2319-to-adoxo-telos-tis-metapoliteysis-kai-oi-oroi-anad/>
- Μελίσσας, Δ. (2007). Οι χρήσεις γης και το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
- Μελίσσας, Δ. (2019). Το Τοπικό Χωρικό Σχέδιο και το Ειδικό Χωρικό Σχέδιο. Αθήνα: Σάκκουλας.

- Μπεριάτος, Η. (2007). Η χωροταξία στην Ελλάδα: Γενική θεώρηση. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΤΜΧΠΠΑ. Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Οικονόμου, Δ. (1990). Σύγχρονες τάσεις στη χωροταξική οργάνωση της ελληνικής βιομηχανίας: αναδιάρθρωση του κεφαλαίου, αποκέντρωση και χωρικός καταμερισμός εργασίας. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*(76), σσ. 3-39. Ανάκτηση Ιανουαρίου 04, 2023, από <file:///C:/Users/efits/Downloads/7503-193-13305-1-10-20150611.pdf>
- Οικονόμου, Δ. (2000). Η πολεοδομική πολιτική στη δεκαετία του '50. 2ο Συνέδριο Εταιρείας Ιστορίας της Πόλης και της Πολεοδομίας: Η Πολεοδομία στην Ελλάδα από το 1949 έως το 1974 (σσ. 39-48). Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας. Ανάκτηση από <file:///C:/Users/efits/Downloads/P0009970.pdf>
- Οικονόμου, Δ. (2007, Σεπτεμβρίου 25). Η σχέση των επιπέδων και των βαθμίδων του Πολεοδομικού Σχεδιασμού. Ανάκτηση από Νόμος+Φύση: <https://nomosphysis.org.gr/11063/i-sxesi-ton-epipedon-kai-ton-bathmidon-tou-poleodomikou-sxediasmou-septembrios-2007/>
- Οικονόμου, Δ. (2008). Τα συστήματα Χωροταξικού Σχεδιασμού στο Διεθνή χώρο σήμερα: Μια σύντομη Επισκόπηση. Στο Α. Γοσποδίνη, *Διάλογοι για τον σχεδιασμό του χώρου και την ανάπτυξη* (σσ. 171-191). Αθήνα: Κριτική.
- Οικονόμου, Δ. (2010). Εξέλιξη χωρικών πολιτικών Αγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας. Διδακτικές σημειώσεις, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τ.Μ.Χ.Π.Π.Α., Βόλος.
- Οικονόμου, Δ. (2018). Διοικητικές Μεταρρυθμίσεις και Χωρικές Πολιτικές. Στο Κ. Σπανός, & Ε. -Π. κρίση (Επιμ.), *Μεταρρυθμίσεις στη Δημόσια Διοίκηση στη διάρκεια της κρίσης, Επισκόπηση, Περιγραφή, Αποτίμηση* (σσ. 336-358). Αθήνα: A.G. Leventis Foundation.
- Παναγιωτόπουλος, Ε., & Γεώργιος, Κ. (2011). *Πράξεις Εφαρμογής. Σέρρες: Δίσιγμα.*
- Παπαετρόπουλος, Α. (2004, Μαΐου 3). Εισαγωγικές παρατηρήσεις στο θεσμικό πλαίσιο και στη νομολογία για την Βιώσιμη Χωρική Ανάπτυξη. Ανάκτηση από Νόμος+Φύση: <https://nomosphysis.org.gr/8065/eisagogikes-paratiriseis-sto-thesmiko-plaision-kai-sti-nomologia-gia-ti-biosimi-xoriki-anaptuxi-maios-2004/>
- Παπαδασκαλόπουλος, Α., & Χριστοφάκης, Μ. (2015). *Περιφερειακός Προγραμματισμός και Αναπτυξιακός Σχεδιασμός*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Σαρηγιάννης, Γ. Μ. (1995). Οικονομική Πολιτική & Χωρικός Σχεδιασμός. Στο Δ. Γεωργούλης, *Κείμενα στη Θεωρία και στην Εφαρμογή του Πολεοδομικού και Χωροταξικού Σχεδιασμού* (σσ. 83-155). Αθήνα: Παπαζήση.
- ΣΕΒ. (2021, Απριλίου 8). Η Χωροταξία ως Προϋπόθεση Ανάπτυξης (II). *Special Reports*(64), σσ. 1-21. Ανάκτηση Σεπτεμβρίου 23, 2022, από <https://www.sev.org.gr/ekdoseis/i-chorotaxia-os-proypothesi-anaptyxis-ii/>
- Τάτσης, Λ. (2008, Ιανουαρίου 16). Νόμος & Φύση. Ανάκτηση Ιουλίου 12, 2022, από Χωροταξικός Σχεδιασμός, Περιβάλλον και Ανάπτυξη. Ιστορική Επισκόπηση, Προβλήματα και Προοπτικές: <https://nomosphysis.org.gr/11228/xorotaksikos-sxediasmou-periballon-kai-anaptyxi-istoriki-episkopisi-problimata-kai-prooptikes-ianouarios-2008/>
- Υ.Π.ΕΝ. Γενική Γραμματεία Χωροταξίας & Αστικού Περιβάλλοντος. (2020, Ιουνίου 17). Πρόγραμμα Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων 2020 - 2030. Ανάκτηση από Υ.Π.ΕΝ.: <https://ypen.gov.gr/wp->

Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, (2018, Ιουνίου 06). Θαλάσσια Χωροταξία.

Ανάκτηση από Ελληνική Δημοκρατία - Η Κυβέρνηση:

<https://government.gov.gr/thalassia-chorotaxia/>

Χαϊνταρλής, Μ. (2017). Τα Νομικά Χωρικά Εργαλεία Στρατηγικού Χαρακτήρα: Θεωρία & Πράξη. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Χριστοφιλόπουλος, Δ. (2002). Πολιτιστικό Περιβάλλον - Χωροταξικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη. Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Χάρτης αποτύπωσης της υφιστάμενης εικόνας του πολεοδομικού σχεδιασμού στο Α επίπεδο σχεδιασμού. Με πορτοκαλί χρώμα απεικονίζονται τα Γ.Π.Σ./ Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. του Ν. 2508/97 που είναι σε ισχύ, με μπλε χρώμα τα Γ.Π.Σ./ Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. του Ν. 2508/97 τα οποία είναι σε εξέλιξη και με λευκό χρώμα οι περιοχές που δεν έχουν εγκεκριμένο Γ.Π.Σ./ Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.	48
Εικόνα 2: Τα Τομεακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 και η Χρηματοοικονομική Κατανομή	56
Εικόνα 3: Τα Περιφερειακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 και η Χρηματοοικονομική Κατανομή	56
Εικόνα 4: Παράρτημα ΙΙΙ του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τις κατευθύνσεις τροποποίησης και συμπλήρωσης του Ν. 2742/1999	86
Εικόνα 5: Παράρτημα ΙV του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τις κατευθύνσεις για μηχανισμούς εφαρμογής, παρακολούθησης και ελέγχου της χωρικής ανάπτυξης της βιομηχανίας	87
Εικόνα 6: Κατευθύνσεις για τον Αναπτυξιακό Προγραμματισμό (παράγραφος 3, άρθρο 10).....	88
Εικόνα 7: Ο Χρηματοδοτικός Πίνακας του Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας 2014 - 2020	152

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Η διαστάσεις του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού	18
Διάγραμμα 2: Το σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Πορτογαλίας σύμφωνα με το πορτογαλικό D.L. 80/2015	29
Διάγραμμα 3: Η συμβολή του Περιφερειακού Επιπέδου στο σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Πορτογαλίας	29
Διάγραμμα 4: Το σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Ιρλανδίας σύμφωνα με τον ιρλανδικό Ν. 27/2020	33
Διάγραμμα 5: Το πρότυπο σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Δανίας	36
Διάγραμμα 6: Η Διοικητική Οργάνωση της Ελλάδας σύμφωνα με τον Ν. 3852/2010	40
Διάγραμμα 7: Η υφιστάμενη κατάσταση πολεοδομικού σχεδιασμού πρώτου επιπέδου	49
Διάγραμμα 8: Οι αλλαγές του Ελληνικού Συστήματος Χωρικού Σχεδιασμού την τελευταία δεκαετία	49
Διάγραμμα 9: Το Ελληνικό Σύστημα Αναπτυξιακού Σχεδιασμού για την προγραμματική περίοδο 2000-2006	52
Διάγραμμα 10: Το Ελληνικό Σύστημα Αναπτυξιακού Σχεδιασμού για την προγραμματική περίοδο 2007 - 2013	53
Διάγραμμα 11: Το Ελληνικό Σύστημα Αναπτυξιακού Σχεδιασμού για την προγραμματική περίοδο 2014 - 2020	57
Διάγραμμα 12: Το ελληνικό σύστημα Αναπτυξιακού Σχεδιασμού για την προγραμματική περίοδο 2021 - 2027	56
Διάγραμμα 13: Βασικοί Στόχοι και Επιδιώξεις για την χωρική ανάπτυξη της Βιομηχανίας (άρθρο 7 Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)	61
Διάγραμμα 14: Η σχέση του Αναπτυξιακού και του Χωρικού Προτύπου του Π.Χ.Π. Κεντρικής Μακεδονίας	96

Διάγραμμα 15: Η σύνδεση του Κεντρικού Αναπτυξιακού Στόχου του Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα με τους επιμέρους Στρατηγικούς και Γενικούς Στόχους	127
Διάγραμμα 16: Η σύνδεση μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας με τους Ειδικούς Στόχους του Ε.Π.Αν.Ε.Κ. και τους Θεματικού και Επενδυτικούς Στόχους του Ε.Σ.Π.Α.	145
Διάγραμμα 17: Η σύνδεση μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας και των Στρατηγικών Πυλώνων του Ε.Π.Αν.Ε.Κ.....	146
Διάγραμμα 18: Πληθυσμιακή Κατανομή του Δήμου Δέλτα ανά Δημοτική Ενότητα	160

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Η έννοια του Χωρικού Σχεδιασμού, βάση του άρθ. 1 του Ν. 4447/2016 όπως ισχύει	15
Πίνακας 2: Ο Σκοπός και οι Στόχοι του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. (άρθρο 1 Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)	60
Πίνακας 3: Βασικές Κατευθύνσεις για την χωρική ανάπτυξης της Βιομηχανίας (άρθρο 7 Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.)	62
Πίνακας 4: Λοιπές Κατευθύνσεις άλλων αναπτυξιακών κλάδων για την Βιομηχανία	64
Πίνακας 5: Οι Στόχοι της Χωρικής Βιομηχανικής Πολιτικής του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Βιομηχανίας (άρθρο 3).....	72
Πίνακας 6: Κατηγορίες και Κατευθύνσεις για την Χωρική Οργάνωση των Βιομηχανικών Κλάδων (Άρθρο 4,5).....	74
Πίνακας 7: Κατηγορίες Οργανωμένων Υποδοχέων Βιομηχανικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων (Άρθρο 6)	77
Πίνακας 8: Κατευθύνσεις για το καθεστώς και τους όρους χωροθέτησης της Βιομηχανίας (άρθρα 6, 7)	78
Πίνακας 9: Ενδεικτική εκτίμηση απαιτούμενων εκτάσεων για Οργανωμένους Υποδοχείς της Βιομηχανίας (Παράρτημα ΙΙ)	79
Πίνακας 10: Κατευθύνσεις για τον υποκείμενο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό (άρθρο 9) ..	83
Πίνακας 11: Κατευθύνσεις του Π.Χ.Π. Κεντρικής Μακεδονίας για τον κλάδο της Βιομηχανίας ανά Κατηγορία Περιοχών (άρθρα 6, 7 και 12).....	91
Πίνακας 12: Το Χωρικό και Αναπτυξιακό Πρότυπο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (άρθρο 3, Π.Χ.Π.).....	95
Πίνακας 13: Ελάχιστο επιλέξιμο ύψος της επένδυσης υπαγωγής επενδυτικών σχεδίων στα καθεστάτα ενισχύσεων του Ν.4399/2016	104
Πίνακας 14: Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων του Α.Ν. 4399/2016 όπως καθορίζονται από τον C (2014) 2642/07.05. 2014 Χ.Π.Ε. της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.....	105
Πίνακας 15: Τα Καθεστάτα, το Είδος και το Ύψος των Ενισχύσεων του Α.Ν. 4399/2016, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας αξιολόγησης και ελέγχου	106
Πίνακας 16: Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων για τα επενδυτικά σχέδια του Α.Ν. 4887/2022	112
Πίνακας 17: Ελάχιστο ύψος των επενδυτικών σχεδίων για την ένταξη στα καθεστάτα ενισχύσεων του Ν.4887/2022	114
Πίνακας 18: Καθεστάτα Ενίσχυσης, Είδη και Ύψος Ενισχύσεων και Διαδικασία Αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων του Α.Ν. 4887/2022.....	115
Πίνακας 19: Θεματικές και Χωρικές Προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής του Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013	121
Πίνακας 20: Κατευθύνσεις ανάπτυξης της χωρικής διάστασης της στρατηγικής του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα»(κεφ. 3.2.2 Ε.Π.)	130
Πίνακας 21: Χωρική Ανάλυση S.W.O.T. για την Χωρική Ενότητα Μακεδονίας Θράκης και για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	138
Πίνακας 22: Οι Χρηματοδοτικές, Γενικές και Θεματικές Προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής του Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020	141
Πίνακας 23: Κατευθύνσεις του Ε.Π.Αν.Ε.Κ. που αφορούν άμεσα τον κλάδο της Βιομηχανίας	147
Πίνακας 24: Δράσεις του Ε.Π.Αν.Ε.Κ. για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ των στοχευόμενων ομάδων που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού	150
Πίνακας 25: Ενδεικτικές Δράσεις (ανά Θεματικό Στόχο) του Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας για τον κλάδο της Βιομηχανίας.....	153

Πίνακας 26: Το πλήθος και οι Συνολικές Εκτάσεις των Άτυπων Βιομηχανικών Συγκεντρώσεων ανά Περιφέρεια.....	158
Πίνακας 27: Πληθυσμός Δήμου Δέλτα ανά Δημοτική/ Τοπική Κοινότητα	159
Πίνακας 28: Γενικά Χαρακτηριστικά & Ηλικιακές Ομάδες Δήμου Δέλτα.....	160

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Μοντέλο Εδαφικής Ανάπτυξης της Πορτογαλίας (P.N.P.O.T. Alteração)	30
Χάρτης 2: Μοντέλο τάσης – Εδαφικές Ενότητες, CMC της 27/6/2007	30
Χάρτης 3: Πολεοδομικό Σχέδιο Santiago de Rio de Moinhos	30
Χάρτης 4: Αναλυτικό Σχέδιο (Plano de Pormenor) για τη Βόρεια Ζώνη Επέκτασης της πόλης Sines .30	
Χάρτης 5: Ο Στρατηγικός Χάρτης της Ιρλανδίας σύμφωνα με το N.P.F	33
Χάρτης 6: Τα Στρατηγικά Δίκτυα – Συνδέσεις του R.S.E.S. της Ανατολικής και Μεσαίας Περιφέρειας της Ιρλανδίας.....	33
Χάρτης 7: Ο Συνοπτικός Χάρτης Χωρικής Στρατηγικής της πόλης του Εδιμβούργου σύμφωνα με το L.D.P.	34
Χάρτης 8: Ο Χάρτης Ζωνών Χρήσεων Γης της περιοχής Πόρταρλινγκτον της Κομητείας Λέιοαϊς, σύμφωνα με L.A.P.....	34
Χάρτης 9: Εθνική Χωρική Δομή σύμφωνα με το N.P.R.	37
Χάρτης 10: Χωρική Οργάνωση της Κοπεγχάγης σύμφωνα με το «Finger Plan 2007»	37
Χάρτης 11: Το Περιφερειακό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης (R.S.D.P.) του βόρειο τμήματος της Περιφέρειας Βόρειας Γιουτλάνδης.....	37
Χάρτης 12: Το Δημοτικό Σχέδιο (Municipal Plan) για τον στρατηγική ανάπτυξης της Δήμου Άσχους	37
Χάρτης 13: Πύλες - Πόλοι Άξονες Ανάπτυξης Ελλάδας	66
Χάρτης 14: Μεταφορικές Υποδομές της χώρας.....	66
Χάρτης 15: Νέο και Αναβαθμιζόμενο Οδικό Δίκτυο	66
Χάρτης 16: Αερολιμενικές & Λιμενικές Υποδομές Διεθνούς, Εθνικής και Περιφερειακής σημασίας.67	
Χάρτης 17: Σιδηροδρομικές Υποδομές & Υπηρεσίες.....	67
Χάρτης 18: Περιοχές Φυσικού Πλούτου.....	67
Χάρτης 19: Εθνικό Πρότυπο Χωροταξικής Οργάνωσης της Βιομηχανίας (άρθρο 4).....	80
Χάρτης 20: Εθνικό Πρότυπο Χωροταξικής Οργάνωσης της Βιομηχανίας (άρθρο 4) – Εξειδίκευση στη Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας	81
Χάρτης 21: Εθνικό Πρότυπο Χωροταξικής Οργάνωσης της Βιομηχανίας – Εξειδίκευση στη Μητροπολιτική Περιοχή της Θεσσαλονίκης (Ιδία Επεξεργασία)	81
Χάρτης 22: Κατευθύνσεις για την Άσκηση της χωρικής πολιτικής της Βιομηχανίας σε Νομαρχιακό Επίπεδο.....	82
Χάρτης 23: Το Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (Χάρτης Π.1).....	89
Χάρτης 24: Χωροταξική Οργάνωση της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Χάρτης Π.2.α Π.Χ.Π.). Με μωβ και κίτρινο χρώμα αποτυπώνεται η χωρική οργάνωση της Βιομηχανίας.....	94
Χάρτης 25: Η κατανομή των ενισχύσεων για τα επενδυτικά σχέδια του Α.Ν. 4887/2022 ανά Περιφέρεια. Διακρίνονται οι ειδικές ρυθμίσεις για την Περιφέρεια Αττικής, καθώς και τα όρια ένταξης στον Α.Ν.....	113
Χάρτης 26: Οι Βιομηχανικές Δραστηριότητες (Οργανωμένες & μη) στην Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης.....	161

Ο σχεδιασμός του χώρου αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της κρατικής πολιτικής και βασικό στοιχείο για την πορεία και την αναπτυξιακή εξέλιξη της χώρας. Εκφράζεται μέσα από τα συστήματα του Χωρικού και του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού, τα οποία αποτελούν την βάση για τον ανάπτυξη κρίσιμων παραγωγικών κλάδων για την ελληνική οικονομία, όπως αυτόν της βιομηχανίας. Παρ' όλα αυτά, ένα από τα βασικά τους μειονεκτήματα είναι η έλλειψη σύζευξης ανάμεσα στις πολιτικές και τις προγραμματικές κατευθύνσεις των δύο συστημάτων, ως απόρροια της ανεπαρκούς οριζόντιας σύνδεσης και σχέσης των επιμέρους προγραμμάτων τους. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η εμφάνιση αναπτυξιακών προβλημάτων τα οποία επιβαρύνουν κλαδικά και τομεακά αρκετά μέρη της χώρας, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την ανοργάνωτη συγκέντρωση βιομηχανικών μονάδων σημειακά σε περιοχές της χώρας (Καλοχώρι, Οινόφυτα, Σχηματάρι κ.λπ.). Η συγκεκριμένη εργασία πραγματεύεται το συγκεκριμένο ζήτημα με απώτερο σκοπό την ανάδειξη της ανεπαρκούς σύζευξης στην Ελλάδα σε προγραμματικό επίπεδο, καθώς και στην προώθηση κατάλληλων προτάσεων για την επίλυση του συγκεκριμένου προβλήματος.

Βούλγαρης Αθανάσιος